

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI**

**HATAY İLİ ALTINÖZÜ İLÇESİ SARILAR
MAHALLESİ HİRİSTİYANLARININ
YURT DIŞINA GÖÇÜ VE YERELE ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Anıl BADI**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Alim Koray CENGİZ**

Hatay-2024

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI**

**HATAY İLİ ALTINÖZÜ İLÇESİ SARILAR
MAHALLESİ HİRİSTİYANLARININ
YURT DIŞINA GÖÇÜ VE YERELE ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Anıl BADI**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Alim Koray CENGİZ**

Hatay-2024

ONAY

Amr BADI tarafından hazırlanan “**HATAY İLİ ALTINÖZÜ İLÇESİ SARILAR MAHALLESİ HIRİSTİYANLARININ YURT DIŞINA GÖÇÜ VE YERELE ETKİLERİ**” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oy birliği ile **GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

04/09/2024

Jüri Üyeleri	İmza
Doç. Dr. Alim Koray Cengiz (Tez Danışmanı-Başkan)	
Doç. Dr. İlber DÖLEK (Üye)	
Doç. Dr. Abdurrahman YILMAZ (Üye)	

Amr BADI tarafından hazırlanan “**HATAY İLİ ALTINÖZÜ İLÇESİ SARILAR MAHALLESİ HIRİSTİYANLARININ YURT DIŞINA GÖÇÜ VE YERELE ETKİLERİ**” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildiğini onaylarım.

Doç. Dr. Sinan ERDOĞAN
Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (04/09/2024)

Anıl BADI

ÖNSÖZ

İnsanın kendisi ve tarihi kadar eski bir olgu olan göç kavramı ve ilgili yer değiştirme hareketleri, yalnızca geçmişini anlarken değil; günümüzü ve geleceği yorumlarken de başvurulacak noktalardır. Ardında yatan sebep ne olursa olsun, göç ve ilgili hareketler öncelikle bireyin kendi kararı olarak, ardından da çevresindeki bireylerin veya çeşitli çevresel faktörlerin etkisinde gerçekleşmektedir. Ancak bazı şartlar altında, bunun tersi bir kararlar silsilesinden bahsetmek de mümkündür. Bu nedenle, tarih boyunca yaşanan siyasi, finansal ve sosyal gelişmeler ve değişimler ile günümüz dünyası göz önünde bulundurulduğunda, göç olgusunun araştırılması ve anlaşılması için çeşitli bakış açıları içinde barındıran, disiplinler arası bir çalışmanın gerekliliği görülmektedir. Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi'nin Arap-Hristiyan sakinlerinin yurt dışına göçleri ve bu göçün yerele yansımaları üzerine hazırlanan bu tez, göç hareketlerini hem gidenlerin hem de kalanların deneyimleri üzerinden, çeşitli göç teorileri bağlamında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Tezin ilk bölümü genel göç teorilerinin özetini, ikinci bölümü Sarılar Mahallesi hakkındaki bilgileri içermektedir. Üçüncü ve dördüncü bölümlerde, yapılan saha araştırmaları sonucunda, göç eden sakinlerin deneyimlerine ve yurt dışı göçünün yerele yansımalarını tecrübe eden yerel sakinlerin yorumlarına yer verilmiş, bu deneyimler ilgili göç teorileri bağlamında analiz edilmiştir/ortaya konmuştur.

Tezin hazırlanmasında beni her an destekleyen, bilgisiyle aydınlatıp değişik bakış açıları ile önümde yeni ufuklar açan değerli danışmanım Doç. Dr. Alim Koray CENGİZ'e teşekkür ederim. Okula başladığım ilk günden beri en büyük desteğim olan aileme; annem Leyla BADI'ya, babam Mehmet BADI'ya ve kız kardeşim Nisa BADI'ya çok teşekkür ederim. Çalışmanın saha araştırması kısmında yardımlarını esirgemeyen ve benimle birlikte emek harcayan Mihail TOKGÖZ, Fıddı TOKGÖZ, Bedia TOKGÖZ ve Aysel PAPASOĞLU'na; çalışmaya katkıları için arkadaşlarım Pınar ve Ümit TOKGÖZ'e; beni motive eden arkadaşlarım Hümeysra DİNGİL'e, Elif MAGUL'a ve Merve DEPE'ye teşekkür ederim. Desteğini her zaman kalbimde hissettiğim can dostum Neslihan PEKÖZ'e çok teşekkür ederim. Deprem sonrası süreçte bana gönderdikleri çeşitli kitaplar ile bir an bile yalnız hissettirmeyen kıymetli arkadaşlarıma, teknik desteğiyle yanımda olan kuzenim Damla Hatice YALÇIN'A ve Neşe Hüner CÜCÜL'e çok teşekkür ederim. Son olarak deneyimlerini paylaşarak bu tezi mümkün kılan, yoğun çalışma programları arasında bana vakit ayıran yurt dışındaki Sarılar Mahallesi fertleri ile araştırmanın keyifle ve yeni bakış açılarıyla ilerlemesini sağlayan Altınözü Sarılar Mahallesi sakinlerine çok teşekkür ederim.

6 Şubat 2023 depremlerinde ebediyete göç edenlere, onların anısını bir ömür boyu yüreklerinde yaşatacak olanlara ve kadim şehrimize...

HATAY İLİ ALTINÖZÜ İLÇESİ SARILAR MAHALLESİ ARAP HİRİSTİYANLARININ YURT DIŞINA GÖÇÜ VE YERELE YANSIMALARI

Yüksek Lisans Tezi, Anıl BADI

Göç Araştırmaları Ana Bilim Dalı, 2024

Danışman: Doç. Dr. Alim Koray CENGİZ

ÖZET

Göç kavramı en yalın haliyle bireylerin veya insan toplulukların yaşam standartlarını yükseltmek için bir yerden bir yere hareket etmeleri olarak tanımlanır. Söz konusu yer değiştirmeler ekonomik, dini, psikolojik sebepler ve güvenlik endişesi ile gerçekleşebilirler. Göç kararının alınması ve uygulamaya konulması, hem göçmenin kendisini ve çevresindekileri hem de varılacak noktadaki bireyleri ve onların yaşantılarını etkilemektedir. Buna göre, göç olgusunu bir bakış açısından ele alıp yorumlamak mümkün değildir. Günümüzde göç araştırmaları sosyal ve beşeri bilimlerdeki birçok farklı disiplinin araştırma konusudur. Her birey veya topluluk için geçerli bir göç tanımı ve teorisinden bahsetmek henüz olası değildir. Ancak yapılan çalışmalar, birçok disiplini bir araya getirerek göç eden bireyleri, göç öncesi ve sonrası süreçleri analiz etmeyi ve yorumlamalar yapmayı mümkün kılmaktadır. Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi, Arap-Hıristiyan nüfusa sahiptir ve bu mahalleden yurt dışına birçok insan çeşitli sebeplerle göç etmiştir. Araştırmanın amacı Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göçü ve ilgili hareketlerin yereldeki yansımalarını değerlendirmektir. Göç kararı öncesi ve sonrası süreçler ile göçün bireyde ve yaşantısında meydana getirdiği değişiklikler hakkında bilgi edinmek için yurt dışına göç etmiş 25 katılımcıyla görüşülmüştür. Yurt dışı göçünün, göç etmeyip mahallede kalanların yaşantılarında ve mahallede zaman içinde oluşan farklılıkları öğrenmek için halen Sarılar Mahallesi'nde ikamet eden 25 kişi ile görüşülmüştür. Bu görüşmeler sonucunda mahallenin göç dinamiği, göçün bireysel ve toplumsal alanlardaki etkilerine dair veriler toplanmış ve bu veriler birçok farklı disiplinin yardımı ile yorumlanmıştır.

ANAHTAR KELİMELELER: Arap-Hıristiyanlar, Uluslararası Göç, Sarılar Mahallesi, Yerel Halk, Değişim.

MIGRATION OF ARAB CHRISTIANS OF HATAY ALTINÖZÜ SARILAR NEIGHBOURHOOD ABROAD AND LOCAL REFLECTIONS

Master's Thesis, Anıl BADI

Department of Migration Studies, 2024

Supervisor: Doç. Dr. Alim Koray CENGİZ

ABSTRACT

Migration is briefly defined as the movement of a person or a group of people in order to improve their life standards. These movements can occur due to economical, religious, psychological reasons and safety concerns. Making a decision to migrate and putting that thought into action affects both the migrant and people around him/her, as well as people in the destination area and their lives. So, it is not possible to address and interpret the migration phenomenon through a certain perspective as it is a research topic for different disciplines from social studies and humanities. It is scarcely conceivable to talk about a general migration definition and theory which is valid for every individual or group. However, the conducted research makes it possible to analyse and interpret the migrants and their pre-migration and post-migration processes by bringing different disciplines and perspectives together. Hatay Altınözü Sarılar Neighbourhood hosts Arab Christians and people from this area have emigrated because of different reasons. The purpose of this research is to evaluate and analyse the migration of people abroad and its reflections in the neighbourhood. The research was conducted among 25 international migrants to obtain information about the pre- and post- migration process and the changes took place in their lives. During the fieldwork, 25 local people living in the Sarılar Neighbourhood were interviewed to draw information about the differences observed in the neighbourhood and in the lives of the non-migrants in time. The data pertaining to the migration dynamics of the neighbourhood and the effect of international migration in personal and societal spaces in local level was gathered during the fieldwork and analysed and interpreted with the help of divergent disciplines.

KEY WORDS: Arab-Christians, International Migration, Sarılar Neighbourhood, Local People, Change.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT	II
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	V
TABLolar LİSTESİ.....	VI
GRAFİKLER LİSTESİ.....	VII
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	VIII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR VE GÖÇ TEORİLERİ

1.1. Göç ve Göçmen Tanımları	5
1.2. Göç Türleri	10
1.3. Göç Teorileri.....	11
1.3.1. Mikro Düzey Göç Teorileri	15
1.3.2. Orta Düzey Göç Teorileri	18
1.3.3. Makro Düzey Göç Teorileri.....	20

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi.....	24
2.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	24
2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	26
2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	26
2.5. Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Toplanması	27
2.6. Konu ile İlgili Çalışmalar	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ALTINÖZÜ SARILAR MAHALLESİ

3.1. Hatay İli ve Altınözü İlçesi	31
3.2. Altınözü İlçesinde Hristiyan Araplar	35
3.3. Sarılar Mahallesi Derneği	42
3.4. Sarılar Mahallesi Kültür-Sanat Dergisi	45

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SARILAR MAHALLESİNDEN YURT DIŞINA GÖÇLER

4.1. Göç Araştırmaları ve Uluslararası Göç	51
4.2. Sarılar Mahallesi'nden Yurt Dışına Göç	55
4.2.1. Göç Nedenleri	56
4.2.2. Tercih Edilen Ülkeler ve Sebepleri	62
4.2.3. Yapılan İşler	67
4.2.4. Göç Öncesi ve Göç Sonrası Kültürel Deneyimler	72
4.3. Göçmen Dövizleri ve Sarılar Mahallesi'ne Yansımaları	82
4.4. Kadın Göçünün Yansımaları	87

BEŞİNCİ BÖLÜM
YURT DIŞI GÖÇÜNÜN YERELE YANSIMALARI

5.1. Ekonomik Etkiler	94
5.1.1. Onlarda Var Bizde De Olsun	104
5.2. Sosyokültürel Etkiler	105
5.3. Dini Etkiler	113
SONUÇ	119
KAYNAKÇA	124
EKLER	137

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Uluslararası Göç Örgütü Raporu’nda Uluslararası Ülkeden-Ülkeye Göç Koridorları.....	7
Şekil 2. Cinsiyetlerine Göre Uluslararası Göçmenler.....	8
Şekil 3. Uluslararası Göç Örgütü 2024 Raporu’nda Uluslararası Göçmenler, Cinsiyetleri ve İlk 20 Varış Ülkesi, Menşe Ülke	9

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Analiz Düzeylerine Göre Tanımlanmış Göç Teorileri..... 14

Tablo 2. Göçün Başlangıcı veya Devamlılığı ile Tanımlanmış Göç Teorileri..... 15

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Tercih Edilen Ülkeler	64
--	----

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1. Sarılar Mahallesi’nde Bir Duvarı Sarılar Mahallesi Derneği Logosu	42
Fotoğraf 2. Sarılar Mahallesi Kùltür Sanat Dergisi Kapağı	47
Fotoğraf 3. Sarılar Mahallesi’nin Konumu	102
Fotoğraf 4. Sarılar Mahallesi’nde Değişen Yerleşim Alanları	102

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

IOM : Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration)

M.Ö. : Milattan önce

KK : Kaynak kişi (yurt dışı)

K : Kaynak (yerel)

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

vd. : ve diğerleri

GİRİŞ

Basılı ve dijital alan yazınında mevcut birçok eserde belirtildiği ve kabul gördüğü üzere göç olgusu ve hareketleri, insanın kendisi kadar eski ve köklü meselelerdir. Bireylerin bir yerden diğer bir yere farklı gerekçeler ile gitmesi, gidilen yerde var olup kurabileceği potansiyel ilişkiler ve bu göçlerin gerek göç edenlerde gerekse göç edilen çevrede görülen yansımaları, göç araştırmalarında çalışılan ve kavramsallaştırılmaya çalışılan temel başlıklardandır. Bu bağlamda, göç alanındaki araştırmacıların göçün yalnızca bir alanından değil, göç olgusunun katmanlı yapısı da göz önünde bulundurularak, genel bir çerçeve içinde birçok alandan yararlanması gerekmektedir. Göç kavramı ve çalışmaları, kendi doğası gereği interdisipliner (disiplinler arası) olması ve çalışılması gereken bir konudur ve bu sebeple sosyal ve beşeri bilimlerin neredeyse her dalından çalışmalara rastlamak mümkündür (Danış, 2017: 5). Alan yazınındaki mevcut çalışmalar, genel olarak göçün, göç alan bölgedeki yansımaları üzerinedir. Ancak, dijitalleşen dünyada harita üzerindeki sınırların sadece birer algı olarak görülmesi ve alana duyulan ilginin artması ile göç eden birey ve kitlelerin deneyimlerini de konu eden eserlerin sayısı çoğalmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM), göçü “insan ve insan topluluklarının genel yerleşim yerlerinden, uluslararası bir sınıra ya da yaşanan ülke içindeki hareketi” olarak tanımlamaktadır (2019: 137). Buna göre göç, en temel şekliyle kişilerin ya da grupların bir yerden diğerine belirli bir amaç için yer değiştirmesi şeklinde tanımlanabilir. Göç kavramı ve ilgili hareketler, yeryüzünde insan yaşantısının temel taşlarından biridir. İnsanlar yüzyıllardır, içinde bulundukları maddi şartları iyileştirmek, can ve mal birliğini sağlayıp güvende hissetmek ya da tabi olduklarının dışındaki kültürlerle iletişim kurmak gibi farklı ekonomik, psikolojik ve sosyal sebeplerle doğdukları veya bulundukları topraklardan diğer topraklara hareket etmişlerdir. Diğer bir deyişle insanlar, gerekli durumlarda bunu yapabildikleri için göç ederler (Cohen, 2004: 19). Göç kavramı için öne sürülen birçok teori, göç hareketlerini ve ardında yatan sebepleri birçok farklı bakış açısı ve başlıklar altında ele almıştır. Bütün toplumları etkilemiş ve halen de etkilemekte olan göçler, tarihin çeşitli dönemlerinde farklı nedenlerle karşımıza çıkmıştır (Çağlar, 2011: 4). Bu sebeple, göç kavramını ve arkasındaki süreci anlamak için zaman içindeki gelişimini takip etmek gereklidir (Cohen, 2004: 49) ve meydana geldikleri süreç boyunca göç

hareketlerinin ardında yatan sebepler tarihsel bir neden-sonuç ilişkisi içinde incelenmelidir. Göç araştırmalarının disiplinler arası bir alan olarak öne çıkmasıyla bu hareketlerin ardında yatan sebeplerin, meydana geldikleri dönemde yaşanan finansal kaygılara ek olarak sosyal ve psikolojik boyutları olduğu düşüncesi de öne sürülmektedir. Göçün nedenleri ve türleri kendi içinde birbirinden farklı olsa da savaş, soykırım, değişen iklim koşulları gibi gelişmeler insanları göçe itebilir. Dünyada yaşanan savaşlar, adaletsiz gelir dağılımı ve insanların daha huzurlu bir yerde yaşama isteği olduğu sürece göçler, gündemdeki yerini korumaya devam edecek, araştırma yapma ve bilgi üretme gerekliliği de hep olacaktır (Adıgüzel, 2016: 4).

Günümüzde mevcut göç sebepleri, ilgili hareketler ve sonuçları düşünüldüğünde, göç sürecini hem bireysel hem de toplumsal bağlamlarda irdelemek gerekmektedir. Adıgüzel'e (2016: 19) göre göç "toplumsal değişimin neden olduğu kolektif bir eylemdir ve hem göç alan hem de göç veren ülkedeki bütün toplumsal yapıları etkiler." Buna göre, bireyin aldığı göç etme kararı yalnızca kendisini değil, hem ayrılacağı hem de varacağı ülkeleri etkilemektedir. Çoğunlukla mevcut konumda duyulan bir eksiklikte temellenen göç kararı, bu eksikliğin varılacak konumda giderilmesini, bireyin daha iyi imkânlarla sahip olmasını amaçlar. Göç eden bireyler, gittikleri noktalara kültürel normlarını ve ilgili pratikleri de taşırlar ve çok azı maddi bir varlığa sahiptir (Hoerder, 1999: 6). Bireyler, fiziksel sınırların aşarlar ve göç öncesi süreçte sahip oldukları değer ve birikimleri varış noktalarına getirirler. Köhn'e (2016: 10-11) göre göç yolları tek taraflı değildir ve bireylerin, sahip oldukları gerek düşünsel gerek fiziksel donanımlarıyla birlikte sınırların ilerisine geçtiği noktalar. Bu bağlamda, bireyin mevcut konumundan varış noktasına giderek fiziksel olarak yer değiştirmesine ek olarak, gittiği yere kendi bakış açısını da götürdüğü belirtilmelidir. Sahip olduğu bu görüş ile birey, ulaştığı konumda var olmaya çalışacak ve bunu da önceki konumdan yanında getirdiği birikimle yapacaktır. Diğer bir deyişle, göç etme sebepleri farklı olsa da insan unsuru, taşıdığı kültürel öğelerle hem kendisi için hem de gittiği ülkede bir göç kültürü inşa eder (Çetin, 2021: 101-102). Bu göç kültürü, içinde hem önceki yaşamdan parçalar barındıracaktır, hem de ulaşılan konumda edinilen tecrübelerle şekillenecektir. Modern iletişim yöntemleri ve değişen ulaşım teknolojileri bireylerin daha kolay hareket etmelerine ve bu şekilde mesafelerin de yaklaşmasına imkân tanımaktadır (Carens, 1995: 1). Buna göre, önceki dönemlerden farklı olarak, günümüzde göç

eden bireyler, varış noktaları hakkında birçok bilgiyi önceden edinebilmektedir. Bu bilgiler, gerek resmî gerek gayriresmî kanallar yoluyla sorgulanıp teyit edilebilmektedir. Değişen iletişim yöntemleri ve teknolojileri, bilginin de yardımıyla sınırları görünmez kılarak bireyleri göç konusunda daha kararlı hale getirebilmektedir. Bu şekilde birey, göç ettiği yere kendi kültür ve birikimini taşımasının yanı sıra, varış noktasında karşılaşabileceği şeyler hakkında da önceden bilgi sahibi olarak gitmektedir. Birey bu şekilde göç öncesi ve sonrası süreçleri de içine alan bir göç kültürü oluşturabilmektedir. Diğer bir deyişle, göç kararının kendisi ve bu kararı etkileyen süreçler göz önüne alındığında kültürel bir aktarımın meydana gelmesi kaçınılmazdır (Arabacıoğlu, 2018: 83).

Göç eden bireyler, içinde bulundukları toplumsal yapıdan çeşitli sebeplerle ayrılmak istemiş ve yer değiştirmişlerdir. Ancak, bireyin önceden içinde yaşadığı kültürel yapının, yaşamının her alanında etkili olduğu bilinmektedir (Ergin, 2020: 87). Buna göre, bireyin yeni konumunda aldığı her karar esasen önceki konumda edindiği deneyimlerden de etkilenmektedir. Kuran (2021: 13), göçmenlerden rakamların arkasındaki gerçek insanlar olarak bahseder ve bu bağlamda, alınan kararlar hem önceki yaşamdan hem de gelecekteki yaşama dair izler taşır. Bireylerin göç deneyimleri göz önünde bulundurulduğunda, varış noktası aynı olsa bile göç kararı ardında yatan sebepler ve amaçlar her birey için farklılık gösterebilmektedir. Varılan konumda oluşan göç kültürü, farklı göçmenlerin farklı boyutlardaki katkılarıyla meydana gelir. Göçmenler de göç türleri gibi farklılık gösterirler ve çeşitli bir yapıya sahiptirler (Epstein ve Gang, 2010: 2). Buna göre, göçü ve sonrasındaki süreçleri araştırmak için yapılacak çalışmalar, alanın yalnızca bir bölümüyle sınırlı kalmamalıdır. Göç olgusunu anlamak için yapılan çeşitli ve karşılaştırmalı araştırmalar sayesinde kişilerin hayatlarında meydana gelen farklılıklar, uyum sorunlarının aşılması, göçmenlerin karmaşık kimliklerinin incelenmesi gibi konularda daha geniş bir çerçevede bilgi sahibi olunması mümkündür (Cengiz, 2021: 38).

Göç kararı ve sonrasındaki süreçler söz konusu olduğunda, göç konusu Türkiye için de önemli bir başlıktır. 1961’de ilk olarak Almanya ile başlayan işgücü anlaşmaları dışında da bireysel ve zincirleme göçlerle Türkiye’den Avrupa ülkelerine yüz binlerce kişi göç etmiştir. (Adıgüzel, 2016: 63). Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi sakinleri de uzun yıllardır bu göç hareketliliklerinde kendilerine yer bulmuşlardır. Bu çalışmanın amacı Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi’nden

Avrupa'nın çeşitli ülke ve şehirlerine göç eden Hristiyan bireylerin göç öncesi ve sonrasındaki deneyimlerini ve Altınözü ilçesine etkilerini incelemektir. Araştırma süresince yurt dışına göç etmiş mahalle sakinlerinin yanı sıra, halen Sarılar Mahallesi'nde yaşayan bireylerle görüşmeler yapılmıştır. Göçlerin ardında yatan sebepler gerek bireysel gerek toplumsal bağlamıyla ortaya konacaktır. Görüşme yapılan bireylerin bakış açısıyla ortaya konan göç olgusu, ilgili yer değiştirmeler ve bireylerdeki yansımaları, çeşitli göç teorileri bağlamında yorumlanacaktır. Bu kapsamda çalışmada, bireylerin yurt dışı göçünün mahalledeki yansımaları ve mahalle yaşantısındaki etkileri de ortaya koyulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR VE GÖÇ TEORİLERİ

1.1. Göç ve Göçmen Tanımları

Gerek yazılı gerek elektronik alan yazınında da kabul edildiği üzere göç olgusu ve ilgili hareketler insanlık tarihi kadar eskidir. Göç kavramı ve ilgili hareketler, yeryüzünde insan yaşantısının temel taşlarından biridir. Bulundukları konumdan ekonomik, sosyal, kültürel gibi çeşitli sebeplerle memnun olmayan bireyler, şartlarını iyileştirmek amacıyla başka noktalara göç etmişlerdir. Diğer bir ifadeyle bu göçler, maddi şartların iyileştirilip sosyal statünün yükselmesi, bulunulan yerdeki huzursuzluk ortamından kaçıp daha sakin bir yaşantının olduğu bir noktada yaşamak, farklı kültürlerle etkileşim kurmak gibi çeşitli amaçlara ulaşmak için gerçekleştirilmektedir.

Sosyal bilimlerde göç kavramı, genel olarak oldukları noktadan bir diğerine ya da ülke sınırlarının dışına çeşitli sebeplerle çıkan bireylere ya da gruplara odaklanır. Bu sebepler itici ve çekici sebepler olarak sınıflandırılır. İtici sebepler ekonomik gerileme ve siyasi huzursuzluk olarak düşünülebilirken, çekici faktörler iyi iş imkânları ve refah hizmetleri olarak belirtilebilir (Borkert, 2018: 59). Bireylerin ya da toplulukların bir yerden başka bir yere göçüne sebep olan birçok faktör vardır ve ekonomik, sosyal ve kültürel sebepler bunların başında gelir. Bu bağlamda göç kısaca “bireylerin ya da insan topluluklarının bir coğrafi konumdan diğerine daha iyi iş imkânlarından işkenceye kadar değişen sebeplerle yaptıkları geçici ya da kalıcı hareketler” olarak tanımlanabilir (Hagen-Zanker, 2008: 4). Diğer bir deyişle göç, bireylerin yanı sıra hane halkının yoksunluğuyla da ilgilidir. Bu yoksunluk maddi, sosyal ve psikolojik boyutlarda olabilir. Hanenin hem kazanç hem de sosyal statü açısından iyi durumda olması, bireylerin de iyi hallerini etkilemektedir. Bu bağlamda, yaşadığı toplulukta istediği ekonomik ve sosyal konuma sahip olamayan bireyler, daha iyi şartlar için göç kararı alıp bunu uygulamaya koyarlar (Stark ve Taylor, 1991: 1166). Günümüzde değişen yaşam şartları ve gelişen iletişim teknolojileri düşünüldüğünde, şartları iyileştirmek için göç etme kararının ve uygulanmasının yerelde ve küresel alanda çeşitli yansımaları vardır. Yetersiz

kaynaklara sahip bireyler ve haneler, küresel alanlar düşünülüğünde mikro çevreler olurlar. Bu çevreler, uzaktaki noktalara da taşınabilirler ve onları yerel olarak tanımlayan fiziksel yakınlık bağlamını geçersiz kılarlar (Sassen, 2003: 4). Diğer bir ifadeyle, daha iyi bir konumda olmak yerel çevreden çıkılması ve sınırların aşılmasıyla ilgilidir. Yerel hane üyeleri, daha iyi şartlar için mevcut bulundukları özel konumlarından ayrılırlar; ama bu konumu varış noktalarına taşırlar. Yapılan tanımlamalar ışığında göç olgusu genel hatlarıyla “sosyal, ekonomik, siyasal, askeri, hukuksal, eğitimsel, kültürel, bireysel ve diğer nedenlerle idari yerleşim birimleri, coğrafi bölgeler ve/veya ülkeler arasında gerçekleşen, geçici veya kalıcı süreli yerleşim yeri değişikliklerine karşılık gelen, dinamik bir süreç olarak” adlandırılabilir (Çağlar, 2018: 30).

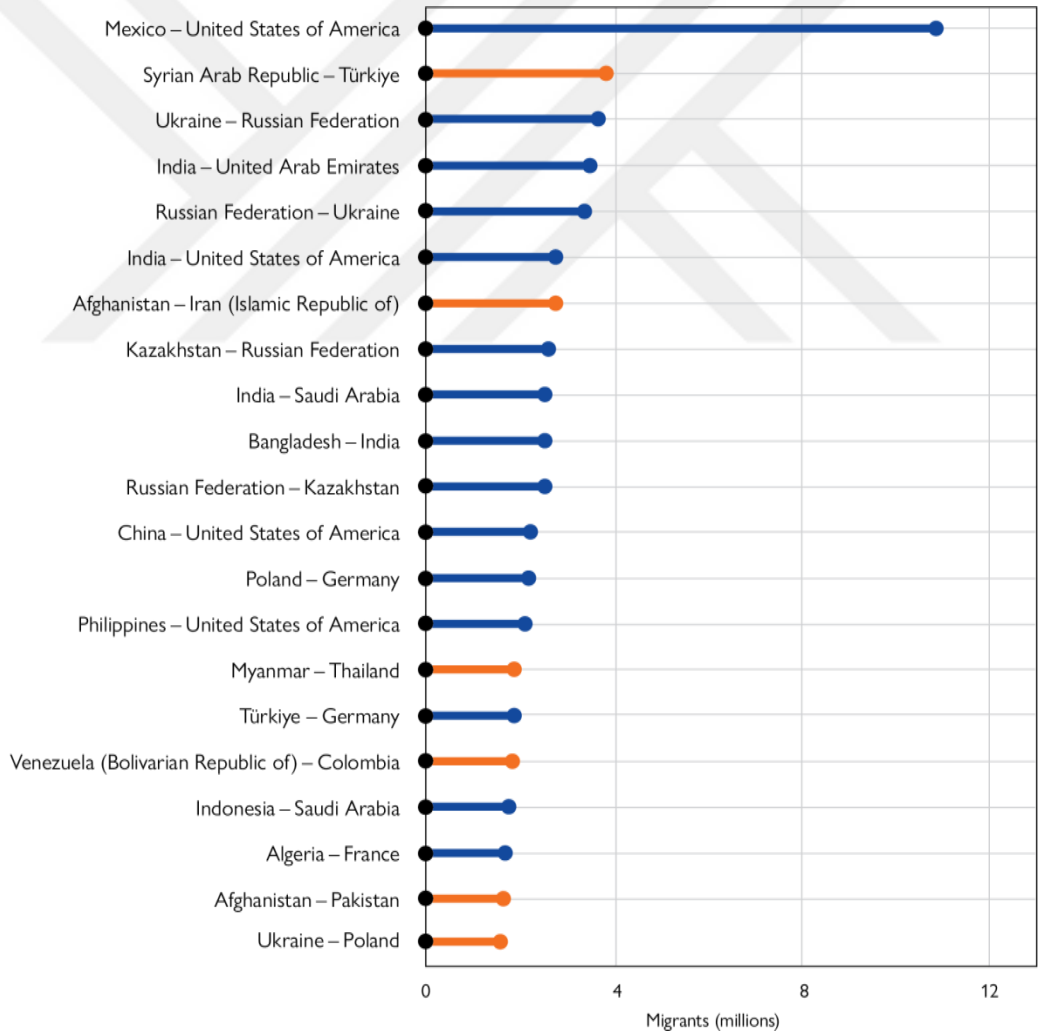
Göç kavramı, çeşitli yorumlara açıktır ve esnek bir süreçtir. Göçler mevsimlik, aylık ya da yıllık şeklinde ve geçici ya da çeşitli sebeplerle kalıcı olarak adlandırılabilir (Hoerder, 1999: 5). Göç Örgütü (IOM) Göç Terimleri Sözlüğü’ne göre, varış ülkesi açısından bakıldığında, kendi milliyetinden ya da genel yerleşim yeri olan ülkeden farklı bir ülkeye hareket eden ve varış noktası yeni yerleşim yeri olan kişiye göçmen denir. Buna göre göçmen, kişinin yasal durumuna, hareketin gönüllü veya gönülsüz olmasına bakılmadan, uluslararası bir sınıra ya da bir devletin içinde kendi yerleşim yerinden uzağa geçmekte olan ya da geçen kişidir (2019: 132). Bu bağlamda, göçmeni içinde yaşadığı şartları iyileştirmek amacıyla bulunduğu konumdan bir diğerine giden kişi olarak tanımlamak mümkündür. Adıgüzel (2016: 5), göçmenleri düzensiz göçmen ve ekonomik göçmen olarak iki gruba ayırır. Düzensiz göçmen, bir ülkeye yasa dışı yollarla girmesi, yasal giriş yollarının ihlali veya vize geçerlilik tarihinin sona ermesi sebebiyle içinde bulunduğu ev sahibi ülkede hukuki bir statüden yoksun kişidir. Ekonomik göçmen ise yaşam kalitesini daha iyi hale getirmek için kendi ülkesinden uzağa giden kişidir.

2024 Dünya Göç Raporu’na göre günümüzde yeryüzünde 281 milyon uluslararası göçmen vardır ve bu da dünya nüfusunun % 3.6’sıdır. Paylaşılan istatistiklere göre göçün küreselleştiğini ve küresel göç modellerinin karmaşık hale geldiğini söylemek mümkündür. Göç alan ve göç veren ülkeler arasında açık bir fark olduğu ve geçmiş göç dalgalarının daha düzenli yapıda daha düşük çeşitlilikte meydana geldiği iddiasının aksi ortaya konulmaktadır. Ek olarak bu karşıtlık, geçmişte göçün ve ilgili hareketlerin yalnızca birkaç karşılıklı koridora üzerinden gerçekleştiği iddiasıyla da bağlantılıdır (Haas ve Czaika, 2014: 284).

Göç Örgütü'nün 2024 yılı Dünya Göç Raporu'nda 281 milyon uluslararası göçmenin 146 milyonunu erkekler, 135 milyonunu ise kadınlar oluşturmaktadır. Dünya nüfusu ile karşılaştırıldığında, kadın göçmenler nüfusun % 3.5'ini, erkek göçmenler ise % 3.7'sini oluşturmaktadır. Uluslararası çocuk göçmenler ise 28 milyon olarak belirtilmiştir. Rapora göre 169 milyon kişi, işçi göçmen konumundadır. Ölü ya da kayıp olarak görünen göçmen sayısı ise 8500 olarak ifade edilmiştir. Yerinden edilmiş insan sayısı 117 milyon kişidir. Buna göre, göçmenler 35.3 milyon, sığınmacılar 5.4 milyon, uluslararası koruma ihtiyacı olan bireyler 5.2 milyon, ülkesinde yerinden edilmiş birey sayısı ise 71.2 milyondur.

Şekil 1.

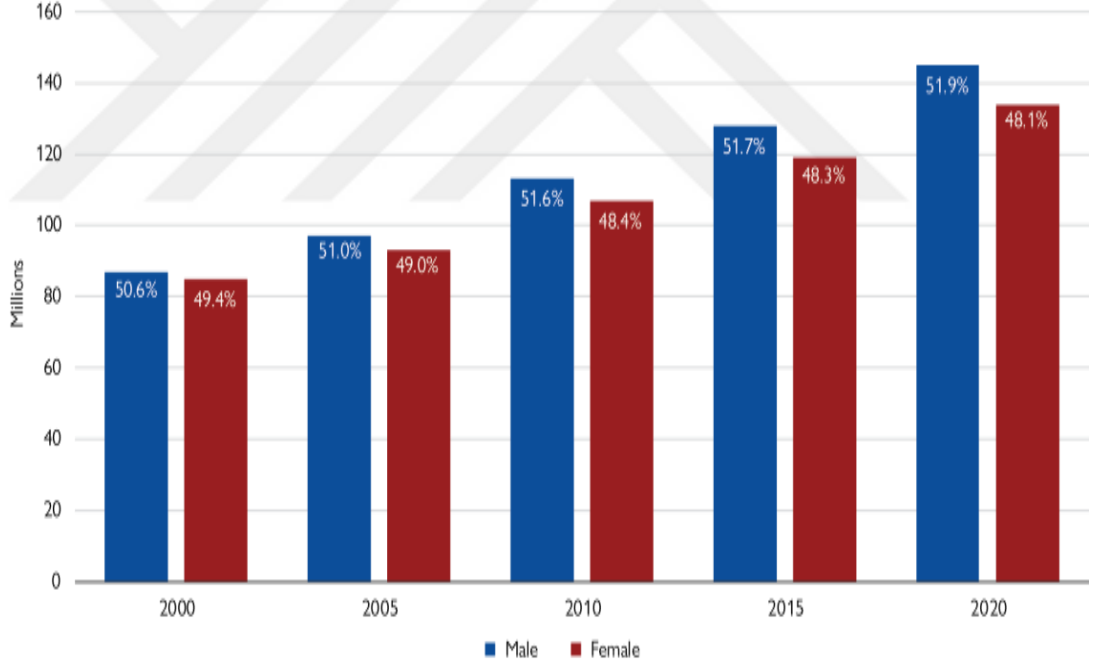
Uluslararası Göç Örgütü Raporu'nda Uluslararası Ülkeden-Ülkeye Göç Koridorları

Kaynak: <https://worldmigrationreport.iom.int/what-we-do/world-migration-report-2024-chapter-2/international-migrants-numbers-and-trends>

2024 yılı göç raporunda, ilk üç sırada yer alan ülkeden-ülkeye göç koridoru Meksika-Amerika Birleşik Devletleri, Suriye Arap Cumhuriyeti-Türkiye ve Ukrayna-Rusya Federasyonu arasında bulunmaktadır. Bu kısımda vurgulanması gereken nokta ilk sırada yer alan Meksika-Amerika Birleşik Devletleri koridorunun temelde ekonomik sebepli ve daha iyi hayat standartlarına sahip olmak için tercih edildiğidir. Ancak Suriye Arap Cumhuriyeti-Türkiye ve Ukrayna-Rusya Federasyonu arasındaki göç yolları, savaşlar ve güvenlik sorunları sebebiyle öne çıkmaktadır. Göç koridorları sıralamasında 16. Sırada bulunan Türkiye-Almanya göç koridorunun, çeşitli iş göçleri, aile birleşimi ve beyin göçleri sebebiyle kullanıldığı öne sürülebilir. Buna göre, Meksika ve Amerika Birleşik Devletleri arasındakine benzer, yaşam standartlarını yükseltmek için gerçekleştirilen göç hareketliliğinden bahsetmek mümkündür.

Şekil 2.
Cinsiyetlerine Göre Uluslararası Göçmenler

Kaynak: <https://worldmigrationreport.iom.int/what-we-do/world-migration-report-2024-chapter-2/international-migrants-numbers-and-trends>

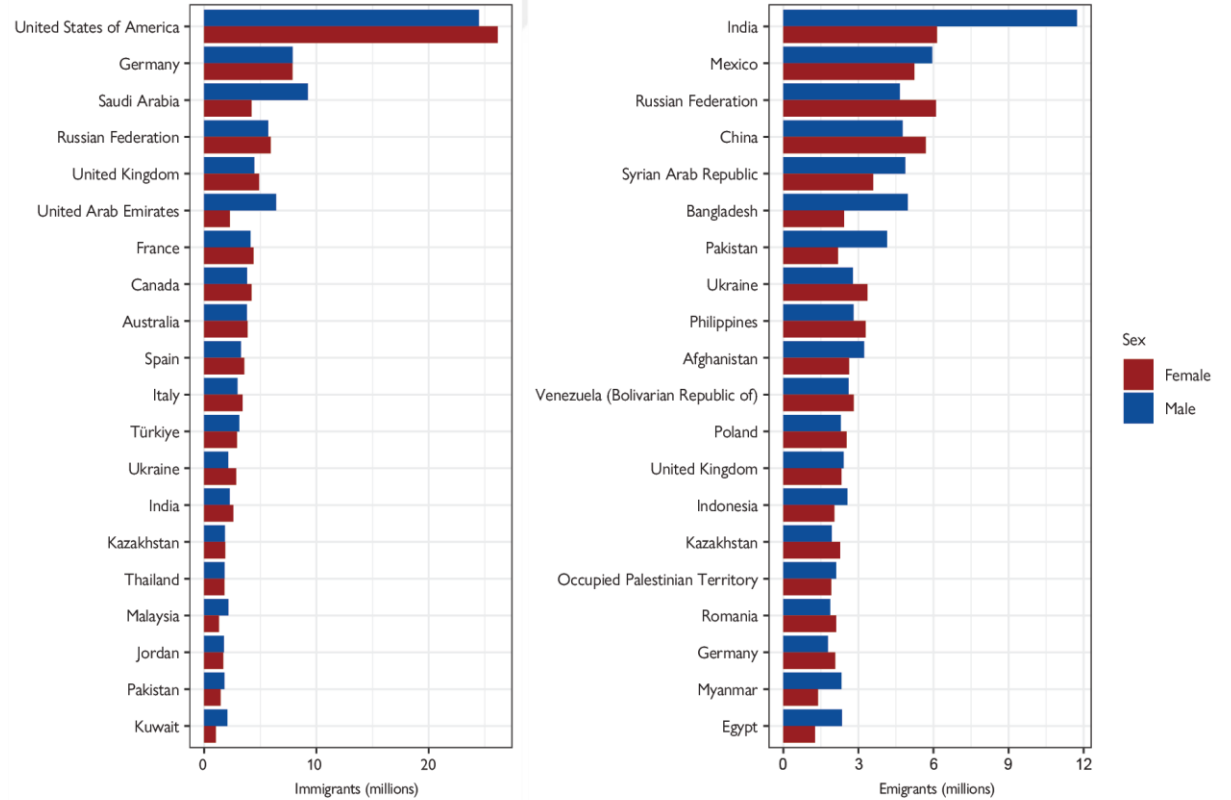
Raporda 2000-2020 yılları arasında kadın ve erkeklerin uluslararası göç yüzdeleri paylaşılmıştır. Aradan geçen sürede iki grup da göç etmeye ve istatistiklerde yer almaya devam etmiştir. Beş yılda bir yenilenen veriler kapsamında, kadınların ve erkeklerin uluslararası göç yüzdeleri, her dönem artış göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, uluslararası göçe katılan kadın ve erkek sayıları zaman geçtikçe

artmaktadır. Ancak iki grup kıyaslandığında, 2000 yılında göç eden kadın ve erkeklerin yüzdeleri birbirine oldukça yakınken, günümüzde bu yüzdeler arasında fark vardır. Uluslararası kadın göçü, yüzdesel olarak uluslararası erkek göçünü takip etmektedir.

Rapor ayrıca göçmenlerin cinsiyetlerini, milliyetlerini ve göçmeyi tercih ettikleri varış ülkesini de ortaya koymuştur. Kadın göçmenlerin en çok tercih ettiği üç ülke Amerika Birleşik Devletleri, Almanya ve Suudi Arabistan'dır. Erkek göçmenlerde ise sıralama ABD, Suudi Arabistan ve Almanya şeklindedir. 2000 yılından günümüze, erkek göçmen sayısı kadın göçmen sayısından daha fazladır. Raporda ayrıca uluslararası ülkeden ülkeye göç koridorları da verilmiştir. Buna göre ilk üç sırada Meksika'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne, Suriye Arap Cumhuriyeti'nden Türkiye'ye ve Ukrayna'dan Rusya'ya göçmen hareketliliği vardır (IOM, 2024). Göç Örgütü'nün göçmen cinsiyetleri ve varış noktalarına dair hazırladığı şekil, aşağıda paylaşılmıştır.

Şekil 3.

Uluslararası Göç Örgütü 2024 Raporu'nda Uluslararası Göçmenler, Cinsiyetleri ve İlk 20 Varış Ülkesi (Solda), Menşe Ülke (Sağda)

Kaynak: <https://worldmigrationreport.iom.int/what-we-do/world-migration-report-2024-chapter-2/international-migrants-numbers-and-trends>

1.2. Göç Türleri

Göç araştırmaları ve ilgili alanlarda ortaya konan çeşitli eserler incelendiğinde, göç ve ilgili tanımların birçok farklı bakış açısıyla ele alındığı görölmektedir. Ek olarak, göç türleri de farklı başlıklar altında incelenmektedir. Göç türleri genel olarak göç eden grupların ve bireylerin özelliklerine göre veya göçün ardındaki sebep-sonuç ilişkisine göre incelenebilir. Özkalp (1995: 209), grup göçlerini çoğunlukla topluluk olarak bir yerden başka bir yere gerçekleşen hareket olarak tanımlarken bireysel ya da aile göçü şeklindeki göçü olumsuz şartlara sahip bölgelerden, daha gelişmiş bölgelere doğru gerçekleşen göç olarak tanımlar. Ayrıca, mevcut sebep-sonuç ilişkileri düşünüldüğünde göçler iç göç, dış göç, ve zorunlu göç gibi başlıklar altında da incelenebilirler. Bu başlıkların yanı sıra, günümüzde uluslararası göç olgusu da çeşitli uzmanlar tarafından incelenmektedir.

İç göç, kısaca bir ülke içinde bir bölgeden, şehirden ya da daha küçük bir yerleşim yerinden diğetine yapılan nüfus hareketleri olarak tanımlanabilir (Üner, 1972: 77). Gelişmekte olan ülkelerde akış çoğunlukla kırsal alanlardan kentsel alanlara doğrudur (Bartram vd, 2017: 191). İç göç hem bireysel hem de topluluk seviyesinde olabilir. Göç Örgütü'nün hazırladığı sözlüğe göre dış göç, kişinin kendi ülkesinden bir diğere ülkeye göç ederek vardığı ülkeyi yeni yerleşim yeri haline getirmesi olarak tanımlanmaktadır (IOM, 2019: 64). Dış göçler hem bireysel hem de topluluk şeklinde hareketlilikler olabilir. Gerekli görölen durumlarda devletlerin de dış göçü destekledikleri görölmüştür. Örneğin, 1961 yılında Almanya ve Türkiye ile imzalanan "İş Gücü Anlaşması" sonucunda Türk işçiler, çalışmak ve para kazanmak amacıyla yurt dışına gönderilmiştir.

Zorunlu göç, şiddet temelli anlaşmazlıklardan finansal zorluklara kadar uzanan farklı koşullardan doğan, kişinin hayatta kalması veya mutluluğuna yönelik maruz kaldığı baskı ya da tehdit olgularının sonucunda meydana gelen göç türüdür (Bartram vd, 2017: 151). Gönüllü göç, bireyin ya da insan topluluklarının kendi rızalarıyla, mevcut şartlarını daha iyi hale getirmek amacıyla gerçekleştirdikleri yer değıştirmeler olarak tanımlanabilir. Burada önemli olan, göç kararında asıl belirleyici olanın bireyin ya da topluluğun kendi iradesi olup olmadığıdır. Diğere yandan zorunlu göç eyleminde, bireyin kendi isteğinden çok, çevresindeki mevcut şartların yarattığı zorluklar daha belirleyicidir (Çağlar, 2018: 36). Savaş, iklim değışikliği, yetersiz ekonomik şartlar gibi başlıklar zorunlu göçün sebepleri olarak sayılabilir.

Uluslararası göç, insanların ve insan topluluklarının genel yerleşim yerlerinden ayrılıp uluslararası bir sınırı geçip vatandaşı olmadıkları bir ülkeye hareketi olarak tanımlanabilir (IOM, 2019: 113). Günümüz şartlarında göç kavramının karakteri de teknoloji ve kültür alanlarındaki ekonomik ve sosyal değişimler bağlamında değişmektedir. Buna göre, küreselleşme sadece ekonomik bir olay değildir; para, hizmet ve ürün akışları yöndeş fikir, kültürel ürün ve insan akışları olmadan meydana gelemez. Bu sebeple, uluslararası göç ve küreselleşme birbirleriyle tam olarak bir uyum içindedir (Castles, 2002: 1146-1147). Bu tanımlamalara ek olarak, düzenli göç ve düzensiz göç kavramlarından da kısaca bahsetmek gereklidir. Düzenli göç, bireylerin ya da insan topluluklarının vatandaşı oldukları ülkeden diğer bir ülkeye gidişlerini ve orada kalışlarını ifade eder. Düzensiz göç ise bireylerin veya toplulukların yasa dışı yöntemler kullanarak vatandaşı oldukları ülkeden ayrılmasını ve vardıkları ülkede kalmalarını ifade eder (Adıgüzel, 2016: 4).

1.3. Göç Teorileri

Göç olgusu ve ilgili yer değiştirme hareketleri, insanlığın ve insanın kendisi kadar eskidir. Bireylerin veya toplulukların, bulundukları konumdan bir diğerine çeşitli sebeplerle gitmesi ve oraya yerleşmesi, temel olarak bir göç hareketi olarak adlandırılabilir. Bu bağlamda göç “anamlı bir uzaklık ve etki yaratacak kadar bir süre içinde gerçekleşen bütün yer değiştirmeler” olarak tanımlanabilir (Erder, 1986: 9). İlgili göç hareketleri sonucunda “tekerleğin icadından yazının bulunmasına, salgın hastalıklardan bu hastalıkların tedavisine kadar insanlık adına öğrenilen her şey” dünyanın çeşitli noktalarından bir diğerine taşınmıştır (Yılmaz, 2014: 1686). Buna göre, insanın kendisinin yanında çeşitli maddi nesnelerin ve düşüncelerin de sınırlar ötesine götürüldüğünü belirtmek mümkündür. Göç yolları tek taraflı değildir; aksine ulus devletlerin sınırları boyunca insanların, malların ve düşüncelerin sınır ötesi geçişli bağlantı noktalarıdır (Köhn, 2016: 10-11). Devletlerin coğrafi sınırları sabittir; ancak bireyler, topluluklar ve maddi ve manevi ürünler eski çağlardan beri bu sınırları göç yolları ile aşmıştır. İnsan ve insan toplulukları, sürekli bir hareket halinde olmuştur. Değişen ve gelişen ulaşım araçları, iletişim teknolojisinin yükselişi sonucunda bireylerin, ortaya koydukları ürünlerinin ve görüşlerinin küresel akışı,

kültürel değişimde önemli bir rol oynamıştır (Haviland vd., 2008: 794). Bu bağlamda, ülkeler arası sınırların, teknolojik gelişmelerle ve çeşitli ulaşım araçlarıyla saydamlaşmasının, uluslararası göçün küreselleşme mantığıyla çok uyumlu olduğu ifade edilebilir (Castles, 2002: 1147). Coğrafi sınırların ötesindeki insanlarla teknolojik kanallar yoluyla iletişime geçmek, bilgi alışverişinde bulunmak gibi eylemler, bireyler için kara sınırlarının bulanıklaşmasıyla sonuçlanır. Sanal olarak her veriye ve her insana erişilebilmesi, göç yollarını da ulaşılabilir kılar. Buna göre, göç düşüncesi olan bir birey, teknolojinin yardımıyla göç etmeyi düşündüğü nokta hakkında bilgi alabilir, çeşitli ağlar oluşturabilir ve göç kararını daha rahat bir şekilde uygulayabilir.

Göç kavramı için öne sürülen birçok teori, göç hareketlerini ve ardında yatan sebepleri çeşitli bakış açısıyla ele almıştır. Genel itibariyle göç araştırmaları, ekonomik noktalara ve iş ve işçi göçüne odaklanmıştır ve bu odak neo-klasik gelenekle hazırlanan çalışmalardan radikal yorumlamalarla ortaya konulanlara kadar hep baskın kalmıştır (Halfacree ve Boyle, 1999: 1). Ancak günümüzdeki teoriler, göç sürecine neden olan şartlara ek olarak sosyal ağların, topluluk beklentilerinin ve hane halkı göç stratejilerinin, göç sürecinde mevcut ve baskın yapısal faktörleri nasıl etkisi hale getirdiğini anlamaya ve bunları açıklamaya çalışmaktadır (Portes, 1997: 801). Söz konusu faktörler, birçok göç teorisinde ortaya konmuştur ve ekonomik temellendirmelere dayanmaktadır. Güncel teorilerin araştırma konuları; göç kararına sebep olan etkenlerin yanı sıra göç ve sonrası süreçleri ve göç eden bireylerin bizzat kendileridir. Ayrıca göçmenler ve göç edilen ülkeler arasındaki ulus ötesi bağlar sayesinde iki tarafın da kazançlı görüldüğü modeller geliştirilmektedir (Schiller ve Faist, 2009: 4).

Coğrafya uzmanı Ernst Georg Ravenstein'in, 1871-1881 arasındaki Birleşik Krallık nüfus sayım istatistikleri temelinde hazırladığı "The Laws of Migration" (Göç Kanunları) (1885/1889) eseri, göç olgusu ile ilgili ilk çalışma olarak kabul edilir (Yalçın, 2004: 22). Ravenstein'a göre (1889: 288) göç yaşam ve ilerleme anlamına gelmektedir ve bu çalışmasında göç eden kadın-erkek sayıları ile göçün özellikle hangi mesafedeki bölgelere ne amaçla yapıldığı gibi bilgileri paylaşır. Ravenstein'in yedi adet göç kanunu ortaya koyduğu bu çalışması, göç alanında uzun yıllar geçerliliğini korumuştur. Eser, Büyük Britanya'da gözlemlenen göçlerin yanı sıra çeşitli Avrupa ülkeleri, Amerika ve Kanada'nın nüfusu ve ilgili göç hareketleri üzerine hazırlanmıştır. "Göç Kanunları", sanayileşme ve kentleşme olgularına

referansla on dokuzuncu yüzyılın son yarısında ülkede meydana gelen çeşitli gelişmeleri ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, endüstrileşme ile çoğalan iş imkânları ve gelişen ulaşım yolları insanların, daha iyi bir yaşama sahip olmak amacıyla bir yerden diğerine göçünü kolaylaştırmıştır. Çalışmada ortaya konan kanunlar sırasıyla göç ve mesafe, göç aşamaları, akım ve karşı akım, göçe eğilimde kentsel-kırsal farklılıklar, kısa mesafe göçmenlerinde kadınların üstünlüğü, teknoloji ve göç ile ekonomik güdünün baskınlığı konularında oluşturulmuştur (Ravenstein, 1889: 286-289; Lee, 1966: 48). Ravenstein bu çalışmasında Büyük Britanya’da kadın ve erkek göçlerini, göçlerin ilerlediği yönleri ve boyutlarını da ele almıştır.

Erken dönem teorileri olarak da adlandırılabilen, Ravenstein’in ortaya koyduğu yasaların ardılları şeklinde gelen kuramların genel olarak odak noktası ekonomidir. Diğer bir deyişle, klasik ve neo-klasik teoriler genellikle göçün ekonomik yönüne odaklanmıştır ve gerek bireysel gerek kitlesel göçün ardında yatan sebepler finansal ilişkiler içinde verilmiştir. Göç hareketlerinin, ekonomik şartların iyileştirilmesi için hem kadın hem erkek bireylerce gerçekleştirildiği belirtilir. Bireysel ya da toplumsal boyutu fark etmeksizin, yapılan yer değiştirmeler mevcut şartlardan, potansiyel olarak daha iyiye doğrudur. Sanayi Devrimi ve ardından gelen Dünya savaşları sonrasında siyasal alanda yeniden çizilen sınırlar ve değişen bakış açılarının, bu doğrultuda da göç hareketlerinin, çeşitlenmesi sebebiyle göç alanına ilgi artmıştır ve bu alandaki çalışmalar sürekli yenilenmektedir. Bu bağlamda, göç hareketlerinin disiplinler arası bir alan olarak öne çıkmasıyla bu hareketlerin ardında yatan sebeplerin finansal kaygılara ek olarak sosyal ve psikolojik boyutları olduğu düşüncesi de öne sürülmektedir. Schiller ve Faist’e (2009: 2) göre yirmi birinci yüzyıla kadar yapılan çalışmalarda göç ve ilerleme arasındaki bağlantılar kabul edilirken vurgu genel olarak göçmenlerin gittikleri ülkeyi nasıl zenginleştirdikleri üzerineydi. Ancak son zamanlarda göç üzerine ortaya konan çalışmalar finansal kazançlara ek olarak, göçmenlerin tecrübe ettikleri göç öncesi ve sonrası süreçleri, varış noktasındaki uyum, karşılaşılan zorluklar, iki kültür arasında yapılan karşılaştırmalar gibi çeşitli konulara odaklanmaktadır (Stark ve Taylor, 1991: 1166). Diğer bir ifadeyle göç araştırmaları alanındaki güncel çalışmalar, göç olgusunun yanı sıra göç eden bireylerin ve göçün onların ve varış noktasındaki toplumun yaşantılarına etkilerini araştırıp analiz etmektedir.

Göç araştırmaları ve ortaya konan teorilerin tarihçesi göz önüne alındığında, göç teorileri odaklandıkları boyutlar ve seviyelere göre sınıflandırılabilir. Söz konusu

boyutlar göçün bireysel ve toplumsal boyutları olmakla beraber, teorilerin ölçüt alındıkları düzeyler “Mikro Düzey”, “Orta Düzey” ve “Makro Düzey” olarak adlandırılır. Mikro düzeydeki göç teorileri, bireysel olarak alınan göç kararını temel alırken, makro düzey teoriler genel itibarıyla göç eğilimlerini inceleyip bu eğilimleri makro seviye açıklamalarla izah eder. Orta düzey teoriler, mikro ve makro düzeyin arasında yer alır; örneğin ev içi ya da topluluk seviyesindedir ve hem göçün sebeplerini hem de sürmesini açıklayabilir (Hagen-Zanker, 2008: 5). Buna göre, göç teorileri analiz düzeyine göre tamamlanmış olarak aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1.

Analiz Düzeylerine Göre Tanımlanmış Göç Teorileri

Mikro-düzey	Orta-düzey	Makro-düzey
<i>Göç sebebi:</i> Bireysel değerler/ arzular/beklentiler örn. yaşam şartlarının, sağlık şartlarının vb. geliştirilmesi	<i>Göç sebebi/devamı:</i> Topluluklar/sosyal ağlar örn. sosyal bağlar	<i>Göçün sebebi/devamı</i> Makro-düzey fırsat yapısı örn. ekonomik yapı (gelir ve istihdam alanlarındaki fırsat değer farklılıkları)
<i>Temel teoriler:</i> - Lee'nin itme-çekme faktörleri - Neo-klasik mikro- göç teorisi - Davranışsal modeller - Sosyal sistemler teorisi	<i>Temel teoriler:</i> - Sosyal sermaye (kapital) teorisi - Kurumsal teori - İletişim ağı teorisi - Birikimli nedensellik - İş gücü göçünün yeni ekonomisi	<i>Temel teoriler:</i> - Neo-klasik makro göç teorisi - Sistem olarak göç - Dual işgücü piyasası teorisi - Dünya sistemleri teorisi - Hareketlilik Geçiş

Kaynak: Faist (2000) ve Hagen-Zanker (2008)

Göç teorileri ayrıca, analiz düzeylerinin yanı sıra hem başlangıç hem de devamlılık süreçleri temelinde de tanımlanabilir. Buna göre söz konusu sınıflandırma, göç teorilerinin göçün sebebi ya da devamlılığı temelinde gerçekleştirilir. Bazı teoriler, birçok farklı kategori altında değerlendirilebilir (Hagen-Zanker, 2008: 5). Diğer bir deyişle, teorilerin isimlendirmeleri ve odak noktaları birbirinden farklı olsa da göçün başlangıcı ve sürekliliğini açıklaması nedeniyle birçok teori bu iki başlık altında yer alabilir. Çeşitli göç teorilerinin, göçün başlangıcı ve devamlılığı bağlamında sınıflandırılması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2.*Göçün Başlangıcı veya Devamlılığı ile Tanımlanmış Göç Teorileri*

Göçün Başlangıcı	Göçün Devamlılığı
- Neoklasik makro göç teorisi - Sistem olarak göç - Dual işgücü piyasası teorisi - Dünya sistemleri teorisi - Hareketlilik Geçişi - Lee'nin itme-çekme faktörleri - Neoklasik mikro göç teorisi - Davranışsal modeller - Sosyal sistemler teorisi - İşgücü göçünün yeni ekonomisi	- Sistem olarak göç - Dünya sistemleri teorisi - Sosyal sermaye teorisi - Kurumsal teori - İletişim ağı teorisi - Birikimli Nedensellik

Kaynak: Massey vd. (1993) ve Hagen-Zanker (2008)

1.3.1. Mikro Düzey Göç Teorileri

William Petersen, “A General Typology of Migration” (Göçün Tipolojisi) (1958) isimli eserinde ilkel, serbest, kitlesel, zoraki ve yönlendirilen göç adını verdiği beş göç tipinden bahseder ve bazı insanların göç ettiklerini, ancak bazılarının da göç etmediklerini belirtir (1958: 258-263). Göç, kültürel olmayan etkenler ışığında anlaşılıp yorumlanamaz. Buna göre coğrafya, sadece fiziksel bir olgudur ve bu şekilde bireylerin yaşamlarında bir değişimin mümkün olup olmadığını belirler. Göç olgusu ise ilgili sosyal durumlar doğrultusunda, farklılığı göz önünde bulundurularak yorumlanmalıdır ve bu yorumlamalar ancak tipoloji şeklinde olabilir (1958: 260-265). Petersen bu tipolojilerle birlikte göç eden bireylerin göç etmeyenlerden farkını ortaya koyar. Everett S. Lee, “A Theory of Migration” (Göç Teorisi) (1966) isimli eserinde İtme-Çekme Kuramı’nı geliştirir. Buna göre göç, en geniş haliyle ikametın kalıcı ya da yarı-kalıcı boyuttaki değişimidir ve bireylerin bulundukları konumdaki çeşitli faktörler, göç kararını etkiler. Göç kararının alınmasında ve göç sürecinde etkili dört temel etken vardır ve bunlar menşe bölgesi ile ilgili faktörler, varış bölgesi ile ilgili faktörler, araya giren engeller ve kişisel faktörler olarak sınıflandırılabilir. Bireyi göç kararına zorlayan faktörler itici, göç edeceği noktaya götüren faktörler ise çekici niteliktedir (Lee, 1966: 49-52). Göç

araştırmalarında temel ya da klasik dönem eserleri olarak da adlandırılabileceğimiz bu çalışmalar, günümüz göç olgusunu ve süreçlerini açıklamada yetersiz kalmaktadır. Diğer bir deyişle, ortaya konan teori daha çok göç ve hareketlilik süreçlerini etkileyen faktörlerin temel nedensel düzeni dikkate alınmadan yapılmış bir gruplandırmadır (Hagen-Zanker, 2008: 9).

İnsanlar tarih boyunca şahit olmak zorunda bırakıldığı savaşlar, çeşitli sosyal ve ekonomik eşitsizlikler, hak ve özgürlük arayışları neticesinde seslerini yükseltmek ve kendilerini ifade edecekleri alanlar aramıştır (Aktarer, 2023: 71). Maruz kalınan zorluk karşısında ilk tepki onu anlamaya çalışmak ve gerekirse mücadele etmektir. Göç, en temel şekliyle çevredeki değişime karşı bireysel adaptasyonun yanı sıra grup adaptasyonudur. Bu adaptasyon, göçmenlerin bulundukları konumdaki etkisizliklerinin farkına varması ve olası bir göçmen adayının, bulunduğu alanın tersine, birçok farklı ve olası alana doğru hareketleri olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda, göç hareketlerinin disiplinler arası bir alan olarak öne çıkmasıyla bu hareketlerin ardında yatan sebeplerin finansal kaygılara ek olarak sosyal ve psikolojik boyutları olduğu düşüncesi de öne sürölmektedir. Haas'a göre (2005: 1271) göç, birçok masraf ve riskin yanı sıra bilgi edinmeyi ve sosyal ağları içermekte ve çeşitli arzu ve talepleri de gerektirmektedir. Neo-klasik mikro teori bağlamında, "insan sermayesi" kavramını kullanmak ve göç, eğitim ve ilgili deneyimleri eyleyen insanın kendisine yatırım olarak görmek önemlidir (Sjaastad, 1962: 87). Diğer bir deyişle göç, göç eden bireylerin hanelerinde gelir düzeyini artıracak bir gelişmedir ve temel amaç, göç ettikten sonraki kazancın göç sürecinde kaybedilen göç maliyetlerini geçmesidir. Bu teoride dikkat çekilen noktalar göç etme kararı alan bireylerin, bu karara var olan şartları ve potansiyel değişimleri göz önünde bulundurarak bir kâr-zarar hesaplaması ardından ulaşmış olmasıdır. Bireyler göçün olumlu getirilerini ve olumsuz sonuçlarını, mali yönleriyle hesaba katarak göç sürecinde seçici bir rol üstlenirler (Sjaastad, 1962: 85-91).

Neo-klasik mikro teori gibi, göç hareketlerinin nedenlerini ve çeşitli sonuçlarını tartışan birçok kuram vardır ve bu teoriler temelde iş gücü göçü ile ölkeler arasındaki güç ilişkilerine odaklanmaktadır. Buna göre, bireylerin göç kararları mekândan fayda sağlama düşüncesi, davranışı araştıran alan teorisi yaklaşımı ve eşik oluşumu yaşam döngüsü yaklaşımı konseptleri, göç kararında yararlanılacak konseptlerdir (Wolpert, 1965: 161). Göç hareketlerini "Önem Eşiği Modeli" ile açıklayan Julian Wolpert'e (1965: 163-166) göre göç edenlerin davranış

parametreleri, göç edilen yerin bireye sağladığı katkıyla doğru orantılıdır ve bu katkı yalnızca ekonomik gelir ile sınırlı değildir. Birey, göç kararı alırken mevcut durumunu ve potansiyel durumunu göz önünde bulundurup bir fayda-zarar ve maliyet analizi yaparak kendine en çok yarar sağlayacak bölgeyi ve oraya yerleşmeyi tercih etmektedir. Diğer bir deyişle bireylerin göç kararı, varılacak noktadaki çeşitli istihdam olanakları ve çevresel şartlara göre şekillenmektedir ve göç en uygun seçenek olması sebebiyle değil, bireye en çok faydayı sağladığı için yapılır. Yaşadığı bölge bireye ekonomik olarak herhangi bir katkı sağlamazsa göç kararı kaçınılmazdır. Buna göre, maddi getiri nerede yüksekse göç hareketleri o yöne doğru gerçekleşmektedir. Bireyler, göçün maliyeti ve kendi yaşamları arasında bir kıyaslama yaparak göç kararını almaktadırlar. Kararın alınıp uygulanmasında, çoğunlukla, bireysel faktörlerin yanı sıra hane halkının da katkısı vardır. Massey'e (1999: 36) göre bir hanenin "görelî yoksunluk algısı referans grup ücret dağıtımındaki, kendine ulaşmayan ücretlere bağlıdır." Diğer bir ifadeyle, gelir artışının yalnızca varlıklı ailelerin gelirine etki ettiği bir ortamda yoksul evlerin gelirlerinde herhangi bir değişim olmazsa görelî yoksunluk seviyeleri yükselecektir. Hane halkının bulunduğu konumdan beklediği fayda bu yoksunluktan olumsuz yönde etkilenirse hane üyelerinin uluslararası göçe katılma isteği artar. Bu artış, kazançların ve kesin gelirin değişmemesinden kaynaklıdır ve hane halkından bir üyenin dışarı gönderilmesiyle, topluluğun sahip olduğu görelî ücretin artırılması amaçlanmaktadır. Burada vurgulanması gereken nokta, ekonomik yoksunluk ve yoksul olma statüsünün uluslararası göç kararında etkili olduğu ve bu göçlerle, geride kalan grubun ekonomik durumunun iyileştirilmek istemesidir. Bir diğer ifadeyle göç kararı, varlıklı ailelerin daha varlıklı konuma gelmesi ve yoksul ailelerin yoksunluk oranlarının artması göç kararının alınmasını hızlandırmaktadır.

H. J. Hoffmann-Nowotny tarafından ortaya konan Sosyal Sistemler Teorisi'ne göre bireylerin göç kararı, yapısal gerilimlerin ve bireylere göre önemli olan gerilimlerin çözüme kavuşturulması temeline dayalıdır. Hoffman-Nowotny'e göre göçler, insan gruplarını ve topluluklarını en başından beri şekillendiren olgulardır (1981: 64). Bireyler, menşee noktasında mensubu oldukları sosyal sınıf sebebiyle sahip olamadıkları kazançları ve statüleri elde etmek için farklı noktalara göç ederler. Diğer bir deyişle birey, bulunduğu konumdaki yönetsel meseleler ile prestij meseleleri arasında gördüğü gerilimleri gidermek istemektedir. Yönetsel meseleler toplumdaki güç dengeleriyle ilgiliyken, prestij meseleleri kimlik ve

statüyle ilgilidir. Göç, bireyin yaşantısındaki güç ve prestij sorunlarını çözüme kavuşturduğu noktadır. Buna göre, göçmenler arzuladıkları konumu varış ülkesinde kazanmayı umarlar; ancak söz konusu gerilimler azalmak yerine dönüşürler. Varış noktasında, düşük kademeli bir ülkeden gelen göçmenin yüksek uluslararası bir kademeye ulaşması olası değildir. (Hagen-Zanker, 2008: 11).

1.3.2. Orta Düzey Göç Teorileri

Thomas Faist tarafından geliştirilen Sosyal Sermaye Kuramı (1997, 2000), birey tarafından alınan göç kararını yapısal göç modelleri ile açıklamaya çalışır. Buna göre “hanehalkları, mahalleler, topluluklar ve daha formel organizasyonlar içindeki sosyal ilişkiler ve sosyal sermaye, göç kararı alınmasında ya da göçmenlerin uyum sürecinde yardımcı niteliklere sahiptir” ve sosyal sermaye göç konusunda kaynaklık etmesinin yanı sıra bütünleştirme işlevi de olan bir araçtır (Özcan, 2017: 204). Bu bağlamda, bireysel kararlar sosyal ilişkiler yoluyla daha kârlı ve olumlu hale getirilebilir. Varış noktasına daha önce gelen göçmenler, o noktada oluşturdukları kanallar ve topluluklar sayesinde potansiyel göçmenlerin kararlarını ve göç akışını çoğaltmada etkili olurlar (Goss ve Lindquist, 1995: 324).

Kurumsal Teori, Christophe Guilmoto ve Frederic Sandron tarafından 2001 yılında ortaya konmuştur. Bu teori göçmenlerin varış noktasına ulaşmada yaşadıkları sıkıntıların belirlenmesi ve analiz edilmesini temel almaktadır. Göç kararı, büyük bir şehre ya da yabancı bir ülkeye olması fark etmeksizin, özellikle de ilk giden göçmenler tarafından genellikle varış noktasındaki yaşam koşullarını ve istihdam olasılıklarını dair çok az bilgi ile alınmaktadır (Guilmoto ve Sandron, 2001: 135). Göçmen gönderen ülke ile göçmenleri kabul eden ülkedeki işverenler arasındaki mevcut dengesizlikler, göçmenlerin yasal yollardan hareketlilik sağlamasını zorlaştırmaktadır. Göç iletişim ağları, göçmen akışının sağlanması için en önemli kanallardan biridir. Göçmenler varış noktası seçimi, sınır geçişleri, taşınma masrafları gibi farklı konularda bu ağlardan faydalanır. Buna göre bu ağların bir kısmı menşe noktasından varış noktasına kadar olan göç aşamalarını kapsar. Ağlar ayrıca daha kurumsal bir yöne de sahiptir ve bu yön ağın kullanımı için ortaya konan kurallardan oluşur. Ağlar, tanıdıklar tarafından kurulur ve esasen yereli de temsil eder. Göçmen gönderen ülke ile bu göçmenleri kabul edecek olan ülkedeki işverenler

arasındaki dengesizlikten yararlanmak ve bu dengesizliği sermayeye dönüştürmek isteyen birçok kurum ve kuruluşlar oluşmuştur Göçmene kolaylık sağlamanın yanı sıra çeşitli arabulucular tarafından yürütölen dış ağlar da vardır. Bunlar iş bulucu firmalar, sınır ötesi personel ve avukatlar olabilir. Arabulucuların rolleri, uluslararası göç alanında, göçün olası eksik noktalarını tamamlayan göçe yardım piyasasının oluşturulması konusunda oldukça önemlidir (Guilmoto ve Sandron, 2001: 150). Buna göre bazı ağlar, göçmenlerden kâr sağlamak amacıyla sahte belgelere başvururken; resmî statüdeki ağlar göçmenleri yasal hakları hakkında bilgilendirip çeşitli danışmanlık hizmetleri sunmaktadır (Wicksramasinghe ve Wimalaratana, 2016: 25; Massey vd, 1993: 450-451). Diğer bir deyişle, olası bir dengesizlik durumunda bir yandan göçmenlerin yasadışı biçimde ölkeye sokulmasından kazanç sağlayan gruplar türerken, diğer yandan da bu oluşumların sebep olduğu yarattığı olumsuzluklara karşı göçmen haklarını savunan insan hakları kuruluşları ve ilgili pratikler ortaya konulur (Abadan-Unat, 2002: 20).

İlişkiler Ağı Kuramı, göç etme kararında ve sonrasındaki süreçte bireyin etken rolüne, kendinden önceki göçmenlerden etkilenip etkilenmediğine, mevcut ve potansiyel sosyal ağların önemine vurgu yapmaktadır. İlişkiler ağı teorisinin temelini, göçmenlerin göç ettikleri ölkede kurdukları sosyal ağların, aynı zamanda göç veren ve alan ölkeler arasında da kurulması ile birlikte devam eden göçler üzerindeki etkisi oluşturmaktadır (Çağlayan, 2006: 85). Teori, göçün başlangıcında mevcut değişkenler yerine, göçün süreç içinde ve değişen mekânda mekânda devamının sağlanmasını etkileyen unsurlar ile ilgilenmektedir (Massey vd, 1993: 454). Buna göre göç eden bireyler arasındaki ilişkiler ağı; göç edilen yeni mekânlarda eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayanlarla kurulan bağlantılar sayesinde oluşmaktadır (Abadan-Unat, 2002: 18). Bahsi geçen sosyal ağlar, göç edenlerin terk ettikleri ölkeler ile yerleştikleri yeni coğrafyaya önceden göç edenler ya da göç etmemiş olan kişiler arasındaki ortak köken, akrabalık ve dostluk bağlarından oluşan kişiler arası bağları ifade eder (Güllüpnar, 2013: 117). Castles ve Miller (1998: 38), göçmen ağları sayesinde göçlerin kolaylaştığını, göç edilen noktalarda mevcut önceden göç etmiş bireylerle bir araya gelmenin topluluk oluşturmaya katkı sağladığını ve bu şekilde yeni göçlere ve göç yollarına da neden olduğunu ifade eder. Diğer bir deyişle bu kuram, göçün özellikle kurulan ağlar üzerinden yeniden şekillenmesine ve potansiyel göçleri etkilemesine de odaklanır. Buna göre, ilişki ağları içinde yer alan insanlar gerekli bilgileri birbirleriyle paylaşıp

göç deneyimini daha kolay hale getirdikleri sürece, bu ağların varlığı yeni bireylerin de göç etme eğilimini ve ihtimalini artıracaktır (Olejarova, 2007: 17).

“Kümülatif nedensellik teorisi” olarak da bilinen birikimli nedensellik teorisi Douglas S. Massey (1990) tarafından geliştirilmiştir. Ortaya konan temel nokta, göçün başlamasının ardından kendini sürekli devam ettirmesiyle birlikte zaman içinde, nasıl ve ne koşullarda daha yaygın hale geldiğidir (Hagen-Zanker, 2008: 18). Diğer bir ifadeyle, mevcut göçlerin öncesi ve sonrası süreçler incelenerek potansiyel göç hareketliliklerini ve göçmenleri ne derece etkilediğine dair bir araştırma yapılmıştır. Gerçekleşen göçler, zaman içerisinde birikimli olarak varış noktasındaki toplum yapısını etkilemektedir. Bu bağlamda, toplumsal yapıda kültürel değişiklikler yaşanmakta ve bazı işlerin zamanla göçmen işi olarak tanımlanmaya başladığı görülmektedir (Abadan-Unat, 2002: 21-22).

İşgücü göçünün yeni ekonomisi teorisi, 1985 yılında Oded Stark ve David Bloom tarafından geliştirilmiştir. Göç kararında yalnızca bireysel motiflerin değil, hane halkının da etkisi olduğunu ortaya koyan bu kurama göre, göç kararı alınırken temel amaç yalnızca gelir yükseltmek değil aynı zamanda olası riskleri azaltmaktır (Akyıldız, 2016: 164). Göç eden bireyler, geride kalan ailelerine para akışı sağlayabilmek için var olan ve potansiyel şartları detaylı bir şekilde gözden geçirmektedir. İşgücü piyasasındaki olumlu ve olumsuz şartların incelenmesiyle oluşturulan risk yönetimi stratejisi (Stark ve Bloom, 1985: 74; Wicksramasinghe ve Wimalaratana, 2016: 22-23; Taylor, 1999: 64) ile birlikte, alınacak kolektif bir karar sonucunda bireyler kendilerini finansal açıdan garanti altına alacaktır (Taylor, 1999: 74).

1.3.3. Makro Düzey Göç Teorileri

Neo-klasik makro teoriye göre göç, işgücünün çeşitli pazarlarda karşılaştığı getiri farklılıkları doğrultusunda ortaya çıkmaktadır (Özcan, 2017: 195). Teori temelde iş gücü göçü ile ülkeler arasındaki güç ilişkilerine odaklanıp, emeğe ilişkin arz ve talep arasındaki mevcut ilişkinin, göçlerin gerçekleşmesinde önemli bir unsur olduğunu savunmaktadır (Abadan-Unat, 2002: 6). Neo-klasik makro teoride göç, ekonomik gelişmenin bir parçası olarak kabul edilir. İç göç, geleneksel tarımsal sektör ve modern üretim sektörü arasındaki iş arz ve taleplerindeki coğrafi

farklılıklar sonucunda oluşur. Michael Todaro ve John R. Harris, bu göç sonucunda göçmenin varış şehrinde hemen iş bulamaması ihtimali sebebiyle göçün tamamen risksiz olmadığını ortaya koyar; ancak kırsal alanlardan kentlere göçler, beklenen gerçek kazanç farkı pozitif olduğu sürece meydana gelmeye devam edecektir (Hagen-Zanker, 2008: 6).

Göç sistemleri teorisi, Akin L. Mabogunje (1970: 1-2) tarafından ortaya konmuştur ve herhangi bir sayısal formüle dayanmayan bu teori daha çok sözel analizlere dayanmaktadır. Teori temel olarak iki veya daha fazla ülke arasındaki karşılıklı göç hareketlilikleri sonucunda bir göç sistemi ya da ilişkiler ağı oluşturmasını konu alır. Aynı zamanda kırsal alandan kente göç konusu da tarihsel bağlamıyla birlikte açıklanmaktadır. Bu teoriye göre, meydana gelen göç hareketliliklerinin coğrafi olarak birbirine yakın olma zorunluluğu yoktur. Akışlar genel olarak finansal ve siyasi ilişkileri yansıtır ve ilgili yer değiştirmeler bu doğrultuda gerçekleşir (Massey vd, 1993: 454). Gerçekleşen yer değiştirmeler kültürel bağlara, yatırım ilişkilerine, ticarete, siyasi etkiye ve kolonyal sisteme dayanarak göçmen kabul eden ve gönderen ülkeler arasında önceden oluşmuş bağlara göre meydana gelmektedir. Bu bağlamda, Cezayir'den Fransa'ya yapılan göçler, Cezayir'deki Fransız kolonisi varlığı ile ifade edilirken, Almanya'daki Türklerin göç hareketleri 1960'larda ve 1970'lerdeki işçi alımları temelinde açıklanır (Castles ve Miller, 1998: 23-25; Mabogunje, 1970: 5).

Michael J. Piore (1972 ve 1979) tarafından ortaya konan “İkiye Bölünmüş İş Piyasası Teorisi” küresel işgücü piyasasında birbiri içinde bütünlük gösteren çeşitli alt piyasaların mevcut olduğu varsayımına dayanır (Özcan, 2017: 199). Göç, gelişmiş ülkelerdeki güçlü yapısal işgücü talebi gibi geçici bir çekim faktörünün sonucudur (Hagen-Zanker, 2008: 7). Piore'ye (1972: 1-2) göre ikiye bölünmüş işgücü piyasasında iki sektör vardır. Birinci sektör, ikinciye oranla iyi maaş, daha iyi çalışma koşulları, terfi şansı gibi olanaklara sahiptir. İkinci sektörde ise ilerleme şansı neredeyse yoktur, çalışma koşulları kötüdür ve düşük bir maaş vardır. Bu teori ile öne sürülen nokta, birincil sektördeki işlerin ülkenin yerlileri tarafından gerçekleştirildiği; ikincil sektörde ise işlerin göçmenler tarafından yapıldığıdır. Birincil sektörde istihdam ekonomik döneme göre dalgalanmaktadır ve bu yüzden yerel çalışanlar tarafından tercih edilmez (Hagen-Zanker, 2008: 7). Ayrıca birincil sektörde vasıflı ve yüksek nitelikli işler varken, ikincisinde vasıfsız ve niteliksiz işler vardır (Piore, 1979: 35; Kumpikaite ve Zickute, 2012: 389). Göç, talep yönlüdür

(Akyıldız, 2016: 158) ve varış ülkelerinin bu işçilere ihtiyacı vardır. Göç hareketleri göçmenlerin önceden yaşadıkları ülkelerdeki düşük maaş ve yüksek işçilik gibi itici faktörlerden dolayı değil, varış noktasındaki çekici faktörler sebebiyle meydana gelir (Massey vd, 1993: 440-441; Wickramasinghe ve Wimalaratana, 2016: 23).

1970’li yıllarda Immanuel Wallerstein tarafından ortaya konan “Merkez-Çevre İlişkileri Teorisi” ya da “Bağımlılık Okulu” olarak da bilinen Dünya sistemleri teorisine göre işgücü göçünün ortaya çıkışı ve sürekli hale gelmesi dünya üzerinde mevcut kapitalist sistemin bir sonucudur. Mevcut modern dünya sistemi, kapitalist bir ekonomidir ve sonsuz finansal güç biriktirme güdüsüyle var olmaktadır. Bu sistem, uzun yıllar boyunca genişlemiş ve dünyanın diğer bölümlerini de kendi eliyle yarattığı iş bölümüne dahil etmiştir. Böyle bir sistemde üretim, sonraki üretimlerden kar edilmesi mümkünse sürekli olarak çoğalmaktadır ve insanlar kar marjını yükseltecek yeni üretim yolları bulmaya çalışmaktadır (Wallerstein, 2000: 44-45; 1974: 398). İşgücü göçü, kapitalist merkez ülkeleri ile az gelişmiş çevre ülkeleri arasındaki eşitsizlik temelli ilişki sonucu meydana gelmektedir. Diğer bir deyişle birbirlerine “ekonomik temelde bağımlı olan merkez ve çevre ülkeleri yaklaşımı doğrultusunda, merkezdeki kapitalist ağların kapitalist olmayan toplumların çevre yapılarına sızmaya başlamasıyla çevre ülkelerdeki nüfus göç etmeye başlamaktadır” (Özcan, 2017: 200). Bu teoriye göre merkez, çevre ülkeleri kendine bağımlı hale getirir ve çeşitli iş kollarıyla çevreden beslenir. Modern dünya sisteminin işlemeye devam etmesi, iktisadi dalgalanmalara ve üstün gruplarla sabit iç-yönetim sistemlerine bağlıdır (Spindler, 2013: 189). Kapitalist düşünce ve pratikler genişledikçe daha fazla insan dünya piyasasına dahil olmaktadır. Buna göre, merkeze bağımlı çevre ülkelerdeki işgücü ve hammadde, sermaye piyasasının etkisinde kaldığı sürece göç akımları meydana gelmeye devam edecektir (Massey vd., 1993: 445).

Wilbur Zelinsky, 1971 yılında hazırladığı “the Hypothesis of the Mobility Transition” (Hareketlilik Geçiş Hipotezi) çalışması ile göç hareketleri ve sosyal değişim arasındaki ilişkinin, toplumsal boyutta ve oldukça geniş bir zaman aralığında yorumlanıp analiz edilmesini sağlayan bir çalışma ve kavramsal çerçeve ortaya koymuştur (Lewis, 1982: 23). Önceki dönemlerde ortaya konan göç kanunlarının çoğunlukla kaynak ve gidecek yer temelli olduğunu belirtilmiştir. Ancak sanayi devrimi sonrasında göç oranlarının ve modellerinin modernleşmesinin ve demografik faktörlerle ilişkilendirilmesinin mümkün olduğunu ifade eder (Zelinsky, 1971: 219-

220; Hagen-Zanker, 2008: 9). Zelinsky'e (1971: 224) göre göç, var olunan alanda ve sosyal alanda fark edilen ve algılanan değişimlerdir ve bir hareket, diğerinden bağımsız olarak incelenemez. Çalışmada bireylerin göç kararları tarihsel bağlamıyla, ekonomik ve sosyal değişimler doğrultusunda incelenmiştir. Zelinsky göçün, modernleşme sürecinde doğuştan mevcut olan ekonomik ve sosyal değişimlerin bir parçası olduğunu belirtir (Hagen-Zanker, 2008: 9). Buna göre, insanlık tarihinde göç geçişleri beş aşamadan oluşmuştur: Modernite Öncesi Geleneksel Toplum, Erken Geçiş Toplumu, Geç Geçiş Toplumu, Gelişmiş Toplum ve Gelecekteki Süper Gelişmiş Toplum. Buna göre, ilk aşamada yer değiştirmeler oldukça azdır. İkinci aşamada büyük ölçekli göçlerden ve kırsaldan kente hareketlerden bahsetmek mümkündür. Üçüncü aşamada göçlerde kısmi bir azalma vardır; ancak dolaşımlar halen devam etmektedir. Gelişmiş toplum aşamasında yer değiştirmeler ve işçi göçleri oldukça fazladır. Son aşamada ikamet sebepli göçler azalmıştır ve göçler için çeşitli siyasi kontroller görülebilir (Zelinsky, 1971: 230-231). İlgili sebeplerin ve göçün doğasının zamanla değişmesiyle birlikte, göç teorilerinin de bu doğrultuda bir değişim gösterdiği ve farklı noktalara odaklandığı ifade edilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Araştırmanın konusunu Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi'nden göç eden ve halen mahallede yaşayan Arap-Hristiyan bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın problemini ise Sarılar Mahallesi sakinlerinin yurt dışı göçünün sebeplerinin neler olduğu ve bu göçün yerel yaşıntılara etkileri nelerdir soruları oluşturmaktadır.

2.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Hammersley'e (2018: 3) göre günümüzde etnografi ve tanımı için birçok ifade bulunur. Sorun, bu ifadelerin özelliklerinde ve ardında yatan farklılıklardadır. Diğer bir deyişle temel sorun, problemin tanımlanması öncesinde, problemin nasıl ele alınacağını anlama kısmındadır. Bu tezde kısaca araştırmacının saha çalışmalarının yazılı bir analizi ve belgelendirilmesi olarak tanımlanan etnografi, üzerine araştırma yapılan topluluğun ve alışkanlıklarının anlaşılması için oldukça önemlidir. Etnografik veriler, araştırmacının gözlemlerine ek olarak çeşitli anketler ve görüşmeler yoluyla da toplanabilmektedir (Mannik ve McGarry, 2017: 235). Bu tezde, Altınözü Sarılar Mahallesi'nin Arap-Hristiyan sakinleri ve mahalleden yurt dışına göç etmiş bireylerle etnografik çalışmalar yürütülmüştür.

Yapılan araştırma, çok kültürlü yapısıyla ve üç semavi dine mensup bireylere ev sahipliği yapmasıyla bilinen Hatay şehrinde gerçekleştirilmiştir. Şehir, 23 yüzyıllık bir geçmişe sahiptir ve tarih boyunca konumu itibarıyla farklı kültürlerle ev sahipliği yapmıştır. Bu sebeple, farklı insan toplulukları ve çeşitli inanışlar bu topraklarda birbiriyle karşılaşmış ve etkileşimde bulunmuştur. Şehrin kültür ve din mozaïği, günümüzde de varlığını sürdürmektedir. St. Peter, St. Paul ve St. Barnabas, Hristiyanlığı yaymak için Antakya'ya yerleşmiştir ve İsa Mesih'e inanan kişilere Hristiyan adı ilk olarak burada verilmiştir (Tekin, 1999: 23). Antakya Kilisesi,

Kudüs'ün ardından dünyanın en önemli ikinci kilisesi konumundadır ve ilk Hristiyan kilisesi Hz. İsa'nın doğumundan 37 yıl sonra kurulmuştur. Hristiyanlık inancı bütün dünyaya Antakya'dan yayılmıştır (Doğruel, 2013: 36-37). Antakya'da bulunan St. Pierre Kilisesi, dünyanın ilk mağara kilisesidir ve Vatikan tarafından 1963 yılında hac yeri ilan edilmiştir. Kilise, her yıl Hristiyanlar tarafından ziyaret edilen önemli bir inanç turizmi noktasıdır (Usluoğlu, 2012: 37).

48 mahalleden oluşan Altınözü ilçesi, Hatay'ın güneydoğusunda yer alır ve Suriye ile sınırı vardır. Bu ilçede, Arap-Hristiyan nüfusa sahip iki mahalle bulunmaktadır. Sarılar ve Tokaçlı isimleriyle bilinen bu mahalleler, Hristiyan mahalle sakinlerinden oluşmaktadır. 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı yasa ile Hatay ilinin büyükşehir belediyesi olması yönünde adımlar atılmış ve 2014 yılı itibariyle süreç tamamlanmış, yeni ilçe sınırları oluşturulmuştur (Adıgüzel, 2014: 60-61). Tokaçlı, bu süreç öncesinde Altınözü ilçesine bağlı bulunan bir köydü; ancak Hatay'ın büyükşehir statüsü almasından sonra mahalle olmuştur. Tokaçlı Mahallesi'nde yaşayan Arap-Hristiyanlar, Ortodoks mezhebine mensuptur. Sarılar Mahallesi'nde Hristiyanlık inancına sahip iki topluluk mevcuttur. Bunlar Ortodoks Hristiyanlar ve Altınözü İsa Mesih Kilisesi'ne katılan kişilerdir. Altınözü'nde İncili Protestan Topluluğu ve Antakya Patrikliğine bağlı Ortodoks Kilisesi üyeleri yaşamaktadır. Ortodoks Hristiyanlar, bu mezhebin gereklerini uygun bir şekilde yerine getirirler. İsa Mesih Kilisesi üyeleri, görüşmelerde de anlattıkları üzere, kendilerini herhangi bir mezhebe bağlı görmeden, Hz. İsa'nın ve İncil'in öğretilerini anlayıp uygulamaya çalışmaktadır (Tokgöz, 2022: 21).

Altınözü Sarılar Mahallesi yurt dışına göç veren bir mahalledir; ancak mahalle sakinleri, uzun yıllardır kendi inançlarını, gelenek ve göreneklerini muhafaza ettiklerini ve bu birikimi gelecek nesillere aktararak süreklilik sağladıklarını ifade etmektedir. Günümüzde, yurt dışına göç eden ve yurt dışında yaşayan insan sayısının, mahallede yaşayan insan sayısından fazla olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma esnasında bu göçün sebepleri, göç öncesindeki ve sonrasındaki adımlar ve gelişmeler ile göçün yerele etkilerinin olumlu ve olumsuz yansımaları üzerinde durulmuştur. Bu mahallenin sahip olduğu dinamiklerin ve koşulların akademik alanda görünür kılınması, öncelikle Türkiye'de mevcut Hristiyan toplumu hakkında daha fazla bilgi edinilmesi için önemlidir. Ek olarak, yurt dışı göçüne sebep olan etkenlerin belirlenmesi ve incelenmesi, Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına doğru yön bulan göç hareketlerinin anlaşılmasını

sağlayacak ve bu şekilde, alan yazınında yeni bilgilerin ortaya koyulması sağlanacaktır. Yapılan araştırma, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Göç İdaresi Başkanlığı, Hatay Valiliği ve Hatay Büyükşehir Belediyesi tarafından, gerekli nüfus ve göç politikalarının oluşturulmasında ve bu çalışmaların yerel yaşıntılara etkilerinin belirlenmesinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma, Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi Hristiyanları'nı kapsamaktadır. Çalışmalar, mahalleden yurt dışına göç eden bireyler ve halen mahallede yaşayan kişiler ile yürütülmüştür. Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göç etmiş ve halen mahallede yaşayan toplam 50 katılımcı ile görüşme yapılmıştır. 25 katılımcı yurt dışında yaşamış ya da yurt dışında bir süre çalışıp mahalleye geri dönmüş kişilerden oluşurken diğer 25 katılımcı mahallede doğmuş, büyümüş, halen mahallede ikamet eden ve yurt dışında yaşamayan bireylerden seçilmiştir. İlk grup, 8 kadın 17 erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Yurt dışından mahalleye kesin dönüş yapmış katılımcı sayısı 5'tir. Yerel katılımcılar 9 kadın ve 16 erkektir. Görüşmecilerin yaş aralığı, yurt dışı katılımcılarında 25-86 yaşları, yerel katılımcılarda ise 18-90 yaşları arasında değişmektedir. 18 yaş altı bireyler bu çalışmanın dışında bırakılmıştır.

2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Yapılan araştırma, Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi Hristiyanları ile sınırlandırılmıştır. İlçenin diğer Arap-Hristiyan mahallesi olan Tokaçlı Mahallesi araştırmaya dahil edilmemiştir. Görüşmelerde gönüllülük esas alınmıştır, gönüllü olmayan bireyler çalışma kapsamının dışında bırakılmıştır. Ayrıca görüşmeler yapılırken kısmen de olsa dil sorunu ile karşılaşmış, bu sebeple mahallenin sakinlerinden çeviri konusunda destek alınmıştır. Görüşmeler; Almanca, Arapça, İngilizce ve Türkçe dillerinde yapılmıştır. Dolayısıyla, çeviriler esnasında doğru ibarelerin ve ifadelerin aktarılması konusunda sınırlılıklar yaşanmış olabilir. Yurt dışındaki bireylerle görüşmeler yapılırken, bireylerin yoğunlukları ve Türkiye ile saat

farkı sebebiyle görüşme saatlerinin ayarlanmasında zorluklar yaşanmıştır. Görüşmeler çevrim içi ortamlarda ve Altınözü Sarılar Mahallesi'nde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara çeşitli konu başlıklarından sorular sorulmuş (Ek-1) ve görüşmeler Türkçe, Arapça, İngilizce ve Almanca dillerinde gerçekleştirilmiştir. Konu başlıkları dış göç sebepleri, göç için tercih edilen ülkeler ve orada yapılan işler, göç öncesi ve sonrası deneyimler ve kültürdeki değişimler olarak özetlenebilir. Katılımcılara sorulan sorular, veri toplama formundaki sorularla sınırlı kalmamıştır. Görüşmenin gidişatına göre farklı konu başlıklarından sorular da görüşmeye dahil edilmiştir. Bu şekilde, göç deneyiminin daha detaylı anlatılması ve yorumlanması istenmiştir. Mahallede yapılan görüşmeler, yurt dışına göç eden bireyler mahalleyi ziyaret etmeye geldiklerinde gerçekleşmiştir. Görüşmeler Türkçe, Arapça, Almanca ve İngilizce dillerinde gerçekleştirilip, gerekli durumlarda mahallede bulunan sakinler Arapça ve Almanca çeviriler yapmışlardır. Çevrim içi görüşmeler, yurt dışındaki katılımcıların uygunluk durumuna göre gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler Türkçe konuşarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler boyunca katılımcılar kendi deneyimlerinden, göç kararı alma süreçlerinden ve göç sonrası yaşantılarından bahsetmiştir. Görüşmeciler arasında halen yurt dışında yaşayanların yanı sıra, yurt dışına göç edip ardından Türkiye'ye kesin dönüş yapan bireyler de vardır. Bu katılımcılarla Sarılar Mahallesi'nde görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların yaşları 25-86 arasında değişmektedir; kadın görüşmeci sayısı 8, erkek görüşmeci sayısı 17'dir. Bilgi toplamak için görüşülen yurt dışına göç etmiş katılımcılar, kaynak kişi anlamına gelen KK1, KK2, KK3 gibi kısaltmalar ile gösterilmiştir

2.5. Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Toplanması

Öncelikle, hazırlanan tezin kuramsal temelini oluşturmak amacıyla çeşitli yerli ve yabancı veri tabanlarında araştırmalar yapılmış; makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Ek olarak, yazılı ve çevrim içi kitap ve dergilerden yararlanılmıştır. İngilizce dilindeki materyallerin çevirisi, tez yazarı tarafından yapıp çalışmada kullanılmıştır. Yapılan araştırma, nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Gözlem, derinlemesine görüşme ve söylem analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Görüşmeler, odak grup görüşmeleri ve bireysel görüşmeler şeklinde ilerlemiştir. Çalışma esnasında, yurt dışına göç etmiş

katılımcılara ve halen mahallede yaşayan katılımcılara yönelik, 30'ar sorudan oluşan iki görüşme formu hazırlanmıştır. Katılımcılara yöneltilen sorular için alan yazını taraması yapılmış; çeşitli tezlerdeki formlar ve içerdikleri sorular incelenmiş ve bu şekilde, bu araştırmanın problemine cevap arayan soruları içeren yeni bir form oluşturulmuştur (Ek-1 ve Ek-2). Saha görüşmelerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda bu formlara ek olarak, yerel görüşmecilere yönelik mahalle derneğine ve dergisine dair sorular içeren formlar da hazırlanmıştır (Ek-3 ve Ek-4).

Araştırmacı, önceden hazırladığı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruları katılımcılara sormuş ve cevaplar bu doğrultuda kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler gönüllülük esası ile yapılmıştır ve bir katılımcıdan diğerine ulaşmayı sağlayan kartopu örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Veri toplama formlarının ilk kısımları katılımcıların bireysel bilgi ve yorumlarına yönelik soruları içerirken, ilerleyen bölümleri ise görüşmecilerin genel gözlemlerinden yararlanarak cevap verebilecekleri sorulardan oluşmaktadır. Douglas'a (2005: 45) göre araştırılan toplumun sınırları ve henüz yapılandırılmamış alanları enerji yüklüdür. Bu bağlamda katılımcıya yöneltilen sorular sorular düşünüldüğünde, herhangi bir şekilde rahatsız hissedilmemesi için kelime seçimi oldukça kritiktir (Mannik ve McGarry, 2017: 72). Dolayısıyla, araştırma sorularında kullanılan kelimeler günlük dildendir ve direkt olarak, asıl anlamıyla kullanılmıştır. Sorular açık uçludur ve yanıtlar kişisel değerlendirmelere açıktır. Katılımcılara, görüşmenin ilerlemesine göre, formda yer alan soruların dışında çeşitli sorular da yöneltilmiştir. Araştırmada ulaşılan ve ortaya konan bilgiler, katılımcıların bu formda yer alan sorulara verdikleri cevaplardan ve bu cevapların gerekli teoriler bağlamında yorumlanmasıyla ortaya konulmuştur. Buna göre, sahadan elde edilen hangi cevapların tezde kullanılıp hangisinin kullanılmayacağına; diğer bir deyişle hangi kısımların dönüşüme uğrayacağına (Cengiz, 2019: 171), görüşmeci yanıtları ve göç teorileriyle ilişkisi doğrultusunda karar verilmiştir. Yurt dışına göç etmiş bireyler KK1, KK2 vb., yerel görüşmeciler ise K1, K2 gibi kısaltmalarla gösterilmiştir. Bu kısaltmalar kaynak kişi anlamına gelmektedir. Görüşmeler, 20 Eylül 2023 ve 10 Ağustos 2024 tarihleri arasında yapılmıştır. Yerel görüşmelerin tamamı yüz yüze gerçekleştirilirken, yurt dışına göç etmiş katılımcılarla yapılan görüşmeler hem yüz yüze hem de çevrim içi iletişim araçlarıyla gerçekleştirilmiştir. Halen yurt dışında yaşayan 20 birey vardır. Bu bireylerden 12 tanesi ile Altınözü'nü ziyaret ettikleri esnada yüz yüze görüşülmüştür. Kalan 8 birey ile görüşmeler çevrim içi kanallarla gerçekleştirilmiştir. Yurt dışında

yaşayıp Altınözü'ne kesin dönüş yapan 5 katılımcı ile Sarılar Mahallesi'nde yüz yüze görüşülmüştür. Araştırma esnasında yerel katılımcılarla yapılan bir görüşmede, katılımcının izniyle ses kaydı alınmıştır.

2.6. Konu ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Fulya Doğruel (2002) tarafından hazırlanan “Beraber Yaşamının ve Çatışmadan Kaçınmanın Dinamikleri: Hatay’da Yaşayan Nusayri Alevi, Arap Hristiyan ve Ermeni Toplulukları Üzerine Bir Saha Çalışması” isimli yüksek lisans tezi, Hatay ilinde yaşayan Alevi Arap, Hristiyan Arap ve Ermeni bireyler arasında mevcut kültürel, siyasi, sosyal ve finansal ilişkilerin doğasını analiz etmiştir. Nitel araştırma temelinde hazırlanan tez, derinlemesine görüşmeler ile metin analizleri içermektedir. Üç toplum arasındaki benzer noktalara ve farklılıklara dikkat çekilerek çeşitli savlar öne sürülmekte ve bu savların birçoğunun doğrulandığı görüldü de farklı noktalar da gözlemlenmektedir. Çalışma aynı zamanda *Hatay’da Çoketnili Ortak Yaşam Kültürü “İnsanîyetleri Benzer...”* (2005) ismiyle, kitap olarak da basılmıştır. Hatay ilindeki Arap-Hristiyan varlığı, bu kültürünün özellikleri ve toplumun çeşitli alanlarındaki yansımaları konularında bu kitaptan yararlanılmıştır.

Tevfik Usluoğlu (2009) tarafından hazırlanan “Değişim ve Etkileşim Boyutuyla Hatay’da Hristiyan Kültürü” isimli yüksek lisans tezi, Hristiyanlık hakkında bilgi vererek Hristiyanlık inancını Hatay şehri Antakya ilçesi özelinde ele almaktadır. Çalışma, Antakya’nın Hristiyan dünyasındaki varlığını ve Hristiyanlığın Antakya’daki gelişimini inceler. Aynı zamanda bu inancın ve bu inanca sahip bireylerin Anadolu’daki ve Antakya’daki varlıklarını ve sosyal statülerini ortaya koyup çeşitli gelenekleri hakkında bilgi verir. Tez, *Arap Hristiyanlar Değişim ve Etkileşim Boyutuyla Hristiyan Kültürü* (2012) adıyla kitap olarak da basılmıştır. Söz konusu kitap Antakya’da yaşayan Arap-Hristiyanlara ek olarak, Altınözü’ndeki mevcut Arap-Hristiyan toplumu, kültürü ve ritüelleri hakkında da önemli bilgiler ortaya koymaktadır.

Cengiz, Can ve Mimaroglu (2016) tarafından hazırlanan ““It Is Not Just An Egg”: Play, Influence and Power Among Arab Communities in Samandag Hatay” isimli çalışma, Hatay ili Samandağ ilçesinde mevcut Arap toplulukların özel günlerde katılım sağladıkları dini ritüelleri, toplumsal cinsiyet bağlamında ortaya

koymaktadır. Samandağ ilçesinde mevcut Arap topluluklar Arap-Hristiyanlar ve Arap-Alevilerdir. Uzun yıllardır birlikte yaşayan bu topluluklar, birbirlerinden etkilenmiştir. Paskalya ve Eid al Sabatash günlerinde Alevi ve Hristiyan erkeklerin dini ritüel bağlamında oyunlaştırdıkları yumurta kırma ritüeli ve ortaya koydukları hareketler gözlemlenmiş ve çeşitli benzerlikler ve farklılıklar paylaşılmıştır.

Tacoğlu, Sağır ve Arık (2016) tarafından hazırlanan “Türkiye’nin Tek Arap-Ortodoks Köyü Tokaçlı’da Dinsel ve Kültürel Kimlik” isimli çalışma, tarih ve kültür kavramları bağlamında, Altınözü ilçesi Tokaçlı Mahallesi ve Hristiyan sakinleri hakkında çeşitli bilgiler ve analizler ortaya koymaktadır. Mahalle sakinleriyle yapılan görüşmeler, mahallelilerin hem kendi içlerindeki hem de komşu mahallelerle ilişkileri ve bu bağlamda sahip oldukları kültürel kimlikleri hakkında bilgi vermektedir.

Hakan Mertcan (2017) tarafından çeşitli yazarların katkılarıyla hazırlanan *Asi Güllüşüm Ah Güzel Antakya* isimli kitap, Hatay’ın tarihsel gelişimini anlatır ve kültürünü tanıtır. Eser, Hatay ilinin neden bir mozaik olarak adlandırıldığını açıklar ve şehirde mevcut çeşitli dinleri ve sahip oldukları adetleri ortaya koyar. Hatay ili ve Hataylıların yaşantıları inanç, hayat, sanat ve edebiyat, coğrafya ve sofrası gibi çeşitli başlıklar altında incelenmektedir. Kitap ayrıca, Arap-Hristiyan nüfusunu hem dini hem de kültürel açıdan anlatan metinlere sahiptir.

Ümit Tokgöz (2022) tarafından hazırlanan “Hatay Altınözü İlçesinde Yaşayan Hristiyan Topluluğun Müzikal Kültürlerinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezi, Altınözü ilçesinin Hristiyanlarının müzik kültürlerini araştırır. İlçede mevcut Hristiyan nüfus hakkında da bilgi veren çalışma; Sarılar Mahallesi özelinde mahalle sakinleri ile yapılan görüşmeler sonucunda Ortodoks Kilisesi ve İsa Mesih Kilisesi’nde geçmişten günümüze söylenen ezgileri, kullanılan müzik aletlerini ve özelliklerini ortaya koymaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALTINÖZÜ SARILAR MAHALLESİ

3.1. Hatay İli ve Altınözü İlçesi

Hatay ili Türkiye'nin en güneyinde bulunmaktadır ve coğrafi konumu sebebiyle, tarih boyunca birçok farklı uygarlığa ve kültüre ev sahipliği yapmıştır. İl, genel itibariyle birçok kültürün geçiş noktasındadır ve çoğunlukla Türk, Arap ve Roma kültürlerinin etkilerini yerel yaşam ve mimari alanlarında gözlemlemek mümkündür. Hatay ili Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırlarının en güney noktasında yer alır ve komşuları Adana, Osmaniye ve Gaziantep şehirleridir. Tarihi kaynaklara göre şehir, M.Ö. 300 tarihinde kral Selevkos I. Nikator tarafından kurulmaya başlanmış, oğlu Antiochus I. Soter tarafından kurulması tamamlanıp yönetim merkezi olmuştur. Şehir kurulduğunda ilk olarak “Antiokheia” olarak anılmıştır ve günümüzde merkez ilçe olan Antakya'nın adı bu dönemden gelmektedir (Bahar, 2013: 25). Antakya, kurulduğu ilk zamanlardan günümüze kadar birçok farklı uygarlığa ev sahipliği yapmıştır ve konumu itibariyle Orta Doğu jeopolitiğinde de önemli bir yere sahiptir (Pehlivanlı ve Melek, 2011: 25). İsa Peygamber'e inananların yeni bir dinin müritleri olarak değerlendirilmesi, İsa Peygamber'in Mesih adını alması ve bu inancın, Yahudiliğin bir mezhebi olarak değil, yeni bir din olarak değerlendirilip Hristiyanlık adını alınması Antakya'da olmuştur (Usluoğlu, 2012: 202). İlerleyen yıllarda Roma İmparatorluğu'nda serbest şehir statüsü alan Antakya sırasıyla Bizans, İslam Fethi, Selçuklular, Haçlılar, Memlukler dönemlerinde de önemli bir merkez olmuştur. İlk kez 1084 yılında Anadolu Selçuklu Sultanı Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından alından Hatay, bu tarihten sonra Türk belgelerinde de bahsedilen bir nokta olmuştur (Bahadır, 2013: 76). Osmanlı hükümdarı Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi esnasında Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olan Hatay, dört asır boyunca bir kaza merkezi olarak yönetilmiştir (Gündüz, 2013: 191). Birinci Dünya Savaşı sonrasında bir süre Fransız işgali altında kalan şehir, 1939 yılında Türkiye'ye katılmıştır (Hatipoğlu, 2013: 391). Hatay hem Hristiyanlık hem de İslam tarihinde önemli fetih yollarının üzerinde ve

doğu-batı medeniyetlerinin kesiştiği noktadadır. Bu sebeple kurulduğu günden bugüne kadar önemli bir çekim noktası olmuştur (Gündüz, 2013: 5).

Hatay ilinde Akdeniz iklimi görülmektedir. Flora ve fauna, iklim ile uyumludur. İklim yapısı, sahip olduğu verimli toprakları ve su kaynakları ile şehir, yerleşim ve insan hayatına oldukça uygun bir niteliktedir. İl genelinde tarım, ticaret ve sanayi faaliyetleri yaygındır. Temel tarım ürünleri buğday, pamuk, narenciye ve zeytindir. Gıda sektörü, ayakkabı, mobilya, metal, demir çelik sanayi ve dokuma faaliyetleri en yaygın sanayi kollarıdır. Hatay'da üretilen ürünler, yurt içine ve yurt dışına gönderilmektedir. Konumu itibarıyla özellikle Arap ülkelerine ihracat çok yaygındır.

Chambers (2001: 92) günümüzde insanların yaşadığı şehirlerin çağdaş birer metropol olduğunu ileri sürmektedir ve bu durum birçok kişi için modern dünya deneyiminin bir metaforudur. Buna göre şehir, günlük bütün detaylarında, iç içe girmiş tarih, diller ve kültürlerinde, açık küresel yönelimler ve yerel farklılıklarıyla birçokları için okunması gereken bir haritadır. Usluoğlu'na (2012: 65-66) göre Hatay'ın konumu Hristiyanlığın ilk dönemlerine ilişkin tarihlerde onun için özel bir yer sağlar ve Antakya, Hristiyanlığın erken dönemlerinde "biçimlendiği ilk yüzyıllarda merkezi ve dinamik güç odaklarından biri olmuştur. Asi havzasında, Fırat ve Akdeniz ile Küçük Asya ve Filistin'in kavşak noktasındaki avantajlı coğrafi konumu nedeniyle, Antakya dört bir yanındaki ülkelerle ticaretten sağlanan gelirle zenginleşmiştir." Birçok devletin yönetiminde bulunan şehir, bir dönem Doğu'nun Kraliçesi olarak anılmıştır. Hatay şehri Musevi, Hristiyan ve Müslüman toplumların kültürleriyle harmanlanmış zengin bir kültürel mirasa sahiptir (Gündüz, 2013: 5). Ek olarak, Hatay'da bir din mozağından bahsetmek mümkündür ve geçmişten günümüze Sünni ve Şii Müslüman mezheplerinin yanı sıra Hristiyan Rum Ortodoks, Rum Katolik, Katolik Ermeni, Gregoryen Ermeni, Süryani, Geldani, Maruni, Latin, Protestan ve Musevilik gibi en az 19 mezhepten insanın bu şehirde ve ilçelerinde yaşamıştır (Alagöz, 1944: 210).

Günümüzde de Hatay ili, birçok kültürden ve dinden insana ev sahipliği yapmasıyla bir mozaik olarak adlandırılır. Ancak, mozaik simgesi hem farklı etnik grupların birbirleriyle etkileşim içinde, hem de hiç etkileşime girmeden birlikte yaşamasını ifade edebilir. Hatay ili özelinde bu iki ifade de geçerlidir. Bazı topluluklar bir arada yaşayarak etkileşim içindedir ve birbirlerini etkileyip dönüştürebilme potansiyeline sahiptir. Bazı diğer gruplar ise herhangi bir kültürel

etkileşime girmeden sorunsuz bir şekilde beraber yaşamaktadır. Hatay’da iki durumu da gözlemlemek mümkündür (Doğruel, 2013: 243). Bu bağlamda Hatay şehrinin ilçeleri, şehrin tarih boyunca sahip olduğu kültür ve medeniyet ile yaşam alışkanlıklarını gösterme konusunda birer ayna görevi görmektedir. Hatay şehri, yüzyıllardır birlikte yaşamış Arap Hristiyanlar, Sünni Araplar, Alevi Araplar, Türkler, Ermeliler ve Yahudiler gibi etnik ve dinsel toplulukların evidir. Bu topluluklar birbirleriyle çok büyük çatışmalara girmeden, birbirlerini etkileyip dönüşümlerine katkıda bulunmaktadır. Bu sebeple kültürel boyutta “çeşitliliğe aşinalık Hatay’da yaşayan farklı toplulukların günlük yaşamlarının bir parçasıdır ve Hatay, Batılı ve Doğulu kimliklerin bir potada eritildiği, 'Hataylılık' diye adlandırabileceğimiz bir kültüre sahiptir.” (Doğruel, 2013: 13).

Hatay’ın Altınözü ilçesi, Suriye sınırında bulunmaktadır ve ulaşım yolunun son noktasıdır. Altınözü ilçe nüfusu 2018 TÜİK verilerine göre 61.106 kişidir. Nüfus, 31.198 erkek ve 29.908 kadından oluşur. İlçe, 48 mahalleden meydana gelmektedir. Diğer ilçelere kara yoluyla bağlanmakta olup, merkez ilçe Antakya’ya 23 km uzaklıkta yer almaktadır. Yine bir sınır ilçesi olan Yayladağı’na ise 29 km uzaklıkta bulunmaktadır (Dağlı, 2022: 14). İlçe, verimli topraklara sahiptir ve genellikle tarım faaliyetleri yaygındır. İlçe ekonomisinde zeytincilik tarımı ve ilgili faaliyetler oldukça geniş yayılım gösterdiğinden 40 adet zeytinyağı fabrikası, 1 adet zeytinyağı dolum tesisi ve 1 adet zeytin salamura tesisi bulunmaktadır (Yumuşak, 2019: 56).

Altınözü ilçesi konumu ve çok kültürlü yapısı sebebiyle tarihi boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış Hatay şehrinin kültürünü yansıtmaktadır. Günümüze kadar birçok farklı uygarlık bu topraklarda kendine yer bulmuş ve izini bırakmıştır. Altınözü’nde sırasıyla Arap, Haçlı, Memluk ve Osmanlı hakimiyeti görülmüştür. İlçenin adı, Araplar tarafından alınmasını takiben Kasır diye anılmıştır. Kasır kelimesi, kale şeklinde şato anlamına gelir. Ancak, zaman içinde bu kelime bozulmuş ve halk tarafından “Kuseyr” olarak anılmıştır (Gökhan, 2013: 147). Osmanlı hükümdarı Yavuz Sultan Selim’in Mısır Seferi esnasında Kuseyri bölgesi Osmanlılara bağlanır ve bölgede altın madenleri olduğu için Altınözü adının verildiği söylenir. Altınözü, çevresindeki köy ve mezralarla birlikte, 1526 ve sonraki tarihli kayıtlı Osmanlı belgelerinde bir nahiye olarak geçmektedir (Gündüz, 2013: 192).

Günümüzde ilçede Hristiyanlık ve İslam dönemlerine ait çeşitli yapıları ve tarihi eserleri görmek mümkündür. Bunlardan en çok bilinenleri Sarılar Aziz

Georgias Ortodoks Kilisesi (Kaddis Mar Circos Kilisesi), Tokaçlı Maria Ana Kilisesi ve Fatikli Camii'dir. Söz konusu kiliseler ve camii, ilçe sakinlerinin halen ibadet ettikleri yerlerdir. İlçede ayrıca çeşitli ziyaret noktaları ve türbeler de mevcuttur. Bunlara ek olarak, Selevkoslar ve Romalılara ait kaya mezarları ve su sarnıçlarına sahip olan Gelinler Dağı, aynı zamanda peribacası dikitlerine de ev sahipliği yapar ve ilçe için önemli bir turist çekim noktasıdır. Antakya Prenslığı döneminde yapıldığı düşünülen ve bir dönem Antakya Latin Patriği'ne ev sahipliği yapan Koz Kalesi, ilçenin aynı isimli mahallesinde yer alır. Memluk ve Osmanlı hakimiyeti altında da kalmış olan kale, günümüze kadar gelen kısmıyla birçok ziyaretçiyi ağırlamaktadır.

Semavi dinlerin kutsal şehirleri Hatay'a yakın noktalarda bulunduğundan, birbirinden farklı çeşitli insan toplulukları bu topraklarda karşılaşmış, beraber yaşamış ve etkileşim içinde olmuşlardır. Bu etkileşim, yalnızca milliyet ve din boyutlu değildir. Diller arası etkileşim, aynı bölgede farklı dillerin konuşulması, bu dilleri konuşan grupların yüzyıllar boyu çeşitli nedenlerden ötürü bir arada yaşamaları iki dillilik kavramını da beraberinde getirmiştir (Tutar, 2021: 5). Hatay, Suriye ile sınır komşusudur ve Türkçe ve Arapça dil bölgelerinin temas halinde olduğu bir konumdadır. Bu yüzden, Sünni, Alevi, Hristiyan Ortodoks ve Yahudi toplumu tarafından Arapça'nın konuşulduğu çok dilli ve çok kültürlü coğrafyadır (Arnold, 1995: 1). Altınözü ilçesi, Hatay ilinde Arapça'nın en çok kullanıldığı bölgelerdendir. İlçedeki 48 mahallenin 14'ünün Suriye ile sınır teması bulunmaktadır. Demografik açıdan bakıldığında, Altınözü ilçesi nüfusunun çoğunluğunu Sünni Araplar oluşturur ve ilçe mahallelerinin yarısından fazlasında Sünni Araplar yaşamaktadır. Diğer mahallelerin büyük çoğunluğunda Sünni Türkler yaşarken, ilçeye bağlı bazı Arap Alevi mahallelerinin olduğu da bilinmektedir. İlçede ayrıca Arap-Hristiyan nüfusa sahip Sarılar ve Tokaçlı mahalleleri de vardır (Göçemen, 2022: 868) Altınözü ilçesinde de halen Sünni Türkler, Sünni Araplar, Hristiyan Araplar birlikte yaşamaktadır. Konuşulan diller ise Türkçe, Arapça ve Kürtçe'dir. Hanyolu Mahallesi'nde Kürtçe ve Türkçe, geri kalan mahallelerde ise Türkçe ve Arapça konuşulur (Tokgöz, 2022: 20-21). Buna göre, kültürel etkileşim sebebiyle ilçede birçok insanın birden fazla dile maruz kaldığını ve bu dilleri büyük oranda anlayabildiğini ve konuştuğunu söylemek mümkündür.

Altınözü ilçe merkezi, Fatikli, Sarılar ve Yenişehir mahallelerinden oluşmaktadır. İlçede yaşayan ve bu tezin konusunu oluşturan Arap-Hristiyan nüfus, Sarılar Mahallesi ve Tokaçlı Mahallesi'nde ikamet etmektedir. İki mahallede de

kiliseler mevcuttur ve ilçedeki Arap-Hristiyan toplumu bu kiliselerde ibadetlerine devam etmektedir. Tokaçlı Mahallesi, merkeze nispeten uzak bir konumdadır. Ancak, 2017 yılında açılan Tokaçlı Zeytin Müzesi ilçede oldukça önemli bir turist çekim noktası haline gelmiştir ve gerek diğer mahallelerden gerek diğer ilçelerden birçok ziyaretçiyi ağırlamaktadır. Sarılar Mahallesi sakinleri, ilçe merkezindeki konumlarının da yardımıyla ilçenin diğer mahallelerinde yaşayan bireylerle irtibat halindedir ve mahalle esnafları arasında çeşitli ticaret ve alım-satım etkinlikleri mevcuttur.

3.2. Altınözü İlçesinde Hristiyan Araplar

Çalışılan topluluğun kültürü ve yaşamlarını idame ettirme yöntemleriyle ilgili bilgi edinmeyi sağlayan saha çalışmaları, aynı zamanda o topluluğun çevre topluluklarla olan ya da olmayan etkileşimi hakkında da araştırmacıya ve okurlara fikir verir. Çoğu etnik grup kendi kimliğini, “öteki” kavramı ve sınırlar üzerinden açıklar. Sınırlar, bir topluluğun nerede başlayıp nerede bittiğini belirtir. Topluluk sınırları, topluluğun sınırlarını içinde barındırır ve kişinin kimliğine benzer bir şekilde, toplumsal etkileşimin mecburiyetinden doğar (Cohen, 1999: 8). Buna göre, topluluk üyeleri kimliklerini tanımlarken aynı ya da benzer çevreyi paylaştıkları diğerlerini de tanımlayarak, kimliklerini “ben” ve “öteki” kavramları arasında mevcut ayırım üzerine dayandırmaktadır (Hall, 1991: 41-68). Diğer bir deyişle, her topluluk kendi varlığını ve kültürünü, diğer topluluklardan ve kültürlerinden farklılıklarını ortaya koyarak oluşturur ve sınırlarını çizerek tanımlar. Kolankaya’ya (2013: 29) göre kültür, toplumların yaşamlarındaki rollerini ve bizim “öteki”ni anlayıp değerlendirebilmemiz için önemli bir yere sahiptir. Bireyler, sahip oldukları kültüre göre, diğerlerinden farklarını ortaya koyarak kendilerini tanımlar ve yaşamlarında izlemeleri gereken yolu bu doğrultuda belirler. Çeşitli topluluklar arasındaki kültürel farklılıklar, birey kimliklerinin şekillenmesinde belirleyicidir ve nesiller arası bağlantıları sağlayan araçlardır (Tacoğlu vd., 2016: 79). Bu doğrultuda kültür, neyin nasıl olması gerektiğini ve nelerden kaçınılmasını ortaya koymasının yanı sıra, kimlik edinip onu etkin bir şekilde savunmak için de gereklidir (Bauman, 2015: 8).

Etnik topluluklar meşru aktörlerdir (Esman ve Robinovich, 1988: 3-24) ve gerek içinde yaşadıkları toplumun, gerekse bu topluma dair tanımların ve kültürel oluşumların geliştirilmesinde rol oynarlar. Diğer bir ifadeyle kültür, üyelerine anlam yaratma şansı verir ve yaşadıkları dünyayı benzer şekillerde anlayıp ifade etmelerinin temelinde topluluk üyelerinin anlamlandırma çabasında benzer veya aynı simgelere başvurmaları vardır (Cohen, 1999: 14). Bireylerin, içinde bulundukları topluluklarda öğrendikleri benzer davranış kalıpları, kolektif bir kimliğin izlerini de ortaya koyar (Cengiz, 2013: 97). Topluluk üyelerinin dünyayı anlamlandırma çabaları, sadece bireysel bir uğraş değildir. Dünyayı anlamlandırma çabaları benzer bakış açılarıyla şekillendiğinden, aynı zamanda ortak bir deneyimdir. Bu topluluklarda mevcut gelenekler yeni şartlara uyarlanabilir olsa da, eski durumları akla getiren şekillerdedir ve kendi geçmişlerinden parçalar bulundurmaktadır. Diğer bir deyişle “icat edilmiş” bu gelenekler, toplulukların devamlılığını sağlamada ve kimlik oluşturulmasında önemli noktalardır (Hobsbawm, 2005: 3). Söz konusu topluluklar, çevre topluluklarla etkileşim içine girip olumlu veya olumsuz ilişkiler geliştirebilirler. Saha çalışmaları esnasında, bazı toplulukların herhangi bir etkileşime girmediği de gözlemlenebilir. Ancak, ilişki boyutu etkileşim ile sınırlı kalsa bile iki veya daha fazla topluluk birbirinden bir şekilde etkilenmektedir. Toplumsal etkileşim, esasen, anlamlar üzerinden gerçekleşir ve bireyler davranışı kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirirler de, herkes için geçerli noktaları bulabilirler (Cohen, 1999: 15). Bu bağlamda, kimlik tanımı da diğeri üzerinden yapıldığı için, kimlikler, onlara yüklenen anlamlar ve kimlik tanımları çoğalmaktadır. Hutchinson ve Smith'e (1996: 87) göre, etnik kimlikler ve “gruplar arasındaki ilişkiler barışçıl ve dayanışmaya açık da olabilir; hatta bireylerin diğer topluluklarla ilişkiye geçmesiyle ortaya çıkan çok sayıda etkileşim sonucu 'çok kimlikli' bir yapıya sahip oldukları örneklerine sıkça rastlanır."

Günümüzde kültür, bireysel tercih özgürlüğü ve bu tercihle bağlantılı olarak kişisel sorumluluklarla aynı doğrultuda şekillenmektedir (Bauman, 2015: 14). Geçmişteki kültür tanımı ve içeriği toplulukları daha yakından ilgilendirirken, modern dünyada mevcut kültür algısı daha kişisel ve bireyci bir niteliğe sahiptir. Kişisel ve sosyal her bir etkileşimde, anlam sürekli olarak üretilir ve karşılıklı olarak değişir (Hall, 2003: 3). Benzer bir değişim, kimliklerin oluşum süreçleri için de geçerli olabilir. Birey, güvende hissetme ihtiyacı sebebiyle kendisi ile benzer olan topluluğun bir parçasıdır. Buna göre bireysellik ve orijinallik duygusu kazanır ve toplumsal desteğin yanı sıra hem herkes gibi olmak hem de biricik olma

arayışındadır. Diğer bir deyişle modern dünyada kültür kavramı, benzer birçok zıtlığı içinde barındırır ve bu şekilde var olur (Bauman, 2015: 25). Burada vurgulanması gereken nokta, geçmişle kıyaslandığında, günümüzde kültürün ve kimliklerin ötekine bağlı tanımları yerine, bireyin kişisel tercihlerini de içeren tanımları olduğudur. Dolayısıyla, kimlikleri yalnızca bir bakış açısı yerine birçok noktadan ele almak yerinde bir yaklaşım olacaktır.

Türkiye'nin konumlandığı coğrafyada, etnik kimliği tanımlayan en temel unsurlardan biri dinsel kimliktir (Doğruel, 2013: 185). Toplulukların yaşamları ve ilgili pratikler gözlemlendiğinde, dini unsurların hayatın içinde yer tuttuğu ve kültürel yaşamı da etkilediği söylenebilir. Hatay, bir sınır şehridir ve konumu sebebiyle birçok dine ve etnik gruba ev sahipliği yapmaktadır. Tarih boyunca farklı kültürlerden toplulukların geçiş yolunda bulunan kent, çok kültürlü bir mozaik niteliğindedir. Bu mozağin sakinleri çeşitli dinlere, mezheplere ve farklı etnik gruplara mensuptur ve bu doğrultuda oluşan kimliklere sahiptir. Üç semavi dinin insanları, şehirde uzun yıllardır beraber yaşamaktadır. Bu tez için, Hatay'ın Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi'nde yaşayan Arap-Hristiyanlar bireylerle görüşmeler yapılmıştır.

Hatay ili farklı birçok etno-dini gruba ev sahipliği yapar ve antik tarihi ile Hristiyanlık için önemli bir hac alanı olmasıyla bilinir (Cengiz vd., 2016: 296). Katolik Hristiyan, Ortodoks Hristiyan ve Protestan Hristiyan aileler, şehirde yıllardır varlıklarını sürdürmektedir ve ibadetlerine kiliselerde devam etmektedir. 6 Şubat depremleri sonrasında Antakya'da bulunan kiliseler yıkılmış durumdadır; ancak ibadetler farklı noktalarda ve ilçelerde devam etmektedir. Şehirde yaşayan Arap-Hristiyan nüfus çoğunlukla Ortodoks mezhebine mensuptur. Arap-Hristiyanların, diğer Hristiyan mezheplere yönelik, dinsel farklılıklar yerine kültürel farklılıklara vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu bağlamda, Hristiyanlık inancının ve kültürünün şehirde azınlık konumunda olması, mezhep farklılıklarının büyütülmemesi için bir sebep olarak değerlendirilebilir (Doğruel, 2013: 214).

Sarıkcıoğlu'na (2002: 354) göre kilise kelimesi, Yunanca'da toplanılan yer anlamında kullanılan "ekklesia" kelimesinden alınmıştır ve toplantı anlamına gelir. Buna göre bu kelimenin anlamı "Hristiyan cemaatin toplantısı"dır. Terim olarak düşünüldüğünde ise kilise kelimesi, Hz. İsa'nın yolunu kendi yolu olarak belirleyenlerin bir yerde oluşturdukları topluluk; "Hristiyan Topluluğu" anlamındadır (Kahraman, 1993: 228). Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi fertlerinden

K1 ile yapılan görüşmede, katılımcı da kilisenin bu tanımı üzerinde durmuştur. K1, İsa Mesih'in insanlık için öldüğünü söyleyerek, insan bedeninin de Tanrı'dan alınmış kutsal ruhun tapınağı olduğunu ve bu sebeple Rabbin yükseltilmesi gerektiğini ifade etmiştir. K1, kilisenin topluluk demek olduğunu belirterek *“ekklesial yani dini, kiliseye ait, kilise ile ilgili kelimesinden gelir. Rabbimiz ben elle yapılmayan yerlerde otururum der, o yer de kalbimiz, bedenimizdir.”* demiştir.

Altınözü ilçesi, geçmişten gelen çok kültürlü yapısını korumuştur. Burada yaşayan Sünni nüfusun yanı sıra, ilçenin iki mahallesinde ikamet eden Hristiyan toplumu da bölgede uzun yıllardır varlığını ve kimliğini koruyup, gelenek ve göreneklerini sürdürmektedir (Tokgöz, 2022: 22). İlçede Sarılar Mahallesi ve Tokaçlı Mahallesi Arap-Hristiyan sakinlere sahiptir. 2018 yılı verilerine göre, Sarılar Mahallesi nüfusu 1459, Tokaçlı Mahallesi nüfusu 550 kişidir (T.C. Altınözü Kaymakamlığı). Mahalle sakinlerinden K5, *“mahallede 400-450 bandında hane sayımız mevcut. Resmî kayıtlarda 1070 kişi var 18 yaş üstü. 540 kadın, 530 erkek vardır. 0-2 yaş 26, 3-5 33 kişi mahallemizde yaşıyor”* diyerek güncel nüfus sayılarını paylaşmıştır.

Altınözü'nde yaşayan Hristiyan toplumun sahip olduğu ve günümüze taşıdığı kültürel miras çok eski dönemlere dayanmaktadır. Bu toplum Arapça konuşur ve Tokaçlı ve Sarılar Mahallesi, yörede kentleşmeye yatkın insanların yaşadığı mekânlardır (Kabadayı, 2017 :46). Tokaçlı Mahallesi'nin eski adı Arapça'da cennet anlamına gelen Cneydo'dur. Hatay'ın anavatana katılmasıyla, daha kolay söylenmesi için köyün adı Cünthe olarak değiştirilmiştir. 1960'larda köyün adı Yonta yapılmış ve ardından son bir değişiklik ile Tokaçlı halini almıştır. Mahallede bulunan Ortodoks kilisesinin en son halini 1891 yılında aldığı, 2020 yılında restore edildiği bilinmektedir. Tokaçlı Mahallesinde yaşayan Ortodoks Hristiyanların, Türkiye tarafından Rum Ortodoks mezhebine tabi oldukları kabul edilmektedir (Tacoğlu vd., 2016: 70). Altınözü Tokaçlı Mahallesi'nde 150 Rum Ortodoks Hristiyan aile ikamet etmektedir. Mahallede Meryem Ana Rum Ortodoks Kilisesi ve Aziz Yuhanna, Meryem Ana ve Aziz İlyas adında üç ziyaret yeri vardır. Bir papaz görev yapmaktadır. Mahalle sakinleri her yıl adlarına özel bayram günlerinde bu noktaları ziyaret etmektedir (Usluoğlu, 2012: 112).

Altınözü ilçesinde Hristiyanlık inancına sahip toplum, ilçede halen varlığını sürdürmekte ve kendi kültürlerini yaşamaktadır. Tarihi belgelerde 1947'de bir belde olarak adlandırılan (Can vd., 2019: 243) ve günümüzde ilçenin merkez

mahallelerinden biri olan Sarılar Mahallesi'nde Hristiyanlık inancına sahip 2 topluluk mevcuttur. Bunlar Ortodoks Hristiyanlar ve Altınözü İsa Mesih Kilisesi'ne katılan kişilerdir. Ortodoks Hristiyanlar, Altınözü Sarılar Aziz Georgias Ortodoks Kilisesi'nde (Kaddis Mar Circos Kilisesi), İsa Mesih Kilisesi üyeleri ise aynı ismi taşıyan kilisede ibadet etmektedir. İsa Mesih Kilisesi üyeleri, herhangi bir mezhebe tabii değillerdir. Altınözü'nde ayrıca İncili Protestan Topluluğu'na mensup olan bireyler ve mahalle sakinlerinden K14'ün paylaştığı üzere *“Yahova Şahitleri'ne tabi üyeler”* vardır. Sarılar Mahallesi'nde yaşayan Rum Ortodokslar yaklaşık olarak 400 ailedir. Aziz Georgias Kilisesi'nde bir papaz görev yapmaktadır. Kilisenin içinde ayrıca Aziz Georgias ziyareti de mevcuttur (Usluoğlu, 2012: 67). K14 kişisi Sarılar Mahallesi'nde yer alan kilisenin *“yapıldığı günden bu zaman yaklaşık olarak on yedi yüzyıl geçtiğini”* ve Rum Ortodokslarda şu ana kadar görev yapmış 538 Patrik olduğunu belirtmiştir. Ayrıca kilise binasının 6 Şubat depremlerinde hasar aldığı ifade edilmiştir. Mahallede bulunan bir diğer topluluk olan İsa Mesih Topluluğu, mahalle sakinlerinin de belirttiği üzere ilk kez 1994 yılında bir kişi ile başlamış, daha sonra evlerde ibadet ederek toplanmaya başlamıştır. Şu an ibadet için aktif olarak kullanılan Altınözü İsa Mesih Kilisesi'nin binası, K1'in belirttiği üzere 2008 yılında kapılarını ibadete açmıştır.

Sarılar Mahallesi sakinleri, atalarının Diyarbakır'dan, Arsuz'dan, ve Halep'ten Altınözü'ne geldiklerini ifade ederler ve genel geçim kaynakları esnaflık, zeytin ve tütün tarımıdır (Can vd., 2019: 243). Kültür oluşumu ve kültürün gelecek kuşaklara aktarılması konusu, bireylerin yaşadıkları çevre ile ilintilidir. Bu bağlamda muhit, kültürden ayrı düşünülemez ve muhitin bir kısmı insan yaşayışına etki edip onu şekillendirir (Türkdoğan, 2005: 54). Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi özelinde düşünüldüğünde, yaşanan çevrenin Hristiyan sakinlerin hem kendi aralarında hem çevre mahallelerle etkileşiminde, hem de geçim şekilleri üzerinde etkisi vardır. Mahallede yürütülen saha çalışmaları sonucunda, mahalle sakinlerinin çoğunlukla esnaf olduğu, ayrıca çiftçilik ile uğraşan ve devlet memuru olan bireyler olduğu da gözlemlenmiştir. Ek olarak görüşmeciler, diğer merkezi mahalleler olan ve Sünni nüfusa sahip Fatikli ve Yenişehir mahalleleri ile ilişkilerin, özellikle alışverişin iyi durumda olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, *“zaman ve mekân sosyal olayı tayin etmektedir”* (Tuna, 2019: 102) ve mahalle esnafı ile yapılan görüşmelerde, merkez mahallelerden diğer esnaflarla komşuluk ilişkileri içinde oldukları da ifade edilmiştir. Buna göre, Sarılar Mahallesi Altınözü ilçe merkezinde yer alan bir muhit

olduğundan, bu konumdan yararlanmaktadır. Mahalle sakinleri, kendi aralarında bir beraberlik içindedir ve gerek dini etkinliklerde gerek sosyal etkinliklerde birlikte hareket etmektedir. Burada özellikle mahallenin iki Sünni Mahalle arasındaki konumu vurgulanmalıdır. Bu birliktelik, konum kaynaklı olarak Hristiyan nüfusun ilçenin farklı noktalarına dağılmadan birlikte yaşamasından kaynaklanmaktadır.

Bireylerin “iç barış, dışa karşı savunma, güvenlik, yaşam, mülkiyetin korunması gibi ihtiyaçları vardır” (Berktaş, 2018: 126) ve aynı kimliğe ve inanca sahip insanlarla birlikte yaşamak, Sarılar Mahallesi özelinde, mahalle sakinlerinin bu ihtiyaçlarının karşılık bulup giderilmesinde önemli bir noktadır. Boas’a (2017: 99) göre, kültür olgusu toplumsal yapıyı ve düşünsel yaşantıyı değiştiren herhangi bir uyaran olmadığında da sabittir. Katılımcılar, ilçe merkezindeki konumu ve sakinlerinin etnik ve dini kimlikleri düşünüldüğünde Sarılar Mahallesi’ndeki Hristiyan kültürünün, bulunduğu çevreden herhangi bir ciddi müdahale görmeden korunduğunu ifade etmişlerdir. Ancak yıllar içinde çeşitli ekonomik sebeplerle yurt dışına, özellikle Avrupa ülkelerine göç verilmesi ve göç eden bireylerin mahalleye temelli geri dönmemesi engellenememiştir. Mahalle sakinleri, tanıdıklarının Almanya, Fransa ve Yunanistan gibi çeşitli ülkelere göç ettiklerini ve mahalle nüfusunun yaz aylarında arttığını belirtmişlerdir. Mahalle halkı ayrıca Müslüman komşularıyla iç içe ve sorunsuz bir şekilde yaşayıp onların doğum, ölüm, bayram gibi çeşitli özel günlerinde yanlarında olmaktadır. Ancak, kendi değerlerini halen sürdürmekte ve gelecek nesillere aktarmaktadır (Can vd., 2019: 243).

Şeker’e (2017: 139) göre günümüzde Hatay ili “Arap Alevi, Arap Ortodoks, Arap ve Türk Sünni, Ermeni, Süryani, Çerkez, Yahudi ve Kürt toplulukların bir arada yaşadığı bölgede, her grup kendi kültürel özelliklerini yitirmeden birlikte yaşayabilmekte ve diğer çok kültürlü bölgelerden farklı olarak bir kültür ve dil beşiği oluşturmaktadır.” Altınöz Sarılar Mahallesi sakini ve yurt dışında yaşayan Sarılar Mahallesi ferdi olarak kabul edilen toplam 50 katılımcı ile yapılan görüşmelerde, Arap-Hristiyanlık kültürünün yanı sıra mahalle kültürünün de bir getirisi olarak katılımcıların hepsinin Arapça bildiği gözlemlenmiştir. Katılımcılar arasında ana dili Arapça olup Türkçe bilmeyen, az Türkçe bilen, Türkçe konuşmayı anlayıp Arapça cevap veren, Türkçe’yi okulda öğrenenler vardır. Bir diğer Hristiyan mahallesi olan Tokaçlı Mahallesi gibi, Sarılar Mahallesi’nde de Arapça ve Türkçe’yi içeren iki dilli bir toplumsal yapıdan ve yaşamdan bahsetmek mümkündür.

İletişim ve etkileşim başlıkları düşünüldüğünde bireylerin konuştuğu dil, kültürlerin oluşup hem çevreye hem de gelecek nesillere tanıtılıp aktarılması açısından büyük bir öneme sahiptir. Ek olarak dil, kültürel kimlik için en önemli öğelerden biridir (Tacoğlu vd., 2016: 75). Assmann'a (2001: 91) göre kültürel bellek, biyolojik olarak gelecek kuşaklara aktarılmayan bir olgudur. Bir topluluğun kültürel belleğinin devamlılığı, aynı zamanda o topluluğun sakinlerinin kimliklerinin de devamlılığı anlamına gelmektedir. Buna göre, Altınözü Sarılar Mahallesi'nde yaşayan Hristiyan Arapların toplumsal ve kültürel belleği, Arapça diliyle nesiller boyu süregelmiştir. Kültüre ait birçok nokta, dilde ve dilin konuşulma şeklinde gözlemlenebilir. Günümüzde bu bellek, Türkçe'yi de içermektedir.

Sarılar Mahallesi'nde yapılan saha araştırmaları boyunca duyulan diller Arapça ve Türkçe olmuştur. Mahalledeki yaşlı nüfusun büyük çoğunluğunun anadili ve konuştuğu tek dil Arapça'dır. Orta yaşlı sakinlerin ve gençlerin, Arapça'nın yanında Türkçe bildiği ve kullandığı da gözlemlenmiştir. Altınözü Sarılar Mahallesi Ortodoks Kilisesi ayinleri Arapça olarak yapılmaktadır. İsa Mesih Kilisesi ayinleri ise hem Arapça hem Türkçe olarak düzenlenmektedir. Özellikle genç nüfusun yabancılık duymaması, duaların herkes için anlaşılabilir ve ulaşılabilir olması için ayinlerde Arapça'dan Türkçe'ye geçiş, gençlere hitap edebilen ve gerekli durumlardan güncellenebilen din dinamizmi için örnek teşkil etmektedir (Doğruel, 2013: 200).

Altınözü Sarılar Mahallesi'nin günümüzdeki toplumsal yapısına etki eden faktörler düşünüldüğünde, Arap-Hristiyan nüfusun yurt dışına göçü başlığı oldukça önemlidir. Yıllar içinde gelişme gösteren ilçede, mahalle özelinde yaşanan çeşitli ekonomik, dini ve sosyal sıkıntılar bu göçleri hızlandırmıştır. Mahalleden göçler düşünüldüğünde, göçler ilkin Antakya'ya, ardından Türkiye'nin farklı şehirlerine, son olarak da yurt dışına olacak şekilde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda Sarılar Mahallesi'nden göçler, ardında yatan sebeplerle bağlantılı olarak, esasen "kendiliğinden oluşmaya başlamış değişimler dizisi" (Bauman, 2021: 68) niteliğindedir. O dönemlerde genel olarak çiftçilik ile uğraşan ya da herhangi bir iş sahibi olmayan mahalle sakinleri, finansal yönden daha iyi şartlara sahip olmak amacıyla 1960 ve sonraki yıllarda ülkeden ayrılmışlardır. Ancak, yurt dışına göç edenlerle yapılan görüşmelerde, katılımcıların Sarılar Mahallesi'nde yaşadıkları süre boyunca edindikleri kültürü, mümkün olan şekillerde korumaya çalıştıkları ve oradaki nesillere de aktarmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir. Sarılar Mahallesi'nden

yurt dışına göçler ve bu göç hareketlerinin yerel yaşantıya etkileri, tezin diğer bölümlerinde incelenmiştir.

3.3. Sarılar Mahallesi Derneği

Hatay ili tarih boyunca farklı medeniyetlere, kültürlere ve inançlara ev sahipliği yapmıştır ve şehirde, günümüzde de kozmopolit bir nüfus yapısı gözlemlenmektedir. Mevcut bu durum, sivil toplum düşüncesi ve sivil toplum kuruluşları açısından büyük bir renklilik ve zenginlik sunar. Hatay ilinde toplam dernek sayısı 1607'dir ve bu derneklerin 17 tanesi Altınözü'ndedir (Bilgin, 2021: 48-49). Altınözü ilçesinde bulunan Sarılar Mahallesi Derneği, mahalle kültürünü korumak ve bu kültürü yaşatmak amacıyla, 2018 yılında kurulmuştur. Dernek hakkında bilgi almak için önceki ve mevcut dönem yönetim kurulu üyeleriyle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler esnasında katılımcılara çeşitli sorular sorulmuş (Ek-3) ve dernek hakkında genel bilgiler edinilmiştir. Bu soruların içeriği dernek üye sayısı, yurt içi-yurt dışı üyeler, yönetim kurulu ve tüzük, derneğin amacı, derneğin faaliyetleri ve mahalleye katkıları gibi konulardan oluşmaktadır. Katılımcılar ayrıca derneğin sosyal medya çalışmaları hakkında da bilgiler paylaşmıştır.

Fotoğraf 1.

Sarılar Mahallesi'nde Bir Duvarda Sarılar Mahallesi Derneği Logosu

Kaynak: Anıl BADI, 01.07.2024, Sarılar Mahallesi

Sarılar Mahallesi Derneği yönetim kurulunda görev yapmış ve halen görev yapmakta olan dört katılımcı ile yapılan görüşmeler esnasında derneğe dair çeşitli

bilgilere ulaşılmıştır. Sarılar Mahallesi Derneği 2018 yılında kurulmuştur ve halen mahalle içinde yer alan dernek binasında hizmet vermektedir. Dernek üye sayısı, yıllar içinde artmıştır. Günümüze kadar geçen sürede dernek, hem Sarılar Mahallesi'nde hem de Altınözü ilçesinde düzenlediği çeşitli aktiviteler ve çıkarttığı “Sarılar Mahallesi Dergisi” ile daha bilinir bir konuma gelmiştir. Dernek, yurt dışına göç etmiş Sarılar Mahallesi fertleri tarafından da bilinmektedir. Hem yurt içinden hem de yurt içinden derneğe üye olan insanlar vardır. Görüşülen katılımcılar, dernek üyeleri arasında yurt dışında yaşayanların da olduğunu belirtmişlerdir. K5, “*dernek bir sosyal ve kültürel yardımlaşma derneğidir. Tüzüğünü biz hazırladık, denetleme kurulu vardır. Kadın ve erkek üye sayısı yakın sayılarda, üye sayısı 200-250 bandındadır.*” diyerek derneğin niteliğini ve üye sayısı bilgilerini paylaşmıştır. Katılımcıya göre, dernek faaliyetlerinin adına yaraşır şekilde yürütülmesi çok önemlidir.

“Gelir-gider defteri var, derneğe yapılan bağışlar varsa bu deftere işleniyor. Seçim yoluyla gerçekleşiyor her şey. Çoğunluğun oyu alınıyor ve yönetim kurulu, seçimle üç yılda bir yenileniyor. Başkanlık için yeni aday varsa diğeri çekiliyor. Derneğe üye olmak ve başkan adayı olmak için mahalleli olma şartı var. Yönetim kurulu 7 asil, 7 yedek üyeden oluşuyordu benim dönemimde. Dernek üyeleri arasında yurt dışından üyeler de var.” (K5)

“Biz ilk yönetim kuruluyduk, bu esnada festival yaptık ve bir sayılık bir dergi çıkardık. Bir tüzük var ve o takip edilir. Mahallemizde Sarılar Mahallesi Derneği, Sarılar Mahallesi Rum-Ortodoks Kilisesi yani diğer adıyla Aziz Georgias Kilisesi Vakfı ve İsa Mesih Kilisesi Vakfı faaliyet göstermektedir.” (K19)

“Dernek kuruluş tarihi 2018. Yeni seçim yapıldı. Önce 7 kişiydi, şimdi yönetim kurulu 13-15 kişi arasında. Yurt dışında Almanya'da temsilcimiz var. Ayrıca Fransa kilise yönetim başkanı de oradaki ulaşım adresimiz oldu. Ama o temsilci değil” (K22)

Sarılar Mahallesi Derneği hakkında konuşan katılımcılar, derneğin temel amacının mahalledeki kültürü korumak ve gelecek nesillere aktarmak olduğunu belirtmişlerdir. K5, “*dernek ayrıca mahalleyi ön planda tutarak yurt dışına göçü engellemek gibi bir amaca da sahiptir*” demiştir. Derneğin hazırladığı etkinliklerin ve ortaya koyduğu çalışmaların da bu amaçlara hizmet etmek için yapıldığı, üyelere ifade edilmiştir. Sarılar Mahallesi Derneği, her yıl düzenli olarak Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi'nde Geleneksel Sarılar Mahallesi Yaz Festivali düzenlemektedir. Festival, Sarılar Mahallesi festival alanında yapılmaktadır ve festival süresince çeşitli sanatçılar gelip konser vermektedir. Ayrıca çeşitli çocuk etkinlikleri ve çarkıfelek gibi yarışmalar yapılmaktadır. K19, “*festival gerek Hatay ilinden gerek yurt dışından yüzlerce insanı Altınözü ilçesine çekiyor*” demiştir. Geniş çaplı bir festivale ek olarak

dernek üyeleri, mahalle sakinlerinin ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar da yaptığını belirtmiştir. K5, “*okuyan öğrencilere maddi destek sağlanmıştır*” diyerek, dernek çalışmalarının mahalleye çeşitli konularda katkıları olduğu belirtmiştir. Katılımcılar, mahalle sakinlerine çeşitli konularda eğitimler verildiği, sokakların daha düzenli hale getirilmesi ve duvarların çeşitli desenlerle boyanması, mahalle kültürünü anlatan bir dergi hazırlanması, Paskalya etkinliklerinin planlanması ve uygulamaya konulması gibi çalışmaların yapıldığını ifade etmiştir. K19’a göre, “*esas amaç her zaman kültürün korunmasıdır. Yerelde ve geniş çaplı yapılan bu etkinliklerle hem derneğin hem de Sarılar Mahallesi’nin ve kültürünün tanıtılması hedeflenmektedir.*” Ayrıca bu şekilde bir ilgi alanı oluşturarak, özellikle mahallenin gençlerinin yurt dışı göçünün önüne geçmeye çalışılmaktadır.

“Dernek olarak öncelikli amacımız var olan kültürü korumak. Amaç, mahalleyi bazı şeylerde ön planda tutmak, güç katmak ve göçü engellemektir. Faaliyetlerde özellikle gençlerin yer almasıdır. Paskalya bayramının eskiden olduğu gibi heyecanlı kutlanması için çalışıyor dernek. Yaptığımız aktivitelerle dış göçleri engellediğimizi düşünüyoruz. Gençleri buraya bağladığımıza inanıyoruz.” (K5)

“Amacımız hem derneği tanıtmak hem de bu etkinliklerle derneğin birleştirici gücünü göstermek oldu.” (K19)

Görüşülen katılımcılar, derneğe ait bütün maddi bütün girdilerin ve çıktıların karar defterine düzenli olarak işlendiği belirtilmiştir. K5 “*dernek binasına alınan ekipmanlar dernek kasasından alınıyor ve deftere işleniyor*” demiştir. Yapılması planlanan her türlü etkinlik, oylama sonucunda belli bir sayıya ulaşılması ile kararlaştırılmaktadır. Alınacak kararlarda üyelerin oylarının yanı sıra yönetim kurulunun onayı da önemlidir. K19, “*son iki yılda anket yapıldı, oylama kararıyla festival yapılmadı*” demiştir. Dernek, mahalleden birçok bağışçıya sahiptir. Ayrıca yurt dışındaki Sarılar Mahallesi fertleri tarafından da bilinmekte ve desteklenmektedir. K5, “*yurt dışındaki üyeler beğendikleri projeleri maddi olarak destekliyorlar. Festivalde stantlar açılıyor ve bu stantlar sadece mahallenin yerlilerine kiralanıyor. Çekiliş biletleri hazırlıyoruz festivale, onları satıp o şekilde para sağlıyoruz.*” demiştir. Dernek üyeleri arasında yurt dışında yaşayan üyeler de vardır ve planlanan etkinlikler ve bunların finansmanı konusunda bu üyelerden de fikirler alınmaktadır. Yurt dışında yaşayan bireyler, derneğe çeşitli bağışlarla ve festival zamanlarında sponsor olarak destek sağlamaktadır.

“Yurt dışındaki üyeler, mahalle adına verilecek kararları pek etkilemez. Derneğe yurt dışından elbette yardım var; ama orada da kendi dernekleri var. Orada kilise adını kullanıyorlar dernek adı olarak. Sarılar Mahallesi Derneği kiliseden bağımsızdır.

Bunun haricinde reklam alınıyor ve bu şekilde gelir elde ediliyor. Yurt dışındakiler kendi mekânlarının reklamını yapmak istiyor örneğin, isteyen reklamını yapıyor. En çok reklam isteyen en çok fiyatı ödüyor festival hazırlıkları için. Derneğin ayrıca bağışçıları var, mahalle sakinleri var.” (K5)

“Yurt dışındaki sakinlerin derginin çıkardığı dergiye katkısı oldu. Aidat sistemimiz vardı, ek olarak sponsor oldular.” (K19)

“Festivalde isteyen herkes bağış yapıyor. Ama bağış altında değil bu. Sponsorluk alınıyor, reklam yapabiliyor isteyen. Ya da örneğin çekiliş yapıp bilet satıyoruz.” (K22)

Katılımcılar, Sarılar Mahallesi Derneği’nin çeşitli sosyal medya platformlarında yer aldığını ve bu hesapların aktif olarak kullanıldığını belirtmişlerdir. Derginin Instagram ve Facebook hesapları vardır. Haberleşme ve duyuruların da Whatsapp gruplarında yapıldığı ifade edilmiştir. Katılımcılar, derneğin iki Whatsapp grubu olduğunu, bu gruplardan birinin yönetim kurulu için, diğerinin ise bütün katılımcılar için olduğu bilgisini paylaşmışlardır. Ayrıca, Instagram hesabının 2018’den beri aktif olduğu belirtilerek bu hesapta doğum, ölüm, düğün duyurusu ya da dini içerikli paylaşımların yapılmadığı belirtilmiştir. K5, dernek hesabının sosyal medya paylaşımları hakkında *“sosyal medya hesaplarında yapılan paylaşımlar, derneğin etkinliklerini içermektedir. Ayrıca resmî ve özel günlerde de paylaşımlar yapılmaktadır.”* demiştir. Görüşme yapılan katılımcılar, yurt dışındaki bireylerin derneğin sosyal medya hesaplarını takip ettiklerini ve gönderilere yorum yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu şekilde mahalle ile bağlarını koparmadıklarını ve gelişmelerden haberdar oldukları dile getirilmiştir.

“Yurt dışındakiler hesapları kesinlikle takip ediyorlar. Bize gönderilen eski fotoğrafları video yapıyoruz, kimin olduğunu yazıp paylaşıyoruz. Mutlaka yorum yapıyorlar. Sosyal medya hesaplarımız yurt dışındakilerin mahalleye bağlılığını sağlama ve artırma konusunda mutlaka etkili oluyor. (K5)

“Whatsapp grupları ve Instagram hesabı var derneğin. İhtiyaç durumunda o kanallarla paylaşım yapıyor. Resmî paylaşımlar bunlar.” (K22)

3.4. Sarılar Mahallesi Kültür-Sanat Dergisi

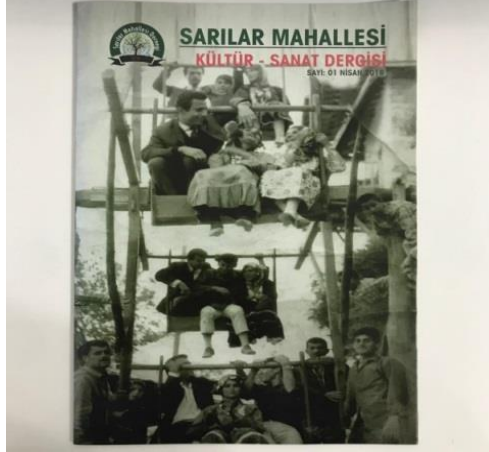
Sarılar Mahallesi Derneği’nin bir yayını olan Sarılar Mahallesi Kültür-Sanat Dergisi, tek sayı olarak hazırlanıp basılmıştır. Dergi, gönüllü bir ekip tarafından hazırlanıp Altınözü Sarılar Mahallesi sakinleri ve yurt dışında yaşayan mahalleliler ile 01 Nisan 2018 tarihinde paylaşılmıştır. 25 sayfadan oluşan dergide ele alınan

çeşitli konu başlıkları Kutlamalar, Genel Bilgiler, Dernek Evi, Paskalya, Çocuk Oyunlarımız, Arapçamız, Yemeklerimiz, Fairuz ve Köyümüzün Çınarları'dır. Kutlamalar başlığında, dönemin Altınözü Kaymakamı Bülent UYGUR'un, Altınözü Belediye Başkanı Rifat SARI'nın, Sarılar Mahallesi muhtarının, Sarılar Mahallesi Kilise Vakıf Başkanı'nın ve Altınözü İsa Mesih Kilise Yönetimi'nin Paskalya Bayramı kutlama mesajlarına yer verilmiştir. Bu yazılar Altınözü'nde yaşayan Hristiyan toplumunun resmî kurumlarca tanındığının bir göstergesidir ve derginin devlet kurumları ile paylaşılması açısından oldukça önemlidir. "Genel Bilgiler" ve "Dernek Evi" başlıkları, derginin yayın organı olduğu Sarılar Mahallesi Derneği'ne ve derneğin faaliyet gösterdiği dernek binasına dair bilgiler içermektedir. "Paskalya" başlığı, Hristiyanlık inancında ve mahalle özelinde Paskalya hakkında bilgi ve bayram kutlama ritüelleri hakkında bilgi vermektedir. "Çocuk Oyunlarımız" başlığı, mahallede geçmişten günümüze oynanan çocuk oyunlarını ve nasıl oynandıklarına dair bilgi içerirken, "Arapçamız" bölümünde günlük hayatta kullanılan Arapça ifadeler yer verilmiştir. Dergide yer alan "Yemeklerimiz" başlığı, Sarılar Mahallesi'nde uzun yıllardır hazırlanan ve pişirilen çeşitli yemeklerin içeriklerini ve hazırlama şekillerini içermektedir. "Müzik" başlığında Arapça müziğin bilinen ismi Fairouz (Feyruz), onun şarkıları ve bu şarkıların Türkçe aranjmanları hakkında bilgi verilmiştir. "Köyümüzün Çınarları" kısmında ise, mahallenin papazı ve en yaşlı kişisiyle yapılan görüşmeler paylaşılmıştır.

Sarılar Mahallesi Kültür-Sanat Dergisi, bu tez çalışmasında incelenmek amacıyla nisan ayında Sarılar Mahallesi muhtarından temin edilmiştir. 2018 yılında basılan ve mahalle sakinlerine dağıtılan Sarılar Mahallesi Kültür-Sanat Dergisi yayın kurulu, beş üyeden oluşmaktadır. Görüşmeler, yayın kurulundan iki üye ile yapılmıştır. Katılımcılara, dergiye dair çeşitli sorular sorulmuştur (Ek-4). Bu sorular genel olarak dergi hazırlama süreci, içerik toplama ve oluşturma, dergi hazırlama ve basım masrafları, yurt içi ve yurt dışı tepkiler, gelecek sayılar ve yurt dışına göç başlıklarına yöneliktir. Görüşülen katılımcılar, Sarılar Mahallesi Derneği'nin önceki dönem ve mevcut dönem yönetim kurullarında görev yapmıştır. Mevcut yönetim kurulu dönemi halen devam etmektedir ve potansiyel sayılar için fikirler hakkında bu sayede bilgi alınmıştır. Ayrıca, derginin bir sonraki sayısında Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göçler konusunda bir içerik hazırlanacağı ve bu konu için çeşitli çalışmalar yapılacağı ifade edilmiştir.

Fotoğraf 2.

Sarılar Mahallesi Kültür Sanat Dergisi Kapağı

Kaynak: Anıl BADI, 30.04.2024, Sarılar Mahallesi

Derginin yayın kurulu üyeleriyle yapılan görüşmelerde, derginin amacının hem derneği tanıtmak hem de mahallenin kültürüne dair bir ürün ortaya koymak olduğu ifade edilmiştir. Sarılar Mahallesi Kültür-Sanat Dergisi'nin, adından da anlaşılacağı üzere mahallede yaşayan sakinlerinin kültürleri, gelenek-görenekleri ve uğraştıkları sanat aktiviteleri ile ilgili bilgi vermek amacıyla hazırlandığı belirtilmiştir. 2018 sayılı derginin, derneğin ilk yönetim kurulu döneminde çıktığı ifade edilmiştir.

“Derneği tanıtmak istedik. Dergiyle birlikte herkesin ortak bir noktasına dokunmak, küsleri barıştırmak, eskiyi gösterip onlara yol göstererek derneğin birleştirici gücünü göstermek istedik. Mevcut bir mahalleyi ayakta tutabilmek istedik. Bizim kültürümüzü anlatan bir dergi oldu. Kimseye zarar vermeden, eleştiriye kapalı bir dergi oldu.” (K19)

“Amacımız Sarılar Mahallesi kültürünü yazılı bir kaynağa bürümek ve geçmişteki bilgilerin yazılı bir kaynağa dönüştürülmesi ve gelecek nesillere ulaştırılmaktı. Bunun içinde yemekler, geçmişteki oyunlar ve yaşam tarzları var.” (K22)

Dergi yayın kurulu ile yapılan görüşmelerde, dergide bulunan yazıların, yayın kurulu tarafından hazırlandığı, bunların çoğunun mahalle sakinleriyle yapılan söyleşiler sonunda oluşturulduğu da belirtilmiştir. K25, “köydeki tahta salıncak buranın en eski sembolüdür, Paskalya'nın sembolüdür” demiştir ve bu salıncağa ait bir resmin dergi kapağında kullanıldığı belirtilmiştir. Buna göre, içerik yayın kurulu tarafından mahalle sakinleriyle birlikte hazırlanmıştır denilebilir. Ayrıca mahalle kayıtları incelenmiş, fotoğraf ve video istekleri mahalle sakinlerinin üye olduğu çeşitli sosyal medya platformlarından ve gruplarından duyurulmuştur. Halen Altınözü'nde ikamet eden mahalle sakinleri ve yurt dışına göç etmiş bireyler,

kendilerinde bulunan fotoğrafları yayın kuruluyla paylaşmış ve dergi içeriğine katkı sağlamıştır.

“İçeriği biz hazırladık. Dergide gördüğünüz kişiler yaptı bütün hazırlığı. Neneler burada Arapça konuşur, Türkçe bilmez mesela. Onlardan yemek tarifleri istedik, onları Türkçe’ye çevirip dergiye ekledik. Ulaşabildiğimiz her eve ulaştık ve fotoğraf istedik. Eski fotoğraflar, 2000 sonrası, hepsini gönderdiler. Çok eskiyi gösteren videolar verildi. Yurt dışındakiler de bizlerle paylaştılar köye dair deneyimlerini.” (K19)

“Yazıların çoğu söyleşi. Fotoğraf için Whatsapp gruplarından eski fotoğraflara ulaşmaya çalıştık. Daha çok buradaki arşivleri taradık. Buradaki yaşlılarla röportaj yaptık, onların belge ve fotoğraflarına ulaştık. Çok ilginç bilgiler bulup diğer dergiler için de notlar almıştık; ama dergi yapımı çok kolay bir iş değil.” (K22)

2018 yılında çıkarılan derginin yayın kurulu üyeleri, derginin mahallede para ile satılmadığını belirtmiştir. Derginin hazırlıklarına gönüllü bir ekip ile başladığı, içeriklerin bu ekiple hazırlandığı ve daha sona içerikten ve fotoğraflardan haberdar olan bazı sakinlerin de kendi istekleriyle dergiye sponsor oldukları ifade edilmiştir. Bu şekilde çeşitli para bağışları da gerçekleşmiştir ve bu bağışlar, dernek defterine işlenip dergi basımında kullanılmıştır. Üyeler, kültürel devamlılığı sağlama amacının ve buna hizmet eden dergiyi hazırlamanın, finansal ihtiyaçlardan ve kaygılardan daha önde olduğunu ortaya koymuştur.

“Dergi satılmadı. Sponsorumuz vardı. Yurt dışındakilerin elbette katkısı oldu. Biz içeriği hazırlamıştık ve çıkarma hazırlıklarındaydık. Sonra sponsorlar oldu, siz hazırlayın biz sponsor olalım dediler. Ayrıca kişilerin kendisi bağış yapmak isterse yaptılar. Bu dergi için büyük emek harcadık, 4-5 ay aldı hazırlamamız. Düzeltme, basım derken mahalledeki festivale yetişsin diye çok uğraştık.” (K19)

“Masraflar önce dernek bütçesinden karşılandı. Sonradan gönüllüler eklendi. En başta öyle sponsor düşünmedik. Gönüllülerin emeği vardı hep, maddi kaygı hiç yoktu. Kapakta babasının fotoğrafını görüp babam burada deyip derneğe para bağışı yapan bir kişi oldu mesela. Derginin bütün masraflarını karşıladı.” (K22)

Sarılar Mahallesi Kültür-Sanat Dergisi’nin neden bir sayı olarak çıktığına ve diğer sayılar için hazırlıklara dair görüşmeler yapılan yayın kurulu üyeleri, çeşitli sebepler ve içerik düşüncelerini ortaya koymuşlardır. Derginin, dernekten ayrı düşünülemeyeceği belirtilmiş ve her yönetim kurulunun farklı çalışmalar hazırlayabileceği ifade edilmiştir. Üyeler ayrıca gelecekte derginin yeni bir sayısı planı olduğundan ve olası içeriklerden de bahsetmişlerdir. K22 “*ikinci sayı için biz 4 Şubat 2023’te toplandık ve içeriği, yöntemimizi konuştuk. Ancak, 6 Şubat’ta deprem oldu. Çalışması, hazırlığı, neler koyalım şunlarla görüşelim, şu konuyu şöyle işleyelim her şeyi düşünmüştük. Hazırdık araştırmaya.*” diyerek yeni dergi planının

henüz taslak halde olduğunu, ancak çalışmaların büyük ihtimalle eylül ayında yeniden başlayacağını belirtmiştir.

“Dergi bir sayı çıktı sadece. Dernek yönetimindeyken bir şeyler yapalım ve görelim dedik. Dönütler aldık ve dergide karar kıldık. Her yıl yenilensin istedik. Diğer sayıya kadar 2018-2021 yönetim kurulu olarak zaman-ış alanlarımızı farklı yerlere verdik; çocuk etkinlikleri ve festival yaptık. Dergi devam etmedi. Bir de bütün bulduklarımızı tek dergide kullanmadık, ikinci sayıya bir şey kalmaz diye düşündük. Sonra kısmet olmadı.” (K19)

“2018’de çıkan sayıyı dernek yönetim kurulu olarak değil, gönüllülerden oluşan bir ekip olarak hazırladık. Bütün bilgiyi derledikten sonra yönetim kurulu ile oturup son haline karar verdik. Yardım kalan bilgileri sonraki dergilere bıraktık. Dernekte şu an yeni dönem yönetim kurulu var. Aynı şekilde devam edeceğiz; ama daha kalıcı bir eser, bir kaynak kitap haline çevirmeyi planlıyoruz.” (K22)

Derginin genel itibariyle amacına ulaştığını düşünen yayın kurulu üyeleri, mahalleyi tanımak isteyen bireyler için derginin çok detaylı olmasa da, bilgilendirici bir kaynak olduğunu ifade etmiştir. Hazırlanması durumunda, gelecek sayılarda işlenecek konu başlıklarının 2018’de çıkan dergiden farklı olacağı belirtilmiştir.

“Dergi kaynak gösterilebilir; ama tam anlamıyla geniş bir içerik diyemeyiz. Burayı tanımak isteyen %10 - %15 bilgiye sahip olur. Şimdi hemen yeni sayı hazırlayalım, bunu diyemeyiz. Dernek ile işbirliği olmalı” (K19)

“Dergi, mahalleye dair bilgi almak için %100 yeterli değil; ama bir başlangıçtı. Bazı şeyler için bilgi verir. 1-2 başlık sığdırdık; ama bir dergiye her şeyi sığdıramayız. İşlenmesi gereken belki de onlarca başlık var.” (K22)

2018’de hazırlanan ve basımı yapılan Sarılar Mahallesi Derneği Kültür-Sanat Dergisi yayın kurulu üyeleri, derginin hem yurt içinden hem de yurt dışındaki mahalle sakinlerinden oldukça iyi geri dönüşler aldıklarını ifade etmişlerdir. Görüşülen katılımcılar, dergilerin hem Sarılar Mahallesi nüfusu hem de yurt dışında yaşayan aileler düşünülerek, fazla sayılarda basıldığını ifade etmişlerdir. K5, “*dergiler Fransa’ya, Almanya’ya kadar yetişti. Herkese dağıtmaya çalıştık. Yurt dışındakilere de dergi gönderildi*” diyerek derginin okuyucu kitlesinin yalnızca Sarılar Mahallesi’nde yaşayanlar ile sınırlı kalmadığını belirtmiştir. Derginin basımı esnasında hem Altınözü’nde hem de yurt dışında yaşayan aileler düşünülmüş, basılan dergi sayısı buna göre belirlenmiştir. K19, dergiyi okuyanların “*içerik kısa, keşke daha geniş yapsaydınız*” şeklinde eleştirisi olduğunu paylaşarak, “*o zaman da gelecek sayılara bir şey kalmazdı*” demiştir. K22, “*yerelde ve yurt dışındaki bireylerin tepkilerinin olumlu*” olduğunu ve derginin devamının beklendiğini belirtmiştir. Altınözü Sarılar Mahallesi’nde ve yurt dışında yaşayan sakinler, derginin olumlu yönlerinin yanı sıra eksik gördükleri başlıkları da yayın kurulu üyeleriyle

paylaşmış ve mahallenin düğün, cenaze adetleri ve aile yaşantıları gibi çeşitli konu başlığı önerilerinde bulunmuşlardır.

“Gerçekten iyi sonuçlar, dönüşler aldık. Özellikle yaz aylarında yurt dışından gelenler dile getirdi. Buraya yurt dışından kim geldiyse mesela, ona da dergi verdik gönderdik gidip orada dağıtsın diye. Fazlasıyla basıldı. Sadece yereli düşünmedik yani. Nisan ayından önce hazır etmiştik dergiyi, yazın yurt dışından gelenleri de özellikle düşünmüştük.” (K19)

“Yurt dışına da gönderildi dergi. Basım yapılırken oradaki nüfus da hesaba katıldı. Ona göre basıldı. Köln, Paris ve Almanya’nın diğer yerlerinde binlerce mahallelerimiz yaşıyor. Yurt dışından gelen tepkileri düşündüğümüzde, mutlu oldular. Burada mesela Paskalya simgesi salıncak vardır. Onu yaptırarak, onu hibe edenler oldu. Dergi için sponsorluk verenler oldu. O zamanki festivale yetişti dergi, onun basım masraflarını üstlenen oldu.” (K22)

Yayın kurulu üyeleri, yurt dışı göçlerinin dergi içeriğine dahil edilmesine yönelik bir çalışma var mı sorusuna olumlu yanıt vermişlerdir. Gerek yurt içi gerek yurt dışı göçün mahallede uzun yıllardır olduğu belirtilmiş, yeni sayıda göç etmiş sakinlerle görüşmeler yapılabileceği ifade edilmiştir.

“Dergiye göçle ilgili araştırma yaptık. Ama kısa olması yerine göç hakkında daha detaylı, geçerli ve gerçekleri gösteren bir yazı hazırlamak istedik. İlk göç edenlerle de konuşma yapmayı planlıyorduk yeni dergi için. Beş kişi bulduk ilk gidenlerden ve oturup dinleyelim dedik. İnsanın köyünü geride bırakıp gitmesi için ne ikna ederdi sizi gibi sorular sormak istedik. Bu sayıda sormayı planlıyoruz.” (K22)

Sarılar Mahallesi Derneği ve Dergisi hakkında görüşülen katılımcılar, dernek işleri ve dergiler konusunda yapılacak yeni projeler ve hazırlanacak yeni içerikler olduğunu ortaya koymuşlardır. Mahalle derneği ve çıkarılan kültür-sanat dergisi, yalnızca yereli anlatmakla kalmayıp aynı zamanda yurt dışındaki bireyler ve yereldeki yaşantılar arasında bir köprü görevi görmektedir denilebilir. Mahalle derneği, her yıl düzenli olarak yapılan festival ile yurt dışındaki bireyleri, özellikle gençlerin mahalleyi ziyarete gelmesi konusunda önemli bir etkinliktir. Ek olarak mahalle dergisi, yılın büyük bir vaktini yurt dışında geçiren bireylerin, özellikle yeni neslin, mahalleyi daha iyi tanımasını amaçlamaktadır. Diğer bireyler de dergide kendilerinden bir şeyler bulmakta ve bunu dergiyi hazırlayanlarla paylaşarak yeni dergiler için yardımcı olmaya hazır olduklarını ifade etmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SARILAR MAHALLESİ'NDEN YURT DIŞINA GÖÇLER

4.1. Göç Araştırmaları ve Uluslararası Göç

Günümüzde göçmenler, özel olarak işçiler, genel olarak doğup büyüdüğü alanlardan, harcadıkları emek için daha yüksek bir karşılık bulabilecekleri alanlara doğru yer değiştirirler (Kearney, 1986: 331). Başka bir ifadeyle, içinde bulunan alan artık ihtiyaçlara olması gerektiği gibi cevap vermemektedir. İhtiyaçları karşılanmayan birey daha fazla emek ve enerji ortaya koyduğu halde bu emeğin karşılığını, olması gerektiği şekilde alamamaktadır. İhtiyaçların istenen miktarda ve şekilde karşılanmasına ek olarak, yapılan iş için ortaya konan emeğin esas karşılığını almak umuduyla göç kararı alınır. Göç kararı alan insan ve insan toplulukları, göçün olası olumlu ve olumsuz getirilerini göz önünde bulundurur. Buna göre, içinde yaşanılan mekân ile varılması muhtemel nokta arasında, bilgi ve imkânlar dahilinde bir karşılaştırma yapılır. Göç, bulunan yerde kalmanın ve varılacak yerde kalmanın sonuçları arasındaki bir kıyaslama sonucunda, özellikle de varış noktasının bireye daha cazip görüldüğü durumlarda meydana gelir (Haug, 2008: 587).

Göç araştırmaları ve ortaya konan eserler genellikle göçün tanımı, göç çeşitleri, göçmen tanımları ve ilgili kavramlara ek olarak, dış göç ve uluslararası göç kavramlarının üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu çalışmaların odak noktasında meydana gelen sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlerin yanı sıra teknolojik gelişmeler ve bunların göçü kolaylaştırmaya katkısı gibi başlıklar yer almaktadır. Göçün ve göç hareketlerinin “diller, kültürler, etnik gruplar ve ulus-devletler arasındaki geleneksel sınırların aşındırılmasına yardım eden” bir etkisi vardır (Castles, 2000: 269). Diğer bir deyişle, göçün hem fiziki hem de zihinsel ve sosyal sınırları görünmez kılıp bireylerin bu sınırlarda özgürce dolaşmasını sağlayan çok yönlü bir olgu olduğu ifade edilebilir.

Göç Örgütü'nün hazırladığı açıklayıcı sözlükte uluslararası göç, insanların ve insan topluluklarının genel yerleşim yerlerinden ayrılması ve uluslararası bir sınır sınırda sınır vatandaşı olmadıkları bir ülkeye doğru hareketleri olarak özetlenmektedir (IOM, 2019: 113). Bu doğrultuda, bireylerin ulusötesi göç kararının

ve ülke sınırları arasındaki hareketlerinin ardında ekonomik, siyasi, sosyal, çevresel gibi çeşitli sebepler bulunduğu ifade edilebilir. Göç kararı alan bireyler, bu sebeplerin farkındadır ve içinde bulundukları konumu değiştirmek isterler. Bu konum, hem coğrafi hem de sosyal konum olarak ifade edilebilir. Bütün hareketler bir amaca yöneliktir (Wolpert, 1965: 162) ve genellikle şartları iyileştirme düşüncesinden kaynaklanır. Göç eden bireyler daha iyi bir ekonomide çalışmak, emeklerinin karşılığını almak, daha elverişli iklim koşullarında hayat sürdürmek, can güvenliğini sağlamak gibi çeşitli nedenlerle varış noktasına doğru hareket ederler. Menşe ülkede şartlar, bireyin kalmasını sağlamaktan uzaktır, bireyin olduğu yerde kalıp yaşamını orada devam ettirmesiyle iyileşmeyecektir; göç kararı bu sebeple alınmaktadır.

Uluslararası göçün özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası süreçte önem kazandığını ifade etmek mümkündür. Buna göre uluslararası göç “yirminci yüzyılın sonlarının, ya da kapitalizm ve sömürgecilik kılıkları altındaki modernitenin bir icadı değildir. Göçler, ilk zamanlardan beri insanlık tarihinin bir parçası olmuştur. Ancak, uluslararası göçlerin hacmi ve önemi 1945’ten beri, özellikle de 1980’lerin ortasından beri artmıştır” (Castles ve Miller, 1998: 4). Bireyler, çeşitli amaç ve beklentileri ile uluslararası sınırları aşarak varış noktalarına ulaşırlar. Bireylerin kendi isteklerine ek olarak, varış noktasında onlardan beklenen davranışlar vardır. Uluslararası göçü takip eden süreç, ulus sınırlarının nüfus karşısında değişmesidir. Göç eden bireyler, varış noktalarında kendi ulus ötesi sosyal topluluklarını oluşturur ve bu, varış noktaları göz önünde bulundurulunca, küreselleşme veya çok kültürlülük olarak da ifade edilebilir (Faist, 2010: 9). Bu doğrultuda, göç eden bireyler varış noktalarında kendi topluluklarını oluşturup bunlarda yer almalarına ek olarak, göç ettikleri ülkedeki yapıya ve kültüre uyum sağlayacaklardır. Dünyanın gelişmiş ülkelerinin birçoğu çeşitli, çok etnikli toplumlar olmuştur; henüz bunu başaramayanlar da bu doğrultuda ilerlemektedir (Massey vd., 1993: 431). Bu şekilde, ulusların sınırları coğrafi olarak sabit kalsa da, menşe ülkenin kültürünün ve bakış açısının varış noktasına taşınması sebebiyle, sınırlar göç eden nüfus sebebiyle daha saydam bir hal alacaktır. Böylece, aynı noktada farklı birçok kültür birlikte var olacak ve çok çeşitli bir toplum ortaya çıkaracaktır.

Göç araştırmaları, insan ve insan topluluklarının hareketlerinin çeşitli boyutlarını içeren göç olgusunu açıklamaya çalışır. Bu boyutlar ekonomik, tarihi, fiziksel, psikolojik açılar dahil, ancak bunlarla sınırlı olmamakla birlikte, çeşitli

başlıklarda incelenebilir. Göç alanındaki araştırmalar doğası gereği disiplinler arasıdır; sosyoloji, siyaset bilimi, hukuk gibi başlıkların hepsi konuyla ilgisi bulunan bilim dallarıdır. Bu farklı disiplinler, nüfus hareketliliğinin farklı açılarını inceler ve tam bir anlayış için her bir alanın katkısı gereklidir. (Castles ve Miller, 1998: 19-20). Dolayısıyla, çok katmanlı göç olgusunu yalnızca bir disiplinin bakış açısıyla incelemek mümkün değildir. Göç, beşeri bilimlerde ve sosyal bilimlerin birçok alanında çalışılan, karmaşık bir sosyopolitik olgudur (van Dijk, 243: 2018) ve farklı açılardan ele alınıp farklı şekillerde yorumlanması bu olguyu daha açık ve anlaşılır kılacaktır.

Göç araştırmalarının gelişimi düşünüldüğünde, ilk çalışmalar genel olarak göçü etkileyen nedenler ve bu nedenlerin göç kararındaki etkisi üzerine yapılmıştır (Sjaastad, 1962: 80). Bu bağlamda ortaya konan eserler, göçün çoğunlukla ekonomik yönü ve bireye fayda-zarar boyutuyla ilgilidir. Ancak günümüzdeki çalışmalarda “farklı bilimsel disiplinler olarak ekonomi, sosyoloji, demografi, coğrafya, tarih, psikoloji, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi ve bazı diğer disiplinler göçle ilgili konulara farklı bakış açılarıyla değinirler” (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 249). Her disiplin, konuyu farklı bakış açıları ve yöntemlerle ele alır. Bir alanın göz ardı ettiği bilgi, diğer alan için oldukça önemlidir ve araştırmalar bu doğrultuda yürütülür. Bu şekilde göç olgusunun her bir katmanının anlaşılması ve yorumlanması daha olasıdır. Dolayısıyla, göç ve ilgili hareketlerin küreselleşen, diğer bir deyişle sınırları bulanıklaşan ve modern zamanlarda “akışkan” (Bauman, 2015: 15) hale gelen kültürle birlikte, dünyada daha görünür ve daha olası bir hal almasıyla göç hareketlerini sadece ekonomik temellere dayandıran yaklaşım ve teorilerin yerini daha kapsayıcı yaklaşımlar almıştır

Birçok araştırmacı, göç kavramını araştırırken yararlandığı disiplini ve bu disiplinin göçe dair tutumunu eserlerinde paylaşmaktadır. Söz konusu kavramın çeşitli bilim dallarında değişik nitelikleri doğrultusunda araştırılması ve ifade edilmesi sonucunda, sosyal bilimcilerin göç tanımlarında benzer noktalara değinseler de farklılıklar olduğu görülmektedir (Naz, 2015: 6). Örneğin Stouffer (1940: 845) bireylerin mekânda yer değiştirmelerinin sosyolojik bir araştırmanın bir konusu olduğunu belirtmektedir. Diğer bir bakış açısına göre göç ve ilgili konular “şu anda antropoloji disiplinde öne çıkan bir yere sahiptir” (Vertovec, 2007: 961). Araştırmacılar, göç kavramını incelerken temel olarak en çok yararlandıkları disiplini ifade etseler de, hazırladıkları eserlerde ekonomi, tarih, psikoloji gibi farklı alanların

göç kararına ve hareketlerine etkilerinden bahsettiklerini görmek mümkündür. Bu çalışmalarda amaç, göç olgusunu ve ilgili yer değiştirmeleri tanımlamak, daha anlaşılır hale getirmek ve gelecek çalışmalar için bir temel noktası oluşturmaktır. Buna ek olarak çalışmaların, farklı konuların ve disiplinlerin göç araştırmalarına katılmasına yol açtığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda göç çalışmaları, ilk olarak ekonomik problemler temelinde başlatılmış ve çoğunlukla iktisat ve sosyoloji alanlarının çalışma konusu olmuştur. Ancak süreç içinde antropolojik çalışmalar ve çeşitli bakış açıları geliştirilmiştir. Bu bakış açıları bireylerin hareketliliklerine ek olarak yanlarında götürdükleri malların, düşüncelerin, paranın akışı ile dini topluluklar ve etnik kimlikleri de içeren sosyal ağların incelenmesine de sebep olmuştur (Cengiz, 2021: 34).

Göç araştırmalarındaki disiplinler arası çalışma metodolojisini uluslararası göç alanında kullanmak, tıpkı göç kavramı gibi, uluslararası göç olgusunu daha iyi anlamak konusunda yararlı olacaktır. Beşeri ve sosyal bilimler araştırmacıları, son zamanlarda uluslararası göç üzerine birçok farklı çalışma ortaya koymuşlardır. Bu çalışmalar söz konusu göçün birçok farklı yönüne değinmekte ve hareketleri bu doğrultuda analiz etmektedir. Uluslararası göç çalışılırken birçok farklı kuruma ait verilerden, akademik çalışmalardan ve ek olarak saha çalışmalarından yararlanılmaktadır. Uluslararası göç, hem birey hem de topluluk göçü boyutuyla ele alınmakta ve ardından yatan çeşitli sebepler, göç kararına etkisi doğrultusunda incelenmekte ve yorumlanmaktadır. Bu şekilde, uluslararası göç olgusunu anlamak ve farklı boyutlarıyla yorumlayıp bir uluslararası göç deseni oluşturmak daha mümkün hale gelmektedir. Ancak, halen genel ve kapsamlı bir uluslararası göç tanımından ve teorisinden söz etmek mümkün değildir. Yapılan araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda, uluslararası göç olgusunun anlaşılır ve her şart için geçerli ve kapsamlı bir teorisi mevcut değildir. Var olan çalışmalar, parçalar halindeki teoriler dizisi şeklindedir ve bazı durumlarda disiplinler arası sınırlarda yer almaktadır. Ancak günümüzdeki göç şekilleri ve trendleri düşünüldüğünde, ilgili hareketlerin tek boyutlu bir bakış açısı veya teori ile anlaşılması olası değildir. Bu sebeple, göç kavramını ve göç hareketlerinin karmaşık ve çok yönlü doğasını çeşitli bakış açıları ile ortaya koyacak gelişmiş bir teoriye ihtiyaç duyulmaktadır (Massey vd., 1993: 431).

Uluslararası göç kavramı, tıpkı alt başlığı olduğu göç kavramı gibi, birçok farklı disiplinden bakış açılarıyla ele alınmalıdır. Bu tezin araştırma konusu olan

Sarılar Mahallesi sakinlerinin yurt dışına göçü, uluslararası göç literatüründe mevcut çeşitli bakış açıları ve konu başlıkları ile ele alınmıştır. Böylece bu hareketlerin ardında yatan sebeplerin ve yerele olan etkilerinin belirlenmesi ile göçün hem yer değiştiren bireyler için hem de geride kalanlar için sonuçlarının daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır.

4.2. Sarılar Mahallesi’nden Yurt Dışına Göç

Uluslararası göç literatüründe bireylerin sınır ötesi hareketliliklerinin çoğunlukla kaynakların ve ekonomik refahın az olduğu gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerden, ekonomik durumun iyi ve durağan olduğu, sosyal devlet yapılarına sahip gelişmiş ülkelere doğru olduğu kabul edilir. İş kıtlığı, yeni ve çeşitli istihdam kaynakları yaratmak için limit değildir (Lewis, 1954: 142). Yaratılan yeni kazanç kaynağı göçtür ve sonraki süreçte çalışarak elde edilen paradır. Buna göre, varlığını devam ettirmek isteyen hane halkından en az bir üye, şartları iyileştirmek amacıyla göç kararı alır ve uygulamaya koyar. Ek olarak, önceden göç etmiş bireylerden ve topluluklardan alınan bilginin bu kararda etkisi vardır. Göç kararı alan birey, bu bilgi ve deneyimlerden yola çıkarak, gidilen yerin çalışmak ve para kazanmak için birçok farklı fırsatı içinde barındırdığını ve orada ekonomik açıdan daha rahat bir yaşam süreceğini düşünür. Buna göre, sosyal ilişkiler sonucunda, ekonomik durumun iyileştirilmesi için bir adım atılır ve bireyin yaşantısında herhangi bir gelecek umudu taşımayan alanlardan, “fırsat bolluğu içindeki hayal diyarlarına” bir hareketlilik başlar (Bauman, 2018: 13).

Son dönemlerde gerçekleştirilen uluslararası göç çalışmaları, özellikle göçmenler ve olası göçmenler arasındaki ilişkilere, paranın kazanılması ve geride kalan hane halkına ulaştırılmasına, göçmen deneyimlerine ve bu deneyimlerin menşee ülkedeki yansımalarına ek olarak göç ve kadın konularına odaklanmaktadır. Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göç hareketliliklerini inceleyen bu tez; göçün ardından yatan sebepleri, göçün sonuçlarını, göç eden bireylerin ve göç etmeyip mahallede kalan fertlerin deneyimleriyle ortaya koymaktadır. Sarılar Mahallesi’nin nüfusunu Arap-Hristiyan toplumu oluşturur. Bu araştırma için yurt dışına göç etmiş 25 kişi ile görüşülmüştür.

4.2.1. Göç Nedenleri

İkinci Dünya Savaşı sonrası süreçte, özellikle 1960'lı yıllar sonrasında “Türkiye, Yugoslavya, İspanya, Bulgaristan gibi az gelişmiş ülkelerde, Büyük Britanya, Hollanda, Doğu ve Batı Almanya, Fransa, Belçika gibi ülkelere daimi bir işçi akışı” gerçekleşmiştir (Zelinsky, 1971: 245). Bu akışın ardında yatan sebep, söz konusu ülkelerin sanayisinde duyulan işçi ihtiyacı olmasıdır. Ek olarak, göç eden işçilerin kendi ekonomik durumlarını daha iyi bir duruma getirmek istemektedir. Ekonomik boyuta ek olarak çeşitli dini, sosyal ve çevresel faktörlerin de göç hareketlerini ve bu akışı hızlandırdığını söylemek mümkündür. Bir diğer ifadeyle, göçün hem göç veren hem de göç alan ülkeye çeşitli şekillerde fayda sağlayacağı düşünülmüştür. İstihdamın artması, işçi ihtiyacının kapanması, verilen emeğin karşılığının alınması, kalifiye işçilerin yetişmesi gibi sonuçlar, iki taraf için de olumludur ve akışın devamlılığı için önem arz etmektedir.

Türkiye'nin 30 Ekim 1961'de Almanya ile imzaladığı Türkiye-Almanya İşgücü Anlaşması, ülkeden yurt dışına olacak şekilde gerçekleştirilecek işçi göçüne dair ilk anlaşma özelliğini taşımaktadır. Almanya'nın Bad Godesberg kentinde imzalanan anlaşmanın resmî adı “Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türk İşçilerinin Almanya'da İşe Yerleştirilmelerine Dair Anlaşma” olup, toplam 12 maddeden meydana gelmektedir. Bu anlaşma, Türkiye'den Almanya'ya çalışmak amacıyla göç eden Türk işçilerin Almanya'da işe yerleştirilmesinin düzenlenmesi amacıyla imzalanmıştır (Aydın vd., 2014: 16). Söz konusu anlaşma ve devamında diğer Avrupa ve Asya kıtasındaki devletler ve çeşitli Arap ülkeleri ile imzalanan göç anlaşmaları sonucunda, Türkiye'den bu noktalara işçi göçleri yaşanmıştır. Çeşitli küresel krizler ve yerel çaplı sorunlar yaşansa da, özellikle 1970'li yıllarda aile birleşimleri artmıştır ve sokaklarda göçmen ailelerin çocukları daha görünür hale gelmişlerdir (Duman, 2023: 47). Türkiye'nin birçok şehrinde olduğu gibi, Hatay'dan yurt dışına göçler de bu işçi anlaşmalarından ve göç hareketlerinden etkilenmiştir. Göç eden birçok birey, varış noktasında geçirdiği belli bir süreden sonra ailesini de yanına almıştır. Hatay ili, 2014 yılında Büyükşehir Belediyesi olmuştur. Önceki süreçte, şu an mahalle olarak adlandırılan yerleşim alanları, köy statüsündedir. Dolayısıyla, 1960'lı yıllardan 2014'e kadar geçen sürede bu tezin konusunu oluşturan Sarılar Mahallesi sakinleri, Sarılar köyünde ikamet etmişlerdir. Ancak metindeki anlam ve bağlam bütünlüğünü bozmamak amacıyla, yıl

farkı olmaksızın Sarılar yerleşim yeri, köy olarak değil Sarılar Mahallesi olarak ifade edilecektir.

Yaşadıkları Altınözü ilçesinde, kendi ifadeleriyle, önü açık bir gelecek göremeyen Sarılar Mahallesi sakinleri uluslararası göç anlaşmaları doğrultusunda, çeşitli firmalar ve tanıdıkları aracılığıyla yurt dışına göç etmişlerdir. Dolayısıyla, bu tezde yurt dışına göç eden görüşmecilerin göç deneyimlerinden bahsettiği dönemler 1960 ve sonrasını kapsamaktadır. Sarılar Mahallesi'nin nüfusunun tamamını Arap-Hristiyanlar oluşturmaktadır. Bu etnik ve dini kimlik, görüşmecilerin ifade ettiği şekilde, sakinlerin yaşantılarını farklı dönemlerde çeşitli boyutlarda etkilemiştir. Artan ekonomik eşitsizlikler ve kaynakların kıtlığı, çeşitli etnik gruplar üzerinde baskı oluşturur (Hutchinson ve Smith, 1996: 47-64). Buna göre, Altınözü ilçesindeki zeytin tarımına elverişli topraklar düşünüldüğünde bu topraklarda yer almayan Sarılar yerleşim noktası, sakinlerine kıt kaynaklar sunabilmiştir. Bu sebeple ekonomik sıkıntılar çeken mahalle sakinleri, çeşitli iş kollarında çalışarak geçimlerini sağlamaya çalışmışlardır. Mahalle sakinleri inşaatçılık, doğramacılık, terzilik gibi farklı işler yapmıştır. Altınözü'nün diğer mahallerinde ve Hatay'ın diğer ilçelerinde tarım işçiliği yapan sakinlerin sayısı da oldukça fazladır. Kabadayı (2017: 51), 1980'li yıllara kadar Hatay'ın Altınözü'ndeki köylerinden tarım işçilerinin Amik Ovası'nda pamuk ve tütün işçiliği yaptığını belirtmektedir. Ancak 1960'lı yıllarda Avrupa'ya ve ileriki süreçte Arap ülkelerine, Romanya ve Rusya'ya çalışmaya giden işçilerin yaşantıları, kazandıkları para etkisiyle değişmiştir.

Türkiye'den Avrupa'ya göçün en belirgin sebebi, bireylerin tecrübe ettiği geçim sıkıntısıdır (Üstün, 1975: 89) ve Hatay ilinde yaşayan Hristiyanlar, ekonomik koşulların ve yaşam şartlarının zorlaşması sonucunda genel olarak Batı ülkelerine göç vermiştir (Doğruel, 2013: 28). Sarılar Mahallesi Hristiyanları, yaşadıkları ekonomik sıkıntılar sonucunda göç etmek için çoğunlukla Avrupa şehirlerini tercih etmişlerdir. Bu tercihin sebebi, katılımcılara göre çeşitli temellere dayanmaktadır; ancak en önemli iki tanesi yakınlık ve dini kimliklerdir. Arap ve Asya ülkeleri ile kıyaslandığında Avrupa'nın coğrafi konumu, Türkiye'ye daha yakındır ve dini kimliğin özgürce ifade edilip yaşanması için uygundur. Ek olarak, göç eden tanıdıkların o şehirdeki varlığı da bu tercihleri etkilemiştir. Batı Avrupa ülkeleri, geniş ölçekli işçi alımını 1973-74 yılları itibarıyla durdurmuştur (Aydın vd., 2014: 16). 1961-1975 yılları arasında, İş ve İşçi Bulma Kurumu aracılığıyla yaklaşık 805.000 işçi yurt dışına gönderilmiştir. 1973'te yurt dışına işçi alımları

durdurulduğunda, gitmek için kurum listelerine kayıtlı 1 milyon kişi bulunmaktadır (Toksöz, 2006: 207). İlerleyen süreçte devletler arasında işçi göçleri için yapılan anlaşmalar belli nitelikteki bireyler ve belli maddeler ile sınırlı tutulmuş olsa da bireyler çeşitli sebeplerle göç etmeye devam etmiştir. Sarılar Mahallesi sakinleri de işçi olarak çalışma amacından farklı sebepler ile yurt dışına göç etmeyi sürdürmüşlerdir. Bu bölümde, farklı yıllarda Sarılar Mahallesi'nden ayrılıp çeşitli ülkelere ve şehirlere göç etmiş bireylerin deneyimleri ortaya konmuştur. İnsanlar kendileri ve diğerleri hakkında birçok hikâyeler anlatırlar ve kendilerini kültürel olarak bulunmalarının mümkün olduğu hikayeler grubuna yerleştirmek isterler (Brubaker ve Cooper, 2000: 12). Diğer bir deyişle, her birey bir hikâye anlatır ve bu hikâye kendi kültürel kimliği ile ilintilidir ve bu kimliğin bir yansımasıdır.

Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göç eden bireylerin genel olarak tecrübe ettikleri ekonomik, sosyal, kültürel ve dini sorunlar sonucunda bu kararı aldıkları görülmektedir. Ek olarak, aile birleşimi sebebiyle göçün gerçekleştiği de belirtilmelidir. 25 görüşmecinin birçoğu temel göç sebebinin ekonomik sıkıntılar olduğunu ortaya koymuştur. Sosyal, kültürel ve dini kimlik temelli sorunlar sebebiyle göç eden bireylerin sayısı, ekonomik sebepleri öne süren bireylerden daha azdır. Kadın göçmenlerin çoğunlukla aile birleşimi sebebiyle göç ettiği gözlemlenmiştir. Aynı durum, bazı erkek göçmenler için de geçerlidir. Göç kararının alınmasında önceden göç eden tanıdıkların etkisi olduğu, birçok katılımcı tarafından ifade edilmiştir. Göç eden katılımcılar, uzun süredir yurt dışında yaşamalarına rağmen Altınözü ilçesi ve Sarılar Mahallesi ile bağlarını koparmamıştır. İlçede, Hatay ilinin diğer ilçelerinde ve yakın şehirlerde çeşitli yatırımlar yapılmaktadır. Sarılar Mahallesi kültürünün korunması için yapılan çeşitli çalışmalara destek sağlanmaktadır. Ancak, göç eden ilk üç kuşak katılımcıların aksine, son zamanlarda çocukların ve torunların Sarılar Mahallesi'ne ilgisinin azaldığı ifade edilmektedir.

Sarılar Mahallesi sakinlerinin yurt dışı göçleri temelde ekonomik sebeplerden kaynaklanmaktadır. Buna göre, mahalledeki yetersiz iş olanakları ve hane geçimini zorlukla sağlayan kazançlar sebebiyle yurt dışı göçü bir fırsat olarak görülmüş ve göç kararı alınmıştır. Katılımcıların ekonomik temelli göç kararları hakkındaki düşünceleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Ben ekonomik sebeplerle göç ettim, burada bir işim de vardı. Ama yetersizdi ve burada bekleyen bir potansiyel yoktu. Burada yaşanmaz diyerek önce İstanbul'a, sonra da Almanya'ya göç ettim.” (KK1)

“Ben para sebebi gittim. Orada yaptığın işe aldığın karşılık, buradakinden kaç kat fazlaydı. Burada para yok, kazansan da biriktiremiyorsun. Orada 1-2 sene çalışıp bol bol para biriktirebilirsin. Burada işçiysen 7-8 saat çalışıyordum. Orada belli bir saatin var ve onun ücretini alıyorsun. Mesela fazla çalışırsan ona göre veriyorlar paranı da. Burada öyle bir şey yoktu.” (KK9)

Bazı katılımcılar, aile sahibi olup ekonomik açıdan yetersiz olmanın göç kararı üzerindeki etkisinden bahsetmişlerdir. Hem aile hem çocuk sahibi olan bu bireyler, Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi’nde kendilerini ya da çocuklarını bekleyen gelecek ve geçim gücü için pek umutlu değildir ve göçler bu sebeple gerçekleşmiştir.

“Buradan göçler en çok ekonomi sebebi oldu. Burada iş yoktu, ağır işler vardı. O yüzden gitti o zamanlarda insanlar. Ben kendim gitmek istedim. Çocuğumuz olmuştu. Ama yoksulluk içindeydik. Eve ekmek zor getiriyordum.” (KK13)

“Mahallede inşaatçıydım, kalıpcıydım. Göç edeli 35 küsur yıl oluyor. Maddiyat yüzünden gittim ben çünkü aile kurduktan sonra masrafım arttı. Buranın iş durumu yetersizdi. Neresi rahatsa oraya gidiyorsun. Daha rahat yaşanacak yere gidiyorsun.” (KK15)

“Ekonomik sebeplerle gittik. Kocam bana harçlık veremezdi burada, paramız yoktu.” (KK16)

Katılımcılar, ekonomik sebeplerin yanı sıra sosyal ve dini sebeplerin de göç kararına etki ettiğini ortaya koymuştur. Burada vurgulanması gereken nokta, ekonomik sebeplerin göç kararı alınmasında önemli bir etkiye sahip olması; ancak göç kararlarının sadece bu sebeple sınırlı kalmadığıdır. Bireyler, eksikliğini hissettikleri koşullar sebebiyle göç kararı almış ve bu kararları uygulamışlardır.

“Ekonomik sebeplerle göç etti insanlar uzun yıllar boyunca. Altınözü ilçesi birçok insana hizmet veremiyor. İnanç da rol oynuyor tabii. Hristiyan olduğu için iltica edenler de oldu. İlk nesil işçi olarak geldi buraya. Şu anki gençler ekonomik sebebi göç ediyor. Okul okuyorlar, iş bulamıyorlar Türkiye’de. Evlenip buraya geliyorlar.” (KK19)

“Benim adıma ekonomi en büyük göç sebebiydi. Geldim, para kazandım. Bence hayatta bir şey başarmak için çalışmak lazım. Bunu Türkiye’de de yapabilirdim. Ama burayı tercih ettim. Mahalledekiler buraya gelmek istiyorlar. Maddi sebebi.” (KK21)

“Mahalleden yurt dışı göçleri bence çoğunlukla sosyal ve ekonomik açıdan oluyor. Benim göçümde ekonominin ve sosyal alanla yaşadıklarımın etkisi var. Politik sebebi göçler de oldu Altınözü ilçesinde mesela. Ekonomik sebebi göçler çok, aileler çocuklarına burada bir gelecek göremiyorlar.” (KK24).

Görüşülen katılımcılar, ekonomik sebeplere ek olarak aile birleşimi yoluyla da göç ettiklerini ifade etmişlerdir. Söz konusu birleşimler, erkeklerin para kazanmak için yurt dışına göç etmesinden belli bir süre geçtikten sonra eşlerini ve varsa çocuklarını yanlarına almasıyla gerçekleşmiştir. KK2 “biz annemle babamın yanına

gittik, aile birleşimi oldu. Benim eşim başka ülkede yaşıyordu evlendiğimizde, ben de onun yanına gittim sonra evlilik yoluyla” diyerek küçük yaşta yken aile birleşimi sebebiyle yurt dışına göç ettiğini belirtmiştir. Ayrıca kişinin kendisi de evlilik sebebiyle bir ülkeden diğerine göç etmiştir. KK4 *“babam oradaydı, biz de onun yanına gitmek zorunda kaldık. Babam çalışalım ve geleceğimiz iyi olsun diye yanına aldı bizi.”* cümlesini kullanarak aile birleşimi sebebiyle Sarılar Mahallesi’nden ayrıldığını ifade etmiştir. KK8’in de paylaştığı üzere *“aile birleşimleri, işçi anlaşmaları ile desteklenmiştir.”* Ailesini yanına alan işçiler, firmaların onlar için hazırladığı yurtlardan çıkmış ve ev tutmuşlardır. Böylece, yerel halkla da tanışma ve kaynaşma imkânı olmuştur. Aile üyelerinin birleşimi sebebiyle küçük yaşta yurt dışına göç edenlerin yanı sıra, kendisi bir aile sahibi olan ve eşinin yanına göç eden bireyler de vardır.

“Ben eşimin yanına gittim. O esnada eşim fabrika işçisiydi, gitmek zorundaydım.” (KK5)

“Kocam önce gitti, ben sonra gittim. Burada çok kalabalık bir aile, küçük bir evde yaşıyorduk. Para kazanmak için gitti beyim.” (KK10)

“2000’li yılların başında Avrupa’ya göç ettim ben. Belgelerimle geldim, aile birleşimi yaptım. Köydeki insanlar para için göç etti zamanında. Aileler alıp birbirini sürükledi. Şimdi artık aile birleşimi ve rahat yaşam için göçler.” (KK22)

Sarılar Mahallesi’nden yurt dışından göçler, aile birleşiminin yanı sıra, evlilikler yoluyla da gerçekleşmiştir. Söz konusu evlilikler, yurt dışındaki bireylerin, ailelerinin de isteğiyle Sarılar Mahallesi’nden birisiyle evlenmesini istemesi sonucunda gerçekleşmiştir. Yurt dışında yaşamasına rağmen bireylerin Sarılar Mahallesi’nde yaşayan birisiyle evlenmesi ve onu yurt dışına getirmesi, mahalle kültürüne dair alışkanlıkların devam ettirilmesi açısından önem taşımaktadır. KK17’ye göre bu şekilde gerçekleştirilen bazı evlilikler *“abes eşleşmeler”*dir. Evlenen kişiler arasında, farklı ülkelerde yaşamaları sebebiyle kültür farkı olduğu ve bazı evliliklerde yaş farkının oldukça büyük olduğu ifade edilmiştir. KK3 *“ben Altınözü doğumluyum ve aklımda göç kararı hiç yoktu. Ancak sonra aşık oldum, evlendim ve aile birleşimi yaparak göç ettim”* ifadesini kullanmıştır. Türkiye’de yaşarken bir memur olduğunu ve hayatından memnun olduğunu söylemiştir. Ancak hem evlilik bağları hem de daha iyi bir yaşam arzusu yurt dışı göçünü kolaylaştıran etkenler olmuştur. Evlilik yoluyla yurt dışına göç eden bireyler, bu kararın ardında

bir de daha iyi şartlara sahip olup daha konforlu yaşam sürmek isteği olduğunu paylaşmışlardır.

“Nişanlandım ve gittim. Benim aklımda göç etmek yoktu ama oradaki alım gücü, yaşam şartları insanı yurt dışına çekiyor. Çoğu insanda daha iyi bir yaşam için oraya gitmem lazım düşüncesi var. Daha rahat yaşantı için evlenip gidiyorlar. Evlilik birleşimi, aile birleşimi oluyor genelde. Sonra süreç benim için başarısız oldu ve geri döndüm.” (KK7)

“Benim hiçbir sorunum yoktu mahallede. Evlenip gittim, eşim oradaydı. Kendi kararımı göç kararı.” (KK18)

“Ben lise mezunuyum. Köyde o zamanlar kızların okutulması çok desteklenmezdi. Ben evlilik yoluyla göç ettim. Göçler çoğu zaman ekonomik temelli. Dini sebepleri öne sürenler de oluyor elbette. Günümüzdeki gençleri düşünürsek onların da göç sebebi ekonomi bence. Daha iyi bir yaşam istiyorlar.” (KK23)

Katılımcılar ekonomik ve evlilik temelli göç hareketlerine ek olarak, eğitim sebebiyle göç eden bireyler olduğunu ortaya koymuşlardır. KK17 *“eskiden herkes çalışmaya giderdi; ama şimdi zaman değişti. Okumaya giden de var eğitim için”* demiştir. Buna göre, günümüzde Sarılar Mahallesi’nin gençlerinin çeşitli eğitim seviyeleri için yurt dışına göç etmeyi ve orada eğitim almayı tercih ettiği söylenebilir. KK6, yüksek lisans yapmak için yurt dışındaki okullara başvurduğunu ve kabul aldığını; göç kararını da bu yüzden uyguladığını paylaşmıştır. KK6, *“köyde genel gidiş sebepleri köyde ekonomik temelli. Ben öğrenci olarak gittim. Mahalleden gidenler genelde evlilik ya da iltica şeklinde gidiyorlar. Ben iki üniversiteden kabul aldım ve belgelerimle gittim. Avrupa’da mentalite farklı. Okuduğum bölümün burada bir kazancı olmayacaktı. Ama bazı sebepler yüzünden istediğim gibi olmadı ve mahalleye geri döndüm”* diyerek ekonomik sebeplerin yanı sıra iyi bir eğitim almak amacıyla göç eden bireyler olduğunu ifade etmiştir.

Görüşülen katılımcılar, bazı yurt dışı göçlerinin heves ve imrenme sebebiyle gerçekleştiğini ortaya koymuştur. KK17, Sarılar Mahallesi’nde kendine bir gelecek göremeyip bu sebeple yurt dışına göç etmiştir. KK17 *“faha iyi bir gelecek için gidiyor herkes. Avrupa mesela daha düzenli bir yaşam sunuyor. Önceden köyden bekar erkekler giderdi. İşler rayına girdikten sonra ya buradan evlilik yapar, anne ve babasını alır ya da ailesi zaten varsa aile birleşimi yapar. Topluca, ailecek gidenler de oluyordu. Duyardık, iyi para kazanırlardı. Buraya geldiklerinde zengin görünüyorlardı, imreniyorduk. Arabaları vardı, kıyafetleri temizdi”* demiştir. Buna göre, göç eden bireylerin belli bir süre sonra mahalleyi ziyaretinin başka göçleri de etkilediği ortaya konabilir. KK20’ye göre Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göçün

iki sebebi vardır ve bunlar dinde özgürlük ve ekonomidir. Ancak, insanlar kazançlara ve mahalleyi ziyarete gelenlere imrenmektedir. KK20 *“buraya geldiklerinde herkes göç edenlerin arabası olduğunu, maddiyatlarının iyi olduğunu görürdü. İmrenirdi herkes, benim de yaşantım böyle olabilir derdim ben. Aklımda göç etmek yoktu; ama sonrasında gittim ve geri dönmedim mahalleye. Yaşadığım devlet, gerçek bir sosyal devlet”* demiştir. Buna göre, ekonomik ve dini özgürlüğün yanı sıra, yurt dışında yaşayan bireylerinkine benzer hayatlara sahip olma hevesinin de göç kararının alınmasında etkili bir nokta olduğu ifade edilebilir.

4.2.2. Tercih Edilen Ülkeler ve Tercih Sebepleri

Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göç hareketliliğinde, göç edilmesi planlanan ülkelerde akrabaların ve tanıdık kişilerin olması, birçok görüşmecinin de ifade ettiği şekilde, oldukça önemlidir ve göç kararını kolaylaştıran bir faktördür. Tanıdık faktörünün yanı sıra yurt dışında iş imkânlarının fazla olması da göçlerin devamlılığını sağlamıştır. Yurt dışında çalışmak için Türkiye’den ayrılan ilk kuşak, 1960’ların başında göç kararını uygulamıştır. Hatay ili Altınözü ilçesinde de Sarılar ve Tokaçlı yerleşim yerlerinden de bu göçlere katılanlar olmuştur. Bu noktalarda Arap-Hıristiyanlar yaşamaktadır. Sarılar Mahallesi’nden birçok Arap-Hıristiyan erke, bu göç hareketliliğinde kendilerine yer bulmuştur ve göç eden nüfus genel olarak işçilik yapmaya giden genç erkeklerden oluşmaktadır. Göçler genellikle Türkiye’den Avrupa’ya doğrudur ve bu kararda ekonomik sebeplere ek olarak dini sebepler de etkili olmuştur. Duman (2017: 86), Hatay’dan Batı Avrupa ülkelerine doğru göçler gerçekleştiğini belirtmektedir. Devletler arasında yapılan çeşitli anlaşmalar, büyük sayıda işçi gruplarının yer değiştirmesine sebep olmuştur. İlerleyen süreçte evlilik ve aile birleşimi yoluyla birçok göçmen, göç ettiği noktada kalıcı hale gelmiş ve yaşamını orada devam ettirmiştir. Hatay’dan yurt dışına göçler, şehirde sayıları az olan bazı toplulukların daha fazla oranda azalmasına neden olmuştur. Özellikle genç Arap-Hıristiyan nüfus Avrupa’ya göç etmiştir. Altınözü ilçesi Sarılar ve Tokaçlı mahallelerindeki gençler de bu göç hareketlerine katılmış ve çalışmak için yurt dışına gitmişlerdir.

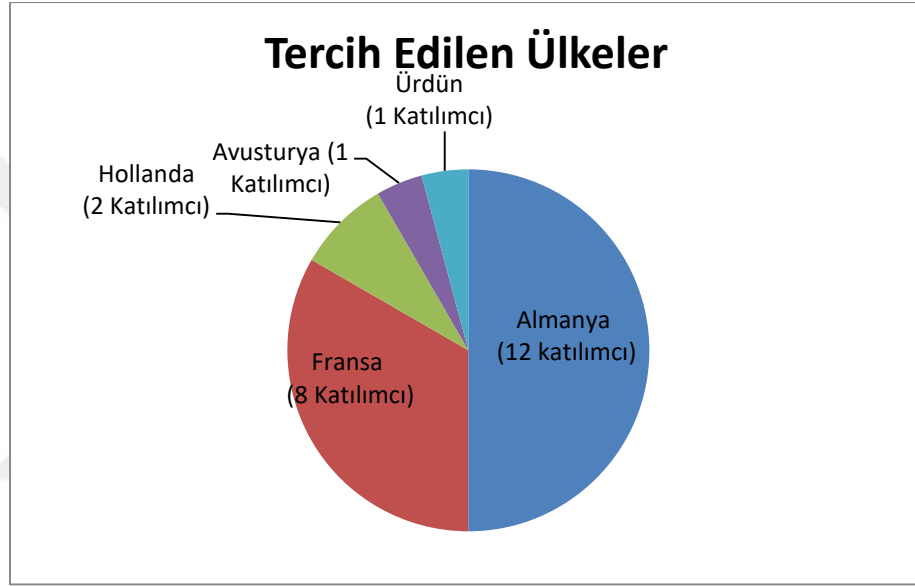
Göç eden ilk kuşak, belli bir süre sonrasında Türkiye’ye ziyarete döner ve çalıştıkları ülkeler, yerler hakkında geride kalanlara bilgi verirler. Göçmen işçiler,

biriktirdikleri paralarla bir otomobil almayı ve çeşitli hediyelerle memleketin yolunu tutmayı arzulamaktadırlar (Duman, 2023: 95). Sarılar Mahallesi'ne ziyarete gelen birçok göçmen de araba sahibi olmuştur ve gelirken yanlarında çeşitli hediyeler ve eşyalar getirirler. Göç edenlerin ekonomik yönden gelişimini gören birçok göç etmemiş mahalle sakini, kendi mevcut durumları ve göç etmeleri durumunda sahip olmaları muhtemel hayatları arasında bir kıyaslama yapar ve göç kararı alırlar. Burada, deneyimin ilk elden paylaşılması ve bilginin bu şekilde edinilmesi bu kararın alınmasında etkilidir. Buna ek olarak göçmenler, gittikleri noktada diğer göçmenlerle çeşitli bağlar ve topluluklar oluşturup kendi aralarında da bilgi paylaşımı sağlarlar. Göç edilen ülkedeki yaşantıyı kolaylaştırmak için kurulan bu topluluklar, ayrıca potansiyel göçmenlerle de bilgi paylaşımında bulunurlar. Günümüzde ise sadece göç edenlerden değil, sosyal medya grupları sayesinde göç edilmesi planlanan ülkelerde ve şehirlerde yaşayan insanlarla sınırlar ötesinden tanışmak ve bilgi almak mümkündür. Bu bilgi paylaşımları, “göçmen ağları” sayesinde gerçekleşir. Bu ağlar eski göçmenleri ve potansiyel göçmenleri akrabalık, arkadaşlık ve ortak topluluk olma yoluyla birleştiren kişiler arası ağlardır. Söz konusu ağlar, yurt dışı göçlerini kolaylaştırır ve uluslararası yer değiştirmelerin gerçekleşme olasılığını yükseltirler. Bu ağlar sayesinde göç hareketliliğinin olası masrafları ve riskleri azalır ve bireylerin göçe ve sonraki sürece dair net gelir beklentisi yükselir. Göçmen ağları istihdam, ücretler, göç edilen noktada para biriktirme ve kazanılan parayı menşe ülkeye gönderme yöntemleri hakkında bilgi ve yardım alınabilecek bir sosyal kapital formu oluşturur (Massey, 1999: 44). Buna göre, bu ağları “aracı oluşumlar” olarak değerlendirmek mümkündür. Göçmen ağları yerel alandan bilgi edinmeye imkân tanıdığı için riski azdır ve olası masrafların en aza inmesinde etkilidir. Göç kararında bireyin kararını, bu tür ağlar da etkilemektedir. Gelişmekte olan ülkelerde göç mekanizmasını niteleyen bir olgu olan ağların göç araştırmalarında yer alması ve analiz edilmesi ekonomistlere, sosyologlara ve nüfus bilimcilere daha gerçekçi bir kavramsal çerçeve vermektedir (Guilmoto ve Sandron, 135-137).

Altınözü Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göç eden bireyler, genellikle Avrupa ülkelerine gitmişlerdir. KK13'e göre “*göç için en çok tercih edilen ülkeler Almanya ve Fransa*” olarak sayılabilir. Ancak Hollanda, Avusturya, Yunanistan, İsveç, İsviçre gibi Avrupa ülkelerine ek olarak Ürdün'e ve Amerika Birleşik Devletleri'ne gidenler de olmuştur. KK19 “*Avrupa tercihinin psikolojik olduğunu düşünüyorum. Avrupa zengin, demokratik, iş imkânları, sosyal haklar, işsizsen*

yardım var. Pozitif görünüyor. Ekonomik açıdan güçlü görülüyor” diyerek, mahalle sakinlerinin göç etmek için batı ülkelerini seçme sebeplerini ortaya koymuştur. Göç tercihlerinde, gidilecek noktada bir akraba, tanıdık veya arkadaşın olması, onlardan bilgi alınması ve sosyal devlet olgusu etkilidir. Ek olarak, çeşitli göçmen iletişim ağları da göç kararının alınmasında etkilidir. Katılımcılar ayrıca iş imkânlarının çokluğunun, özgürlük duygusunun, heves ve isteklerin de göç kararında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Görüşüle katılımcıların göç ettikleri ülkelerin tablosu aşağıda paylaşılmıştır.

Grafik 1.
Tercih Edilen Ülkeler

Kaynak: Anıl BADI, Görüşme Notları

Katılımcıların büyük çoğunluğu, yurt dışında göç edilmesi planlanan ülkede bir tanıdık olmasının göçü kolaylaştırdığını ifade etmiştir. Ancak aksini iddia edenler de olmuştur. Varış noktasında bir akraba, tanıdık ya da arkadaş olması, bireylerin heyecan ve stresini azaltmaktadır. KK6, yurt dışındaki üniversitelerden kabul alıp bu şekilde göç ettiğini belirtmiştir. Ancak bu durumda bile stresli hissettiğini ifade edip “Akrabalarım vardı, yardımcı olurlar diye düşündüm ve göç etmeye karar verdim. Bilgi ediniyor göç etmek isteyenler, sonra gidiyorlar. Her şeyi soruyorlar. Güven sözü aldım ben tanıdıklarımın. Birçok şeyi geride bırakıp gidiyoruz. Kuzenim yurt dışındaydı benim işim kolaylaştı” demiştir. Buna göre, yurt dışındaki tanıdıkların varlığının belli konularda yaşanan tereddüt ve korkunun aşılmasında yardımcı olduğu söylenebilir. Ayrıca yurt dışındaki akrabalar, göç eden bireyler için ilk etapta kalacak yer sağlamaktadır. Ancak günümüzde, bazı göçmenlerin tanıdıklardan uzak noktaları

da tercih edebildiği, bu tercihin altında da gelişen teknoloji ile birlikte bilgi edinmenin kolaylaşması gösterilmiştir.

“2008 civarı Almanya’ya gittim ben, dayımlar oradaydı. Kimsen olmadan çok da gitmek istemez insan. Oradalar diye orayı tercih ettik. Kimin nerede tanıdığı varsa oraya gidiyor aslında herkes. Şimdi ise eskisi gibi değil. Bilgi edinmek mesela, daha kolay. İnternette herkes bilgi alışverişi yapıyor, göç grupları var, orada konuşuluyor böyle şeyler. Bir akrabanız bile olsa iş kolaylaşıyor. En azından entegre olana kadar kolaylık ve yardım sağlıyorlar.” (KK17)

“Almanya’dayım. Tanıdık olmasının illa etkisi var. Buraya geldiğinizde size o güven ortamının oluşması açısından önemli. Ama zamanla alışıyorsunuz. Mesela akrabaların az olduğu yerleri seçen var şimdi; ama ilk zamanlar gelişlerde akrabaların büyük rolü vardı elbette. Avrupa tercihi, bizim coğrafyada en mantıklısı. Amerika’ya gidenler de var mesela; ama orası bilinmeyen bir denklem. Avrupa’da daha çok tanıdık var, o yüzden tercih ediliyor.” (KK24)

Yurt dışında tanıdık olmasının göçü kolaylaştırdığını düşünen katılımcıların yanı sıra, tersini düşünenler de vardır. KK13, *“Almanya’ya işçi olarak gittim. Benim durumumda orada tanıdık olmasının pek bir etkisi olmadı. Gezmeyi tozmayı isteseydim evet, olabilirdi. 3 yıllık bir anlaşmayla gittim; ama sürem dolmadan geri döndüm. Bilgi sahibi oldum önceden, anlattılar. Abim, yeğenim orada. İyi olduğunu söylediler. Ama ben beğenmedim”* diyerek bazı durumlar ve kişiler için göç edilen noktada bulunan tanıdık faktörünün önemli olmadığını ortaya koymuştur. Ayrıca yurt dışına göç ettiği noktaya, hakkında hiç bilgi almadan giden göçmenler de vardır. Varış noktasında tanıdık da yoktur. KK14 *“Tanıdık yoktu Fransa’da, eşim o şekilde yine gitti. Bilmeden gitti. Sonra da ben onun yanına gittim. 46 senedir buradayız”* diyerek, göç edilmesi planlanan noktalarda tanıdık ya da akraba olmasa bile, bazı kişilerin göç kararını alıp uygulamaktan çekinmediğini ortaya koymuştur.

Katılımcılar, tanıdık faktörünün yanı sıra, göç edilen noktada mevcut olası iş imkânlarının da göç sebeplerinden biri olduğunu ortaya koymuşlardır. Buna göre bireyler, iş imkânının ve kazancın az olduğu Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göç ederken, potansiyel işleri ve maaşları da düşünerek hareket etmektedir.

“Hollanda’ya çalışmaya gittim. Hiç bilgim olmadan gittim, nereden bilgim olacaktı ki? Hollanda nerede biz nerede? Sadece iş bulacağımı biliyordum ve iyi kazanırım dedim. Kendi dillerini öğrendim bunun için.” (KK8)

“1994’te gittim Almanya’ya. Arkadaşlarla işçi olarak gittik. İşçi Bulma Kurumu’yla gittik. Tanıdıklarım vardı orada, Pazar günleri onları ziyaret ederdim. Neden Avrupa, çünkü para orada. Düşüncemiz buydu. Anlaşma sürem dolunca kesin dönüş yaptım Sarılar’a.” (KK9),

“Çalışmanın karşılığı var orada. Türkiye’de bunun karşılığı yok. Para kazanıyorduk Altınözü’nde de ama gitmek istedik. Burada kazamadığını orada kazanmaya çalışıyor

herkes. O sebeple Avrupa tercih ediliyor. Eskiden bazı akrabalar vardı yurt dışında çalışan. Onlardan da bilgi aldık oradaki fiyatlar hakkında falan.” (KK11)

Görüşme yapılan bireyler, göçmenlerin Sarılar Mahallesi ziyaretlerinin ulus ötesi göç kararı ve ülke seçimlerinde önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre, yurt dışından mahalleye ziyarete gelen bireyleri gözlemleyen potansiyel göçmenler, bu yaşantıları lüks olarak görüp kendileri de bunlara sahip olmak istemişlerdir. Böylece, göç kararı alınmış ve aynı kaynak ve olanaklara sahip olmak için uygulamaya konulmuştur. Diğer bir ifadeyle, tanıdıkların ziyaretleri, yerel sakinlerde bir göç hevesi oluşturmuştur. KK10, *“buraya gelenler hava atıyor gibiydiler önceden bu sebeple bir Avrupa hevesi oldu mahallede. Biz de o hevesle gittik Fransa’ya. Gelin, akraba vardı yurt dışında. Sonra gittik biz de, onların etkisi oldu”* diyerek göçlerin yurt dışındaki bireylerin yaşantılarına duyulan hevesten etkilendiğini ortaya koymuştur. KK15 *“Almanya’dayız. Tanıdık vardı, amcalarım vardı burada. Bize kapılarını açtılar. Gitmeden çok bilgi almamıştım. Gidenler iyi para kazanıyor iyi harcıyor. Ziyarete gelenler mesela, buradaki evlerinde hiç yemek yemezdi. Bunu görürdük. Herkes onları davet ederdi. Bizim gömlek paramız yoktu, amcamız kot pantolon giyer gelirdi. İnsan kıskanıyor, sahip olmak istiyor. Heves ederdik o yaşama”* demiştir. Buna göre, yurt dışından mahalleye gelen bireylerde görülen maddi değişimler ve bu yaşantıya duyulan heves göç kararının alınmasında etkilidir.

“Tanıdık olarak kız kardeşlerim vardı, 15 sene önce gelmişlerdi. Ben burada bir cenazeye geldim. Geri dönerim diye geldim aslında. Vizemiz vardı. Rüyamda göremeyeceğim hayatı yaşıyordu kız kardeşlerim. Arabaları vardı. Ben bunu niye yaşamayayım dedim. Ben göç amaçlı gitmedim ama sonrasında da geri dönmedim. Arabalar, para dolu cepler. Bu ortamı görünce dönmüyorsun. O yüzden göç etme kararı aldım.” (KK20)

“Almanya’dayım. Görüyorsun, duyuyorsun buraya gelenlerden yurt dışını ve o yaşantıyı. Arabaları vardı. Bizim eşeğimiz bile yoktu. Heves ederdik ve gitmeyi düşünürdük. Mutlaka kolaylaştırıyor bir tanıdık olması.” (KK21)

“Buradan mesela Sarılar’a arabalarıyla gidiyor göçenler. Arabaları görenler buna hevesleniyor. Özeniyorlar bu yaşantılara. Birinin yurt dışında olması kesinlikle işi kolaylaştırıyor. Avrupa’da birileri var. Yapılan konuşmalar, yazılan mektuplar sayesinde duyuluyor orada nasıl yaşadıkları. Merak ve heves de etkiliyor.” (KK23)

Katılımcılar, yurt dışına göç kararının alınmasında özgürlük duygusunun da bir rolü olduğunu düşünmektedir. KK3’e göre Sarılar Mahallesi sakinlerini yurt dışındaki *“özgürlük, özgür olma fikri cezbediyor”*dur. KK1’e göre Altınözü’ndeki yaşantılar kimliğe göre şekillenmektedir; ama Avrupa’da öyle değildir. *“ben*

özgürlük isteğiyle gittim Avrupa'ya. Daha rahat olmak istedim” diyen katılımcı, göç kararıyla özgür hissetme arzusunu ortaya koymuştur. KK18 *“yurt dışındaki yaşantıların daha rahat olduğunu duydum”* diyerek, mahalleye gelenlerde bu tavırları gördüğünü belirtmiştir. Göç kararı alırken bunu düşündüğünü söyleyen katılımcı ayrıca *“hürsün. İstedğin gibi yaşıyorsun orada. Bu yüzden göç etmek kendi kararımdı”* diyerek göç kararıyla bu özgürlüğe sahip olmayı amaçladığını ortaya koymuştur. Buna göre Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göç kararında ekonomik kaygılara, yurt dışında tanıdıkların çalışmasına, iş imkânlarının çokluğuna ek olarak özgürlük düşüncesinin de etkili olduğu ortaya konabilir.

4.2.3. Yapılan İşler

Gelişmiş ülkelerdeki iş gücü açığı, uluslararası göçün en büyük nedenlerinden biridir. Bu açık, yetiştirilmesi için para ve emek harcanmadan bulunan, üstelik görece ucuz ücretlerle çalışan işçilerle karşılanmaktadır ve bu şekilde ekonomik açıdan gelişmiş ülkelere avantaj sağlamaktadır (Yılmaz, 2014: 1694). Sözleşme yapılan işçiler genel olarak firmanın onlar için bulduğu kiralık evlerde ya da barakalarda kalırlar. Gelişmiş ülkelerin onlardan sağladığı kazancın aksine, göçmen işçilerin göç ettikleri ilk süreçte sahip oldukları tek şey bir yataktır (Berger ve Mohr, 2021: 92). İş gücü açığı bulunan bu ülkeler, bu sorunu geliştirmekte olan ve gelişmemiş ülkelere, kendi topraklarına göç eden işçiler ile çözmüşlerdir. Bu göçmenlere duyulan ihtiyaç bu denli yoğun olduğu için, ekonomi temelli göç büyük oranda Batı ülkelerinin talebinden kaynaklanmaktadır (Hayter, 2000: 156). Bu göçler uzun bir süre devletler arası anlaşmalar yoluyla devam etmiştir; ancak iş gücü açığı istenilen düzeyde kapanınca durma noktasına getirilmiştir. Örneğin, 1973 yılında Almanya ve diğer Avrupa devletleri petrol krizinden etkilenmiş, fabrikalarda toplu işten çıkarılmalar yaşanmış ve bu durumdan en çok göçmen işçiler etkilenmiştir. İşçi hareketleri ve grevler farklı şehirlerde yayılmıştır; ancak Almanya Türkiye’den resmî yollarla işçi alımını durdurmuştur (Duman, 2023: 47). Belirtilen işçi göçleri, kapitalizm ve iş gücü ile ilişkilidir. Ekonominin iyi olduğu dönemlerde iş gücü açığı göçmen işçilerle kapatılır; ancak ekonomik buhran zamanlarında bu işçiler işten çıkarılan ilk gruplar olmuştur. Bu şekilde, göçmen işçiler ekonomide bir “güvenlik subabı” işlevi görmüşlerdir (Abadan-Unat, 2002: 21). Bir diğer ifadeyle göçmen

işçiler, varış ülkesindeki işçilere oranla daha az ücretle çalıştırılırken onların tercih etmediği işleri yapıyorlardı. İş gücü açığına neden olan faktörlerden birisi de buydu. Bireylerin göç etme kararı, mevcut ekonomik sistemlerin bağlamı içinde düşünüldüğünde, göçe sebep olan koşullar, nasıl oluştukları ve göçmen işçilerin neden emeklerini satmak zorunda olduğu daha iyi anlaşılacaktır (Berger ve Mohr, 2021: 47). Göçmen işçiler, varış noktasındaki yerel işçilerin yapmak istemediği işleri yaparlar; çünkü para kazanmak zorundadırlar. Para kazanmak, var olmakla ilişkilidir. Hazırladığı çalışmada göçmen işçilerin yaptığı işleri ve deneyimlerini inceleyen Günter Wallraff, bu işçilerin bulunduğu inşaatlarda ve fabrikalarda çalışır. Esas kimliğini gizler, farklı bir kılığa bürünerek bir göçmen işçi gibi iş arar, ilanlar verir ve yerel vatandaşların yapmak istemediği işlerde bu tür işçilerin çalıştırıldığını ilk elden tecrübe eder. Buna göre, göçmen işçilerin yapması beklenen işler son derece kirlidir, insanı yıpratır ve tüketici koşullara sahiptir (Wallraff, 1986: 15-17). Göçmen işçilerin bu tür işleri yaparak iş gücü açığını kapatması, yerel piyasayı ve işçileri rahatlatması beklenmektedir. Göç edilen noktada varlığın devam etmesi ve daha iyi ekonomik koşullara sahip olunması, benzer işlerin yerine getirilmesini gerektirmektedir. Piore'nin (1979: 1) "İkili İşgücü Piyasası" teorisinde de öne sürdüğü üzere, bu tür göç hareketliliklerinin ilk zamanlarda Almanya ve Kuzey Avrupa'da hem gönderen hem de alıcı ülkelere yarar sağlayacağını düşünüldüğünü belirtmiştir. Gönderen ülkede nüfus baskısı azalacak ve kırsal kısımlarda işsizlik bitecektir. Bu göçler sayesinde ülkeye ve geride bırakılan bireylere az miktarlarda da olsa döviz gelecek ve gönderilen işçiler, ileriki süreçler için endüstriyel iş gücü alanında gerekli birtakım becerileri edinecektir. Alıcı ülkelerde ise sürecin hem bu ülkeler hem de yerli işçilerin lehine ilerlemesi beklenmektedir. Böylece, göçmen işçiler, yereldeki işçilerin istemediği işleri alacak, yerli üretimi tamamlayacak ve iş azlığını bitirecektir.

Türkiye'den birçok işçi, Avrupa'da çalışıp daha iyi para kazanmak amacıyla göç etmiştir. Bu göçler, hem varış ülkelerine hem de göç eden işçilerin geride bıraktığı kişilere fayda sağlamıştır. Ancak gelişmiş devletlerin sağladığı finansal fayda, gelişmekte olan ülkelerin ve işçilerin kazançlarından daha fazladır. Altınözü Sarılar Mahallesi de yurt dışına göç vermiştir. Bu uluslararası göçler çoğunlukla Avrupa ülkelerine doğru olmuştur. Özellikle ilk göç eden bireyler, gittikleri noktalarda ağır işler yapmışlardır ve çeşitli fabrikalarda çalışmışlardır. Bu işler, yoğun derecede kas gücü gerektirmektedir. KK8 Hollanda'da bir tersanede, KK9

Almanya’da inşaatlarda çalıştığını paylaşmıştır. Söz konusu işler, enerji ve kas gücü isteyen işlerdir. Ayrıca birçok usta, Türkiye’de sahip oldukları belgelerinin yurt dışında geçerli olmadığını, bu sebeple usta olarak sayılmadıklarını belirtmiştir. Katılımcılar, dil öğrenmeleriyle birlikte işlerin daha kolay olduğunu ve diğer çalışanlarla daha rahat anlaşabildiklerini belirtmişlerdir. KK13 *“inşaat işine gittim Almanya’da. Ben pek çıkmazdım orada inşaattan, genelde alandaydım.”* diyerek yaptığı iş ve yoğunluğu hakkında bilgi vermiştir. KK9, *“Köln şehrinde inşaatta çalıştım. Çivi vururduk, kalıp sökerdik. Böyle şeyler. Kalıpcılık yapıyorduk. Beton dökerdik. İşaretlerle konuşuyordum ustalarla önceden”* diyerek ilk giden göçmenlerin yaptığı ağır işleri kendisinin de yaptığını ortaya koymuştur. Söz konusu işler kas gücüyle yerine getirilmektedir ve çoğu zaman oldukça yorucudur. Bu tür işler genel olarak göçmen işçiler tarafından yapılmaktadır.

“Ben doğramacıydım. İlk gittiğinde elinde ustalık belgesi olmadığı için kazanacağın paraya göre yaptığım iş değişiyor. Farklı alanlarda çalıştım, 3 hafta makinist olarak çalıştım örneğin. İş ve İşçi Bulma Kurumu’yla geldim zaten. Dil sorunu olmasına rağmen usta başları bunu dert etmediler çünkü gösterdikleri şeyleri çok çabuk öğrenip diğerlerine de öğretiyordum. Kolay öğrendiğim için usta başları beni yanlarından hiç ayırmazlardı.” (KK1)

“Türkiye’de değirmenciydim, Hollanda’da tersanede çalıştım. Gemi fabrikası, tamir ve yeni üretiminde çalıştım. 5000-6000 kişiydik orada. İspanya, İtalya, Fas, Yugoslavya’dan gelenler de vardı. Dil öğrendik, Hollandaca anlaştık. Eşim orda 1-2 sene kadar çalıştı. Temizlik işi yaptı, fabrikada çalışma değil. Kendi isteğiyle çalıştı.” (KK8)

“Türkiye’de fayansçıydım, Almanya’da inşaatçıyım. 1983’ten beri inşaatlarda çalışıyorum ben. Hem Türk firmalarıyla hem Almanlarla çalıştım. Sorun yaşamıyorum dilde.” (KK21)

Göç eden bireylerin büyük çoğunluğu, Altınözü Sarılar Mahallesi’nde yaptığı işi değiştirip yeni bir iş yapmaya başlamıştır. Ancak inşaatçılık, doğramacılık, terzilik gibi meslek sahipleri kendi işlerine devam edebilmişlerdir. Günümüzde en çok yapılan işler fabrika işçiliği, yemek sektörü, otel ve restoran işletmeleri, terzilik, market işletme alanlarındadır. KK6 *“Almanya’ya gidenler peynir, yağ fabrikalarında çalışıyor. Önceki mesleği neyse onu yapan da oluyor. Fransa’da marketlerde çalışıyorlar. Önceden gidenler açmışlar. Mini marketler, göçmenlerin gittiği marketler bunlar. Kendi iş yerini açanların bazıları başarılı bazıları değil”* demiştir. KK9’a göre *“en çok parası olanlar market açarlar”* ve işletirler. Bazı katılımcılar, ilk göç ettikleri zamanlardan günümüze kadar birden fazla iş alanını denediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar, göç edilen ülkelerde günümüzde hem erkeklerin hem

kadınların çalıştığını ve aile bütçesini böyle oluşturduklarını belirtmişlerdir. Yurt dışına ilk göç eden bireyler arasında çalışmayan kadın sayısı daha fazladır. KK19, *“ilk nesil işçi geldi buraya, fabrikalara girdi; ama şu an Türk göçmen iş adamı da var, başka başka işler yapan, patron olan ve durumları da iyi olanlar da var. Fransa’dakiler genelde terzilik yaptı ilk gidenler, sonraki nesiller marketçilikle uğraşıyorlar. Almanya’ya gidenler genelde fabrikalarda çalıştılar. Sonrasında iş yeri, döner dükkanı, terzi dükkanı açanlar var. Firmalarda çalışan da çok kişi var. İlk nesilde erkek fabrikalarda çalıştı, kadınlar temizlikle uğraştı daha çok”* diyerek, Sarılar Mahallesi’nden Avrupa’nın çeşitli ülkelerine göç eden bireylerin yaptıkları işler hakkında bilgi vermiştir.

Görüşmeciler, ilk göçler sonrasındaki süreçte birçok işçinin çeşitli alanlarda üretim yapan fabrikalarda çalıştığını belirtmiştir. KK15, *“yurt dışında fabrikaya geçtim. ABS ve benzin boruları üretimi yapan bir fabrikadayım.”* demiştir. KK17 *“şimdi Almanya’da fabrikada işçi olarak çalışıyorum”* demiş ve Altınözü Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına giden ilk işçilerin *“sıvacı, elektrikçi, demirci, inşaatçı”* olduklarını, bu tür işler yaptıklarını belirtmiştir. KK17 Avrupa’da, özellikle son dönemde ve kuşakta, meslek bilen kişilerin azaldığını belirtmiştir. Bu noktada, göçmen işçilerin zamanla daha kalifiye hale gelerek daha farklı işlere yönelmesinin ve yerel işçilerin halen benzer işleri kötü işler olarak görmesinin bu soruna neden olduğu ortaya konabilir. KK17’ye göre *“fayans, sıva, tesisattan anlayan kişilere, boyacılara ihtiyaç vardır ve devlet, meslek öğrenmek ve bunu yapmak isteyenlere maddi destek ve kurslar sağlamaktadır.”* Dolayısıyla, kendini geliştirmek isteyen işçilerin desteklendiği ve çeşitli yetkinliklere sahip işçilerin yetiştirilmesi için çalışıldığı belirtilebilir. Bu şekilde kendini geliştiren göçmen işçiler, kendileri için, şu anda olduklarından daha prestijli bir konum elde edebilirler.

Ağır işler ve fabrikadaki işlerden farklı olarak, gıda sektöründe çalışan bireyler vardır. Bu bireyler otel restoranlarında ve çeşitli lokantalarda çalışmaktadır. KK19 *“yemek sektöründe gıda üzerine uzmanım”* demiştir. Buna göre, zaman içinde göçmenlerin hem eğitim seviyelerinin gelişmesi hem de içinde bulundukları kültüre gerekli entegrasyonu sağlamalarıyla toplumda farklı noktalara yükselebilecekleri ortaya konulabilir.

“Gidenler çoğunlukla otel mutfağında çalışıyor, otel yatağı düzenleme işleri yapıyor. Avusturya’da otel ve mutfak, Almanya’da endüstriyel işler yaygın.” (KK2)

“Gastronomiyle ilgileniyorum Avusturya’da. Lokantacılığa başladık. 22 yıl kendim Pizzeria çalıştırdım. İtalyan ve oranın yemeklerini yaptık.” (KK18)

Katılımcılar, göçmenler arasında pazarcılık ve market işletmeciliğinin oldukça yaygın olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca birçok göçmenin, ilk geldikleri günden bugüne kadar farklı işler yaptığı belirtilmiştir. Bu işler tarım sektöründen kendi marketini yönetmeye kadar uzanmaktadır. Göçmenler, özellikle bir meslek sahibi değilse, değişen trendleri takip bunlara uyum sağlamak ayak uydurmak ve kendilerine para kazandıracak işi öğrenip yapmak zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu noktada, bireyin işinin ve kazancının uzun süre devamlılığını sağlamak için dil öğrenmesi gerekmektedir. Örneğin KK10, pazarcılık yaparken Fransızca öğrenmiştir.

“Tekstil işiyle uğraştım, pazarlarda satış yapılıyor, semt pazarları gibi pazarlar. İlkokulu Fransa’da okudum, meslek okuluna gittim sonra. Boyacı-inşaat işlerini öğreniyorsun. Fabrikada çalıştım. Şimdi kendi işim var. Henüz emekliliğim gelmedi. Bir başka bildiğim kişinin eşi bankada çalışıyor. İnşaat, araba alım-satım işlerinde çalışanlar var.” (KK4)

“Tarımda da çalıştım, fabrikada da. Altınözü’ndeyken de tarlada çalışırdım. Tarlada ya da pazarlarda çalışmak için üst düzey Fransızca öğrenmeye gerek yok. Ben evde sıkıldığım için çalışmak istedim.” (KK5)

“Su tesisatçılığı yaptım. Konfeksiyonla uğraştım. Birçok işle uğraştım. Türk bakkalı açtım. 25 sene yaptım bu işi. 4-5 yıl kameramanlık yaptım, öyle para kazandım. Gündüz kahve ve market işlettim. Sonra bıraktım. Şimdi iki taraftan da emekli oldum.” (KK11)

Görüşülen katılımcılar, göçmenler arasında satış danışmanlığı, kuaförlük, terzilik, fotoğrafçılık mesleklerini yapanlar olduğunu belirtmişlerdir. KK23’ün ifadesiyle *“özellikle terzilik, göç edilen ilk dönemlerden bu zamanlara kadar hep aranan bir meslek kolu olmuştur.”* Göçmenlerin etkileşim gerektiren farklı alanlarda çalışması, geçen süreçte kendilerini ne kadar geliştirdikleri ve hem kültüre hem de değişen yaşam koşullarına ne kadar uyum sağlayabildiklerini göstermesi açısından oldukça önemlidir. KK20, *“erkek kuaförüyüm. Göç etmeden önce de kuafördüm. 23 yıldır buradayım. Oğlumun da Türk marketi var”* demiştir ve hem mahalledeki mesleğini yurt dışında da yaptığını, hem de bu mesleği uzun yıllardır devam ettirebildiğini ortaya koymuştur. Burada vurgulanması gereken nokta, göçmenlerin yerleşik kültürde kendilerine buldukları noktalarda devamlılık sağlamak için koşullara adapte olduklarıdır. Ayrıca, yaşanılan noktada konuşulan dili bilmek göçmene hem prestij hem de daha kolay bir adaptasyon sağlamaktadır.

“Hollanda’da tekstil ve ev eşyası satan bir mağazada şef olarak çalışıyorum. Kendi paramı kazanıyorum. Gelenler kendi işlerini kuruyorlar, dil bilmiyorlar. Bakkal, yemek yeri, tatlı yeri açıyorlar. Fabrikada çalışıyorlar. Çok konuşmayı gerektirmiyor bu işler. Ama okuyanlar iyi yere geliyor. Benim kızım da burada bir sosyal kurumda çalışıyor mesela.” (KK22)

“Ben Paris’te terzilik yapıyorum. Fransa’da konfeksiyon çok güçlüydü 30-35 sene önce. Moda sektörü çok güçlüydü. Terzilik yaygındı. Eşim terziydi. Ben de çabuk adapte oldum. İngilizce biliyordum, idare edebildim. Fransızca sonradan öğrendim. Türkiye’de okuyup buraya gelmem çok önemliydi.” (KK23)

“Fotoğrafçılık yapıyorum Almanya’da. Sarılar’daki mesleğinizin sertifika ya da ustalık olarak karşılığı yok burada, o yüzden çoğunlukla kalifiye olmuyorsunuz. Gelenler ilk etapta geri hizmet dediğimiz alanlarda çalışıyor. Ben mesela çim biçtim, temizlik yaptım dili ve kanunları öğrenene kadar. Meslek sahibi olanlar kendi işlerine devam edebiliyorlar. Berberse berber, terziyse terzi olarak iş bulabiliyorlar. Mesleği olmayanlar bant üzerinde, fabrikalarda, sanayi kollarında işe girip çalışıyorlar.” (KK24)

Yurt dışında farklı iş kollarında çalışan göçmenlere ek olarak, çalışmayan göçmenler de mevcuttur. Örneğin KK3 “*Türkiye’de memurdum; burada çalışmıyorum. Ama dil öğreniyorum. Dili öğrenip kendime iş bulacağım ve kendi işimi yapmaya çalışacağım*” demiştir. KK14, Fransızca’yı Fransa televizyon kanallarından öğrendiğini paylaşmıştır. Ayrıca KK14 “*eşim konfeksiyoncu oldu. Atölye açtı. Ben burada da orada da çalışmadım. Sadece yanında durdum*” demiştir. Bu iki göçmen örneğinde de üzerinde durulması gereken nokta, dil öğrenimidir. Bireyler, resmiyette çalışmasalar bile belli başlı konuşmalar yapmak ve dili kullanmak durumundadır. Bu sebeple dil öğrenimi, içinde bulundukları topluma adaptasyonlarını kolaylaştıran bir noktadır; çünkü kendileri iş sahibi olmasalar bile gündelik hayatın sürekliliğini sağlamak için farklı insan ve meslek kollarıyla iletişim halinde olmak durumundadırlar.

4.2.4. Göç Öncesi ve Göç Sonrası Kültürel Deneyimler

1970 ve sonrası süreçte Avrupa’daki misafir işçi sayısı milyonlu rakamlarla ifade edilmiştir. 1960’lı yılların başında çeşitli iş gücü anlaşmaları ile Avrupa’nın farklı şehirlerine giden göçmen işçiler, örneğin Almanya’da “gastarbeiter” yani misafir işçi olarak anılırken, ilerleyen süreçte “ausländer” yani yabancı olarak adlandırılmıştır (Duman, 2023: 17). Bu isimlendirmenin on yıllık bir süre içinde değişmesinde göçmen işçilerin yoğun göçü, göç ettikleri noktalarda kalıcı olması ve

işlerine devam etmesi, menşe ülkelerine dönmemesi ve çeşitli küresel krizler etkilidir. Günümüzde, tez çalışması için görüşülen KK19'un ifade ettiğine göre *“bu adlandırma yeniden değişmiştir ve göçmenler sadece ‘migrant’ yani göçmen olarak adlandırılmaktadır.”* Buna göre, yabancı işçilerin çalıştıkları ülke, artık onlar için yabancı bir ülke değildir. Birlikte çalışan işçilerin ulusal kökenlerinden çok, ait oldukları sınıf göz önünde bulundurulmalıdır; çünkü göçmen işçiler de yerel işçiler de aynı sınıfa mensuptur (Füruzan, 1989: 364). Avrupa ve Almanya özelinde Türk kökenli göçmenler, ülkenin birçok noktasına sıra dışı bir kültürel sermayeyle girmiş ve bugün “multikulti” olarak adlandırılan toplumsal yapıya önemli katkılar sağlamışlardır (Güney, 2015: 1). Multikulti, Almanca’da çok kültürlü anlamına gelen “multikulturell” kelimesinin kısaltılmış halidir. Farklı ülkelerden gelen göçmenlerin etkisiyle Almanya’da oluşan çok kültürlü toplum yapısını tanımlamak için kullanılır. Türkiye’den yurt dışına göç eden bireyler, gittikleri noktalarda mevcut çeşitli yerlerde çalışıp farklı işler yapmış, kendi işlerini kurmuştur. Bunu yaparken varış ülkesinin kültürünü yakından görme ve inceleme fırsatı bulmuştur. Böylece, menşe ülke ile göç ettiği ülke arasında bir ayrım yapabilmiş ve iki farklı yaşantısındaki deneyimleri karşılaştırabilmiştir.

Hatay, Hristiyan adının ilk defa kullanıldığı nokta olması ve Hristiyanlığa ait ilk hac yerlerinden birine ev sahipliği yapması sebebiyle, Hristiyan dünyası için önemli bir konuma sahiptir. Sarılar Mahallesi, Hatay ili Altınözü ilçesinde sadece Arap-Hristiyanların yaşadığı bir yerleşim noktasıdır. Mahalle sakinleri uzun yıllar boyunca uluslararası göç hareketliliklerinde bulunmuşlardır. Söz konusu göçler, eskisi kadar yoğun olmasa bile, günümüzde devam etmektedir. Yurt dışına göç eden mahalle sakinleri, gittikleri ülkelerde ibadetlerine devam etmişlerdi. Kendi sosyal topluluklarını oluşturmalarının yanı sıra, kendi kiliselerini de oluşturmuşlardır. Altınözü’nden yurt dışına taşınan kültür ve dil bu oluşumlarda oldukça etkilidir. Gelenek ve göreneklere ek olarak inanç temellerindeki farklılıklar da göz önünde bulundurulmuştur. Usluoğlu’na (2012: 78) göre “Hristiyan Araplar, Batıdaki dindaşlarıyla aynı inançta olmalarına rağmen gelenek, görenek ve inanç temellerindeki kültürel farklılıklardan dolayı kendi kiliselerini Batıya taşımışlardır.” Ek olarak bu süreç Fransa, Hollanda ve diğer Avrupa ülkelerinde ve başka kıtalarda da kendine yer bulmuştur. Böylece, Antakya’da Hristiyanlık etkisi ile kurulan patrikhane, mevcut sosyokültürel ve politik gelişmelerin de etkisiyle çeşitli noktalarda dinsel temsilcilikler ve yönetim merkezlerine sahip olmuştur. Arap-

Hristiyan nüfusa sahip Altınözü Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göç eden bireylerin, bulundukları yerlerdeki kiliseler hakkındaki yorumları aşağıda paylaşılmıştır.

“Mannheim şehrinde örneğin, Sarılar'dan gelen Ortodoksların ve bizim ayrı kiliselerimiz var. Türk-Hristiyan Kilisesi, İsa Mesih Kilisesi'nin devamı gibi.” (KK15)

“Köln'de 2 Ortodoks kilisesi var, bunlara katılıyor buraya göç edenler. Hamburg'da da Ortodoks kilisesi var. Pazar günleri oluyor ayinler.” (KK19)

“Sarılar Kilise'miz gibi burada bir Ortodoks Kilisemiz var. Église des Saints-Archanges Michel et Gabriel – Doğu Ortodoks Kilisesi ve derneğimiz Antioch Derneği burada. Sarılar, Tokaçlı'dan ve Antakya Hristiyanlarından da gelenler oldu. Başkanımız var, bizim cemiyeti çok ilerletti. O da Altınözü Sarılar'dan.” (KK23)

Mahalleden yurt dışına göç eden bireyler, genel olarak gittikleri ülkelerdeki sosyal devlet uygulamalarından ve devletin vatandaşlara sağladığı çeşitli kolaylıklardan etkilendiklerini belirtmişlerdir. Göçmen olmalarına rağmen gittikleri ülkenin yerel bir vatandaşı gibi hizmet aldıklarını belirten katılımcılar, etnik ya da dini kimliklerinin bu hizmetler önünde bir engel olmadığını ifade etmişlerdir. Göç ettikleri ilk yıllarda fabrikaların onlara sağladığı yurtlarda ya da pansiyonlarda yaşayan işçiler, zaman içinde ailelerinin de yanlarına gelmesiyle birlikte ev kiralamış, bu evlere taşınmışlardır (Duman, 2023: 11). Gidilen ülkede ilk süreçte göçmenlerle tanışan katılımcılar, ilerleyen süreçte kültüre ve dile alışmaları sonucunda sosyalleştiklerini ve yerel halkla da ilişkiler geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

KK1 “*kültürler farklı ve benimsediğim kültür yurt dışının kültürü, iyi taraflarını benimsiyorum*” demiştir. KK22 de göç sonrası ufkunun genişlediğini belirterek Almanya'daki insanların “*disiplin, temizlik gibi güzel alışkanlıklarını aldık*” demiştir. Buna göre, yurt dışı göçünün göçmenlerin yaşantılarında düşünsel ve davranışsal birtakım değişikliklere sebep olduğunu söylemek olasıdır. KK2, eskiden Sarılar Mahallesi'nde kız çocuklarının okutulmadığını görmüştür. Ancak şu an yurt dışında yaşamaktadır ve “*çocuklarım, torunlarım var. 4 çocuk var, okudular ve çok farklı işlerde çalışıyorlar yurt dışında. Ancak kesin dönüş düşüncemiz yok. Esas uyum sağlayanlar bizden sonraki nesil oldu*” demiştir. Buna göre, göçler sonucunda göç eden bireylerin ve sonraki nesillerin yaşantılarının, geride bırakılan bölgelerdeki alışkanlıklardan farklı şekillerde ilerlediği söylenebilir. KK3 “*sessiz bir yaşantı sürülüyor burada. Ev kendi evimiz, aniden zile basan yok karışan yok.*

Herkes ziyarete gelmeden önce arıyor ve uygunluk durumuna göre geliyor ya da gelmiyor” demiştir. KK7, “yurt dışında yaşam kolay, sessizlik var” cümlelerini kullanmıştır. KK15, göç eden bireylerin “neresi rahatsa ve daha rahat yaşanacaksa oraya gittikleri”ni belirtmiştir. Buna göre, göçmenlerin yurt dışında en çok dikkatini çeken hususların, Sarılar Mahallesi’nde eksikliğini gördükleri noktalar olduğu çıkarımı yapılabilir ve yurt dışına göçlerin ardında daha sakin ve rahat bir yaşam sürme arzusu olduğu öne sürülebilir.

Katılımcılar, yurt dışına göç ettikten sonra çeşitli sosyal devlet uygulamalarını birinci elden tecrübe etmişlerdir. Bunlar arasında çoğunlukla göçmen okulları ve dil kursları yüksek vergilendirme ve çocuk yardımından bahsedilmiştir. KK3, Fransa özelinde devlet göçmenler için *“dil kursu buluyor ve bu kurslar ücretsiz oluyor. Böylece dil öğrenebiliyorsun ve işin kolaylaşıyor”* demiştir. KK4 *“karışık milletlerin olduğu bir mahallede yaşadık. Fransızca öğretmenim Fransızca’yı zorla öğretti diyebilirim. Ama sonrasında kültüre daha adapte oldum ve yaşamım kolaylaştı”* demiştir. KK5, yabancılar için özel okullar yapıldığını belirterek *“okuldaki öğretmenler bizi daha üstün tutuyorlardı. Sadece göçmenlere özel bir okul vardı.”* demiştir. Buna göre, gidilen ülkeler dil bariyerini ortadan kaldırmak ve göçmenlerin entegrasyon sürecini kolaylaştırmak için çeşitli dil okulları ve kurslarıyla göçmenlere yardımcı olmuştur denilebilir.

Katılımcılar, göç ettikleri ülkelerdeki sağlık hizmetleri hakkında da bilgi vermişlerdir. Göçmenler, vergi ödeyen bireyler olarak bu haklardan faydalanmaktadır. KK3 *“Fransa’da sağlık sigortası ve vergisi mevcut. Fransa’da sağlık harcamalarını şaşırtıcı bir derecede devlet karşılıyor”* demiştir. KK4 ve KK7, sağlık haklarının aynı dil öğrenme süreçlerinde olduğu gibi devlet tarafından sağlandığını ve koruma altında olduğunu belirtmişlerdir. KK14, *“eşim aylarca hasta yattı; ama biz para ödemedik. Devlet ödedi”* demiştir. Burada vurgulanması gereken nokta katılımcıların, bunun adil vergilendirmenin bir sonucu olduğunu belirtmesidir. KK17, Almanya’da *“sağlık kasası var Türkiye’deki SSK gibi. İşsizlik sigortası vergi olarak maaştan kesiliyor”* demiştir. Buna göre, maaşın miktarına göre kesilen vergi tutarlarıyla çeşitli haklar ve sosyal devletin devamlılığı güvence altına alınmaktadır. KK9, bireylerin çalışmıyor olsalar bile çeşitli ödemelerden yararlandığını belirtmiştir. KK3 bu konuda *“aslında hepsi ödediğimiz vergiye karşılık aldığımız hizmet”* yorumunu yapmıştır.

Görüşme yapılan göçmenlerin dikkat çektiği diğer bir sosyal devlet uygulaması çocuk parasıdır. Çocuk parası, çocuk yardımı olarak da adlandırılmaktadır. Birçok görüşmeci bu yardımdan çocuklarının doğdukları gün itibariyle yararlanmaya başladığını ve yardımın birçok ülkede 18 yaşına kadar devam ettiğini belirtmiştir. Yardım, her çocuk için ayrı ayrı ödenmektedir. KK8, *“Hollanda’da bize 3 ayda bir çocuk parası da ödeniyordu. 4 yaşına gelince kızım kreşe gitti. Sonra anaokuluna. Devlet ödüyor bunları”* demiştir. Hollanda’da ikamet eden başka bir göçmen olan KK22, *“Hollanda’da okullar bedelsiz bir yaşa bir süreye kadar. 18 yaşına kadar çocuk parası var”* demiştir. Buna göre, Hollanda özelinde, çocukların eğitim sürecinin büyük oranda devletten gelen yardımlarla gerçekleştirildiği ifade edilebilir. KK15, Almanya’da *“çocuklara devlet yardım ediyor. Çocuk parası aileyi koruyor. 3 çocuk varsa en az 500 Euro devlet yardım ediyor”* açıklamasını yapmıştır. Almanya’da yaşayan KK17, çocuk parasının göçmen ya da Alman ayrımı olmadan herkese verildiğini ve ilk günden beri yattığını belirtmiştir. İkizi olan aileler ikiz bonusu almaktadır. KK19, *“çocuk parası var Almanların ödediği. 26 yaşına kadar, üniversiteye kadar para ödüyorlar okuyan çocuğa. 1 çocuk 250, 4 çocuk 1000 Euro gibi düşünün. Her çocuk için para ödenir. Milliyetin bir önemi yok”* diyerek vergilerle işleyen sosyal devlet sisteminin göçmenler için de geçerli olduğunu belirtmiştir.

“Devlet öğrencilerin bütün ihtiyaçlarını karşılar. Giyim, kuşam, kırtasiye. Okul açıldığında hesaplara para gönderilir. Çocuk yardımı aldık, okudukları sürece her türlü destek sağlandı. 18 yaşını geçince çocuk yardımı kesiliyor; ama okumaya devam ederlerse o parayı alıyorlar. Okumazsa o destek parası da kesiliyor. Artık o parayı kazanacak durumdadır okumuyorsa diye düşünüyorlar.” (KK20)

Görüşülen katılımcılar, göç ve din konusu hakkında da yorumlarda bulunmuşlardır. Birçok katılımcı, göç edilen noktalarda mensup olunan dinin ya da etnik kimliğin herhangi bir önem arz etmediğini, önemli olanın bireyin davranışları ve ortaya koyduğu iş olduğunu ifade etmişlerdir. KK7’ye göre *“dini inanışın yaşanması konusunda yurt dışıyla Sarılar arasında pek bir fark yoktur ve ibadet konusunda herhangi bir sorun yaşanmıyor”*dur. KK11, *“insanlar eşit orada, din ya da milliyetin önemi yok”* diyerek, yaşanan noktada yapılan işlerin ve kültüre uyum sağlamanın daha büyük öneme sahip olduğunu eklemiştir. KK17, *“varış noktalarında dinin bir olayı yok, geldiğimiz ülkeyi bilirler sadece”* demiştir. Buna ek olarak KK18 *“orada ayrım yok Hristiyan, Alevi, Müslüman. İnsan ol benim için fark etmez diyorlar. Parayı verdiğin sürece her şey yapabilirsin”* diyerek kurallara

uyulduğu ve gerekli görev ve sorumluluklar yerine getirildiği sürece göçmenlerin etnik ya da dini kimliklerinin onların kişiliklerinin önüne geçmeyeceğini ortaya koymuştur. KK12 Müslüman bir Arap ülkesine göç edip orada çalışmıştır ve “*din açısından hiç sorun yaşamadım*” demiştir

Görüşme yapılan katılımcılar, göç kararının alındığı esnada Arap-Hristiyan kimliğinin, özellikle de dini kimliğin yurt dışı göçlerinde işlerini kolaylaştıracağını düşündüğünü belirtmiştir. Ancak, özellikle Avrupa’ya gidince, bu inancın oradaki bireyler için herhangi bir anlam ifade etmediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların ifade ettiğine göre Avrupa’da insanlar, yaptıkları işlerle değerlendirilmektedir. Etnik ya da dini kimlikler çok büyük önem taşımamaktadır. Diğer bir ifadeyle, Sarılar Mahallesi’nden göç eden bireyler özelinde, din faktörü göç kararında olduğu gibi, varış noktasında da önemli bir yer kaplamamaktadır. Mahalleden, Avrupa ülkelerine ek olarak çeşitli Arap ülkelerine göç edip orada çalışan bireyler de olmuştur. KK22, Hristiyan kimliğinin göç edilecek noktayı seçmede çok da önemli olmadığını kaydetmiştir. Göçlerle amaçlanan şey para kazanmak olduğu için, tanıdığın yardımıyla gidilecek her noktaya gidildiğini ortaya koyan KK12 “*özellikle Arabistan tarafını istemedim yani, orada yer vardı. Çalışma süremi tamamlayınca Sarılar’a geri döndüm*” demiştir. Aynı düşünce, KK17’ye göre, Müslüman ülke vatandaşları için de geçerlidir. Söz konusu kişiler Avrupa’ya göç etmektedir; ama Avrupa’da çoğu ülkenin vatandaşları Hristiyan’dır. KK17 “*burada insan hakları gerçekten var, sosyal yaşam stabil. Sosyal devlet bireylere bakıyor*” diyerek, kazanılan paraya ek olarak sosyal devlet olgusunun da göçlerde etkili olduğunu belirtmiştir. Buna göre birey varış noktasında istediği faydayı sağladığı sürece, bu noktadaki inanış kendi dini kimliğinden farklı olsa bile orada yaşamaya devam edecektir denilebilir. KK19 “*Hollanda, Almanya, Fransa, ABD gibi birçok yere çalışmaya gitti mahalleden insanlar. Tanıdık olmasının etkisi var. Dini sebebiyle gitmeyen var Arap ülkelerine evet; ama Lübnan, Katar, Libya’ya bile gidenler de oldu mahalleden. Çünkü para kazanmayı hedeflediler. Ama genelde Almanya ve Fransa tercih ediliyor*” demiştir. Bu bağlamda dini kimliğin göç kararında ve göç edilecek noktayı seçmede küçük bir etkisinden söz edilebilir. Ancak söz konusu etki, şartlar ve potansiyel kazançlar düşünüldüğünde, yerini faydaya bırakacaktır ve göç kararları, göçün maddi ve sosyal açıdan sağlayabileceği yararlar üzerinden şekillenecektir denilebilir.

Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göçen bireyler, Hristiyan olmalarının kendi toplumsal konumlarında herhangi bir farklılık yaratmadığını belirtmişlerdir.

Ancak Türkiye’den gelen Hristiyan bir birey olmanın, hem diğer göçmen Türkler hem de varış noktasındaki yerel halk için şaşırtıcı bir durum olduğunu belirtmişlerdir. Bu şaşkınlığın sebebini ise Türkiye’den gelen göçmenlerin genelde Müslüman olmasına bağlamışlardır.

“Avrupa’yı tercih ediyoruz ama bizim Hristiyan olmamız onlar için çok da önemli değil. Bize Türk diye bakıyorlar. İnanmıyorlar hatta en başta, Türkiye’de Hristiyan Türklerin yaşadığından haberleri bile yok. Anlatınca dinliyorlar, çok şaşıyorlar ve sempati besliyorlar. Din olarak değil, Türk olarak bakıyor sana. Dinin bir olayı yok. Senin bir farkın yok. Ama Hristiyan olmama şaşıyorlar.” (KK17)

“Şaşıyorlar buradakiler Türk ve Hristiyan olduğumuzu duyunca. Genel olarak Müslüman olduğunu sanıyorlar herkesin. Ama Türkiye’de Müslüman da var, ateist de var. Alevi, Budist hepsi var diyoruz biz. İnanamıyorlar Hristiyan olduğumuza. Böyle bir şey var mı? Sadece Almanlar değil, Türkler de. Fark etmez diyor kimi de. Din değil mevzu, insan olman. İnanç sormazlar çoğu zaman.” (KK19)

“Altınözü’nden gelenler genelde uyumda sorun yaşamadı Almanya’da yaşam sürdürenler de var. Ben uyum sağladım. Hristiyan olduğumuz için buralı gibi hissediyoruz. Belki o açıdan farklıyızdır. Türk’üm ama Hristiyan’ım diyordum. Türkiye’den göç edenler çoğunlukla Müslüman oldukları için şaşırmışlardı. Kimse bana sen Türk’sün, şusun busun demedi. Normal herkes, insan kendini yüksek görmüyor.” (KK22)

Katılımcılar, dil konusunun hem varış noktasında hem de mahalle ziyaretleri esnasında önemli olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre, mahalleden göç eden ilk uşak Arapça ve Türkçe bilir şekilde yurt dışına gitmiştir. Arap-Hristiyan bireylerin ana dili Arapça’dır. Bu sebeple evde Arapça, ev dışında da gerekli durumlarda iletişim amaçlı olarak Türkçe kullanılmıştır. KK4 “*gençler Fransızca konuşuyor, biz Arapça ve Türkçe*” demiştir. Genç nesil, Arapça’yı temel seviyede bilmektedir; ancak katılımcılar bu seviyenin oldukça düşük bir seviye olduğunu belirtmektedir. KK17 “*eşim yabancı. Çoğunlukla Almanlarla çalışıyorum ben. Benim dil Almanca’ya kaydı. Anne ne konuşuyorsa çocuk da onu öğreniyor evde. Çocuklarım Arapça ya da Türkçe bilmiyor pek mesela. Şöyle düşünün, çocuk neye entegre oluyorsa onu öğreniyor. Entegre olmamışsa ailesi, Türkçe’yi daha iyi bilirler Benim eşim yabancı, kendileri Türkçe öğrenemiyorlar*” diyerek, hangi kültüre entegre olunursa o dilin öğrenildiğini, diğer dilin ya da dillerin zamanla kaybedildiğini ifade etmiştir. Dil yeterliliği, uluslararası göçmenler için oldukça önemlidir. Daha iyi dil yeterliliği, göç edilen ülkeye kültürüne adaptasyonu kolaylaştırarak daha iyi iş imkânları bulunmasına yardımcı olur. Aynı zamanda bu tür bir yetkinlik, sosyal entegrasyonu da destekler (Adsera ve Pytlikova, 2014: 342). KK20, “*torunlarım Arapça anlıyorlar, ama Fransızca konuşuyoruz*” diyerek, ana dili olan Arapça’yı

öğrenmelerine rağmen, torunlarının sosyal ortamlarda duydukları dilin Fransızca olması sebebiyle cevapların Fransızca olduğunu ortaya koymuştur.

“Benim çocuklar 3 dil biliyor. Arapça, Almanca, Türkçe. Fransızca ve İngilizce’yi de okulda öğreniyorlar. Arapça’yı kurtarmaya çalıştık. İki çocuk iyi anlar Türkçe’yi ama konuşamaz. Dördü de Arapça’yı biliyor, konuşuyoruz ama azalıyor. Sağlam bir Arapça değil artık.” (KK19)

“Çocuklar Türkçe, Arapça konuşmaya başlamışlardı. Ama okula başladılar sonra. Anlıyorlar ne dendiğini, ama Almanca cevap veriyorlar. Altınözü’ne de çoktandır gelmiyorlar. Burada komşularımız Alman, okul çevre hep Alman. Televizyon Almanca, ister istemez unutuluyorlar. Ama öğrensinler isterdim.” (KK21)

“Kızımın Arapça konuşurdum okula gidene kadar. Ama okulda zorlandığını gördüm, öğretmenler de uyardı en son. Mesela Arapça soruyoruz, Almanca cevap veriyor artık. Sosyal ortamında duyduğu dil Almanca çünkü, onu öğreniyor. Bazen Arapça konuşmak da istemiyor. Ama ben bunu zorla öğreneceksin yapmıyorum. Amacım sadece kültür devamlılığı değil çünkü. Fransızca, İngilizce ne öğrenebilirse öğrensin istiyorum.” (KK24)

KK19, göç eden “ilk nesil, ikinci ve üçüncü nesilden farklı. İyi ki gittik para sahibi olduk, Almanya’da Altınözü’nde ev sahibi olduk diyen var. Pişman olan da vardır. Diğer nesiller buraya alıştılar, kendi ülkeleri olarak görüyorlar. Yeni neslin hele, pek bir bağları kalmadı Sarılar ile” diyerek dilin, aynı zamanda taşınan kültürün korunması ve yeni neslin mahalle ziyareti esnasında yabancılık çekmemesi için bir araç olarak düşünüldüğünü belirtmiştir. Bu durumda, yeni nesil Sarılar Mahallesi’ne aidiyet duygusunu yurt dışında geliştiremeyecektir. Ancak, katılımcıların fikrine göre, Arapça’ya maruz kaldığı sürece bu kültürün varlığından haberdar olmaya ve bir seviyede onun içinde yaşamaya devam edecektir. KK24 “buraya Türkiye’den gelen göçmenlerin kültürlerini korumak uğruna çocukları nasıl iki kültür arasında ezdiğini gördüm. O yüzden daha rahatım ben bu konularda. Kalkışmadım böyle şeylere. Misafire, büyüğe saygıyı evet öğrensin. Ama elalem ne der diye çocuğu ezmeye gerek yok. Almanlardan da aldığım çok şey oldu mesela. Burası farklı bir ülke, uyum sağlamak zorundayız” diyerek göç sonrası süreçlerde özellikle kültürün korunması konusunda dikkatli olunması gerektiğini vurgulamıştır. İstenmeyen sonuçlardan kaçınmak için varış noktasında sürecin olgunlukla yönetilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Göç sonrası yaşanan kültürel değişiklikler, bireyin bildiği alanın dışına çıkma sürecindeki deneyimlerdir. Laçiner’e (2005: 14) göre taşra, büyük kent merkezlerinin çevrelerinde kalıp bunlarla bir bütünlük oluşturan çevre nokta olarak tanımlanabilir. Ancak Türkiye’de taşra tanımı, yönetim ve güç ilişkilerini içerir ve bu ilişkiler,

gerilim yüklüdür. Türkiye’den yurt dışına yapılan göçler düşünüldüğünde, taşra noktalardan Avrupa’nın çeşitli şehirlerine bir akış olduğu ifade edilebilir. Varış noktalarındaki şehirler ve yaşantılar, taşrada deneyimlenmiş yaşantıdan oldukça farklıdır. Yine de birçok birey, göç etmiş olsa da, geride bıraktığı yerlere dönmek ve oraları ziyaret etmek ister. Bu sebeple, Bora’ya (2005: 10) göre memlekete duyulan bu ilginin yolu hem taşranın kendisine çıkar hem de taşradan geçer. Diğer bir ifadeyle, taşradan çıkarak amaçlarına ulaşan bireyler, taşraya geri dönerek bu amaçlarına ulaştıklarını geride kalanlara göstermek isterler. KK6 *“Avrupa’da yaşam, mahalledekileri cezbediyor. Orası kent yaşamı, burası daha sınırlı. Ama gidip dil öğrenmemek, hele ki konfor alanın geride kalınca zor olur. Adaptasyon süreci uzun olabilir”* demiştir. Buna göre, bireylerin daha farklı imkânlarla sahip olmak için yurt dışına göç edildiği öne sürülebilir. Bu göçler esnasında bireyler konfor alanı kabul ettikleri noktaları geride bırakıp diline yabancı oldukları bir noktaya gitmişlerdir. Sarılar Mahallesi, yurt dışına göç eden bireyler için taşradır. Daha iyi bir yaşam için taşradan ayrılan bireyler, bu yaşama sahip olduğunu gösteren eşyalarla taşraya kısa süreliğine geri dönerler. Bu bağlamda bu dönüş, bir prestij gösterisi olarak tanımlanabilir. Geride kalıp göç etmeyenlerin gördüğü, maddi açıdan kendini geliştirmiş göçmenlerdir. Ancak söz konusu bireylerin fikirleri de göçün etkisiyle gelişme ve değişme sürecindedir. Bunun sonunda, katılımcıların da belirttiği üzere, taşradaki yaşantının birçok açıdan göç edilen noktadaki yaşantının gerisinde kaldığı görülmektedir.

“Fikirler değişiyor. Oradaki yaşam şartlarına alışınca buraya dönmek zorlaşıyor, ne kadar isteseler de olmuyor.” (KK7)

“Buradan gittiğim halimden farklıyım. Daha bilgiliyim, konuşma tarzım değişti. Önceden insanlar gelirdi dışarıdan, onlar konuşurken ağızım açık dinlerdim. Ama artık okudum, bilgi sahibiyim” (KK15)

“Biz küçükken Almancılar gelirdi, BMW’yle. Bizim gördüğümüz şey at arabasıydı onlar gelene kadar. Hep imrendim. Giyim tarzları farklıydı. Niye bizim kaderimiz böyle bu köyde, orada değiliz düşüncesi oluyor. Konuştukları dil bile bize garip gelirdi. Kendin gidip geldikten gördükten sonra bu normal, ayrıcalığı olmayan bir yaşam tarzı olduğunu görüyorsun. Almanca öğreniyorsun, çocuklar öğreniyor. Orada yaşayan birisi için normal bir yaşantı bu. Ama bize köyde sergilenen başka geliyordu.” (KK17)

Özgünlük, modern dünyada günlük yaşamın temsili düşünsel özelliklerinden biridir ve kişilerin veya grupların kullandığı bir nesnenin ya da fikrin geçmişteki izlerini takip etmede kullanılabilir (Attfield, 2000: 79). Katılımcılar, Sarılar

Mahallesi'nde edindikleri kültürü ve birtakım alışkanlıkları korumalarına rağmen, gittikleri noktadaki kültürü de yaşamlarının bir parçası haline getirip içselleştirmeyi başarabildiklerini dile getirmişlerdir. Böylece, hem kendine özgü adetlerini sahiplendiklerini hem de bunları geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların birçoğu, beslenme alışkanlıklarının çok değişmediğini ifade etmiştir. Ancak, yediği yemeklerin değiştiğini belirtenler de vardır. KK23 günümüzde salça, bulgur, çay gibi ürünlerin “Avrupa’da Türk marketler sayesinde” rahatça bulunabileceğini belirtmiştir. Katılımcılara göre varış noktasında, Sarılar Mahallesi’ne kıyasla ulaşılan ve satın alınabilen ürün sayısı artmıştır.

“Beslenmemiz değişti. Burada muz nedir bilmezdik mesela. Çikolata falan, rüyanda göremezdin. Buradaki yemekleri yapıyoruz. Kaybetmeyiz o alışkanlığı. Onların yemeklerini pek tercih etmiyoruz.” (KK15)

“Aynı beslenme alışkanlıkları devam ediyor çoğu göç edende. Yeme şeklinde değişiklik yok.” (KK18)

“Beslenmede bazı şeylere devam ettik. Ama eskiden mesela oradayken et girmezdi eve. Şimdi istediğim yere gidip istediğim şeyi alabiliyorsun. Alım gücü çok farklı.” (KK21)

Sarılar Mahallesi’ndeki inanç ritüellerinin devamı niteliğinde topluluklar ve kiliseler oluşturulmuştur. Avrupa ülkelerinde yaşayan yabancı işçi çocuklarının tecrübe ettiği en önemli sorunun iki ayrı kültürde birden yaşamaya çalışması olduğu ve çocukların çoğunlukla çelişkili bir durumla karşı karşıya bulunduğu söylenebilir (Vassaf, 2002: 65). Arap-Hıristiyan nüfusa ev sahipliği yapan Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göç etmiş orta yaşlı ve yaşlı bireyler Arapça’yı halen kullanmaktadır, evlerde de Arapça konuşulmaktadır. Söz konusu görüşmeciler, çocuklarının ve torunlarının içine doğdukları kültüre uyum sağlamaları sebebiyle, kendi yanlarında getirdikleri kültürü nispeten daha az bildiklerini ifade etmektedir. Ancak yeni nesil, göç edilen ülkelerde doğmaları ve oraya adapte olmaları sebebiyle Arapça ve Türkçe dillerinin yanı sıra, bu kültürler hakkında da yeterince bilgiye hakim değildir. Kaya’ya (2015: 44) göre, göç eden ilk kuşak Türkiye kökenli bireylerin, birçok farklı göçmen örneğinde de görüldüğü gibi, kendilerini ayrıldıkları ülkeye daha fazla ait hissettikleri gözlemlenmektedir. İkinci ve üçüncü kuşak bireyler hem halen yaşadıkları ülkeye hem de Türkiye’ye eşit ölçüde yakındırlar. Bazı bireyler ise yaşadıkları ülkeye ait hissettiklerini ortaya koymaktadır. Buna göre genç kuşaklar sosyokültürel, siyasi ve finansal ilişkiler göz önünde bulundurulduğunda, yaşadıkları ülkeye daha fazla entegre olmuşlardır.

Sarılar Mahallesi’nden ayrılıp çeşitli ülkelere ve şehirlere göç eden fertlerin deneyimleri, göçün sayısal ve faydasal boyutları yerine insani boyutunu, göç öncesi ve sonrası süreçlerin göçmen yaşantılarındaki yansımalarını göstermesi sebebiyle önemlidir. Örneğin K22, aradan geçen süreye rağmen mahallede halen “Alamancı” olarak adlandırıldıklarını belirtmektedir. Bu isimlendirme, zamana ve şartlara meydan okuyarak değişmemektedir. “Hollanda, Belçika, Fransa ya da başka memlekete olması ne fark eder. Nasıl olsa gurbete giden herkes Almanya’ya gider” ve hepsi geride kalanlar tarafından “Almancı” olarak çağırılır (Duman, 2023: 79). Yurt dışına göç etmiş Sarılar Mahallesi fertleri, mahallede öğrendikleri kültür öğelerini korunmaya çalışmış, varılan yerin kültürü tecrübe etmiş ve görüşmelerde ifade ettikleri üzere, olumlu ve kendilerine uyan yönlerini benimsemişlerdir. Bu şekilde, sentez bir kültür gelişmiş ve varış noktasındaki yaşantıya çoğunlukla uyum sağlayabilen bireyler yetişmiştir. Bu sebeple, yurt dışındaki hayat ve geride bırakılan hayat kıyaslandığında göç etmiş bireyler, geride kalan mahalleyi “hiçbir zaman eskiden gördüğü gibi göremeyecektir. Ona nasıl başka gözle bakılıyorsa, o da gördüklerini başka bir gözle” görürler (Berger ve Mohr, 2021: 226).

4.3. Göçmen Dövizleri ve Sarılar Mahallesi’ne Yansımaları

Göç Örgütü’nce hazırlanan açıklayıcı sözlüğe göre göçmenler tarafından, bağları bulunan bireylere ya da topluluklara, sınır ötesi veya aynı ülke içinde yapılan bireysel para transferleri “göçmen döviz” (remittance) olarak adlandırılır (IOM, 2019: 180). Bu transferler, işçi döviz olarak da karşılık bulmaktadır ve uluslararası işçi göçleri sonucunda yurt dışından alınan hane halkı geliridir (Yang, 2011: 132). Arango’ya (2000: 285) göre göçler, iş ve paranın eşit olmayan coğrafi dağılımından kaynaklanır. Bazı ülkelerde iş imkânları, ücretlere göre azdır, bazılarında ise durum tam tersidir ve işçiler bu yüzden göç ederler. İşçiler, işin çok ama ödenen ücretin az olduğu noktalardan, işin az ve ödenen ücretin de yüksek olduğu yerlere, giderler. Bunu yaparak, temel eşitsizlikleri telafi ederek, uzun sürede üretim faktörlerinin yeniden dağılımına ve ülkeler arasındaki ücretlerin eşitlenmesine katkıda bulunurlar. Diğer bir ifadeyle, işçilerin göçleri sadece kendi ekonomik durumlarının ve toplumsal alandaki konumlarının daha iyi bir hale gelmesine katkıda bulunmaz. Aynı

katkı, kapitalist yapıdaki mevcut eşitsizliklerin nispeten iyileştirilmesine de yardımcı olur.

Göçler, hem gelişim süreçlerinin bileşenlerindendir hem de göçmen alan ve göçmen gönderen ülkelerdeki gelişmeleri etkileyen bağımsız bir faktördür (de Haas, 2005: 1269-1270). Weiner ve Munz'a (1997: 2-32) göre göçler işsizliği azaltıp işçi dövizini girdilerini sağlayan fırsatlar olarak tanımlanabilir. Bu dövizlerin, ulaştıkları ülkelerde alt yapıyı güçlendirme, sakinler için daha iyi beslenme ve sağlık hizmetleri, çeşitli borçlanmalara ve kriz anlarında olmak kaydıyla teminat görevi görme gibi çeşitli işlevleri olduğu öne sürülmektedir. Ek olarak, üretim sektörlerinde iş imkânlarının yaratılması ve haneler arası yoksunluk durumlarının yoksul kesimler lehine azaltılmasını da sağlamaktadırlar.

Yurt dışından Sarılar Mahallesi'ne aktarılan işçi dövizleri, yereldeki mahalle sakinlerine ekonomik bir kazanç sağlamaktadır. KK4'e göre, *"anne-babaya para gönderilince onların yaşam kalitesi artmaktadır."* KK9 da gönderilen paranın özellikle mahallede kamet etmekte olan yaşlı nüfusa katkı sağladığını belirtmiştir. Ek olarak KK12, yurt dışına göç edip kazandığı parayla Sarılar Mahallesi'ne dönmüş ve getirdiği paranın kendisine destek sağladığını ifade etmiştir. KK15'e göre aile büyüklerine ek olarak, yurt dışından gönderilen paralar kardeşlere de gönderilmektedir. Ancak mahalle geneline yardımlar değil, bireysel katkılar ve aileye yönelik faydalar vardır.

"Dışarıdan buraya gönderilen para katma değerden ziyade kişisel fayda sağlıyor. Aile içinde kalıyor yani. Temel amaç aileyi düze çıkarmak, mahalle geneline fayda sağlamak ikinci planda kalıyor." (KK6)

"Yurt dışından gönderilen para genelde ailelerine yardımcı oluyor. Abim mesela, bana yardımcı oldu, oradan para gönderdi." (KK13)

"Bence göçün mahalleye etkileri olumlu. Hemen her ailenin yurt dışında tanıdığı ya da kendi çocuğu var. Ekonomik katkı sağlayıp para gönderiyorlar ailelerine." (KK19)

Yurt dışında yaşayan göçmenler Sarılar Mahallesi'ne, Altınözü ilçesine ve çevre illere yatırım yapmaktadır. Böylece, yurt dışında kazanılan işçi dövizleri hem yerelde hem de diğer illerde değerlendirilmektedir. Bu yatırımlar parsel, tarla ve arazi alımı, bu noktalara ev ve apartman yapıp istendiği takdirde kiraya verilmesi, çeşitli mekânlar açılması şeklinde gerçekleşmektedir. KK3'e göre *"arsa satın alanlar sayıca fazladır. Bu arsaları Hatay'ın Altınözü ilçesinden ya da Arsuz*

ilçesinden de alanlar vardır.” KK13, yatırımın birçok noktaya olduğunu ve “arazi satın alımı, bina yapımı” şeklinde gerçekleştiğini belirtmiştir.

“Tarla alanlar var, ev alan diktiren, daire alan. Hem Sarılar’a faydalı hem de ailelerin kendine aslında. İnsanlar yatırım yapıyor. Elinde parası olan Almanya’dan tanıdıklar gidip bina diyor, tarla alan arkadaşlar da var. Var dışarı yatırım. Mersin’de duydum mesela. Bodrum, Kuşadası var. Genelde Altınözü dışında Antakya, Arsuz, İskenderun ilçeleri. Yatırım olarak daire, tarla alıyor insanlar; ama eskisi gibi eğil. Bir aralar bir dalgaydı bu. Depremden sonra durdu o dalga.” (KK19)

“Bazısı tarla, zeytinlik aldı. Yatırım var. Ticari olarak ve kendi için yer alanlar var. Ticari olarak yapanlar da var. Spor salonu, kafe açtılar. Ev yapıp satıyorlar.” (KK21)

“Arsa alan çok, ev yaptıran var. İş yeri, parkta kafeler açıldı, sahipleri dışarıda mesela. İş yeri açanlar var, spor salonu-düğün salonları yapıldı. Bilmiyorum işliyor mu ama halen.” (KK22)

Mahallede yapılan yatırımlar, bina ve müstakil ev inşaatlarıdır. Yurt dışından gelen bireyler, katılımcıların ifade ettiği şekilde, varsa aile evini restore ettirmektedir. Ayrıca kendine parsel bulanlar, kendi evlerini yapmaktadır. Bazı katılımcılar, yurt dışında yaşayan kimi bireylerin mahallede bina diktiğini ve bu binanın dairelerini kiraya verdiğini belirtmiştir. KK8, *“mahalle göçlerden sonra görüntü olarak değişti. Hiç ev yoktu bu mahallede böyle. Ev yaptım, tek ben yaptım o tarlada. Şimdi şehir olmuş. Yurt dışından gelen parayla oluyor, oradan gelenler ev yaptırıyor. Burada yaşayanlar değil. Almanya’dan, Fransa’dan gelenler parsel alıyor ev yaptırıyor.”* diyerek, mahallede görülen yeni evlerin işçi dövizleri ile göçmenler tarafından yaptırıldığını belirtmiştir. KK19’a göre, *“göçlerden sonra yapılan yeni evler ile mahallenin çehresi değişmiş”* tir; çünkü eski evler taş ve tek katlıyken yeni evler lüks dubleks villalar şeklindedir.

“Eski evler yıkılıp yenilendi, Avrupa usulü evler var artık; havuzlu falan. Göze güzel geliyor. Burada yaşayan insanlar da durumu varsa onlara özenip yaptırıyor. Müstakil evler çoğunlukla, apartmandan daha fazla. Eskiden gidenlerde durumu iyi olanlar evler eskitse yeni yapıyorlar. Arsa, tarla yatırım yapıyorlar. Hiç evi olmasa da oluyor, yaptırıyor. Burada apartman dairesi alıyor.” (KK17)

“Buradan ev, arsa alım var. 2-3 evi var herkesin, benim 1 apartman dairem var.” (KK18)

“Eskiden mahallede doğru dürüst ev yoktu, çoğunlukla bahçeler vardı. Şimdi çok değişti, evler var. Sadece yurt dışındakiler değil, yerellerin de evleri var aslında. Arsa alan çok, ev yaptıran var.” (K22)

Mahallede çoğalan ev sayısına ek olarak katılımcılar, artan araç sayısından da bahsetmektedir. Özellikle ATV araç sayısı, yurt dışı göçünün etkisiyle artmıştır ve

mahallede ulaşım aracı olarak kullanılmaktadır. KK21 mahallede inşaat ve arabanın çoğaldığını, yaklaşık olarak 200 ATV aracı olabileceğini belirtmiştir.

“Göçlerden sonra mahallenin çehresi değişti. Taş evler vardı, bu kadar araç-gürültü yoktu. Sakindi. Traktörler, motorlar, arabalar var şimdi. Bir yandan da bağırma çağırma gürültü. Beton yığını olmuş, eski sessizliğini kaybetmiş. Hareketlilik var. Artık köy diyemeyiz. Artık beton yığını oldu. Elbette %100 etkisi var yani göçün. Bu kadar para yatırıldı, binalar dikildi. Evler, bu değişiklikler olmayacaktı o zaman.” (KK19)

İşçi dövizlerine ek olarak, bunların sonucunda deneyimlenen kültürel değişiklikler de ulusötesi göçlerin bir sonucudur. Göç Örgütü tarafından hazırlanan açıklayıcı sözlükte fikirlerin, davranışların, kimliklerin ve sosyal sermayenin göçmenlerden menşe ülkedeki topluluklara aktarımını “sosyal birikim” (social remittances) olarak adlandırılır (IOM, 2019: 203). Bir diğer ifadeyle, göçmenlerin varış noktalarında edindikleri alışkanlıkları ve davranış değişikliklerini menşe ülkelerine taşınması, o noktada kültürel boyutta çeşitli değişimlere sebep olabilir. Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göç eden ve belirli dönemlerde mahalleye geri dönüp ziyaret eden bireyler, mahallede çeşitli değişimlerin gerçekleşmesinde öncü olmuşlardır. Sarılar Mahallesi’nde yurt dışı göçlerinin etkisiyle meydana gelen önemli bir değişiklik İsa Mesih Kilisesi’nin açılmasıdır. KK1, yurt dışında yaşadığı bir aydınlanma sonucunda mahalleyi ziyaret edip düşüncelerini AB kişisi ile paylaşmıştır. KK1 bu süreci “*AB abiyle konuştum ve bu kiliseyi yaptık. Ona inancımдан bahsettim. Beni ilk dinleyip inanan ve aynı düşünceleri paylaşan da o oldu zaten. Bu inancı kabul ettik, mahallede duyurduk. Bu şekilde de bir değişim oldu*” cümleleriyle anlatmıştır. Ek olarak, söz konusu kilisenin inşasında yurt dışındaki birçok göçmenden maddi yardımlar gelmiştir. KK7 “*Ortodoks kilisesinin restorasyonu yurt dışından gelen ve burada yaşayan gurbetçilerin bağışlarıyla yapıldı*” diyerek yurt dışı yardımlarının kültürel ve dini kurumların devamlılığını sağladığından bahsetmiştir.

“Kiliselere yardım, derneğe yardımlar duyuyorum. İkisi de var. Bireysel yardımlar da var, yardımlaşma parası da var. Sarılar’da kiliseye, derneğe yardım da var. Bireysel yardımlar da var tabii.” (KK22)

İşçi dövizlerinin, ailelerin ve toplulukların bu dövizlere bağlı yaşamlar sürmeye başlaması ve göçmen içermeyen aileler ile göçmen dövizleriyle gelişen aileler arasında maddi eşitsizlikler yaratması gibi olumsuz sonuçları da vardır (Chimhowu vd., 2005: 95-96). Örneğin KK24’e göre Sarılar mahallesinde yurt dışındaki göçmenler tarafından yapılan yatırımlar, arazi alıp ev yaparak

gerçekleşmektedir ve “bu Sarılar’daki fiyatları artırıyor ve bazen haksız rekabet oluyor. Kira fiyatları, arazi fiyatları artırıyor.”dur. Diğer bir ifadeyle, yurt dışında belli miktarda para kazanan göçmenler ya da yerel sakinler bu artan fiyatlara ödeyecek güce sahip değildir. Ayrıca işçi dövizleri çoğu zaman ödeme sistemleri yoluyla gönderilmedikleri ve işçi dövizleri istatistiklerinde görünmedikleri için, bunlar üzerine doğru veri toplamak oldukça zordur (Chami vd., 2005: 64). Buna göre göçün, temelde “tek yönlü bir hareket gibi görünse de aslında ekonomik ve sosyal kapital dönüşleri göz önünde bulundurulduğunda” fazlasıyla etkin ve çok yönlü hareketler barındırdığı gözlemlenmektedir (Yılmaz, 2014: 1692). Diğer bir deyişle, göçün çok yönlülüğü sonuçlarından da anlaşılmaktadır. Göç kararları göçmenin kendisi ve bir grup göçmen olmayan kişi tarafından, fikir birliği sonunda alınır. Göçmen olmayanlar, göç kararından ve göç eden bireyin yapacağı işten pay alacaklardır. Çünkü masraflar ve paranın geri dönüşü iki grup arasında, göç öncesinde ve karşılıklı fikir alışverişleri sonucunda paylaşılmıştır (Stark ve Bloom, 1985: 174).

Göç ve işçi dövizleri, gelişmeye olasılıkla katkıda bulunur, ancak göç veren ve göç alan ülkelerdeki özel siyasi, maddi ve sosyal şartlar bu potansiyelin ne derece kullanılabileceğini belirler (de Haas, 2005: 1275-1276). Buna göre işçi dövizleri, ulaştıkları noktadaki sosyal ve ekonomik durumlardan ve bireylerin konumlarından bağımsız değildir. Göç eden bireylerin “kimliği, göç edilen ülkede karşılanma düzeyi, kültürel farklılıklar, kaynak ülke toplumu ile göç edilen ülke toplumundaki norm farklılıklarının algılanışı gibi çeşitli etkenler işçi dövizlerinin miktarını, sıklığını, sürekliliğini ve kullanış amacını” değiştirebilme potansiyeline sahiptir (Yılmaz, 2019: 395).

Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göç etmiş 25 bireyle yapılan görüşmeler sonunda, halen yurt dışında yaşayan 20 kişinin mahalleye işçi dövizini gönderdiği gözlemlenmiştir. Kesin geri dönüş yapmış 5 birey de işçi dövizlerine dair gözlemlerini paylaşmıştır. Ek olarak, bireylerin kendileri de belli zaman aralıklarıyla Türkiye’ye gelip, Sarılar Mahallesi’nde vakit geçirmektedir. Genel düşünce, mahallede kalan birçok sakinin, yurt dışından gelen para olmadan geçim sıkıntısı çekeceği yönündedir. Ayrıca tatil sezonları, yurt dışından gelen göçmenleri ağırlayan mahalle esnafı için önemli bir kazanç kapısıdır.

İşçi dövizleri hem Sarılar Mahallesi özelinde, çevre ilçelerde ve illerde yatırım amaçlı kullanılmaktadır. Bu yatırımlar arazi ve tarla alımı, ev ve bina yapımı

şeklinde gerçekleşmektedir. Yurt dışında yaşayan çoğu göçmenin mahallede bir evi vardır. Bu evler ya aile evleridir ya da kişiler, kazandıkları paralarla var olan evleri yenilemiş veya da kendileri yeniden bir ev yapmışlardır. Yurt dışında yaşarken Sarılar Mahallesi'nde ev yapan göçmenlerin ve mahallede halen ikamet eden sakinlerin dile getirdiği nokta, yapılan müstakil evlerin çoğunlukla havuzlu olduğudur. Nesneler bireylere kim olduklarını anlatır ve hatırlatır, buna göre insanlar çevrelerindeki ve özellikle sahip olduklarını düşündükleri nesnelere değer ve anlam yüklerler (Woodward, 2007: 145). Sarılar Mahallesi'ndeki havuzlu evler, katılımcıların da belirttiği üzere, yurt dışından göç etmiş ve belli dönemlerde mahalleye gelen bireylere aittir. Bu evlerin görünüşü, mahalledeki mevcut evlerden farklıdır ve bu KK25'e göre *“yurt dışına göç etmiş bireylere ait olduğu belli olmaktadır.”* Buna göre Sarılar Mahallesi'nde yapılan lüks görünümlü evler, yurt dışına göç etmiş bireylerin yereldeki bireylere kim olduklarını anlatmak için kullandıkları bir araç olarak kabul edilebilir. Bazı katılımcıların evlerinde, yurt dışından alıp getirdikleri ve Hristiyan inancını simgeleyen çeşitli ikonalar ve biblolar vardır. Ayrıca yurt dışındaki sakinler, Sarılar Mahallesi Derneği'nden de haberdardır; festival sponsorluğu ve bağış ile derneğe destek sağlamaktadır

4.4. Kadın Göçünün Yansımaları

Tez çalışması için Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göç eden ve bu tez için görüşme yapılan kadın göçmen sayısı 8 olup, yaş aralığı 34-78'dir. Katılımcılar halen yurt dışında yaşamaktadır. Görüşmeler, hem çevrim içi hem de yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Kadın katılımcılarla yapılan konuşmalar esnasında, feminist metodolojiden de yararlanılmış ve derinlemesine görüşmeler bu şekilde gerçekleştirilmiştir. Feminist metodoloji, görüşmeler esnasında bir bakış açısı olarak kullanılmıştır. Araştırmacı, görüşmecilerle bir araştırmacı-araştıran ilişkisi içinde görüşme yapmadıklarını; görüşmelerin iki tarafın da bilgi paylaşımı için gerçekleştiğini paylaşmıştır. Paylaşılan kişisel bilgilerin ve yorumların gizliliği hakkında da bilgilendirilen katılımcılar, bu yaklaşımlar üzerine daha rahat paylaşımlarda bulunmuşlardır.

Göç araştırmalarında mevcut yaklaşım ve yöntemler, eserlerde de gözlemlenebileceği üzere nesnellik ve çeşitli hiyerarşik düzenler üzerine kuruludur.

Bu yüzden, saha araştırmaları esnasında veriler toplanırken araştırmacının duygusallığına ve kişisel yorumlamalarına yer yoktur. Ayrıca alanda mevcut yöntemler, araştıran ve araştırılan arasında bir hiyerarşık düzen teşkil etmektedir. Feminist metodoloji, göç araştırmaları alanında mevcut bu bakış açısını ve bu perspektif ile atılan adımları eleştirmektedir. Feminist yönetime göre alanda mevcut pozitivist metodoloji ve ilgili araştırma yöntemleri, göç deneyimini özne-nesne, güçlü-güçsüz, kadın-erkek, yöneten-yönetilen gibi dikotomiler (ikileşimler) üzerine konumlandırmaktadır. Araştırmaların nesnel bir şekilde yapıldığı iddia edilse de, temelinde bu dikotomileri barındırması sebebiyle genel anlamda bir nesnellik ve geçerlilikten söz edilemeyeceğı ortaya konulmaktadır. Alanda geliştirilecek ve kullanılacak feminist metodolojinin, bu ikilikleri en az seviyeye indirip bireylerin göç deneyimini ve gerek bireysel gerek toplumsal alanlardaki yansımaları üzerine daha güvenilir bir veri ortaya koyacağı öne sürölmektedir.

Feminist metodolojide, göç araştırmalarındaki çalışmaların daha çok göç edilen yerdeki oluşumlar ve değışimler üzerine yazılması, erk çevresine konumlanan pozitivist metodolojinin güç ilişkilerinin dışında kalan öznelere ses vermemesiyle ilişkilendirilir. Bu sebeple, eşit konumlarda bulunan araştırmacı ve karşısındaki bireyin eşit bir ilişkide, bireyin yaşantıları ve hissettiklerini açıkça ifade ettiğı bir derinlemesine görüşmenin, nesnel bir sorgulamadan daha nitelikli veriler olduğı savunulur. Bu düşünce ve yaklaşımın yansımalarını göç çalışmalarında saha çalışmaları yürüten ve çeşitli eserler ortaya koyan araştırmacılar Hatice şule Oğuz (2012), Çiğdem Yasemin Ünlü (2019) ve Seda Günel Yılmaz (2018)'in çalışmalarında görmek mümkündür. Göç etmiş bireylerle yaşadıkları deneyimleri açıklamada ve bunları birer esere dönüştürmede feminist yaklaşım ve metodolojiden yararlanan yazarlar, bu metodoloji ile hem kendilerini hem de ürettikleri içerikleri geliştirdiklerini belirtmiştir. Ancak, farklı yaşanmışlıklar ve akademide mevcut pozitivism etkisinde gelişmiş eğıtimin oluşturduğı algılar sebebiyle çalışmalar ve görüşmeler esnasında sorunlar da gözlenmiştir. Bu bağlamda, feminist metodolojinin tek başına yeterli olmadığı belirtilebilir. Bu yöntemin temel amaçlarından biri, daha kapsayıcı bir araştırma yöntemi olmaktır; ancak bu bakış açısı akademik dünyada kendine kalıcı bir yer edinmeden ve pratik sayısı aynı oranda çoğalmadan bunu sağılamak pek de mümkün değıldir. Türkiye'de 1980-2020 yılları arasında yazılmış 3370 tezin 250 (%7,4) tanesi kadın konuludur (Kirman ve Güçlüten 2020: 80). Ancak bu eserlerde genellikle feminist metodoloji kullanıldığını söylemek olası

değildir; çoğu yazar kısmen de olsa feminist bakış açısına sahip olduğunu belirtmesine ve feminist yöntemin savunduğu derinlemesine görüşme yöntemini kullanmalarına karşın, nitel ve nicel araştırma yöntemlerini çalışmalarına daha uygun bulmuşlardır. Yukarıda bahsedilen yazarlar da eserlerinde feminist metodolojiden yararlandıklarını ancak belli başlı noktalarda diğer araştırma yöntemlerine de başvurmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir.

Türkiye’den yurt dışına kadın göçü düşünüldüğünde, kadın göçmenlerin oransal büyüklüğü yeni bir olgu değildir, 1960’lardan beri kadınlar da erkeklerin yanında yer değiştirmişlerdir ve göç içindeki payları, erkek göçmenlere oldukça yakın seyretmektedir (Yılmaz, 2019: 386). Kadın görüşmecilerin Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göç etme sebepleri küçük yaşta aile ile yurt dışına gitme, evlilik ve aile birleşimidir. Görüşülen 17 erkek katılımcı da kadınların göçü hakkında fikir beyan etmişlerdir, ancak bu ifadeler oldukça geneldir. Erkek katılımcıların gözlemlediği kadarıyla, kadınların Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göç sebebi çoğunlukla aile birleşimidir. Kadınlar, aile bütçesine katkıda bulunmak için çeşitli iş kollarında çalışmaktadır ve çalışmayan kadın sayısı oldukça azdır. Örneğin K22, bir tekstil firmasında satış şefidir ve *“burada uzun yıllardır çalışıyorum, mükemmel bir deneyim. Hollanda dilini biliyorum, sosyal ilişkilerim iyi. Bunu, dışa dönük ve kültürlere açık olmama borçluyum. Bu şansa Sarılar’da sahip olmayacaktım büyük ihtimalle. Altınözü’nde de çalışıyordum; ama karşılığı yoktu”* diyerek göç sonrası çalışma deneyiminden bahsetmiştir. Uyum konusundaki görüşler ise kadınların zorunluluk sebebiyle topluma adapte olduğudur. Bu kısımda, kadınların ve erkeklerin bakış açıları birbirinden ayrılmaktadır. Kadınlar, göç sonrasında zorlanmışlardır ve gittikleri ülkenin dilini de öğrenmişlerdir. Ancak bu adaptasyon, zorunluluk sebebiyle değildir; kadınların, gidilen noktada kendileri için bir ifade alanı oluşturmak istemesiyle ilgilidir. Dolayısıyla, daha tutarlı olmaları sebebiyle, bu kısımda göç süreci, kadın göçmenlerin bakış açıları ve cümleleriyle ortaya konmuştur.

Uzak finansal, sosyal ve kültürel sistemler için içine girdiğinde, göç ve sosyal değişim birbiriyle aynı anlamda kullanılabilir. Söz konusu değişimler, özellikle üçüncü dünya ülkelerinde bireylerin uluslararası sınırlar genelinde, geleneksel kırsal alanlardan anakent alanlarına doğru hareketleriyle meydana gelir (Tienda ve Booth, 1991: 51). Dolayısıyla bireyler, para kazanma şansının ve bu doğrultuda değişim ihtimalinin daha yüksek olduğu uluslararası sınırlara ve göç noktalarına

çekilmektedirler. Göç olgusuna dair alan yazınında kadınların göç hareketlerindeki rolü, genel olarak eşinin yanında ve bu yolculuğu tamamlamada ona yardımcı olan bir birey olarak ortaya konmuştur. Göç kararının alınmasında, fayda ve zarar kıyaslanmasında, gerekli hazırlıkların yapılmasında ve varış noktasına ulaşıp burada yeni bir hayatın kurulmasında bütün rol erkektedir ve kadın bu erke hizmet eden bir nesne konumundadır. Kadınlar sadece göç eden bireyler için hazırlanan çeşitli istatistiki verilerde kendilerine yer bulabilmektedir. Göç kararını alan kişi erkektir; kadın bu kararda ikincil roledir ve karar mekanizmasının yanında, alınan kararın da arkasında durmaktadır. Diğer bir ifadeyle kadının göç deneyimi bir erkeğin yanında, bir eş, anne olarak ya da evlenme çağındaki bir genç kız olarak aile içi konumu ile ilişkilendirilmiştir (Abadan-Unat, 2002: 147). Kadınlar, göç kararının destekleyicisi ve uygulayıcısıdır; çünkü onlardan beklenen tepki ve rol budur. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyetin ve ilgili söylemlerin “kaynaklara erişim, erkeklerin karar mercii olarak öncelenmesi ve kadın itaatkarlığı” gibi cinsiyet temelli asimetritleri ürettiği ve bunları toplumda adet haline getirdiği belirtilmelidir (Beneria ve Roldan, 1987: 12). Türkiye’den Fransa’ya göç etmiş kadınların büyük çoğunluğu, aile birleşmesi ile bu ülkeye gelmişlerdir. Bu birleşmeler iki şekilde meydana gelmektedir. İlk kuşakta, kadınların göç eden erkeği takip ettiği gözlemlenmektedir. Buna göre bu göçlerin, kadınların bireysel isteklerinden ve arzusundan bağımsız olarak, toplum tarafından kendilerine biçilen eş, anne ya da kız kardeş rollerinde gerçekleşmiş olduğu söylenebilir. İkinci olarak bu birleşmeler, daha çok ikinci kuşakta görülen evlilikler yoluyla gerçekleşmektedir. Bu evlilikler yurt dışında yaşayan gençlerin, geride bıraktıkları ülkelerinden biriyle evlenmeleri ve bu şekilde o noktadan bir kadının ya da erkeğin eş olarak varış ülkesine gelmesi şeklindedir (Ak Akyol, 2008: 223). Görüşme yapılan katılımcılardan KK5, evlilik yoluyla yurt dışına göç ettiğini ve eşinin yanına gittiğini belirtmiştir. KK5 “*dil bilmiyordum, çok zorlandım. Eşim fabrikadaydı, ayrılamayacağı için ben göç ettim*” diyerek, aile birleşmelerinin ikinci kuşakta görülen örneklerinden birini ortaya koymuştur. KK14 “*eşim benden fikir almadı. Sadece gitti ve kaldı. Ben de yanına gitmek zorunda kaldım. Eşimin yanına turist olarak gittim ve sonrasında orada kaldım.*” cümlesi ile kişisel göç sürecini anlatmış ve ilk kuşakta görülen evliliklerin bir örneğini vermiştir. Diğer kadın göçmenlerin deneyimleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Ben aşık oldum, evlendim ve Fransa’ya geldim. Memurdum, istifa ettim. Ben evlilik ve göç kararı alırken ailemden bir kişi bile karşı çıksaydı gelmezdim. Ama hepsi bu

kararı onayladılar. Yurt dışına evlenmemi onayladılar. Annem, babam çevremdeki herkes onayladı.” (KK3)

“Kocam bizden önce gitti. Bir süre sonra beni de yanına çağırdı ve çocuğumla göç ettim. Gittiğimizde özellikle dilden ötürü çok zorlandık. İlk gittiğimde dil bilmiyordum. Buradan harfleri öğrenip gittim yurt dışına. O kadardı bütün bilgim. Kendi başıma öğrendim Fransızca ve şimdi ehliyetim bile var. Mecburen öğrendim.” (KK10)

“Altınözü’nde lise bitirdim. Sonra başka ilçeye gittim. Oradan da yurt dışına göç ettim, evlendim ve eşimin yanına geldim.” (KK23)

Ancak göç ve sonraki süreçler, kadın ve erkek toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden şekillenmesine sebep olur (Şeker ve Uçan, 2016: 203). Bu ifade, çoğu göç süreci için geçerlidir; ancak tersi durumlar da mevcuttur. Varış ülkesindeki şartlar, genellikle kadın ve erkeğin çalışmasını gerektirmektedir. Bu şekilde hane geliri yükselecek ve ekonomik durum daha iyiye gidecektir. Ek olarak, menşe ülkeye gönderilmesi muhtemel işçi dövizlerinin de miktarı artacaktır. Buna göre kadının hane içindeki işinin ticari istihdama aktarılması, ekonomik gelişmenin en önemli unsurlarından biridir (Lewis, 1954: 142). Yurt dışına göç ettikten sonra uzun bir süre eşinin yanında çalışan KK10’a göre *“kadınlar şimdi iş sahibi oluyor. Farklı meslekler yapıyor, şoför, taksici de olabiliyorlar”* dır.

Göç, bu istihdamı ve ekonomik gelişmeyi mümkün kılmıştır; ancak kadınlar, erkeklerden daha düşük ücretler almaktadır. Bu düşük ücretler genel olarak göçmen kadınların yaptığı işin, göçmen erkeklere oranla daha hafif işler olduğu cümlesiyle gerekçelendirilir. Benzer cümlelerin, aynı işi yapan ancak farklı ücretler alan kadın ve erkek çalışanlar için de kullanıldığı belirtilmelidir. Bu tür gelir eşitsizliklerinde, piyasa ilişkilerine ek olarak ekonomik olmayan ev içi ve toplumsal cinsiyet rolleri de düşünülmelidir. Daha genel anlamda göç sonrasında kadınların konumu, piyasadaki ve önceki süreçlerdeki konumuna ek olarak kaynaklara ulaşım ve aile üyeleriyle beraber karar alma konularında hak sahibi olup olmamasıyla ilişkilidir (Tienda ve Booth, 1991: 53-54). Göç sonrası süreçlerde kadınların işe girmesi, para kazanması ve kazanılan paranın kullanımı konusunda söz sahibi olması, önceki konumlarına göre, daha iyi bir noktada olunduğunu işaret edebilir. Buna göre kadın, ev sınırları dışında çalışır ve harcadığı emek ücretlendirilir. Bu emeğin karşılığını para olarak alır. Ancak, geleneksel ailelerde belli başlı toplumsal cinsiyet rolleri halen devam etmektedir ve kadınların, çalışarak geçirdikleri süreye ek olarak evde de vakit geçirmeleri ve evin düzenini sağlamaları beklenmektedir. KK2’ye göre göç eden ilk

kuşakta alan “kadınlar, önceki nesilde ev ekonomisine ve bütçesine pek de katkı sağlamıyor. Evde oturuyorlar. Ancak Hristiyanlarda böyle değil durum, herkes çalışıyor. Ama ilk nesilde de çalıştırılmayan Hristiyan kadınlar var”dır. O halde, hanede mevcut ekonomik durumdaki olumsuzlukların bile bazı durumlarda toplumsal cinsiyet rollerinin gerisinde kaldığı ifade edilebilir. KK25, “çalışıp para kazanan kadınların, ellerine geçen miktar az olsa bile bu kazancın büyük kısmını geride kalan tanındıklarına” gönderdiklerini belirtmiştir. Bu noktada, işçi dövizleri aktarımında da cinsiyet rollerinin varlığından söz etmek mümkündür. Kadın, bu şartlar altında da verici ve sağlayıcı rolünden vazgeçmemekte ve geride kalanlar için daha güçlü bir dövizle geçim kaynağı sağlamaktadır. Bir diğer ifadeyle kadınlar, göç edilen noktada daha hızlı uyum sağlamak ve başarılı olmak zorunda kalmıştır. KK3 “erkekler, kadınlardan daha fazla adapte oluyor. Zorunda kalıyor aslında. Erkek bir yerde çalışıyorsa hemen gidiyor. Kadınlar evde kalıp depresyona giriyor, daha duygusallar. Ama çalışan kadınlar çoğunlukta. Uyum sağlanıyor illa. Ben çalışmıyorum; ama Fransızca öğrenmeye ve çocuğuma öğretmeye çalışıyorum. İleride çalışacağım” diyerek göç sonrasında kadınların iş hayatlarına dair gözlemlerini paylaşmıştır.

KK16, göç kararında eşine bağlı olduğunu ifade ederek göç ettikten sonraki süreçte “her şeyi çok düşünürdük, geçimi çok düşünürdük.” demiştir. Bu esnada ev hanımıdır ve çalışmamaktadır. Ancak çocukları büyüttükten sonra işe başlamıştır. KK23, yurt dışına göç ettiğinde lise mezunu olduğunu ve İngilizce bilerek gittiğini belirtmiştir. KK23 “Fransızca’yı sonradan öğrendim ve bu kursun ücretini devlet ödedi” demiştir. Karşılaşılan çeşitli baskılar, farklı kültürel beklentiler, yetersiz eğitim ve dil yetersizliği gibi sebepler, varış noktasında kadınları daha dezavantajlı bir konumda bırakmaktadır. Ek olarak kadınlar varış noktasında istihdam, sosyal güvenlik, sağlık gibi hizmetlere sınırlı şekilde erişim sağlayabilmektedir (Şeker ve Uçan, 2016: 210-211).

Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göç eden ilk kadınlar, KK14’e göre “çoğunlukla temizlik, konfeksiyon işleri ve okul kantinciliği” yapmışlardır. KK2, annesinin bu ilk göç eden grupta olduğunu ve bir manastırda çalışıp oranın temizliği ile ilgilendiğini belirtmiştir. KK5, eşinin yanına göç ettikten sonraki süreçte tarlada çalıştığını ifade etmiştir. Beraber çalıştığı kadınlar da kendisi gibi aile birleşimi yoluyla göç etmişlerdir. KK16 “çocuklar büyüdükten sonra evde sıkılmamak için kardeşinin yanında çalışmaya başladı”ğını belirtmiştir. KK16 Almanca anlamamaktadır; ancak

çalıştığı yerde şefin söylediklerini ve gösterdiği listeyi aklında tutarak mutfakta çalışanlara yardımcı olmaktadır. KK22, çok küçük yaşta evlendirilip yurt dışına gelen kadınlardan bahsetmiştir. Ancak *“köyden tek başına göç eden kadın bildiğim kadarıyla yok”* demiştir. Buna göre göçün ilk dönemlerinde, Sarılar Mahallesi’nden yurt dışında çalışmak amacıyla tek başına ayrılan kadın yoktur. Ancak söz konusu dönemlerde Türkiye’nin farklı şehirlerinden Avrupa’ya tek başına giden birçok kadın işçiler vardır. Ek olarak KK23 *“kadınlar çalışır yurt dışında. Ama kadın tek başına değil eşyle gidiyor Sarılar’dan”* cümlesini kurmuştur. Dolayısıyla, yurt dışına göç etmiş kadınların aile bütçesine katkısından söz etmek mümkündür. Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göç eden kadınlar; ilk kuşakta çoğunlukla çalışmamış olsalar da sonraki dönemlerde çeşitli iş kollarında kendilerine yer bulmuşlardır. Aldıkları ücretler, ifade ettikleri şekilde, hem yurt dışındaki aile bütçesine hem de geride bıraktıkları tanıdıklarının geçimine katkı sağlamıştır. Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına kadın göçünün, göçmen kadınlar tarafından aktarılması konunun daha detaylı bir analizine olanak sağlamıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

YURT DIŞI GÖÇÜNÜN YERELE YANSIMALARI

5.1. Ekonomik Etkiler

Göç, bireylerin bulundukları noktadan bir başkasına çeşitli sebeplerle yer değiştirmeleri olarak ifade edilebilir. Aynı zamanda bireyin yaşamındaki değişimlere verdiği karşılık veya daha iyi bir mahalleye ya da daha büyük bir eve taşınarak yaşam standartlarını yükseltme arzusu olarak tanımlanabilir (Connor, 2012: 183). Söz konusu değişimler, ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel sebeplerden kaynaklanabilir ve bireyin bulunduğu konumdan bir diğerine doğru yer değiştirmesini gerektirebilir. Buna göre bu yer değiştirmelerin hem göç esnasındaki hem de geleceğe yönelik şartları değiştirmek amacıyla yapıldığı söylenebilir. Göç etme kararı alanlar, bu kararın uygulanmasının ardından kendilerine daha iyi şartlar sağlayacak noktalara giderler. Yaşanılan konumda karşılaştıkları çeşitli güçlüklerle rağmen göç etmeyip o noktada kalmayı seçenler, bu şartlara sahip olmadan yaşantılarını sürdürürler. Diğer bir deyişle göç eden bireyler, göç ederek bu güçlükleri ve bunların getireceği çeşitli baskıları geride bırakıp daha iyi olasılıklara yönelmeyi tercih ederler (Wolpert, 1966: 96).

Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi'nin sakinleri Arap-Hristiyanlardan oluşmaktadır. Sarılar Mahallesi, 1960'lı yıllardan beri yurt dışına göç veren bir konumdadır. Bu göçler ekonomik ve sosyal sebeplerin yanı sıra evlilik ve aile birleşimi temellidir. Göçün ilk yıllarında, mahallenin erkekleri göç etmiş ve sonraki süreçlerde evlilik ve aile birleşimi yoluyla eşlerini ve ailelerini yanlarına almışlardır. Ülkeler arasında yapılan çeşitli iş anlaşmaları sonucunda genel olarak göç hareketleri Avrupa ülkelerine doğru gerçekleşmiştir. Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göç etmiş bireylerle yapılan görüşmeler sonucunda, göç noktalarında ağır işçilik, inşaat işçiliği, fabrika işçiliğinin yanı sıra temizlik, aşçılık, restoran işletmeciliği, market işletmeciliği ve memurluk gibi farklı meslek kollarında çalışıldığı görülmüştür. Bu noktada, göç eden ilk iki neslin daha çok ağır işçilikle ilgilendiğini; güncel dönemde ise bu tür işlerin yerini fabrika işçiliği, market yöneticiliği ve memuriyet gibi işlere bıraktığı ifade edilmelidir. Mahalleden yurt dışına doğru gerçekleşen ilk göçlerden

günümüze kadar geçen sürede, göç eden bireyler çoğunlukla varış noktasındaki yaşantıya ve kültüre adapte olmaya çalışmıştır. Ancak, aksi durumlar da yaşanmıştır. Göç eden birçok bireyin aile büyükleri, tanıdıkları ve arkadaşları halen Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi'nde ikamet etmektedir. Bu yerel sakinler, göç etmiş bireylerin göç kararı ve sonrasında yaşadıkları süreç hakkında bilgi sahibidir. Söz konusu sakinler, aynı zamanda, yurt dışı göçünün mahalledeki yansımalarını hem fiziksel hem de psikolojik açılarından birinci elden tecrübe etmişlerdir.

Altınözü Sarılar Mahallesi'nde yaşayan yerel sakinlerle yapılan görüşmelerde, yurt dışı göçünün mahalledeki yaşantıya etkileri ve bu etkilerin ne boyutta olduğu konuşulmuştur. Bu etkiler ekonomik, sosyal ve dini olarak nitelendirilmiştir. Görüşmeler, 25 yerel katılımcı ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Kadın katılımcı sayısı 9, erkek katılımcı sayısı 16 olup yaş aralığı 18-90'dır. Katılımcılar, göçün yerele etkileri konusunda kendilerine yöneltilen çeşitli soruları (Ek-2) yanıtlamışlardır. Görüşmecilere sorulan sorular, konuşmanın gidişatına göre çeşitlendirilmiş ve farklı başlıklara da yönelmiştir. Sorular genel itibariyle, göçün mahalledeki fiziksel yansımalarına ve sakinlerin ekonomik durumlarına katkılarına ek olarak, sosyokültürel ve psikolojik etkilerini araştırmaya yöneliktir. Katılımcılar, görüşmeler esnasında mahallenin geçmişi, mahalledeki mevcut yaşantı ve yurt dışına gerçekleşen göçler hakkında bilgiler paylaşmıştır. Mahallenin yerel sakinleri, mahalle nüfusunun yaz aylarında arttığını ve artış sebebinin de yurt dışında yaşayan tanıdıklarının mahalleyi ziyaretleri olduğunu ortaya koymuştur. Yılın on iki ayını da mahallede geçiren neredeyse her ailenin yurt dışında yaşayan en az bir üyesi ya da akrabası vardır. Yurt dışındaki bireylerle iletişim, teknolojinin de yardımıyla, kolaylıkla ve sürekli olarak gerçekleştirilmektedir. Sarılar Mahallesi'nde yaşayanların yurt dışındaki bireylerin yaşantılarındaki değişimlerden, yurt dışında yaşayan bireylerin de mahalledeki gelişmelerden haberi vardır. Görüşmeciler, yurt dışı göçünün mahalleyi özellikle ekonomik olarak etkilediğini ve bu etkinin yerel hanelerin yararına olduğunu belirtmişlerdir. Mahallede yaşayan büyüklere ya da tanıdıklara gönderilen çeşitli miktardaki para, mahalledeki yaşantıyı kolaylaştırmaktadır. Ek olarak yurt dışında yaşayanlar, kazandıkları para ile Altınözü'nde ve diğer ilçelerde çeşitli yatırımlar yapmaktadır. Bu sebeple yurt dışı göçünün Sarılar Mahallesi'ndeki ekonomik açıdan yansımaları, maddi kaynaklara ek olarak mahallede meydana gelen fiziksel değişimler üzerinden de açıklanmıştır.

Göç eden bireylerin ve ailelerinin birçoğu halen yurt dışında yaşamaktadır. Tatil sezonlarında Türkiye'ye gelip Altınözü Sarılar Mahallesi'nde kalan aile sayısı oldukça fazladır. Bu ziyaretler esnasında, eğer varsa, geride kalan tanıdıklarla vakit geçirilmekte ve mahalle esnafından çeşitli alışverişler yapılmaktadır. Bu noktada, yurt dışında yaşayanların mahallede tatillerde kaldıkları evlerden bahsetmek gereklidir. Kalınan evler aile büyüklerine ait olup yurt dışında kazanılan parayla restore ettirilen ya da yurt dışından gelip mahalleden parsel satın alınarak yapılan evlerdir. Göç etmemiş ve halen Sarılar Mahallesi'ndeki evlerinde yaşayan büyükler, yüksek göç oranına sahip çoğu ülkede olduğu gibi, geçinmek ve yaşamlarının devamını sağlamaları çocuklarının yurt dışından göndereceği dövizlere bağlıdır (Stöhr, 2015: 593). Kearney'e (1986: 347) göre bu işçi dövizleri, göç veren ülkelerde ve noktalarda çeşitli sebepler doğrultusunda para biriktirilmesi için büyük bir potansiyele sahiptir. Diğer bir ifadeyle, gönderilen döviz ve yaşanan ülkedeki para birimleri arasındaki değer farkı düşünüldüğünde bu para, geride kalan bireylere geçim sağlamanın yanı sıra çeşitli yatırımlar için kullanılmak üzere gönderilebilir. Ancak, sakinlerin de ifade ettiği şekilde, gönderilen dövizler belirli zaman aralıklarıyla gönderilmemektedir. Para, ihtiyaç durumunda, çoğunlukla ihtiyaç sahibi olan birinci dereceden yakına bankalar aracılığıyla gönderilmektedir. Cohen'e (2011: 106) göre işçi dövizleri, özellikle yüksek meblağlarda gönderilmeleri halinde, parayı alanlar için yerel alanda oldukça büyük yatırım fırsatları oluşturur; ama çoğu göçmen geride bıraktığı evine o miktarlarda para gönderememektedir. Buna göre yurt dışından gönderilen para, Sarılar Mahallesi'ne çoğunlukla ihtiyaç sahibi bireyleri ve haneyi desteklemek amacıyla gönderilmektedir ve mahallede yaşayan bireyler tarafından yatırım amaçlı kullanılamamaktadır. Sarılar Mahallesi sakinlerinin, yurt dışı göçünün yaşantılarındaki ve mahalledeki çeşitli ekonomik etkileri ve yarattığı değişimler hakkındaki düşünceleri aşağıda paylaşılmıştır.

Görüşülen katılımcılar, yurt dışındaki bireylerin yılın belli dönemlerinde Sarılar Mahallesi'ne geldiklerini, mahallede vakit geçirdiklerini ve mevcut evlerinde kaldıklarını belirtmişlerdir.

“Buradaki evlerini, kendi evleri de olabilir büyüklerden kalma bir ev de, onarıyorlar ve mutlaka geliyorlar.” (K1)

“Burada müstakil evleri olanlar var. Ziyarete geldiklerinde bunlarda kalıyorlar.” (K2)

“Dışarıdan gelenlerin hepsinin kendi evi var. Birden fazla evi olan da var. 360 meskenli hane, 380 de boş olan ev var mahallede. Yıllan yıla açılan evler var. Yazın dolanlar da var.” (K14)

Yurt dışından mahalleye gelen bireyler arasında, aile büyüklerinin evlerinde kalanlar vardır. Ancak ek olarak, birçok kişi kendi evini de yaptırmıştır. Yurt dışında çalıştığı halde mahallede kendi evini yaptıran ve belli sürelerde gelip bu evlerde kalan kişi sayısı, aile evinde kalmayı tercih edenlerden daha fazladır. Bu evler, Sarılar Mahallesi'nde geçmişten beri görülen taş evlerden oldukça farklıdır.

“Burada lüks ev yaptıranlar var. Evler çoğunlukla müstakil, para varsa bu şekilde ev yapıyorlar. Ziyarete geldiklerinde kalıyorlar. Evler değişiyor, taş değil evler.” (K3)

“İnşaat çok burada. Güzel evler yapıyorlar. Komşular evlerini değiştirdi.” (K10)

“Mimari değişim oldu yurt dışına gidenlerden sonra. Eskiden taş kil evlerde otururduk. Göçün gönderilen parayla etkisi var. %90 oranında diyebiliriz. Şimdi evler gayet güzel ve geniş.” (K13)

Yurt dışından gelen bireylerin Sarılar Mahallesi'nde yaptırdıkları evler, müstakil ve çoğunlukla iki katlı evlerdir. Yerel görüşmeciler, bu evleri villa tipi evler olarak nitelemektedir. Söz konusu evler, mahallenin geleneksel evlerinden hem görünüm hem de büyüklük olarak farklıdır.

“Herkesin kendi evi var. Olmayan çok az.” (K9)

“Eskiden küçük küçük ev çoktu burada. Şimdi yurt dışındakiler gelip güzel ve büyük evler yapıyor.” (K12)

“Hemen herkesin kendine ait evi var ve çoğunlukla müstakil evler. Mahalledeki evler göçten sonra çoğaldı. Yeri olanlar para biriktirip inşaaata başladı, kimisi yer alıp inşa etti. Fiziksel görünümü değişti buranın. Evler taş duvar toprak evlerdi, damlar topraktı.” (K15)

Sarılar Mahallesi'nde yaptırılan villa tipi evler, göçmen aileleri için yurt dışında kazanılan parayı yerelde değerlendirmenin bir yoludur. Bu evlerin havuzları vardır ve yerel katılımcılar, havuzlu ev modasının da göçlerden sonra arttığını belirtmektedir. Ancak bu tür evleri yaptırmaya gücü yetenler sadece göçmenlerdir. Bu evlerin yapılmasında çalışan işçiler, hem Sarılar Mahallesi fertleri olabilir hem de diğer mahallelerden gelebilir. K14, birçok işçinin, Sarılar Mahallesi'nde ev yapmaya giderken “*küçük Almanya'ya*” gittiklerini söyledikleri belirtmiştir.

“Avrupa genelinde evlerinde yüzme havuzu var herhalde. Burada biri başlattı hepsi koydu havuz. Burada yaşayıp burada olup yapan da var. Avrupalılar biraz kendi aralarında da özentî oldu. Onun evi öyle, benimki de olsun şeklinde. Ekonomisi iyi olan bunun altından rahat kalkıyor. Göçler mahalleyi değiştirdi, güzelleşti. Böyle lüks evler yapıldı. Altınözü standartlarını düşününce güzel yerleşim yeri oldu.” (K16)

“Maddi durumu iyi olan ev yapıyor. Yurt dışından gelenler niyetleri varsa ev yaparlar. Buradaki yerelin eviyle dışarıdan gelenin evinin farkı var. Farkını gösteriyor. Aylıklarını biriktiriyorlar ve ev yapıyorlar.” (K18)

“Yüzme havuzlu, villa tipi evler dikeyyorlar, yereldekiler de özeniyor. Bizim mahallede havuz ön planda. Türkiye’deki tatil sitelerine ve otellere bakarak buradaki evlerini ona göre yapıyorlar. Daha çekici hale getirmek istiyorlar, özellikle de torunları ziyarete gelen bir aileyse. Evler çoğunlukla havuzlu. Dışarıdan görmeseniz bile vardır havuzu.” (K22)

Mahallede yaptırılan evler, yurt dışında yaşayan sahipleri tarafından kendileri için yaptırılmıştır. Söz konusu evler, tatil sezonlarında mahalleye gelen ailenin konaklamaları içindir. Yurt dışına göç etmiş birçok birey, ailesi için mahallede ev inşa etmiştir. Bu evler, kiraya verilmez ve ailelere özeldir. Ancak, ailenin fazladan bir evi ya da dairesi varsa o ev kiraya verilmektedir.

“Evi olmayan çok az aile var burada. Evleri kira amaçlı kullanırmıyorlar. Eğer varsa, tarlalarına baktırmak amacıyla ödünç verirler en fazla.” (K9)

“Çoğunun kendi evleri var burada. Kiraya vermezler. Belki deprem sonrası vermişlerdir yardım amaçlı; ama çoğu kendileri için yapar, yaptırır bu evleri.” (K13)

“Kendi evi var çoğunun burada. Diğerleri aile evlerine geliyor belli zamanlarda. Sayısı az olsa bile burada evi olmayan var ama çok az. Yok, kiraya verme yok. Kiracı kabul etmezler. Kendi oturacağı evi yaptırıp da kiraya veren çıkmaz. İlave ev varsa verebilirler.” (K16)

Yerel görüşmeciler, yurt dışındaki bireylerin ailelerine para gönderdiklerini belirtmişlerdir. Gönderilen paralar, aileler tarafından Sarılar Mahallesi’nde geçimlerini sağlamak için kullanılırlar. Gönderilen bu paralar, halen mahallede ikamet etmekte olan yaşlılar ve emekliler için oldukça önemlidir. Ayrıca, mahallede çeşitli ticari ilişkilerin devamlılığının sağlanması ve yardım için Sarılar Mahallesi’ne para akışı vardır.

“Dışarıdan gelen parayla burada ticaret yapan Hristiyan esnaf var.” (K1)

“Para akışı çok var. İhtiyaçlar doğrultusunda geliyor para, yaşlılara yardım için de geliyor. Bayram harçlığı yollayan da var. Ameliyat ve tedavi için gönderen de var parayı, kendi ailesine gönderiyor. Aile üyelerine gönderilen para var. Bayramdan bayrama gelen para var, mahalle derneğine gelen bir miktar para var. Bu da Noel ve Paskalya etkinliklerine harcamalar yapıyor. Hibe de var.” (K14)

“Para akışı var. Anne, baba, yeğen illa para bırakırlar. Küçükken çok yaparlardı. Büyük yatırımlar yapan da var. Oradaki kazancı buraya yolluyorlar.” (K19)

Yerel katılımcılar, yurt dışından gönderilen işçi dövizlerinin genel olarak aileler için gönderildiğini belirtmiştir. Söz konusu para, ailelerin geçimlerini sağlaması ve rahat yaşam sürmeleri için gönderilmektedir. K24’e göre “*yurt dışında büyük market sahibi olanlar sadece çok büyük paralar gönderebiliyor buraya. Markette çalışanlar değil, market sahibi olanlar mesela. Diğerleri ancak ailelerinin*

geçimlerine yetecek kadar yollayabilirler.” Bu durumda katılımcılara göre yurt dışından gönderilen paranın bireysel nitelikte olduğu ve aile fertlerine özeldir; mahalle geneli için bir fayda sağlamadığı ifade edilebilir.

“Burada geçimimiz onların gönderdiği parayla kolaylaşıyor, % 80’i onların yardımıyla. Herkes kendi ailesinin ihtiyaçlarını karşılıyor. Belirli bir zamanı yok gönderilen paranın. Özel gün olur, bayram olur gönderirler. Anne baba günü vs. gibi ona gönderirler. Gönderilen paralar çoğunlukla kişisel harcamalar için, mahalleye yönelik değil.” (K13)

“Dışarıdan gönderilen para tabii var. Yaşayamayız ki. O parayla yaşıyoruz biz. İstedğimiz zaman gönderiyorlar, harçlık gönderiyorlar. O şekilde oluyor. Onlar biliyor zaten. Aldığımız para yatırımlık değil. Sadece geçimimizi sağlıyor. Çocukların desteği olmadan yaşanmaz.” (K20)

“Yurt dışından buraya para akışı oluyor. Bu akış olmazsa ayakta duramayız. Olumlu bir katkı oluyor. Geçim sağlıyor. Aileye gönderiliyor para çoğunlukla, harçlık şeklinde oluyor.” (K8)

Katılımcılar, bazı ailelerin, gönderilen paranın kendilerine yetecek kısmını ayırıp kalanıyla birikimler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Söz konusu birikimlerin en yaygını, yurt dışından bankalar aracılığıyla gönderilen Euro tutarının, altın alımında kullanılmasıdır. Buna ek olarak, gönderilen parayı banka hesaplarında tutan ve bu şekilde birikim sağlayan mahalle sakinleri de vardır.

“Altın satın alıyorlar gelen parayla. Onu kenarda tutuyorlar.” (K3)

“Altın birikimi yapanlar var mesela. Harcamayalım, para biriktirdiler bu şekilde. Gelen parayı bankada biriktiren de var. % 90’ı buraya hesap açıyor burada tutuyor parayı.” (K15)

Yurt dışında yaşayanlar, yerel katılımcıların da ifade ettiği üzere, kazandıkları parayı mahallede değerlendirmektedir. Bunun temel sebebi yurt dışında yüksek kazancın yüksek oranda vergilendirilmesidir. Bu sebeple, kazandıkları parayı yurt dışında tutmak yerine çeşitli yatırımlarla mahallede kullanmaktadırlar. Bu yatırımların mahalle genelinde en yaygınları ev yaptırma ve daire satın almadır.

“Mahalleye yatırım var. Arazi alım-satım, villa yapımı, kendi oturması. Apartman dairesi alıyorlar. Mahalle içinde kiraya verilecek yapı yok. Çok nadir yapılıyor bu. Parayla parsel alma var, gelip bütün tatili burada evinde geçiren de var.” (K5)

“Genelde ev satın alma yaygın. Yurt dışından çok buradan satın alıyorlar.” (K7)

“Orada para yatırmıyorlar bankalara. Villa yapıyorlar burada. İş kurup akrabalara bırakıyorlar. Arsa alıyorlar, akrabaları bakıyor. Genelde zeytin almışsa kendi kullanıyor. Bazısı para alıyor, bazısı almıyor. Sadece yemek için tutuyor kimisi de. Genelde yatırım bu civarlarda ama yazlık yerlerde yatırım yapanlar da var. Antakya’da yapanlar da var. Kiraya veriyorlar fazla ev varsa. Yoksa kendileri

oturuyor. Uzun süre gelmeyen de var, düğün gibi şeyler haricinde, onlar kir alıyor.” (K11)

Yerel görüşmeciler, yurt dışındakilerin mahallede yatırım olarak apartman diktiklerini ve bu apartmanları kiraya verdiklerini ifade etmişlerdir. Bu apartmanlardan, yurt dışında yaşayan ve Sarılar Mahallesi’nde bir evi olmayan bireyler de yararlanmaktadır. Söz konusu bireyler, bu yapılardan daire satın almaktadır. K14, bazı ev sahipleri için “*evlerini kiraya verirken parayı verene veriyorlar, din aramıyorlar*” demektedir ve kiracılar arasında özellikle memurların çoğunlukta olduğunu belirtmiştir. Diğer bir ifadeyle, eskiden evlerin kiralanacağı bireylerin dini kimlikleri önemliken, göç sonrası süreçte yaşanan değişimlerle, günümüzde önemini kaybetmeye başlamıştır. Evler kiraya verilirken potansiyel kiracının dini ya da mezhebi büyük bir önem arz etmemektedir, kira parasını ödeyecek güçte olması yeterlidir. Bu yatırımlar, sadece göçmenin kendisine değil, aynı zamanda yereldeki mahalle esnafına ve çeşitli inşaat firmalarına kazanç sağlamaktadır.

“Son zamanlarda yatırım var mahalleye, apartman dikildi. Yurt dışındakiler yapıyor, ev alamayanlara satıyorlar daireleri. 2010’dan sonra apartmanlar başladı. İnşaat sektörü fırlayınca apartman mantığı geldi. Aslında çoğu ev müstakil ve 2-3 katlıdır burada. Bu son inşaatlar mahallenin çehresini bozdu.” (K2)

“Yatırım yapanlar hem ev aldılar yaptılar hem de isterlerse kiraya veriyorlar. Eğer tarla almışlarsa, ürünü de topluyor tarladan. Toplayabilen varsa ücret ödüyor onlara. İşlerini halledip öyle dönüyorlar yurt dışına.” (K10)

Büyük yatırımlar yapan var. Oradaki kazancı buraya yolluyorlar. Toprak alıyor, ev yapıp satıyorlar. Altınözü bu yüzden böyle gelişti. Para akışı olduğu için esnaf ayakta. Tarla alıp kendi evini dikenler var. Büyük binalar, bir havuz bir villa yapan var. Dağ evi yapanlar var, taş ev yaparlar. Bazısı da 4-5 apartman yapıp sattı.” (K19)

Yurt dışındaki bireylerin mahalledeki yatırımları sadece bina dikimi ve daire satışı ile sınırlı değildir. Söz konusu yatırımlar, Altınözü ilçesinde ve Türkiye’nin çeşitli şehirlerinde de yapılmaktadır. Yerel görüşmeciler, yapılan yatırımların Hatay ilinde ve komşu şehirlerde de yükselişte olduğunu, yurt dışında kazandığı parayı bu şekilde değerlendiren bireylerin kazanç elde ettiklerini ortaya koymuşlardır.

“Yatırım genelde Altınözü, Arsuz, İskenderun, Antakya’da. Daire alınıyor. Arsuz daha çok. Burada da Akdarı’da oluyor toprak alımı daha çok. Kimse toprağını satmıyor. Kardeşler bakıyor tarlaya. Zeytin gibi ürünler ekilmiş oluyor. Hem kendilerine ayırıyorlar hem de satılırsa para alıyorlar.” (K8)

“Mersin’de yatırım yapanlar da var buralara ek olarak. İlçede merkez mahalleler Sarılar ve Yenişehir. Yatırımlar daha çok toprak alma şeklinde. Toprak ve zeytinliklere ilgi var.” (K9)

“Dışarıdan gelenler yatırım yapıyorlar. Arsuz’a yatırım var. Altınözü, Antakya, Mersin villa, yazlık arazi alım-satım. Ticari amaçla, alım ve satım yapanlar da var.” (K14)

Yerel katılımcılar, yurt dışındaki bireylerin mahallede çeşitli mekânlar açtıklarını ve bu şekilde yatırım yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu mekânlar, göçmenlerin mahallede eksikliğini gördüğü mekânlardır ve açılması, mahalle sakinleri için de istihdam olasılıkları yaratmıştır. Bu tür yatırımlar, Sarılar Mahallesi’nin imkânlarının çeşitlenmesine ve yaşam standartlarının yükselmesine yardımcı olmaktadır.

“Spor salonu gibi iş yerleri açıyorlar ve başkalarını çalıştırıyorlar duyduğum kadarıyla mahallede. Altınözü genelinde böyle mekân açmıyorlar hayır.” (K2)

“Buraya gelip bilardo salonu açan var. Altınözü’nde yokmuş, burada açıyor o yüzden.” (K8)

“Yatırım olarak spor salonu açan oldu. Burada açtı ama sonra başkasını koydu başına, kendisi gitti. Kafe açıyorlar; ama kendileri yurt dışında. Mekânın başında birisi oluyor, güvendikleri birisini sorumlu bırakıyorlar. Sonra hesaplaşıyorlar.” (K11)

Yurt dışındaki katılımcıların gönderdikleri işçi dövizleri, yereldeki sakinlerin yatırım yapabilmeleri için yeterli değildir. Diğer bir ifadeyle, gönderilen para sadece geçim parası olarak gönderilmektedir. Ancak yurt dışındaki birey, tanıdığı ve güvendiği birine vekâlet vererek, Türkiye’de kendi adına çeşitli alım-satım işlemleri yaptırabilmektedir. Bu sebeple, yurt dışından yüksek meblağlar vekâlet verilen kişinin hesabına transfer edilebilir. Yereldeki bireyler, onlara gönderilen yüksek miktarda parayı, vekâlet ettikleri yurt dışındaki birey adına ticari amaçlarla kullanırlar.

“Mahalledekilere ciddi anlamda kendi adlarına yatırım yapabilecekleri miktarda bir meblağ gelmiyor. Genelde günlük yaşama yönelik yardımlar var sadece. Benim 2 çocuk dışarıda, onların aktardığı parayla bizim ekonomik durumumuzu birleştirtince araba alabildik. Öyle çok değil. Ev yapımına belki katkıları olabilir. Ama istisnadır büyük yatırımlar.” (K16)

“Yüksek meblağ gönderen oluyor. Arazi ya da ev al, parayı değerlendir oluyor. Almanya’ya göre burada ev almak daha kolay. Burada illa bir şey alıyorlar. Tarla olabilir, ev olabilir. Güvendiği birini seçip onu vekâletlendiriyor. Onlar da vekâleten alımlar yapıyorlar burada. Orada yüksek vergilendirme var, parayı istedikleri gibi kullanamıyorlar. O yüzden parayı burada değerlendiriyorlar birileri aracılığıyla.” (K17)

“Vekâlet üzerinden oluyor alım-satım işleri. Onların ismiyle alınır.” (K19)

Katılımcılar, yurt dışı göçü sonrasında mahallede inşa edilen evlerin mahallenin çehresini değiştirdiğini ifade etmişlerdir. Göçlerin ve geçen zamanın

ardından mahalle yerleşimi dağın eteklerinden Altınözü ilçe merkezi kısmına doğru ilerlemiştir. Yurt dışına göçen bireyler, bu yeni alanlardan kendilerine yerler bulmuş ve evler inşa etmişlerdir. Bazı bireyler ise sahip oldukları eski evleri yenilemiştir. Halen Sarılar Mahallesi'nde oturmakta olan bireylerin yerleşim yerlerinin değişmesine dair düşünceleri ile Sarılar Mahallesi'nin Altınözü ilçe merkezindeki konumu ve yerleşim noktalarının dağ eteklerinden merkeze doğru geçişini gösteren harita fotoğrafları aşağıda paylaşılmıştır.

“Mahallenin üst kısmı normal; ama bu kadar ev yoktu eskiden alt mahalle tarafında. Daha temiz evler, yüksek katlı evler yapıldı şimdi. Öbürleri de yerlerinde yenilendi.” (K20)

“Evi olmayan, tarlası olmayan alıyor buradan ev. Tekrar tamir ediyorlar evi. Ya da farklı evler yapıyorlar. Evleri onarıyorlar. Mutfak küçük mutfak, oda küçükse odaları büyütüyorlar. Eşyaları farklı oluyor. Para olunca herkes her şeyi alıyor.” (K23)

“Evi olmayan insan sayısı çok az. Mahallenin üst tarafından satın alacak yer yok, çünkü dolu. Daha çok merkezden parsel bulup villalar diyorlar. Aile evini onaran da oluyor.” (K24)

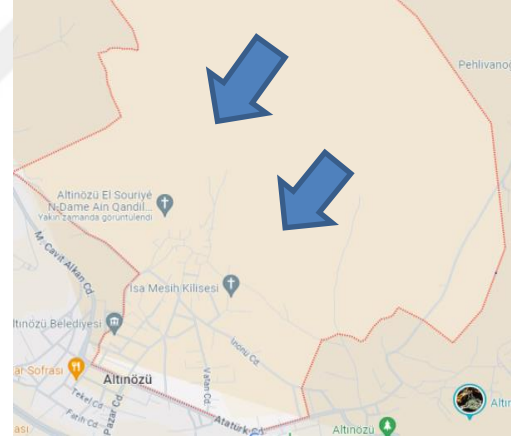
Fotoğraf 3.

Sarılar Mahallesi'nin Konumu

Fotoğraf 4.

Sarılar Mahallesi'nde Değişen Yerleşim Noktaları

Kaynak: GoogleMaps (<https://maps.app.goo.gl/N1xryP6iDebp299C7>)

Yerel görüşmeciler, yurt dışındaki bireylerin ekonomik katkılarıyla mahallenin çehresinin değiştiğini ve yaşam standartlarının arttığını ifade etmektedirler. Yapılan geleneksel festivallerde ve olası ihtiyaç durumlarında bu bireylerden yardım alınmaktadır. Ek olarak, yaptıkları çeşitli yatırımlar hem mahalle esnafına hem de Altınözü ilçesine olumlu katkılar sağlamaktadır.

“Altınözü genelinde Avrupalıların gönderdiği parayla dönüyor ticaretin %80i. Bu bölgeye ciddi iş imkânı sağlıyor bu yatırımlar. Ev yapılıyor, işçilere faydalı. Zeytinlik alıyorlar işçileri kullanıyorlar. Bu şekilde de istidam sağlıyorlar. Mersin'e kadar gidiyor yapılan yatırımlar ve alınan tarlalar.” (K13)

“Göçün çok katkısı var. Festivaller, bayram halayları, çocuk etkinlikleri, düzenlemesinde ve ekonomik olarak yardım sağlıyorlar. Zanaatkarların, çarşıdakilerin hepsi Almancıları bekler. Olumlu yönde daha çok bu katkılar. Esnafa para kazandırıyorlar. Altınözü’nün kalkınmasına katkıları var.” (K14)

“Sırtımızı dayadığımız bir duvar onlar. Bize sahip çıkıyorlar diyebiliriz. Kilise yıkıldı mesela depremde. Bir gelir yok. 10-15 ailenin onarma bitirme gücü yok yerelde. Ama Avrupa’dakiler bizi güçlü kılıyor. Yıkılan evler için de aynı şekilde. Direkt tırlar geldi bizim mahalleye her bölgeden. Deprem sonrasında kilisenin yeniden inşası için yardımcı oluyorlar.” (K19)

Yerel görüşmeciler, yurt dışındaki bireylerin Sarılar Mahallesi Derneği’nden haberdar olduklarını ve istekleri doğrultusunda bağışlar yaptıklarını belirtmişlerdir. Söz konusu bağışlar, özellikle Sarılar Mahallesi Festivali zamanında çeşitli sponsorluklar ve reklamlar şeklinde gerçekleşmektedir. K5’e göre mahalle festivaline yatırım yapan bireyler, bu yardımı sadece mahallede festival olsun diye değil, mahalleyi yurt dışındaki ailesi için daha çekici hale getirmek için yapmaktadır. K5’in ifadesiyle bu bireyler *“yurt dışında aldıkları parayı kullanarak güzel bir organizasyona yardım ederler. Aileleriyle ziyarete geliş zamanları festivale denk gelir; buraya gelmeleri için bir sebep olur mahalle festivali.”* Buna göre yapılan çeşitli bağışların, yurt dışına göç etmiş ailelerin genç nesillerini Altınözü Sarılar Mahallesi’ne çekmek ve ziyaret esnasında sıkılmamalarını sağlamak amacıyla yapıldığı söylenebilir. Böylece, yurt dışında yaşayan göçmenler kazandıkları parayı kullanarak yerelde kendi çocukları için bir çekim gücü oluştururlar.

“Dışarıdan para akışı var, mahallenin derneğine yardımcı oluyor. Bu bağışlar daha çok geleneksel festival zamanı gerçekleşiyor, çeşitli sponsorluklar şeklinde örneğin.” (K1)

“Derneğe bağışlar var. Geldim, beğendim diyorum derneğe, Size bağışta bulunacağım. Ama bunun karşılığını verin ve gösterin. Gidip de kasaya koymayın. Etkinlikler yapıldıkça hoşlarına gidiyor. Çocuk getirdim, çok katılmak isteyecek ki yine gelelim oradan. Bu şekilde bir gelme sebebi de oluyor.” (K19)

Yerel görüşmeciler, yurt dışı göçünün ve yurt dışındaki bireylerin mahalleyi ziyaretlerinin mahalleye ekonomik yönden büyük bir katkısı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu katkı, mahalledeki bireylerin ekonomik durumlarını güçlendirmiş, mahalle çehresini değiştirmiş ve imkânların artmasına sebep olmuştur. Ayrıca yurt dışındakilerin yerelde yaptıkları çeşitli yatırımlar, hem mahalle hem de Altınözü ilçesi için istihdam yaratmıştır. Mahalle sakinlerinin yurt dışı göçünün yerele ekonomik etkileri hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

“Yurt dışı olmasaydı imkânları az olurdu geride kalanların. Yurt dışı göçü sonucunda mahallenin imkânları arttı. Mahallede oturan herkes nerdeyse gördü Avrupa’yı.

Ekonomik açıdan da iyi burada geliri düşük olanlara ufak da olsa katkıda bulunuyorlar. Yazın gelmeleri ya da herhangi bir zaman gelmeleri ekonomi açısından elbette katkı sağlıyor.” (K5)

“Mahalle için iyi. Esnafa yardımcı oluyor gelen para. Birisi bir iş açmışsa Fransa’dan Almanya’dan gelenler normalin kaç katını alıyor ondan. Çalışma saatlerini bile uzatıyor esnaf onlar geldiğinde para kazanmak için. Bazı bölgelerde o kadar çok gurbetçi var ki direkt anlarsınız. İnsanlar sürekli oraya bir şeyler satmaya gider.” (K15)

“Evler yenilendi, araba alabildi herkes. Ekonomik kalkınmaya yardımcı oluyor göçler. Buranın mimarisi değişti. Daha önce Altınözü’nde dubleks ya da havuzlu ev görmezdik. Parseli müsaitse dışarıdan gelenler havuz yaptırıyor.” (K17)

5.1.1 Onlarda Var, Bizde De Olsun

Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göçün yereldeki yansımalarını araştırmak için yapılan saha çalışmaları esnasında, mahallede birçok ATV aracı görülmüştür. Söz konusu araçlar, hemen her evin kapısında ya da bahçesinde vardır. Ayrıca mahallede birçok kişi bu araçları ulaşım aracı olarak kullanmaktadır. Katılımcılara göre, Sarılar Mahallesi’nde bu araçları ilk defa kullananlar, yurt dışına göç edenlerdir. Yereldeki halk, bu araçların satın alındığını ve ulaşım aracı olarak kullanıldığını gördükten sonra aynı araçları satın almaya başlamıştır. K17 “*artık onlarca ATV araç var mesela mahallede. Avrupalılar başlattı bu ATV araç olayını burada.*” diyerek yurt dışındaki bireylerin mahallede ulaşım alanında da bir etki yarattığını dile getirmiştir. Yurt dışından gelenlerde görülen araçlar, yereldeki sakinlerce erişim sınırları dahilinde satın alınmaktadır. Diğer bir ifadeyle, mahalle sakinleri bu aracı bir statü ve prestij simgesi görmektedir ve söz konusu aracı satın alıp kullanarak mahalledeki varlıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, mahallenin yerleşim alanlarının Altınözü ilçe merkezine doğru ilerlemesiyle birlikte yapılan evlerin inşa noktaları da bu kısımlar olmuştur. Mahallenin söz konusu noktalarında çeşitli yeni yapılar, genel olarak yurt dışındaki göçmenler tarafından yaptırılmıştır. K24’e göre, bu yapıların artmasıyla birlikte “*mahallede bazı evler, yurt dışındakilerin villa tipi evlerinden kopya çekilerek yenilenmiştir.*” K24’e göre, mahalle sakinleri benzer evleri sıfırdan yaptıramazlar; çünkü yeteri kadar maddi kazançları yoktur. Ancak yurt dışından gelenler bunu yapabilirler. Buna göre yereldeki bazı sakinlerin, birtakım yenilemelerle, kendi evlerini yurt dışından gelenlerin Sarılar ziyareti esnasında kalmak için yaptırdıkları lüks evlere benzetmeye

çalıştığı ifade edilebilir. Söz konusu yenilemelerde, benzer mimari yapılara, en azından görünüş olarak, yereldeki sakinlerin de sahip olabileceği düşüncesinin hakim olduğu söylenebilir.

5.2. Sosyokültürel Etkiler

Massey'e (1990: 5) göre göç, genel anlamıyla düşünülenenden daha dinamik bir süreçtir. Göç kararları hane halkının üyeleriyle alınır ve bu kararlar, yaşanan konumdaki sosyal, siyasal ve ekonomik yapılardan etkilenmektedir. Bu yapılar, göç kararı esnasında, çeşitli değişimler içindedir ve bu kararın alınması, hane halkının şartlarını daha iyiye taşıması yönünde attığı bir adım olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda aile üyeleri, göç kararının ardından şartlarını ve konumlarını ileri bir noktaya taşımayı hedeflemektedir. Bu karar sonunda para ve bilgi kaynakları, menşe ülkeye kıyasla daha erişilebilir olacaktır. Ayrıca bireyler, göç etmeyi planladıkları noktada mevcut altyapı hizmetleri ve ekonomik fırsatlar ve yaşam şekillerinin farkındadırlar. Böylece, kentsel alanlara ya da yabancı ülkelere hareketler gerçekleştirirler (de Haas vd., 2019: 895). Günümüzde bireylerin bir noktadan diğerine göç etmesinin çeşitli sebepleri ve ilgili göç hareketlerinin bireyin kendi yaşantısında, geride bırakılan noktada ve varış noktasında çeşitli sonuçları vardır. Sonuçlar, göç kararı alan bireylerden ve kararın alındığı koşullardan bağımsız değildir; çünkü bireyler, göç ettikleri noktayı, geride bıraktıkları nokta ile çeşitli başlıklar altında kıyaslamaktadır. Bu başlıklar, göç olgusunun birçok disiplinin yardımıyla tanımlanmasını ve bu şekilde daha iyi anlaşılmasını mümkün kılmaktadır. Diğer bir ifadeyle göç kararının ardındaki itici güçler ve göçün sonuçları sosyal, coğrafik demografik, ekonomik, politik ve tarihi alanların içinde yer almaktadır ve tek yönlü bir bakış açısıyla anlaşılammamaktadır (Borkert, 2018: 60). Buna göre bireyin yaptığı kıyaslamalar, söz konusu alanların etkisindedir ve göç hareketleri sonucunda bireylerin kişisel yaşantılarında ve bakış açılarında çeşitli değişiklikler meydana gelmektedir.

Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göç, uzun yıllardır mahallenin gündeminde olmuştur. Göç eden bireyler, çeşitli iş kollarında çalışmış ve para kazanmışlardır. Zaman geçtikçe aileler bu bireylere katılmış ve yaşam, varış noktasında devam etmiştir. Ancak, görüşmecilere göre, Sarılar Mahallesi ve sakinleri

ile bağlar koparılmamıştır. Varış noktasındaki tanıdıklarla ilişkiler kurulmuş ve devam ettirilmiştir. Ek olarak yurt dışında yaşayan göçmenler, belirli zaman aralıklarıyla mahalleyi ziyaret etmiştir. Buna göre, hem yereli hem de yurt dışını birbirine bağlayan bu göçmen ağlarını ve kültürel bağlarını incelemek oldukça önemlidir (VandenBelt, 2020: 138). Sarılar Mahallesi'ne geldiği esnada birçok göçmen kendi aileleri için burada ev yapmış, yurt dışında yaşarken de geride bıraktıkları tanıdıklarına para göndermiştir. Ayrıca ziyaretler esnasında mahalle esnafından alışveriş yapılmıştır ve çeşitli noktalarda yatırımlarda bulunulmuştur. Bu şekilde, işçi dövizlerinin de yardımıyla mahallede çeşitli fiziksel ve ekonomik değişimler meydana gelmiştir. Ek olarak, göçmenlerin mahalleyi ziyaret ettikleri esnada varış noktasından taşıdıkları kültür ve alışkanlıklar ile mahallede çeşitli değişiklikler meydana getirdiklerini ifade etmek gereklidir. Buna göre, çalışmanın bu bölümünde, Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göçün mahalleye ve mahallede ikamet eden bireylerin yaşantısındaki etkisi ve yarattığı sosyokültürel değişiklikler hakkında bilgi verilecektir. Yerel sakinlere yurt dışı göçünün yereldeki sosyokültürel yansımalarına dair çeşitli sorular yöneltilmiştir (Ek-2) ve katılımcılar, söz konusu değişikliklerin neler olduğunu ve bunlar hakkındaki düşüncelerini paylaşmışlardır. Sorular, mahallenin ve sakinlerin göç öncesi durumunun yanı sıra göç sonrasında gözlemlenen çeşitli değişiklikler, mahallede ve yerel yaşantılarda meydana gelen ilkler, yurt dışındaki göçmenler ve yerel sakinler arasındaki farklılıklar gibi başlıklardan oluşmaktadır. Göç ve ilgili hareketler, Sarılar Mahallesi'ne ve sakinlerinin yaşantılarına yalnızca ekonomik açıdan etki etmemiştir. Katılımcılar, yurt dışı göçleri sonrasında, Arap-Hristiyan nüfusa sahip Sarılar Mahallesi'nde geçmişten gelen bazı alışkanlıkların terk edildiğini ve bu adet ve alışkanlıkların yerini yenilerinin aldığını ifade etmiştir. Sırasıyla mahallede göç, kılık-kıyafetteki değişiklikler ve yaşantıdaki değişikliklere yönelik yorumları aşağıda paylaşılmıştır.

K1, “*Sarılar Mahallesi'nin de göçler sonucu*”nda kurulduğunu ifade etmiştir. Ayrıca mahallenin %90'ı geçmişte Suriye'den Altınözü Sarılar Mahallesi'ne göç etmiştir; zamanında oradaki savaşımlardan sonra gelmişlerdir. K1'e göre “*mahallede kim önce geldi kim sonra geldi, kim nereden geldi şeklinde bir şey yok. Herkes buranın yerlisi, sadece geldikleri yerler farklı. Buraya önce gelen aileler var, sonradan buraya göç eden aileler var*”dır. K1 ayrıca kendi ailesinin Suriye'den değil, Diyarbakır tarafından geldiğini ifade etmiştir. Mahallenin adı, Hatay 1939 yılında Türkiye'ye katıldıktan sonra değişmiştir ve görüşmecilere göre yeni

isimlendirmede göç etmiş olmalarının etkisi vardır. Mahallede görüşülen katılımcılar, mahalledekilerin Suriye göçmeni olması sebebiyle önceki adı “Suri” olan mahallenin, Arapça kökenli isimlerin Türkçeleştirilmesi ile birlikte “Sarılar” adını aldığını belirtmiştir. İlerleyen süreçte, çeşitli devletlerin Türkiye’den işçi istemesi sonucunda Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına göçler gerçekleşmiştir. Bir süre sonra aile birleşmesi yapıp evlilik bağıyla gidenler de olmuştur.

Yurt dışı göçleri, uzun yıllar boyunca Sarılar Mahallesi’nden göç edenler için bir çıkış kapısı ve yoksulluktan kurtulma ümidi olarak görülmüştür. K17 “*mahalle genelinde verimli topraklar ve tarım arazilerinin az olması sebebiyle, yerel halk geçmişte Altınözü’nün yakın noktalarına ve Antakya, Reyhanlı gibi diğer ilçelere çalışmaya gitti*” demiştir. Buna göre, toprağın sahiplerine yeterli miktarda gelir sağlayamaması sebebiyle yurt dışı göçünün tercih edildiği söylenebilir. Katılımcılar, mahallede çeşitli inşaat işleri ve ağır işlerle uğraşanların da olduğunu belirtmiştir. Mahalle sakinlerinin yurt dışı göçlerine dair geçmişteki bakış açısı aşağıda paylaşılmıştır.

“Göçü bir çıkış kapısı, kurtuluş olarak görüyorlar.” (K2)

“Burada babaları inşaatçı, oraya gitsin hayatını kurtarsın diye düşünüyor herkes.” (K8)

“Giden kurtuluyor; eline iyi para geçiyor. Kalanlara da yardım ediyor.” (K20)

Yerel katılımcılar, mahalledeki her hanenin yurt dışında en az bir tanıdığı olduğunu ve bu şekilde de Avrupa ile irtibat halinde olduklarını belirtmişlerdir. Yurt dışındaki akrabaların ve halen Sarılar Mahallesi’nde ikamet etmekte olanların beraber katıldıkları çeşitli sosyal medya uygulamalarında gruplar vardır. Bu gruplarda, iki tarafın da iletişimi sağlanmakta olup günlük hayatlara dair fotoğraf ve video paylaşımları yapılmaktadır. Bu sosyal medya grupları, iletişimi sanal ortamlarda da mümkün kılarak mahallenin yereldeki ve yurt dışındaki üyeleri arasındaki fiziki mesafeleri görünmez hale getirmektedir. Geçmişteki haberleşme sıkıntıları yerine, birbirinden haberdar olan iki grup vardır ve iki grup da gündelik hayatlarını erişilebilir kılmaktadır. Buna göre yurt dışındaki sakinler, göç etmeyip mahallede kalsalardı yüz yüze gerçekleştirebileceği görüşmeleri ve konuşmaları, çeşitli sosyal ağ uygulamaları ve göçmen ağları sayesinde çevrim içi ortamlarda da gerçekleştirebilmektedir. Yereldeki sakinler de bu uygulamalar ve ağlar sayesinde yurt dışı deneyimine çok yakından tanıklık edebilmektedir.

“Yurt dışındaki kuzenlerle kullandığımız bir sosyal medya uygulama grubumuz var. Fotoğraf paylaşıyoruz onlar oradan ben buradan. Her ailenin kendi grubu var, yurt dışındakiler de dahil bu gruplara.” (K11)

“Yurt dışındakiler halen burayla iletişim halinde. Aile grubumuz var çevrim içi, yurt dışındakiler de var grupta. Buradakilerle haberleşme için.” (K15)

“Yurt dışındakiler de dahil aile sosyal medya gruplarımıza. Torunlar videoları paylaşıyor, sesli mesaj atıyorlar.” (K17)

Göçler, sebebi ya da türü fark etmeksizin, bireylerin sosyal, kültürel ve psikolojik durumlarında farklılıklara neden olmaktadır (Lecaj, 2019: 50). Bu farklılıklar hem göç eden bireylerde, hem de geride bıraktıkları noktalarda devam edenlerde gözlemlenebilir. Katılımcılar, yurt dışı göçlerinin mahallede kültürel birçok alışkanlığı değiştirdiğini ifade etmektedir. Buna göre mahallenin Arap-Hristiyan düğünlerindeki mevcut uygulamalar ve adetler, zamanla dönüşüm geçirmiştir. K1, eskiden Sarılar Mahallesi’ndeki düğünlere kadınların katılmadığını, düğün boyunca gelinin evinde hep ağladıkları ve gelinlerin eşlerini ancak düğün gecesi görebildiğini ifade etmiştir. Katılımcıya göre yurt dışına göç edenlerin, mahalleyi ziyaret ettikleri esnada çeşitli düğün ve eğlencelere katılırken yurt dışında gördükleri olumlu yanları mahalle kültürü için de uygulaması ile farklı alanlarda değişimler yaşanmıştır. Ek olarak, düğünlerde kadınlar tarafından giyilen kıyafetlerde değişiklikler olmuştur.

“İlk defa 1982’de bir gelin kendi düğününe katıldı köyde. Eskiden hiç düğüne katılmazdı kadınlar. Gelinin dayısı oğlu, abisi Almanya’dan gelmiş. O sinirlenmiş ve kızmış, bu kız niye düğüne inmiyor diye. Kadınların ağlamasına sinirlenmiş ve ben Almanya’dan bunun için mi geldim diye sormuş. Ardından gelin aşağı bahçeye, düğüne indirilmiş. Kadınlar o günden itibaren kendi düğünlerine katılmaya başladılar.” (K1)

“Göçler kültürel katkı sağladı. Hiç göç yokken çevre köylerden çok etkilenirlermiş. Kadın-erkek kınası ayırmış. İlk gidenler, Avrupa Hristiyanlarının yaşantısını gördükten sonra buradaki Hristiyan gelinler kendi düğünlerine de girmeye başlıyorlar.” (K2)

“Evet değişiklikler var. Eski düğünlerde etek giyerlerdi kadınlar, abiye sonradan geldi.” (K8)

Yerel katılımcılar, düğün adetlerindeki ve bu düğünlerde giyilen kıyafetlerdeki değişime ek olarak, günlük hayatta kadınların giyimlerinde de çeşitli değişiklikler olduğunu ortaya koymaktadır. Yurt dışı göçünün de etkisiyle, uzun yıllardan beri giyilen ve çeşitli isimlerle adlandırılan yerel kıyafetler, yerini farklı kıyafetlere bırakmıştır. Yerelde meydana gelen kıyafet değişimlerine ek olarak, yurt dışından gelenlerin, özellikle gençlerin, giyim tarzı da dikkat çekmektedir. K18’e

göre “yurt dışından gelenlerin giyimleri, tarzları, tavırları farklıdır ve saç kesimlerinden ve yanlarından ayırmadıkları bel çantalarına bakınca onların yerel kültürden farklı olduğu”nu görmek mümkündür.

“Giyimler değişti ve pantolon giymeye başladık. Eskiden yasaktı. Şimdi en çok pantolon giyiyoruz. Çok rahat.” (K10)

“Oradaki kültürü, yaşantıyı taşıdılar buraya. Avrupa kültürü buraya taşındı (Çevirmen cümlesi) Eskiden giyim farklıydı. “Tarbuş” takardı kadınlar, bu bir çeşit başlıktı, kenarlarında altınlar olurdu. Üstüne de baş örtüsü koyarlardı. İhtiyar da genç de “fistan” elbise giyiyordu. Genç kızlar bile öyle giyinirmiş.” (K12)

“Göçler kültürel değişim yarattı. Giyim açısından örneğin. Bazı adetler değişti. Bayanlar eskiden eşarp takardı şimdi açıklar.” (K13)

Düğün ve kıyafet alanındaki dönüşümlere ek olarak, yurt dışı göçleri sosyal yaşantıda da değişikliklere sebep olmuştur. Katılımcılar, yurt dışındaki Hristiyanların yaşantılarını görüp mahalleye ziyarete gelen göçmenlerin, mahalledeki kadınların varlığını daha görünür kıldığını söylemiştir. K1, “*eskiden nişanlıların birbirlerini sadece düğün gecesi gördükleri ve onun haricindeki herhangi bir görüşmenin hoş karşılanmadığı*”nı belirtmiştir. Benzer bir olay, Sarılar Mahallesi Dergisi’nde de anlatılmıştır.

“İki nişanlı tarlada aynı anda çalışıyor ama yüz yüze dahi gelmemişler. Yine de mahallede laf oluyor bu. Ama o zamanlardan şimdiye birçok değişiklik oldu. Göç edenlerin etkisi oldu bunda çünkü zaman ve bakış açılarımız değişti. Şimdi böyle bir şey mümkün değil; çünkü iki taraf da önce birbirini tanımalı sonra evlilik kararı alınmalı. Yurt dışına gidip gelenler bu şekilde etkiledi buradaki yaşantıyı.” (K1)

“Mahallede artık dışa evlilik daha açık, bu düşünce geçmişe göre daha yaygın ve kabul edilebilir. Göçlerin etkisi var bunda. Eskiden kadın saat takamaz, pantolon, kot pantolon giyemezmiş. Eskiden neneler kapalı gezermiş; ama önden saç görünürmüş. Arka kapalı, başlar yarı kapalı şekilde. Yurt dışı göçleri kadının toplumdaki yerini etkilemiş. Avrupa Hristiyanlarının yaşamı buraya taşınıyor. Kadınlar halka karışıyor, Avrupa’daki gibi yaşamaya başlıyorlar.” (K2)

“Göçlerden sonra mahallede değişen bakış açıları oldu. Düğünler, giyim değişti. Bu kadar hızlı olmazdı normalde. Yaşantılar da değişti. Kızlı ve erkekli grup eskiden oturamazdı. Şimdi kafeler var, rahatça sohbet ediliyor. Buraya taşınan diğer kültürden etkileniyoruz. Belki de onların sayesinde geliştik. Ufkumuz genişledi. Göçler olmasaydı Altınözü’ne kadar sınırlı olurdu ufkumuz.” (K8)

Görüşülen katılımcılar, yurt dışı göçüyle birlikte farklı birçok elektronik aletin mahalleye ilk defa geldiğini belirtmiştir. K2’ye göre “*eşyalar mahalleye gelişmiş Avrupa şehirlerinden getirilmektedir ve mahalleyi bu yüzden etkileyebilmektedir.*” Bir şeylerin yurt dışından ilk defa getirilmesinin, mahalledeki yaşantılar üzerinde çoğunlukla olumlu bir etkisi olduğu belirtilmiştir. K16,

çocukluğunda radyonun, kuyudaki dinamonun dışarıdan geldiğinin söylendiğini, Avrupa'dan da araba teyplerinin getirildiğini ifade etmiştir. K19, küçükken mahallede oyun konsolu nedir bilmediklerini, bu tür eşyaların varlığını yurt dışındaki tanıdıklar getirdikten sonra öğrendiklerini belirtmiştir.

“Güneş enerjisi ile çalışan lamba ve şarj aleti getirdiler. O zamanlar mahallede yoktu mesela.” (K13)

“Teyp getirmişlerdi. Mahallede yoktu, ilk defa gördüm.” (K15)

“Bizim bir akraba teyp getirdi. Yassı, kaset vardı onu takardık bize gösterirdi. Ses kaydederdik. Sonra o sesi dinlerdik. Bu mesela şaşırtıcıydı, farklıydı. İlkti bizim için. Konuşuyorsun, kaydediyorsun ve dinliyorsun. Arabalar gelirdi eskiden burada, teypsiz. Almanya'dan ne istersin sorusuna arabası olanlar teyp isterlerdi.” (K17)

Katılımcılar, mahalleye getirilen bazı ürünlerin ilk olarak görülmesinin yanı sıra, mevcut ürünlerin daha gelişmiş hallerinin de yurt dışından getirildiğini ortaya koymuşlardır. K14'e göre yurt dışından mahalleyi ziyarete gelenler, *“gitmelerinden önce mahallede olmasa bile Altınözü'nde olan ve bilinen şeylerin daha değişik hallerini mahalleye getirmişlerdir.”* Geçmiş yıllarda göçmenler, farklı modellerde arabalar satın almış olarak mahalleyi ziyarete gelmişlerdir. Araba, o dönemlerde mahallede bilinmeyen bir şey değildir; ancak yurt dışından gelenlerin lüks görünümlü arabaları dikkat çekmektedir. K21, *“evlerinde televizyon bile bulunmayan mahalle sakinleri, yurt dışından bu tür arabalarla gelen bireyleri görünce şaşırdı”* demiştir. Günümüzde yurt dışından gelenler, yanlarında birkaç cihaz getirerek bunları televizyona bağlamaktadır. Böylece Alman kanallarını Türkiye'den izleyebilmektedir. K18'e göre bu çok yeni bir şey değildir; çünkü *“birçok ülkenin birçok kanalını internetten izlemek mümkündür.”* Mahalleye getirilen farklı eşyalar hakkında, yerel sakinlerin düşünceleri şu şekildedir:

“Yetmişlerde arabayla gelen varmış, herkes hayran kalır izlermiş. Şaşırmış. Gittiği için araba alabiliyor, o esnada geride kalanların öyle bir şansı yok. Aynısı şu an için de geçerli aslında. Oradakiler daha kolay ev sahibi olabiliyorlar burada.” (K6)

“Arabalar, radyo burada görülen değişiklikler yurt dışı göçüyle birlikte. Zamanında 4 dönüm araziye 1 radyo değişmişler. Çeken tek kanal da Şam kanalıymış.” (K8)

“Yeğenim küçük bir televizyon getirdi yazın yanında. Ama ilk defa gelen bir şey değil tabii. Eşya, yiyecek, içecek getiriyorlar yanlarında. Farklı yiyecekler getiriyorlar. Değişik sucuk, sosis, çikolatalar getiriyorlar.” (K23)

Yurt dışındaki bireyler, Sarılar Mahallesi'ni ziyaret ettikleri esnada yanlarında çeşitli ürünler getirmektedir. Bu ürünler, K10'un belirttiği üzere çoğunlukla *“giyim, çay, kahve ve çikolata”*dır. Yerel görüşmeciler, yurt dışındaki

bireylerin ilk zamanlar yanlarında getirdikleri yiyecekleri öncelikle mahallede yaşayan aileleriyle paylaştıklarını, mahalleliyle paylaşımın ziyaret süresinde olduğunu ifade etmiştir. K19, göçlerin ilk zamanlarından beri “*yurt dışından gelenlerin çikolata getirme alışkanlığı*” olduğunu ortaya koymuştur. Mahalle sakinleri, bu geleneğin halen devam ettiğini, her gelenin yanında çikolata getirip bunu mahallede yaşayanlara ikram ettiğini belirtmişlerdir. Bu durumda, yurt dışından getirilen çikolatanın ve çeşitli yiyeceklerin bireyin yurt dışında yaşadığını, bu ürünlere kolaylıkla erişebildiğini gösteren ve ona prestij sağlayan bir ürün olarak kullanıldığı söylenebilir. Söz konusu çikolatalar, yurt dışında yaşayan ama mahalleye ziyarete gelmiş göçmenlerle yapılan görüşmeler esnasında araştırmacıya da ikram edilmiştir.

“Gelenler çikolata getiriyor bana. Kahve, çikolata getiriyorlar genelde. Eskiden dışarıdan getirdikleri eşyaları kendi evlerine getirirlerdi. Gümrükte yakalanmamak için saklayarak getiren de olurdu; ama kimisi parasını yatırıp eve getirirdi.” (K12)

“Alman çikolatası, sucuk, et gibi yiyecekler getiriyor benim çocuklar. Et daha ucuz yaşadıkları yerlerde.” (K20)

“Burada her şey var mesela. İstesek o çikolatayı alabiliriz burada da. Ama yurt dışından getirdiklerinin tadı daha güzel. Bence yani. Hem de hatırlanmak, sana oradan hediye bir şey getirilmesi güzel.” (K24)

Birçok katılımcı, yurt dışı göçünün Sarılar Mahallesi’ndeki kültürü önemli derecede ve olumlu biçimde etkilediğini belirtmektedir. Yurt dışı göçleri ve mahalleyi ziyarete gelen göçmenler, Altınözü Sarılar Mahallesi dışındaki hayatları ile yereli etkilemektedir. Yurt dışındakilerde görülen çeşitli kutlama aktiviteleri, yereldeki sakinlerce de benimsenmektedir. Ayrıca mahalledeki etkinlikler de çoğunlukla yurt dışındakilerin Sarılar Mahallesi’ni ziyaret edebileceği tarihlere göre ayarlanmaktadır.

“Göçün bu mahalleye olumlu etkisi var. Buradakilerin ufkunu açıyor, ayrı bir seçenek sunuyor. Türkiye’de Hristiyan ve Arap olmak da bir alanda yaşıyor onları. Gidebilme düşüncesi ve o seçenek güvende hissettiriyor. Gidince buraya çok bağlanıyorlar, daha çok görünür oluyorlar, hoşlarına gidiyor. Sahip çıkıyorlar buraya.” (K4)

“Eskiden düğünler ilkbaharda olurdu. Ama şimdi temmuz-ağustosta oluyor. Onların izinlerine göre oluyor çoğu düğün.” (K10)

“Etkileri elbette var, ilk defa yapılan şeylere de etkileri var. Mesela oradaki kızların oluşturduğu partiler var. Veda partisi, baby shower, team bride gibi şeyler. Burada da

yapılıyor bazen, Sosyal medyadan görüyorlar. Mesela havuz kenarlı evler değerlendiriliyor bu tür aktiviteler için.” (K19)

Yerel katılımcılar, göçlerin olumlu yönleri olduğu kadar olumsuz tarafları olduğunu da belirtmiştir. Bu olumsuzluklardan en çok vurgulananı Sarılar Mahallesi nüfusunun azalmasıdır. K23, “*Sarılar’dan giden insan sayısının zaman içinde çoğaldığı*”nı belirtmiştir. K20’ye göre “*mahallede nüfus azalırken yurt dışındaki şehirlerde artmaktadır.*” Ayrıca aileler ve çocukları artık yurt dışında yaşamaktadır ve oranın nüfusuna kayıtlıdır. Göç eden bireylerin gençlik hallerini de bilen mahalle sakinleri, şimdi bu bireylerin büyümüş hallerini ancak tatile geldiklerinde görebilmektedir. Kışın mahallede yaşayan insan sayısı azdır. Yaz aylarında ise nüfus 2-3 katına çıkmaktadır. Bu nüfus azlığı, zaten azınlıkta olan bireyleri, sayıca daha büyük bir azınlığa dönüştürmektedir. Ayrıca K19’a göre mahalledeki kültür yok olmaya meyillidir ve topluluk üyelerinin sayısı da yurt dışı göçleri sebebiyle günümüzde de azalmaktadır.

“Buradakiler yalnızlaşıyor, göç bu sebeple burayı etkiliyor. Eskiden daha çok kişi vardı. Kalabalık daha güçlü bir mahalleydi. Şimdi kimse kalmadı 5 haneden 4’ü boş. İç göç de çok aslında, sadece dış göç değil. Antakya, İskenderun, Ankara, İstanbul’a göç veriyor. Bu bölgede yaşayan insan sayısı azalıyor.” (K2)

“Mahallenin nüfusu kışın daha az, yurt dışındakilerin sayısı daha fazla şu an. Ama yazın çevre mahallelerin nüfusuna yaklaşır. Eskiden evler daha yakınmış mahallede birbirine. Eski Antakya sokakları gibi. Mahallede üstte evler, altta tarlalar varmış. Birbirlerine yakın olarak daha güvende hissedерlermiş. Azınlık oldukları için daha güvende hissetme amacı varmış. Şimdi öyle değil.” (K11)

“Mahalle yazın cıvılcıvılcı, kışın in cin top oynuyor. Göçlerin en olumsuz yanı mesela ben abimi çok özleyorum. Duygusal bakıyorum.” (K9)

Bazı katılımcılar, yurt dışı göçlerinin, yereldeki insanların zihinlerinde farklı bakış açıları oluşturduğunu ifade etmiştir. Örneğin, yereldeki bireylerin de yurt dışındakiler kadar para kazanmak istedikleri ve bu isteğin göç kararına dahi yol açtığı ifade edilmiştir. Öte yandan, bunun tersi durumlar da görülmektedir. Ayrıca, internet ve sosyal ağlar sayesinde yurt dışı menşeli birçok ürüne erişim kolay olduğundan, hediye beklemenin insanları o kadar heyecanlandırmadığı belirtilmiştir.

“Akıllı telefonlardan önce göçün çok etkileri oluyordu. Ama şimdi herkes her şeyi getiriyor internette, internet işi çok kolaylaştırdı. Eskiden pantolona, tişörtlere seviniyorduk. 10-15 yıl önce bunların etkisi vardı.” (K8)

“Bizi çok değiştirdi göçler. Para gücünün ön plana çıkmasına sebep oldu. Herkes daha güçlü seviyeye gelmek istiyor. Birbirini beğenmeme, rekabet ortamına sebep oldu.” (K19)

“Benim çocuklarım, mahallede kalmayı tercih ediyorlar. Yurt dışında yaşayan kuzenleri, tanıdıkları var. Ama hem buradaki yaşama ayak durmaları hem de dışarıdakilerle sürekli konuşmaları ve onların da yaşadıkları şartları çok yakından bildikleri için yurt dışına göç etmek istemiyorlar. Eskiden çoğu genç gitmek isterdi, halen de gitmek isteyenler var. Ama zaman değişiyor. Daha bilgili oldukları için dışarı gitme hayalleri yok.” (K24)

Birçok katılımcı, yurt dışı göçlerinin mahallede çeşitli alanlarda değişiklik yarattığı düşüncesini ifade etmiştir. K18, “*günümüzdeki göçmenler mahallede pek de değişiklik yaratmıyor, esas değişimin ilk gidenlerle birlikte gerçekleşti*” demiştir. Birkaç katılımcı, mahallede meydana gelen değişimlerin tamamen yurt dışına göçe bağlanmasının doğru bir yaklaşım olmadığını belirtmiştir. Buna göre değişimler, göçe ek olarak değişen zamanın ve gelişen şartların da sonucunda gerçekleşmiştir. Görüşmecilerin yurt dışı göçü ve yerele etkilerinin, zaman ve değişen yaşam standartlarına dair yorumları aşağıda verilmiştir.

“Mutlaka değişim olmuştur. Ama sadece yurt dışı göçleri değil, sosyal medya/basın da etkili oluyor mahalle çevresinin değişmesinde.” (K9)

“Mahallede değişim var evet ama hepsinin göçe bağlayamayız. Günümüz dünyası da değişiyor.” (K12)

“Yurt dışı göçlerine ek olarak, mahalledeki gençler okuyor. Çoğu üniversite bitiriyor. Böylece, onlar da değişim yaratabiliyorlar.” (K24)

5.3. Dini Etkiler

Göç olgusu ve ilgili hareketler, kısaca bir yerden başka bir yere gerçekleştiren yer değiştirmeler şeklinde tanımlanabilir. Göçün kadim bir geçmişe sahip olduğu ve bu geçmiş ilk insan Hz. Adem’e kadar götürmenin mümkün olduğu ifade edilebilir (Dölek, 2021: 111). Diğer bir deyişle, göç kavramı ve ilgili bakış açıları hem büyük kitleler için hem de daha küçük ve özel demografik, sosyolojik ve ekonomik gruplar için de geçerlidir (Galle vd., 1993: 159). Göç alan yazınında göç tanımı için birçok farklı açıklama vardır; ancak bunlar her bireye veya topluluğa uygunluk taşımamaktadır. Buna göre göç hareketlerinin incelenmesi, bir disiplinin etkisi yerine, birçok farklı bakış açısı gerektirmektedir. Örneğin Brettel ve Hollifield (2000: 1-7), sosyal bilimlerde göçe, özellikle de uluslararası göçe duyulan ilginin zaman içinde ivme kazandığını belirtmiştir. Göç, nüfus değişimini doğrudan etkileyen hareketlerden biridir ve sosyal bilimlere ek olarak nüfus bilimciler için de

önemli bir çalışma alanıdır. Söz konusu uzmanlar, popülasyonda meydana gelen değişimleri ve ardında yatan sebepleri araştırırken, göç ve ilgili hareketleri de incelemektedir.

Göç kararı, göç hareketleri ve sonuçları araştırılırken, kimlik kavramı oldukça önemli ve göz önünde bulundurulması gereken bir alandır (Kearney ve Beserra, 2004: 12). Bu bağlamda söz konusu kimlikler etnik kimlikler ya da dini kimliklerdir. Göç kararı, çoğunlukla menşe noktasında görülen çeşitli eksiklikler ve riskler sebebiyle alınır ve ilgili hareketler şartları iyileştirmek için gerçekleştirilir. Bu bağlamda kararının cinsiyet, dini ve etnik kimlikler gibi sebeplerle alındığı ifade edilebilir. Genel itibarıyla menşe ülkeden çıkılıp varılması planlanan nokta, bu kimliklerin nispeten daha rahat ifade edileceği ve yaşanabileceği nitelikte olmalıdır. Göçmenler, göç kararlarını bu seçicilikle alırlar. Connor'a göre (2012: 185) göç literatüründe mevcut ekonomi, iş gücü ve kazanç temelli teoriler, dini kimlik konusunun göçe olan etkisini açıklamada yetersiz kalmaktadır. Bu tür teorilerde göçün ardında yatan sebep çoğunlukla ekonomiktir ve araştırılması gereken din konusunun küresel göçte nasıl bir itici güç olduğudur. Günümüzde, sosyal ağların göçe etkisini ortaya koyan çeşitli teoriler sayesinde bunu yapmak olasıdır. Buna göre, göç eden ilk gruplar, arkalarından gelecek diğer grupları da etkilerler. Diğer bir deyişle, dini kimlik üzerinden oluşturulmuş ağlar, hem yerelden varış noktasına göçlerin devamlılığını sağlar hem de varış noktasında bu kimliklere sahip bireylerin sayısını artırarak söz konusu ağların genişlemesine yol açar. Din, bireyin hayatında önemli bir yere sahipse ya da bulunan mekâna özgü bir nitelikteyse, dinin göç kararında etkili olduğu düşünülebilir. Ancak burada söz konusu göçün, göçmenin ayrıldığı noktadaki ibadet yerini ve oradaki sosyo-dini ağını geride bırakması anlamına geldiği belirtilmelidir. Buna göre, bazı göç kararlarının bu ihtimal göz önünde bulundurularak alındığı, diğer bir ifadeyle dini kimliğin getirdiği grup üyeliğinin yararların kaybı riskinin de bu karar esnasında etkin bir rol oynadığı ortaya konabilir. Bu bağlamda, göç kararının alınması ve söz konusu noktadan ayrılmanın düşük ihtimalli olduğu söylenebilir (Myers, 2000: 759-760).

Üç dini gelenek olarak Hristiyanlık, Müslümanlık ve Yahudilik birbirine benzer birçok özelliğe sahiptir; bunlar arasında göç önemli bir konumdadır. Göç ve göçmen eylemleri, bu üç dinin tarihinde önemli noktalardır (Padilla ve Phan, 2014: 2). Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi, bütünüyle Arap-Hristiyan nüfusa sahiptir. Mahallede 2 kilise vardır ve ibadetler aktif şekilde devam etmektedir. Bu

kiliseler, Ortodoks Hristiyanlara ve İsa Mesih Kilisesi'ne katılan bireylere hizmet vermektedir. K1'e göre *"Ortodoks Hristiyanlar söz konusu mezhebin gereklerini yerine getirirken, İsa Mesih Kilisesi üyeleri Hz. İsa'nın öğretilerini anlamayı ve onu insanlara anlatmayı amaçlamaktadır."* Mahalle aynı zamanda, 1960'lı yıllardan beri birçok farklı ülkeye göç vermektedir. K14, göç verilen ülkeler arasında *"Avrupa ülkeleri, Arap ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri vardır"* demiştir. İlk göç hareketleri işçi göçü olarak başlamış olup; süreç içerisinde göçmenler, aile birleşimleri sağlamış ve varış noktalarında kalıcı yerleşimciler haline gelmişlerdir. Tez boyunca katılımcılarla yapılan görüşmelerde göç kararının ardında yatan itici gücün ekonomik sebepler ve yoksulluk olduğu görülmüştür. Sarılar Mahallesi'nden dini sebeplerle yurt dışına göç eden birey sayısı, ekonomik sebeple göç eden kişi sayısına kıyasla daha azdır. Yurt dışı göçünün yereldeki dini etkileri hakkında bilgi almak için mahalle kiliselerinin önde gelen kişileriyle görüşülmüştür. Söz konusu kişilere yöneltilen sorular (Ek-2) mahalle kiliselerinin tarihi, üye sayıları, ibadet şekilleri ve bu konularda göçler doğrultusunda meydana gelen değişiklikleri kapsamaktadır.

Mahalle sakinleriyle yapılan görüşmeler, yurt dışı göçünün mahalleye ve sakinlerin yerel yaşantılarına dini yönden etki ettiğini ortaya koymuştur. Buna göre, yurt dışı göçleri sonucunda mahalleye getirilen çeşitli düşünceler ve dini fikirler, yerel sakinlerde karşılık bulmuş ve dini inanış konusunda birtakım değişimlere neden olmuştur. Aynı zamanda kiliselerin yurt dışında ikamet eden üyeleri, çeşitli bağışlarla ve yardımlarla hem kilise binalarının hem de inancın devamlılığını sağlamaktadır. K14, mahalledeki kiliseler hakkında bilgi verirken *"Sarılar Mahallesi'nde bulunan Sarılar Aziz Georgias Ortodoks Kilisesi binası 1700 yıllık geçmişe sahiptir ve halen ayaktadır"* demiştir. K1, aynı mahallede yapılan *"İsa Mesih Kilisesi binasının 3 Ağustos 2008'de açıldığı"*nı belirterek, kilise açılışına Sarılar Mahallesi'nden birçok kişinin katıldığı bilgisini paylaşmıştır.

Yerel görüşmeciler, yurt dışı göçünün dini etkilerinin hem inanışta bir çeşitlilik yarattığını hem de yeni bir kilise binasının yapıldığını belirtmişlerdir. Göçler öncesinde Sarılar Mahallesi sakinleri büyük oranda Ortodoksluk mezhebine tabidir ve ilgili pratikler yerine getirilmektedir. Yurt dışı göçü etkisiyle mahallede ayrıca İsa Mesih Kilisesi kurulmuştur. Kilise üyelerine göre inanışa göre izlenmesi gereken yol, İsa Mesih'in yoludur ve öğretileridir. Bu öğretiler her türlü mezhepten bağımsızdır. K1, *"kilise esasen toplanma yeri anlamındadır ve Tanrı, beşeri yapılara*

değil imanlı bireyin kalbinde kendine yer bulur” demiştir. Mahalle sakinlerinin yurt dışı göçü ve göçün dini etkileri üzerine düşünceleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Göçün mahallemizdeki dini etkileri olumlu yönde çoğunlukla. Burada kilise özelliklerine bir aydınlanma getirdiler. Buradakilere, kendi özlerini unutmışlara uyaran oldular ve yeni bir kilise oluşturduk.” (K2)

“Ortodoks kökenliyiz genel olarak. Mezhepten çıkıp gerçek Hıristiyanlığa yönelmemize ve 2. kilisenin kurulmasına sebep oldu yurt dışına yapılan göçler. Son zamanlarda Türkçe de oluyor kilisedeki dualar ve ibadetler.” (K13)

“İsa Mesih inancında biz İsa Mesih’in sözlerini, öğretilerini takip ediyoruz. Katı kurallar ya da kesin yargılar olmadan, sadece kutsal kitabı anlayıp onu aktarmayı amaçlıyoruz. Bu yüzden bu kiliseye geçtim ben. Yurt dışından gelenler, buradaki büyüklere bunu anlattılar, onlar da bize aktardı.” (K24)

Yerel görüşmeciler, yurt dışından gelen göçmenlerin inanç değişiminde ve kilise inşasında hem düşünsel hem de finansal olarak yardım sağladıklarını belirtmişlerdir. K1, İsa Mesih Kilisesi’nin ilk olarak ev toplantıları yapan bir grup insan halinde başladığını belirtmiş ve “zaman içinde, anlattığımız kutsal kitap öğretileri sonucunda benimseyenler çoğalmış ve evlere sığamaz olmuştur” demiştir. K1’e göre yurt dışındakiler, yereldeki üyelere bir ibadet yeri kurulması için yardımcı olmuşlardır ve “kilise için bir proje çizilmiş, yurt dışından para gönderilmiş ve 2008 yılında açılışı yapılmıştır.” K1, kilise arazisinin yurt dışındaki bir fert adına satın alındığını ifade etmiştir. Katılımcılar, yurt dışındakilerin para yönünden çok büyük katkısı olduğunu belirterek, kilise binasındaki ibadetlerin ev toplantılarının daha resmî şekilde devamı olduğunu ortaya koymuşlardır. Yapılan görüşmelerde katılımcılar, yurt dışındaki göçmenlerin etkisini de içinde barındırarak gelişen bu inanç şekline rağmen, Ortodoksluk mezhep inancına sahip mahalle sakinlerinin daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir. K14, mahallede 360 hane olduğunu ve bunların yurt dışı ile irtibat halinde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca K14, “*Sarılar Mahallesi’ndeki düğün ve cenazeler Avrupa’dakilere haber edilir, onlar da aynı şekilde mahalledeki kiliselerle iletişim halindedir*” demiştir. Sarılar İsa Mesih Kilisesi yapımında, yurt dışındaki bireylerin gönderdikleri para kullanılmıştır. Aziz Georgias Ortodoks Kilisesi binası onarımında da yurt dışından gönderilen paradan yararlanılmaktadır. İsa Mesih Kilisesi inşasında görev almış sakinlerin yorumları şu şekildedir:

“Kilisenin ihtiyaçlarındanım ben. 1994’te burada İsa Mesih Kilisesi’ni biz yaptık.” (K20)

“Dışarıdan yardım geldi, para geldi kiliseyi yapmak için. İnşasını, dikilmesini mahallenin fertleri yaptı.” (K21)

“Ortodoks Kilisesi yenilendi mesela; ama deprem oldu. İsa Mesih Kilisesi yurt dışından gelen paralarla yapıldı. İnancın devamını sağlıyor yurt dışından buraya yardım yollayanlar.” (K15)

Mahalle sakinleri, yurt dışından gönderilen paranın kilise inşa ve onarımlarında kullanıldığını ortaya koymuşlardır. Ayrıca kiliselerdeki mevcut ikonaların ve resimlerin yurt dışından getirildikleri belirtilmiştir.

“Yurt dışından buraya para akışı var. Mahalle için olanlar daha çok kiliseye yardım ve eksiklerin giderilmesi için oluyor.” (K7)

“Eski ikonalar Şam Patrikhanesi’nden gelmiş.” (K8)

“Ticari bir amaç yok ikonaların mahalleye getirilmesinde. Yurt dışındakiler çoğunlukla kilise için ikona ve resim getiriyorlar.” (K9)

6 Şubat depremleri esnasında Sarılar Ortodoks Kilisesi hasar almıştır. İsa Mesih Kilisesi depremi hasarsız atlattır. Yurt dışındaki göçmenler, süreç boyunca söz konusu kiliselerin üyelerine parasal destek sağlamış ve çeşitli yardım tırları göndermiştir. Yurt dışından gönderilen paralarla yapılan iyileştirme çalışmaları halen sürmektedir.

“Deprem zamanı oradakiler toplanıp kiliseler, Hristiyan dernekleri, insani yardım dernekleri buraya yardım yaptılar. Din kardeşleri kazanıyor ve zor durumdakilerle paylaşıyor.” (K8)

Sarılar Mahallesi’nden yurt dışına, özellikle Avrupa ülkelerine göçler uzun yıllardır devam etmektedir ve birçok katılımcı, bunun artık bir gelenek, bir kültür haline geldiğini belirtmiştir. Halen mahallede yaşayan neredeyse her aileden bir kişi ya da bir tanıdık yurt dışındaki farklı şehirlerde ikamet etmektedir.. Mahallenin birçok yerel sakininin yurt dışı oturum izni ve vize başvuruları mevcuttur. Yurt dışındaki resmi ve dini kurumlar, çeşitli eğitimler ve atölyeler için mahalleden öğrenci seçerken, bu öğrencileri bu başvurulara göre değerlendirmektedir. Yurt dışındaki bir ülkeye vize başvurusu olan öğrencilerin bazı atölye ve eğitim katılım istekleri, K14’ün ifade ettiğine göre “*Sarılar’a geri dönmeleri ihtimali öne sürülerek reddedilmektedir.*”

Yereldeki kiliseler ve yurt dışında bu kiliselerin devamı işlevi gören kilise vakıfları ve toplulukları, çeşitli sosyal medya araçları ve grupları yardımıyla birbiri ile iletişim halindedir. İki taraf da hem yerel hem de yurt dışı birçok gelişmeden haberdardır. Duyurular ve yardım istekleri bu gruplar üzerinden yapılmaktadır. Yerel kilise gruplarında, yurt dışındaki sakinler de mevcuttur. Katılımcıların yurt dışı

göçünün yereldeki dini yansımalarında sosyal medya iletişim grupları üzerine düşünceleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Bilgilendirme mesajlarımız oluyor. Ölüm, düğün, cenaze gibi duyuruları bu gruplarda paylaşıyoruz. Yurt dışındaki kardeşlerimiz de var bu gruplarda.” (K14)

“Kendi aralarında Whatsapp grupları var. Köln yönetiminde kilisemiz var. Buradakileri de WP grubu var. Haberleşme sağlanıyor. Bütün Avrupa’daki yönetimlerle WP grubu var. Kilise onarımı falan hep oradan haberleşiyorlar. Çoğu grupta ekliler. Kilise gruplarımız var, sadece yöneticiler yazıyor ama Avrupa’dan olanlar da görüyor, ekliler. Duyurular paylaşıyor, böyle grubumuz var.” (K19)

Söz konusu sosyal medya gruplarında hem Sarılar Mahallesi’nde yaşayan sakinlerin hem de yurt dışında yaşayan göçmen bireylerin yer alması, iki tarafında da birbirinden haberdar olması ve kültürün devamlılığının iki yönlü olarak sağlanması açısından oldukça önemlidir. Bu şekilde iki taraf da birbiri için bilinir bir konumdadır ve gelecek kuşaklar için de daha tanınır hale gelmektedir.

SONUÇ

Günümüzde göçün ve ilgili hareketlerin tanımını yalnızca bir disiplinin perspektifi ile kapsamlı bir şekilde vermek olası değildir. Mevcut teoriler, bireysel göçler ya da insan topluluklarının göçleri düşünüldüğünde, neredeyse her bağlamda ve her birey ya da topluluk için bir model oluşturacak bir şemaya sahip değildir. Bunun yerine, hazırlanan çalışmalar, göç kavramını ve hareketlilikleri çeşitli başlıklar üzerinden farklı bakış açılarıyla ele almaktadır. Ardında yatan sebep fark etmeksizin, göç olgusunun içinde sosyal ilişkiler barındırdığı birçok akademisyen tarafından ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, göç kavramını sosyal ilişkiler temeline oturtmadan, sadece sayısal veriler üzerinden yapılan çalışmaların kapsam bakımından eksik kaldığı ve ilgili göç hareketlerini açıklamada yetersiz olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle, bireylerin ya da toplulukların göç kararlarının ve yer değiştirmelerinin sebeplerini anlamak ve sonuçları hakkında çıkarımlara sahip olmak ve bu verileri gelecekteki çalışmalarda kullanıp süreçleri daha anlaşılır kılabilmek için disiplinler arası (interdisipliner) bakış açılarına ve çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Göçün doğasının süreç içerisinde değişmesinin bir sonucu olarak göç nedenleri de değişim göstermiştir. Bu bağlamda, son yıllarda ülkemizde de ivme kazanan göç çalışmaları, disiplin olarak ortaya çıktığı ilk yıllarda göç olgusunu daha çok bireylerin ekonomik ilişkileri bağlamında ele almaktaydı. Bu yaklaşımdan hareketle, toplumsal ilişkilerin ancak ekonomi temelinde gelişen hiyerarşik ilişkiler seviyesinde var olduğu ve sosyal gruplar, diğer bir deyişle göç edilen yerde yaşayanlar ve göçmenler arasındaki etkileşimin yalnızca ekonomi ve geçim temelli güç ilişkileri bağlamında, yani ikiliklerin merkezinde meydana geldiği belirtilmektedir. Ancak hazırlanan çalışmalar göç hareketlerinin temelinde finansal sebepler olsa bile, günümüzde ilişki ağları, güvenlik sorunları ve iklim krizi gibi çeşitli başlıklar sebebiyle de gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Buna göre göç hareketlerinin göç eden bireylerin, geride bırakılan ülke ve orada yaşamaya devam edenlerin, varış noktasındaki yaşantılar ve bunlarda meydana gelen değişikliklerin ekonomik sebeplere ek olarak birçok nokta üzerinden değerlendirilmesi ve yorumlanması ile daha geçerli veriler ortaya koyacaktır.

Hatay ili Altınözü ilçesinde Arap-Hristiyan nüfusa sahip Sarılar ve Tokaçlı adlarında iki mahalle mevcuttur. Bu mahalleler, 1960'lı yıllardan beri yurt dışına göç vermektedir. Bu tez çalışması, Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göç ve bu göçün yerele yansımaları üzerine hazırlanmıştır. Bu sebeple, Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göç eden bireylerle ve halen mahallede ikamet eden sakinlerle görüşmeler yapılmıştır. Tez çalışması için toplamda 50 kişi ile görüşülmüştür. 25 katılımcı yurt dışına göç etmiştir; geri kalan 25 katılımcı ise halen Sarılar Mahallesi'nde yaşamaktadır. Yurt dışına göç etmiş katılımcıların yaş ortalaması 25-86 olup, yerel katılımcıların yaş ortalaması 18-90'dır. 18 yaş altı bireyler bu çalışmanın dışında tutulmuştur. Tez genelinde görüşme yapılan toplam kadın katılımcı sayısı 17, erkek görüşmeci sayısı 33'tür. Yurt dışındaki bireyler ile çoğunlukla çevrim içi görüşmeler yapılmıştır. Bazı bireylerle, Sarılar Mahallesi'ni ziyarette geldikleri esnada yüz yüze görüşülmüştür. Ek olarak, yurt dışına göç etmiş; ancak bir süre sonra Sarılar Mahallesi'ne kesin dönüş yapmış bireyler vardır. Bu bireylerle de mahallede görüşülmüştür. Halen Sarılar Mahallesi'nde yaşayanlarla yapılan görüşmeler, mahallede ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

Yurt dışına göç edenlerle yapılan görüşmeler esnasında bireylere Ek-1'de yer alan sorular yöneltilmiştir. Bu sorular bireylerin göç kararı, göç esnası ve sonrası deneyimlerini farklı açılardan anlatmasına olanak sağlamaktadır. Görüşmenin ilerleyişine ve alınan cevaplara göre, katılımcılara farklı sorular da yöneltilmiştir. Böylece, bireyin deneyimlerinin farklı disiplinlerden çalışmalara yapılan referanslarla daha iyi anlaşılması ve yorumlanabilmesi sağlanmıştır. Bireyler, kendi deneyimlerinin yanı sıra bildikleri diğer göçmenlerin de hikayelerinden bahsetmişlerdir. Bu şekilde araştırmacı, katılımcıların dışındaki göçmenlerin yaşadığı süreçler hakkında da bilgi sahibi olmuştur.

Yurt dışına göçler, giden ilk kuşak için, mahallede yaşanan ekonomik sıkıntılar sebebiyle gerçekleşmiştir. Söz konusu göçler, Türkiye ile Avrupa ülkeleri arasında imzalanan iş anlaşmaları sonucunda başlamış ve mahalleden birçok erkek, çalışmak için Almanya, Fransa ve Hollanda gibi ülkelere gitmiştir. Mahalleden Arap ülkelerine göç edip orada çalışan bireyler de olmuştur. Arap-Hristiyan bireyler, göç edecekleri ülkeleri seçerken din konusunun ekonomi kadar önemli bir etken olmadığını belirtmişlerdir. Mevcut iş gücü açığı ve kazanç olasılığı neredeyse, göç hareketleri o tarafa doğru olmuştur. Ekonomik sebepli ve çalışıp iyi para kazanmak için göç edenlere ek olarak evlilik ve aile birleşmesi yoluyla yurt dışına giden

bireyler de olmuştur. Günümüzde, bunlara ek olarak yurt dışında eğitim görmek amaçlı göçler de görülmektedir.

Yerel sakinlerle yapılan görüşmelerde, Ek-2, Ek-3 ve Ek-4'teki sorulardan yararlanılmıştır. Ek-2 formunda yer alan sorular halen Sarılar'da yaşayan bireylerin yurt dışı göçü hakkındaki kişisel düşüncelerini, bu göçlerin yaşantılara ve mahalleye yansımalarını ortaya koymaya yöneliktir. Görüşmecilere, anlattıklarından yola çıkılarak form haricinde sorular da sorulmuştur. Ek-3 ve Ek-4 veri toplama formları, Sarılar Mahallesi Derneği ve Sarılar Mahallesi Kültür-Sanat Dergisi için hazırlanan sorulardır. Sarılar Mahallesi Derneği, mahallede çeşitli etkinlikler düzenleyen aktif bir dernektir. Ek-3'te, dernek hakkında bilgi almaya ve yurt dışı göçünün derneğe etkilerine yönelik sorular mevcuttur. Mevcut dönem ve önceki dönem dernek yönetim kurulu üyeleriyle yapılan görüşmelerde Ek-3'teki sorulardan yararlanılmıştır. Dergi ve içeriği hakkında bilgi edinmek için Ek-4'teki sorular kullanılmıştır. Sorular, yayın kurulu üyelerine yöneltilmiştir ve derginin içeriği, nasıl hazırlandığı, yurt dışındaki bireylerden alınan geri dönüşler üzerinedir.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde elde edilen veriler göç araştırmaları literatüründe mevcut, birçok alanda hazırlanmış çalışmalar ve göç hareketlerine ilişkin ortaya konmuş teorilere referansla incelenmiştir. Göç olgusu ve ilgili hareketlerin girift yapısı sebebiyle, başvuru yazılı ve çevrim içi kaynaklar birçok farklı disiplini ve bakış açılarını içermektedir. Görüşmecilerin göç sürecine dair yorumları ekonomik, sosyal, psikolojik ve dini sebebin göçle ilişkisi doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu şekilde, Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göçlerin doğasını daha iyi anlamak mümkün olmuştur.

Türkiye'nin birçok farklı noktasından yurt dışına göçler ile mukayese edildiğinde, Hatay ili Altınözü ilçesi Sarılar Mahallesi Hristiyanlarının yurt dışına göçü, ilk gruptaki göç hareketleri ile benzer özelliklere sahiptir. Söz konusu göçler ekonomik sıkıntılar temelinde gerçekleşmiştir. Dini ve sosyokültürel sebeplerin etkisi, ekonomik nedenlere göre daha düşüktür. Yurt dışına göç ve yerele yansımalarına dair yapılan saha araştırmaları ve derinlemesine görüşmeler sonucunda, göç kararının ve sonrası süreçteki yaşantıların mevcut literatürdeki birçok çalışma ile uyumlu olduğu gözlemlenmiştir. Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göç eden birçok birey, halen mahalle ile bağlarını koparmamıştır. Bu bireyler, mahallede inşa ettikleri evlerin yanı sıra yurt dışından mahalleye çeşitli yiyecekler, kıyafet ve ikonalar getirmektedir. Bu maddi kültür unsurları, mahallede çeşitli

değişimlere neden olmaktadır. Villa tarzı lüks evler, mahallenin görünüşünü değiştirmektedir. İlk yıllarda başlayan çikolata getirme alışkanlığı halen devam etmektedir. Bu davranışın yerleşik bir hal aldığı ve halen her yıl yurt dışından gelenlerin çikolata getirdiği gözlemlenmiştir. Yurt dışı göçleri mahallede kültürel ve dini boyutlarda değişimler yaratmıştır. Göçün başladığı ve zirve noktasına ulaştığı dönemlere kıyasla mahallede düğün adetleri, kılık ve kıyafette değişiklikler meydana gelmiştir. Ek olarak, yurt dışına göçün yerele etkisiyle mahallede yeni bir kilise oluşturulmuştur.

Katılımcılara göre Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göç artık durma noktasına gelmiştir. Birçok insan göç etmeyi istemektedir; ancak bu adımı atıp aksiyon alan insan sayısı oldukça azdır. Yeni nesil, çoğunlukla evlilik yoluyla yurt dışında gitmektedir. Çalışmak ya da eğitim görmek için yurt dışına giden birey sayısı daha azdır. Bu noktada, göç konusundaki bu isteksizlik iletişim ağları teorisinde öne sürülen teknolojik gelişmelerin ve göç edilmesi planlanan ülkedeki insanlar mevcut ilişkiler ağlarının göçü kolaylaştırdığı düşüncesi ile ters düşmektedir. Potansiyel göçmen, bilgi edinmek için her türlü teknolojik kaynağa ve insan ilişkilerine sahiptir; ancak göç kararı almamaktadır. Bunun iki sebebi olabilir; birincisi birey, göç ihtimalini düşünse bile yerelde şartlar henüz bu göçü gerekli kılacak derecede ikna edici değildir. İkinci sebep ise, yurt dışından mahalleye gönderilen paranın ve mahallede yapılan çeşitli çalışmaların bu göçleri ertelemesidir. Katılımcılar, mahalleden ayrılan ilk göçmenlere imrenip gitme kararı aldıklarını da söylemişlerdir. Yurt dışına göç eden bireyler, eski dönemlerde olduğu gibi mahalleyi ziyaret etmektedir. Ancak mahallede yaşayanlar, günümüzde, onların uzun çalışma saatleri sonucunda iyi şartlara sahip oldukları hakkında bilgi sahibidir. Dolayısıyla, harcanması gereken emek ve uyulması gereken kurallardan haberdarlardır. Bu bilgili olma durumu, büyük göç dalgalarının önüne geçmektedir.

Özetle, Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göç, yerel yaşantıları etkilemiştir ve halen etkileyen bir süreçtir. Yapılan görüşmelerde göç olgusu, disiplinler arası bakış açısıyla ele alınmıştır ve görüşmecilerin konu hakkındaki paylaşımları da bu doğrultuda yorumlanmıştır. Uluslararası göç, menşe ve varış ülkelerini ve buradaki bireyleri de çeşitli açılardan etkiler. Sarılar Mahallesi'nden yurt dışına göçün hem göç edenlerin hem de geride bırakılan çevrenin üzerinde farklı etkileri ve yansımaları olmuştur. Bu etkileri ekonomik, sosyokültürel, psikolojik ve dini yönleriyle ele almak mümkündür. Bu nedenle saha görüşmeleri, çeşitli disiplinlerden birçok bakış

açısı ile ele alınmıştır. Ulaşılan bulgular, gelecekte de yurt dışı göçlerinin yerele etkileri üzerine hazırlanacak farklı çalışmalar için referans noktası olabilir.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Adıgüzel, Ş. (2014). Hatay Büyükşehir Belediyesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(5), 54-76.
<https://doi.org/10.30803/adusobed.188829>
- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Adserà, A. ve Pytliková, M. (2016). Language and Migration. I. Ginsburgh, V. ve Weber, S. (Der.), *The Palgrave Handbook of Economics and Language* içinde (ss. 342-372). London: Palgrave Macmillan.
https://doi.org/10.1007/978-1-137-32505-1_13
- Ak Akyol F. (2008). Parçalanmış Kimlikler: Fransa'daki Göçmen Türk Kadınlarının Özel Kamusal Stratejileri. D. Danış ve V. İtiş (Der.), *Entegrasyonun Ötesinde: Türkiye'den Fransa'ya Göç ve Göçmenlik Hareketleri* içinde (ss. 223-234). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Akyıldız, İ. E. (2016). Göç Teorilerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 35(2), 127-176.
- Aktarer, S. (2023). Edebiyat ve İnsan Hakları. B. Güzel (Der.), *İnsan Hakları* içinde (ss. 71-88). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Alagöz, C. (1944). Coğrafya Gözüyle Hatay. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 2(2), 203-216.
- Altınözü Kaymakamlığı. Altınözü Nüfusu. 17 Haziran 2024 tarihinde <http://altinozu.gov.tr/nufusu> adresinden erişildi.
- Arabacıoğlu, B. (2018). Göç Eden Kültür. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 83-91.
- Arango, J. (2000). Explaining Migration: A Critical View. *International Social Science Journal*, 52, 283-296. <https://doi.org/10.1111/14682451.00259>
- Arnold, W. (1995). Arabian Dialects in the Turkish Province of Hatay. *Proceedings of the 2nd International Conference of L'association Internationale Pour La Dialectologie Arabe* içinde (ss. 1-10). University of Cambridge.

- Attfield, J. (2000). *Wild Things: The Material Culture of Everyday Life*. New York: Berg.
- Aydın, F. (2014). Uluslararası İşgücü Anlaşmaları. F. Aydın (Der.). Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayınları.
<https://www.csgeb.gov.tr/media/1341/isgucuanlasmalari.pdf>
- Bahadır, G. (2013). Kuruluşundan Memlûklere Kadar Antakya Tarihi. A. Gündüz (Der.), *Hatay Tarihi* içinde (ss. 19-135). Ankara: Anıt Matbaa.
- Bartram, D., Poros, M. V. ve Monforte, P. (2017). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. (I. A. Tuncay, Çev.). Ankara: Hece Yayınları. (2014).
- Bauman, Z. (2015). *Akışkan Modern Dünyada Kültür*. (İ. Çapcıoğlu ve F. Ömek, Çev.). Ankara: Atıf Yayınları. (2011).
- Bauman, Z. (2018). *Kapımızdaki Yabancılar*. (E. Barca, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2021). *Akışkan Modern Dünyadan 44 Mektup*. (P. Siral, Çev.). İstanbul: Habitus Yayıncılık. (2010).
- Beneria, L. ve Roldan, M. (1987). *The Crossroads of Class and Gender*. Chicago: University of Chicago Press.
- Berger, J. ve Mohr J. (2021). *Yedinci Adam: Avrupa'da Bir Göçmen İşçinin Hikayesi*. (C. Çapan, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (1975).
- Berktaş, F. (2018). Türkiye'de Siyasi Düşünce Tarihçiliği ve 'Kendine Ait Bir Tarih.' M. A. Akyurt (Ed.) *Sosyoloji Seminerleri 3: Şehir ve Sosyoloji* içinde (ss. 117-138). İstanbul: ALFA Basım Yayım Dağıtım.
- Bilgin, Ö. (2021). Göç ve Sivil Toplum İlişkisi: Hatay'daki Sivil Toplum Kuruluşlarının Suriyeli Göçmenlere Yönelik Faaliyetleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Boas, F. (2017). *Antropoloji ve Modern Yaşam*. (D. Uludağ, Çev.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Bolat, D. (2015). Bilim, Cinsiyet, Nesnellik: Feminist Nesnellik Arayışı Üzerine Bir Tartışma. *Sosyoloji Dergisi* (31), 1-17.
- Bora, T. (2005). Sunuş. T. Bora (Der.), *Taşraya Bakmak* içinde (ss. 7-11). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Borkert, M. (2018). Moving Out of the Comfort Zone: Promises and Pitfalls of Interdisciplinary Migration Research in Europe. R. Zapata-Barrero ve E.

- Yalaz (Der.), *Qualitative Research in European Migration Studies* içinde (ss. 57-73). <https://doi.org/10.1007/978-3-319-76861-8> (Open Access)
- Brettell B. C. ve Hollifield J. F. (2000). Introduction. B. C. Brettel ve J. F. Hollifield (Der.), *Migration Theory: Talking Across Disciplines* içinde (ss. 1-29). New York: Routledge.
- Brubaker, R. ve Cooper, F. (2000). Beyond “Identity.” *Theory and Society*, 29(1), 1 47. <http://www.jstor.org/stable/3108478>
- Can, R., Okuşluk Şenesen, R., Kadioğlu, S., Uzel, İ. (2009). Hatay Altınözü Sarılar Mahallesi Geleneksel Tıp Uygulamaları. *Folklor/Edebiyat* (60), 243-253.
- Carens, J. H. (1995). Immigration, Welfare and Justice. Warren F. Schwartz (Ed.) *Justice in Immigration* içinde (ss. 1-17). USA: Cambridge University Press.
- Castles, S. (2000). International Migration at the Beginning of the Twenty-First Century: Global Trends and Issues. *International Social Science Journal*, 52: 269-281. <https://doi.org/10.1111/1468-2451.00258>
- Castles, S. (2002). Migration and Community Formation under Conditions of Globalization. *The International Migration Review*, 36(4), 1143–1168. <http://www.jstor.org/stable/4149495>
- Castles S. ve Miller M. J. (1998). *The Age of Migration*. London: Macmillan Press LTD.
- Cengiz, A. K. (2013). Dolmuş İçi ve Dışı Nesneler ve Yazılar Aracılığıyla Kimliğin İfşası. *Antropoloji* (25), 89-116. https://doi.org/10.1501/antro_0000000031
- Cengiz, A. K. (2019). Bi(r)yerli ve Öteki Olmak. A. Y. Yakın ve Meriç Kükrer (Der.), *Etnografi: Olağan-ıçı Tecrübe* içinde (ss. 155-175). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Cengiz, A. K. (2021). Sosyal ve Kültürel Antropoloji ve Göç Çalışmaları. M. A. Kirman ve İ. Dölek (Ed.), *Göç ve Kültür: Disiplinlerarası Bir Yaklaşım* içinde (ss. 24-42). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Cengiz, A. K., Can Ş., Mimaroglu S. (2016). It Is Not Just An Egg: Play, Influence and Power Among Arab Communities in Samandağ Hatay. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(29), 295-313. <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.1269>
- Chambers, I. (1994). *Migrancy, Culture, Identity*. London: Routledge.

- Chami, R., Fullenkamp, C., & Jahjah, S. (2005). Are Immigrant Remittance Flows a Source of Capital for Development? *IMF Staff Papers*, 52(1), 55–81. <http://www.jstor.org/stable/30035948>
- Chimhowu, A. O., Piesse, J., Pinder, C. (2005). Socio-economic Impact of Remittances on Poverty Reduction. S. M. Maimbo ve D. Ratha (Der.), *Remittances: Development Impact and Future Prospects* içinde (ss. 83-102). Washington: The World Bank.
- Cohen, A. P. (2004). *Topluluğun Simgesel Kuruluşu*. (M. Küçük, Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları. (1985).
- Cohen, J. H. (2011). Migration, Remittances, and Household Strategies. *Annual Review of Anthropology*, (40), 103-114. <http://dx.doi.org/10.1146/annurev-anthro-081309-145851>
- Connor, P. (2012). International Migration and Religious Selection. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 51(1), 184–194. <http://www.jstor.org/stable/41349936>
- Czaika, M. ve de Haas, H. (2014). The Globalization of Migration: Has the World Become More Migratory? *The International Migration Review*, 48(2), 283–323. <http://www.jstor.org/stable/24542790>
- Çağlar, T. (2018). Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 26-49.
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (17), 67-91.
- Çetin, Y. (2021). Göç ve Kültür Felsefesi. M.A. Kirman ve İ. Dölek (Ed.), *Göç ve Kültür: Disiplinlerarası Bir Yaklaşım* içinde (ss. 101-120). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Dağlı, B. (2022). Tarihi ve Arkeolojik Veriler Işığında Altınözü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Danış, D. (2017). Türkiye’de Göç Konulu Tezler. Göç Araştırmaları Derneği Bülteni, (1), 5-18. <https://gocarastirmalaridernegi.org/attachments/article/60/gar-bulten01.pdf> (Erişim Tarihi: 12.11.2021)
- de Haas, H. (2005). International Migration, Remittances and Development: Myths and Facts. *Third World Quarterly*, 26(8), 1269–1284.

<http://www.jstor.org/stable/4017714>

de Haas, H., Czaika, M., Flahaux, M. L., Mahendra, E., Natter, K., Vezzoli, S. ve Villares Varela, M. (2019). International Migration: Trends, Determinants, and Policy Effects. *Population and Development Review*, 45(4), 885–922.

<http://www.jstor.org/stable/45285994>

Doğruel, F. (2013). *İnsanîyetleri Benzer...: Hatay'da Çoketnili Yaşam Kültürü*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Douglas, M. (2005). *Saflık ve Tehlike: Kirlilik ve Tabu Kavramlarının Bir Çözümlemesi*. (E. Ayhan, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.

Dölek, İ. (2021). Hristiyanlık ve Göç. M. A. Kirman ve İ. Dölek (Ed.), *Göç ve Kültür: Disiplinlerarası Bir Yaklaşım* içinde (ss. 109-125). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Duman, L. (2017). Birinci Dünya Savaşı'ndan Günümüze Antakya/Hatay'daki Nüfus Hareketleri ve Göçler. H. Mertcan (Der.), *Asi Gülüşlüm: Ah Güzel Antakya* içinde (ss. 79-89). İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Duman, G. (2023). *Ötekilerin Başkenti*. İstanbul: Everest Yayınları.

Duman, G. (2024). *11. Peron*. İstanbul: Everest Yayınları.

Epstein, G. S. ve Gang, I. N. (2010). Migration and Culture. Epstein, G. S. Ve Gang I. N. (Ed.). *Frontiers of Economics and Globalization Volume 8: Migration and Culture* içinde (ss. 1-21). UK: Emerald Group Publishing Limited.

Erder, S. (1986). *Refah Toplumunda "Getto" ve Türkler*. İstanbul: Teknografik Matbaacılık

Ergin, E. (2020). Göçmen ve Mültecilerin Psikososyal Gereksinimleri. S. Buz ve H. Çevik (Der.), *Göç ve Entegrasyon Uygulama Alanları, Politikalar, Paydaşlar* içinde (ss. 75- 97). Ankara: Nika Yayınevi.

Esman, M. J. ve Rabinovich, I. (1988). The Study of Ethnic Politics in the Middle East. M. J. Esman ve I. Rabinovich (Der.), *Ethnicity, Pluralism, and the State in the Middle East* içinde (ss. 3-24). New York: Cornell University Press. <http://www.jstor.org/stable/10.7591/j.ctvr7f5dw.4>

Faist, T. (1997). The Crucial Meso-Level. *International Migration, Immobility and Development*. T. Hammer, G. Brochmann, K. Tamas ve T. Faist (Der.), *International Migration, Immobility and Development* içinde (ss. 59-90). Oxford: Berg Publishers.

- Faist, T. (2000). *The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*. Oxford: Clarendon Press.
- Faist, T. (2010). Diaspora and Transnationalism: What kind of Dance Partners? T. Faist ve R. Bauböck (Der.), *Diaspora and Transnationalism: Concepts, Theories and Methods* içinde (ss. 9–34). Amsterdam: Amsterdam University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt46mz31.4>
- Füruzan. (1989). *Yeni Konuklar*. İstanbul: Can Yayınları
- Galle, O. R., Burr, J. A. ve Potter, L. B. (1993). Rethinking Measures of Migration: On the Decomposition of Net Migration. *Social Indicators Research*, 28(2), 157-171. <http://www.jstor.org/stable/27522666>
- Goss, J. and Lindquist, B. (1995). "Conceptualizing International Labour Migration: A Structuration Perspective." *International Migration Review* 29(2): 317-351.
- Göçmen, Y. (2022). Hatay’ın Altınözü İlçesinde Kullanılan Arapça Lehçesi ve Bu Lehçede Yer Alan Bazı Atasözleri. *RumeliDE Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (26), 864-895. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1074120>
- Gökhan, İ. (2013). Hatay Bölgesinde Memlûkler Dönemi. A. Gündüz (Der.), *Hatay Tarihi* içinde (ss. 139-176). Ankara: Anıt Matbaa.
- Guilmoto, C. Z. and Sandron, F. (2001). The Internal Dynamics of Migration Networks in Developing Countries. *Population: An English Selection*, 13(2): 135-164.
- Güllüpınar, F. (2013). Göç Olgusunun Ekonomi-Politigi ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 53-85.
- Gündüz, A. (2013). Önsöz. A. Gündüz (Der.), *Hatay Tarihi* içinde (ss. 5). Ankara: Anıt Matbaa.
- Gündüz, A. (2013). Osmanlı Dönemi’nde Hatay Bölgesi. A. Gündüz (Der.), *Hatay Tarihi* içinde (ss. 177-307). Ankara: Anıt Matbaa.
- Güney, S. (2015). *Zor İsimli Çocuklar: Bir Gurbet Hikayesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Hagen-Zanker, J., (2008). “Why do People Migrate? A Review of the Theoretical Literature”, MPRA Working Paper, Maastricht Graduate School of Governance, https://mpra.ub.unimuenchen.de/28197/1/MPRA_paper_28197.pdf (Erişim Tarihi: 14.12.2023)

- Halfacree K. ve Boyle P. (1999). Introduction. Boyle P. Ve Halfacree (Der.), *Migration and Gender in the Developed World* içinde (ss. 1-23). New York: Routledge.
- Hammersley, M. (2017). What is ethnography? Can it survive? Should it? *Ethnography and Education*, 13(1), 1–17.
<https://doi.org/10.1080/17457823.2017.1298458>
- Hall S. (1991) "Old and New Identities, Old and New Ethnicities", A. King (Der.), *Culture, Globalization and the World System* içinde (ss. 41-68). Basingstoke: Macmillan (In association with [the] Department of Art and Art History, State University of New York at Binghamton)
- Hall, S. (2003), *Representation: Cultural Representations and Signifying Practice*. London: Sage Publications Ltd.
- Hatipoğlu, S. (2013). Cumhuriyet Dönemi Hatay Tarihi (1919-1985). A. Gündüz (Der.), *Hatay Tarihi* içinde (ss. 311-400). Ankara: Anıt Matbaa.
- Haviland, W. A., Prins, H. E. L., Walrath, D., McBride, B. (2008). *Kültürel Antropoloji*. (İ. D. E. Sarıoğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Hayter, T. (2000). *Open Borders: The Case Against Immigration Controls*. London: Pluto Press.
- Hobsbawm, E. (2006). Giriş: Gelenecekleri İcat Etmek. (M. M. Şahin, Çev.). E. Hobsbawm ve T. Ranger (Der.), *Geleneğin İcadı* içinde (ss. 1-18). İstanbul: Agora Kitaplığı. (1983).
- Hoerder, D. (1999). From Immigration to Migration Systems: New Concepts in Migration History. *OAH Magazine of History*, 14(1), 5–11.
<http://www.jstor.org/stable/25163321>
- Hoffmann-Nowotny, H. J. (1981). 4: A Sociological Approach toward a General Theory of Migration. *International Migration Review*, 15(1_suppl), 64-83. <https://doi.org/10.1177/019791838101501s06>
- Hutchinson, J. ve Smith, A. D. (1996). *Ethnicity*. Oxford: Oxford University Press.
- IOM (International Organization for Migration), Publications
https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf
- IOM (International Organization for Migration), Publications
<https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024>

- İçduygu, A. ve Sirkeci, İ. (1999). Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri. O. Baydar (Der.), *75 Yılda Köylerden Şehirlere* içinde (ss. 249-268). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Kabadayı, M. (2017). Kültürün Bereketli Toprağı: Hatay. H. Mertcan (Der.), *Asi Güllüşüm: Ah Güzel Antakya* içinde (ss. 35-57). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Kahraman, A. (1993), *Mukayeseli Dinler Tarihi*. İstanbul: Marifet Yayınları.
- Kaya, A. (2015). Euro-Türkler, Kuşaklararası Farklılıklar, İslam ve Entegrasyon Tartışmaları. *Göç Araştırmaları Dergisi* (1), 44-79.
- Kearney, M. (1986). From the Invisible Hand to Visible Feet: Anthropological Studies of Migration and Development. *Annual Review of Anthropology* 15: 331-361. <https://doi.org/10.1146/annurev.an.15.100186.001555>
- Kearney, M. ve Beserra, B. (2004). Introduction: Migration and Identities: A Class Based Approach. *Latin American Perspectives*, 31(5), 3–14. <http://www.jstor.org/stable/3185113>
- Kirman M. A. ve Güçlüten Ç. (2021) Türkçe Göç Yazını Üzerine Bir Araştırma. *Göç ve Din: Disiplinlerarası Bir Yaklaşım* içinde (ss. 71-84). Ankara: Astana Yayınları.
- Kolankaya, T. (2013). Antropoloji. *Maltepe Üniversitesi Felsefe Söyleşileri Dergisi*. 55(3), 27-31.
- Köhn, S. (2016). *Mediating Mobility Visual Anthropology in the Age of Migration*. New York: Wallflower Press.
- Kumpikaite, V. ve Zickute, I. (2012) Synergy of Migration Theories: Theoretical Insights. *Inzinerine Ekonomika-Engineering Economics*, 23(4), 387-394. <http://dx.doi.org/10.5755/j01.ee.23.4.1240>
- Kuran, E. (2021). *Onlar Göçtü Buradan: Türkiye'nin Yeni Göç Nesli*. İstanbul: Mundi Kitap.
- Laçiner, Ö. (2005). Merkez(ler) ve Taşra(lar) Dönüşürken. T. Bora (Der.), *Taşraya Bakmak* içinde (ss. 13-36). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3(1), 47–57. <https://doi.org/10.2307/2060063>
- Lewis, W.A. (1954). Economic Development with Unlimited Supplies of Labour. *The Manchester School of Economic and Social Studies*, 22, 139-191. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9957.1954.tb00021.x>

- Lewis, G. J. (1982). *Human Migration: A Geographical Perspective*. New York: St. Martin's Press.
- Mabogunje, A.L. (1970) "Systems Approach to the Theory of Rural-Urban Migration", *Geographical Analysis*, (2), 1-18.
- Mannik, L. ve McGarry K. (2017). *Practicing Ethnography: A Student Guide to Method and Methodology*. Ontario: University of Toronto Press.
- Massey, D. S. (1990). Social Structure, Household Strategies, and the Cumulative Causation of Migration. *Population Index*, 56(1), 3–26.
<https://doi.org/10.2307/3644186>
- Massey, D. S. (1999). Why Does Immigration Occur?: A Theoretical Synthesis. C. Hirschman, P. Kasinitz, ve J. DeWind (Der.), *Handbook of International Migration, The American Experience* içinde (ss. 34–52). Russell Sage Foundation. <http://www.jstor.org/stable/10.7758/9781610442893.9>
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A. ve Taylor, J. E. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431–466.
<https://doi.org/10.2307/2938462>
- Mertcan, H. (2017). *Asi Güllüşlüm: Ah Güzel Antakya*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Myers, S. M. (2000). The Impact of Religious Involvement on Migration. *Social Forces*, 79(2), 755–783. <https://doi.org/10.2307/2675516>
- Naz, Y. (2015). Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikası ve Uluslararası Göçün Türkiye'deki Güncel Sorunları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Oğuz, H. Ş. (2012). Alanda Bir Kadın. *Fe Dergi*, 4(1), 64-78.
https://doi.org/10.1501/Fe0001_0000000064
- Olejárová, E. (2007). Labor Migration As A Socio-Economic Phenomenon–Slovakia And The Czech Republic In A Comparative Perspective. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Central European University, Budapeşte.
- Özcan, E. D. E. (2017). Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. *İş ve Hayat*, 2(4), 183-215.
- Özkalp, E. (1995). *Sosyolojiye Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Padilla, E. ve Phan P. C. (2014). Introduction: Migration in Judaism, Christianity, and Islam. E. Padilla ve P. C. Phan (Der.), *Theology of Migration in the Abrahamic Religions* içinde (ss. 1-5). New York: Palgrave Macmillan.
https://doi.org/10.1057/9781137001047_1
- Pehlivanlı, H. ve Melek İ. (2013). Hatay Devleti'nin Kuruluşu. İ. Melek (Der.), *Hatay Devleti* içinde (ss. 25-204). Ankara: Anıt Matbaa.
- Petersen, W. (1958). A General Typology of Migration. *American Sociological Review*, 23(3), 256–266. <https://doi.org/10.2307/2089239>
- Piore, M. J. (1972). Notes For A Theory Of Labor Market Stratification <http://hdl.handle.net/1721.1/64001> (Erişim Tarihi: 14.12.2023)
- Piore, M. J. (1979). *Birds of Passage: Migrant Labor and Industrial Societies*. New York: Cambridge University Press
- Portes, A. (1997). Immigration Theory for a New Century: Some Problems and Opportunities. *The International Migration Review*, 31(4), 799–825.
<https://doi.org/10.2307/2547415>
- Ravenstein, E. G. (1889). The Laws of Migration. *Journal of the Royal Statistical Society*, 52(2), 241–305. <https://doi.org/10.2307/2979333>
- Sarıkoğlu, E. (2002), *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*. Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Sassen, S. (2003). Globalization or Denationalization? *Review of International Political Economy*, 10(1), 1–22. <http://www.jstor.org/stable/4177449>
- Schiller, N. G. ve Faist, T. (2009). Introduction: Migration, Development, and Social Transformation. *Social Analysis: The International Journal of Social and Cultural Practice*, 53(3), 1–13. <http://www.jstor.org/stable/23182381>
- Sjaastad, L. A. (1962). The Costs and Returns of Human Migration. *Journal of Political Economy*, 70(5), 80–93. <http://www.jstor.org/stable/1829105>
- Spindler, M. (2013). *International Relations: A Self-Study Guide to Theory*. Opladen: Barbara Budrich Publishers.
- Stark, O. ve Bloom, D. E. (1985). The New Economics of Labor Migration. *The American Economic Review*, 75(2), 173–178.
<http://www.jstor.org/stable/1805591>
- Stark, O. ve Taylor, J. E. (1991). Migration Incentives, Migration Types: The Role of Relative Deprivation. *The Economic Journal*, 101(408), 1163–1178.
<https://doi.org/10.2307/2234433>

- Stouffer, S. A. (1940). Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance. *American Sociological Review*, 5(6), 845–867.
<https://doi.org/10.2307/2084520>
- Stöhr, T. (2015). Siblings' interaction in migration decisions: who provides for the elderly left behind? *Journal of Population Economics*, 28(3), 593–629.
<http://www.jstor.org/stable/44280374>
- Şeker, M. (2017). Antakya: Kùltürler ve Diller Beşığı. H. Mertcan (Der.), *Asi Güllüşüm: Ah Güzel Antakya* içinde (ss. 139-144). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Şeker, D. ve Uçan, G. (2016). Göç Sürecinde Kadın. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 199-214.
<https://doi.org/10.18026/cbusos.36200>
- Tacoğlu, T. P., Sağır, A., Arık, F. (2016). Türkiye'nin Tek Arap-Ortodoks Köyü Tokaçlı'da Dinsel ve Kültürel Kimlik. *Milli Folklor*, 28 (110), 68-85.
- Taylor, E. J. (1999). The New Economics Of Labour Migration And The Role Of Remittances In The Migration Process. *International Migration*, 37(1), 63-88.
- Tekin, M. (1999). *Hatay'ın Tarihi*. Antakya: Zirem Basımevi.
- Tienda, M. ve Booth, K. Gender, Migration and Social Change. *International Sociology*, 6(1), 51-72. <https://doi.org/10.1177/026858091006001004>
- Toksöz, G. (2006). *Uluslararası Emek Göçü*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Tokgöz, Ü. (2022). Hatay Altınözü İlçesinde Yaşayan Hristiyan Topluluğun Müzikal Kùltürlerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Tuna, K. (2019). Toplumu Açıklama Girişimi Olarak Şehir Teorileri. M. A. Akyurt (Ed.) *Sosyoloji Seminerleri 3: Şehir ve Sosyoloji* içinde (ss. 95-114). İstanbul: ALFA Basım Yayım Dağıtım.
- Tutar, H. (2021). Altınözü İlçesinde Yaşayan İki Dilli Konuşurların Ağız Özellikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Türkdoğan, O. (2005). *Kars'ta Bir Etnik Grup: Malakanların Toplumsal Yapısı*. İstanbul: IQ Kùltür Sanat Yayıncılık.
- Usluoğlu, T. (2012). *Arap Hristiyanlar: Değişim ve Etkileşim Boyutuyla Hristiyan Kùltürü*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

- Üner, S. (1972). *Nüfus Bilim Sözlüğü*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Ünlü, Ç. Y. (2019). Feminist Yöntemi Alan Deneyimleri(m) Üzerinden Tartışmak. *Fe Dergi*, 1(1), 1-8.
- Üstün, N. (1975). *Alamanya Beyleri ile Portekiz'in Bahçeleri*. İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- van Dijk, T. A. (2018). Discourse and Migration. R. Zapata-Barrero ve E. Yalaz (Der.), *Qualitative Research in European Migration Studies* içinde (ss. 227-245). <https://doi.org/10.1007/978-3-319-76861-8>
- VandenBelt, K. (2020). A Call for a Unified Theoretical Approach to the Study of Migration: Network Analysis of International Migration Systems. *Uluslararası İlişkiler/International Relations*, 17(68), 129–143. <https://www.jstor.org/stable/26980740>
- Vassaf, G. (2002). *Daha Sesimizi Duyurmadık: Almanya'da Türk İşçi Çocukları*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Vertovec, S. (2007). Introduction: New Directions in the Anthropology of Migration and Multiculturalism. *Ethnic and Racial Studies*, 30(6), 961-978. <https://doi.org/10.1080/01419870701599416>
- Wallerstein, I. (1974). *The Modern World-System I: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century*. New York: Academic Press.
- Wallerstein, I. (2000), *Bildiğimiz Dünyanın Sonu*. (T. Birkan, Çev.), İstanbul: Metis Yayınları. (1999).
- Wallraff, G. (1986). *En Alttakiler*. (O. Okkan, Çev.). İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Weiner, M. ve Münz, R. (1997). Migrants, Refugees and Foreign Policy: Prevention and Intervention Strategies. *Third World Quarterly*, 18(1), 25–51. <http://www.jstor.org/stable/3992900>
- Wickramasinghe, A. A. I. N. ve Wimalaratana, W. (2016). International Migration And Migration Theories. *Social Affairs*, 1(5), 13-32.
- Wolpert, J. (1965). Behavioral aspects of the decision to migrate. *Papers of the Regional Science Association* 15, 159–169. <https://doi.org/10.1007/BF01947871>
- Wolpert, J. (1966). Migration As An Adjustment To Environmental Stress. *Journal Of Social Issues*, 22(4), 92-102. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1966.tb00552.x>

- Woodward, I. (2007). *Understanding Material Culture*. London: SAGE.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yang, D. (2011). Migrant Remittances. *Journal of Economic Perspectives*, 25(3): 129–52. <https://doi.org/10.1257/jep.25.3.129>
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Sonuçları. *Journal of Turkish Studies* 9(2): 1685-1704.
- Yılmaz, A. (2019). Göç ve Kadın: “Göçün Feminizasyonu” ve Kadın Göçmenlerin Durumu. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 383-400.
- Yılmaz, S. G. (2018). Uluslararası Zorunlu Göç Çalışmalarında Feminist Bir Metodoloji: Mardin’de Suriyeli Kadınların Deneyimleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin.
- Yumuşak, H. (2019). Altınözü (Hatay) Bölgesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Zelinsky, W. (1971). The Hypothesis of the Mobility Transition. *Geographical Review*, 61(2), 219–249. <https://doi.org/10.2307/213996>

EKLER

Ek-1 Yurt Dışı Veri Toplama Formu

Dış göçü cazip kılan nedenler nelerdir? (Din, ekonomik, eğitim, evlilik vb.)

Gençlerin dışarı gitme sebepleri nelerdir?

Tanıdık olması göçü kolaylaştırıyor mu? Gitmeden önce her şey hakkında bilgi sahibi oluyor musunuz? Bu gitme kararını kolaylaştırıyor mu?

Gidenler nasıl hissediyor?

Tercih neden Avrupa yönünde? Hangi alanlarda çalışılıyor?

Gidenlerin buraya bakışı değişiyor mu süreç içerisinde?

Buraya ne gibi katkıları oluyor?

Belirli aralıklarla geliyor musunuz? Geliyorsanız burada neler yapıyorsunuz?

Göç buradaki yaşantıyı ne derecede etkiliyor?

Hatay genelinde ya da Sarılar özelinde yatırım yapan var mı?

Göç kararı esnasında kadının yeri

Dış göç yereli nasıl etkiliyor? Mahalle çevresine mi katkı sağlıyor yoksa sadece sakinler içerisinde mi bir katkısı var?

Gidenlerin oradaki deneyimleri ne? Farklı olan ne var ve mutlular mı?

Yurt dışında kazanılan parayı nasıl bir harcama şekline giriyorlar buraya dönünce?

Katma değer sağlıyor mu mahallede?

Kültürel, iletişim, beslenme vs. alanlarda bir değişiklik sebep oluyor mu?

Değişime sebep oluyor mu para?

Evin içinde yurt dışından alınmış ikona/herhangi bir eşya var mı?

Mahalleye/vakfa/yakınlarına para gönderiyorlar mı?

Mahallenin göçe bakışı nedir?

Göç öncesi ve sonrası deneyimler nelerdir?

Gidince daha çok kendi kültürlerini (yeme-içme-dil koruma vb.) korumaya mı yönelikler yoksa yeni deneyimlere/kültürlere açıklar mı?

Gidenler amaçlarına ulaşabiliyor mu?

Kadınlar neden göç ediyor? Eğitim-ekonomik-evlilik sebebi mi?

Daha çok bireysel mi gidiyorlar yoksa evlilik sebebiyle mi?

Gidilen yerde çalışılıyor mu? Aile bütçesine katkı sağlanıyor mu? Para?

Uyum sağlamakta zorlanıyorlar mı?

Kadınlar yerelde yatırım yapıyor mu?

Genel olarak ne tür işlerde çalışıyorlar?

Benzer alışkanlıkları orada da devam ediyor mu? Gün, toplantı vs.

Ek-2 Yerel Veri Toplama Formu

Köy hakkında genel bilgiler, Hristiyan nüfus hakkında bilgi.

Hane sayısı, kadın ve erkek nüfusu hakkında bilgi.

Neler yapıyorlar, nelerle uğraşıyor? Çiftçilik, ticaret, terziilik, bahçe, zeytin?

Kaç hane var? Yaş ortalaması, kaç kadın/erkek.

Kiliseye bağlı kaç kişi mevcut?

Mahalle nüfusu, kimlerle hangi mahallelerle komşular? Kendi komşuları kim?

Gidenler kimler? Yaş, cinsiyet, ne zaman ilk göçler başlıyor? 80/90/2000ler mi?

Kimler ne zaman gitmiş? Gitme sebebi nedir? Güvenlik/para vb

Gidenlerin yaş ortalaması kaç? Yaklaşık olarak kaç kişi göç etmiş?

Hangi ülke/genellikle hangi şehirler? Kaç şehir?

Yurt dışındaki sakinlerin kendi Whatsapp grupları var mı?

Varsa, köydeki yerel sakinlerin Whatsapp grubu/iletişim kanallarında ekliler mi? Yoksa geride kalan ailelerinden birileri mi ekli bu gruplarda?

Gittikleri yerde yaptıkları işler Sarılar'da yaptıklarından farklı mı? İşler değişiyor mu, farklı işler yapıyorlar mı? Önceden ne yapıyorlardı, gittikten sonra ne yapıyorlar gidenler?

Kimin yanına gidiyorlar? Tanıdık/komşu vb.

Yaklaşık olarak ne kadar para gönderiyor dışarıdakiler? Gönderilen para Sarılar'dakilerin ihtiyaçları var diye mi gönderiliyor, belli periyotlarla mı geliyor, Sarılar sakinleri mi istiyor yoksa dışarıdakiler kendileri mi gönderiyor?

Para kimlere gönderiliyor? Aile üyelerine mi, vakıf/derneğe mi?

Gönderilen para kimler tarafından, ne amaçla/nasıl kullanılıyor?

Gelen parayla yatırım yapılıyor mu? Yapılıyorsa nereye? Sarılar içine mi, Altınözü mü yoksa Hatay geneli herhangi bir yer mi?

Yatırım yakın yerlere mi yapılıyor? Toprak alınıyorsa yakın yerlerden mi alınıyor? Ne amaçlar alınıyor?

Nereye/ne için daha çok yatırım var?

Yurt dışındakilerin Sarılar'da kendi evleri var mı? Bu evler kiraya veriliyor mu? Evetse kime kiraya veriliyor? Sünni Arap kiracılar var mı? Kendi tanıdıklarına mı veriyorlar?

Göç eden kişiler ve göçün mahalledeki yansımaları düşünüldüğünde değişiklikler fiziksel olarak görülüyor mu yoksa daha çok kişisel çerçevede mi kalıyor? (Sadece kendi ailesine yardım gibi)

Göçler mahalleyi etkiliyor mu?

Bu göçler mahallede neyi değiştirdi? Ne getirdi? Değişen herhangi bir şey oldu mu?

Siz de yurt dışına gitmek ister miydiniz? Fırsat oldu mu? Olsaydı gider miydiniz?

Gelenlerin mahalleye/mahallelinin yaşantısına/fiziksel imkânlara vs. bir katkısı var mı? Varsa ne yönde? Olumlu mu olumsuz mu? (Bir şeyi ilk defa getirmesi ya da gençleri özendirme gibi)

Giden sakinler yurt dışından çeşitli/farklı düşünceler getirip mahallede farklılıklar yaratabiliyor mu?

Yurt dışı göçleri mahalle çehresini nasıl etkiliyor? Kültürel değişiklik yaratıyor/yaratmış mı?

Kilisede değişiklik/dekorasyon/dua dili vb. herhangi değişiklik oldu mu? İlk telefon/TV gibi şeyler getirip değişiklik yaratan oldu mu?

Göçlerden/göç edenler düşünüldüğünde şikâyetçi olunan bir yan var mı? Varsa nedir? Şikâyet var mı? Gıpta/öykünme var mı?

Gidenler ve kalanlar arasında profil farkı var mı? Varsa ne boyutta?

Gidip-gelen kişiler mahallede bir değişim yaratıyor mu? Mimari, yemek, teknoloji alanları

Mimari/yapılaşma (evlerin kat sayıları, müstakilden apartmana dönüş kiracılar vb.) ne farklı?

Ek-3 Sarılar Mahallesi Derneği Veri Toplama Formu

Dernek kaç üyeden oluşmaktadır? Yönetim Kurulu, üye sayısı vb.

Faaliyetler neler? Neler yapılıyor?

Ne zaman kurulmuş, kuruluş amacı nedir?

Kimler para yolluyor? Sadece Sarılar'da yaşayanlar mı, yurt dışındakiler de yolluyor mu?

Kayıt defteri (Gönderilen miktarlar, yapılan bağışlar vb. bu defter işleniyor mu?

Gelir-gider defteri (Sivil toplum müdürlüğü, DERBİS, gelen para kaydı, ne yaptığın kaydı)

Başkan kim? Diğer üyeler kimler? YK üyesi olmak için özel şartlar var mı? Evetse neler?

Kimler seçiyor başkanı? Hep aynı kişi başkan olarak kalabiliyor mu? Herkes bir dönem başkanlık yapıyor? Aday olmak için derneğe üye olma şartı var mı? Demokratik bir seçim oluyor mu? 3 yıl yapıp ayrılma şartı var mı? Yoksa seçildiği sürece devam edebiliyor mu? (Başkan seçim süreci)

Kadın-erkek kaç üye mevcut, sayılar yakın mı? Eşit mi?

Derneğin yerele etkileri neler? Fiziksel anlamda (sokak, çeşitli yapılar vb.) var mı?

Parayı yöneten ekip, dışarıdan gelen parayı yerele nasıl yansıtıyor? Nasıl değerlendiriliyor?

Gelen para nasıl çevriliyor? Gideceği yer belli mi, yoksa YK/derneğin diğer üyeleri mi toplanıp paranı nereye harcanacağına karar veriyorlar?

Derneğin mevcut bir binası var mı? Ekipmanlar alınıyor (çay/kahve, eşyalar) Bunlar derneğin parasıyla mı alınıyor?

Yurt dışından gönderilen paralar için dernek araç mı? Kime geliyor paralar?

Derneğin yereldeki/mahalledeki genel değişime bir katkısı var mı?

Derneğin, dış göçlere aracı olma gibi bir konumu var mı?

Yıllık bütçe beyannamesi hazırlandığında mahalledekilerle paylaşılıyor mu?

Son 1-2 yıldaki faaliyetler neler oldu? Bu faaliyetlere kimler nasıl karar verdi? Para nasıl değerlendirildi? Fiziksel şartların iyileştirilmesi mi yoksa daha farklı konularda mı çalışıldı?

(Genel itibariyle etkinlikler neler? Konser/seminer vb. yapılıyor mu? Whatsapp grupları var mı, Instagram hesabı var mı, özel mi bu hesap yoksa herkes takip edebiliyor mu, seçimler nasıl oluyor, 3 yılda bir yenileniyor mu?)

Derneğin Facebook/Instagram sayfası var mı? Varsa ne zaman kurulmuş? Aktif bir sayfa mı? Gönderi içerikleri ne hakkında? Dini içerikler mi yoksa sakinlerin yaşantılarına ve kendi kültürlerine dair mi? Kendi kültür/inançlarıyla ilgili atasözü/deyim/bilmece vb paylaşıyorlar mı?

Yurt dışındaki eski Sarılar Mahallesi sakinleri bu profilleri takip ediyor mu? Bu sayfalara herhangi bir katkıları var mı? Gönderilere yurt dışından yorum bırakıyorlar mı?

Bu sosyal medya hesapları, yurt dışındakiler için Sarılar'a halen bir yakınlık/bağlılık hissi duyma konusuna yardımcı oluyor mu?

Facebook/Instagram vb. hesaplarda doğum/ölüm/düğün vb. duyurular paylaşılıyor mu?

Ek-4 Sarılar Mahallesi Kùltür-Sanat Dergisi Veri Toplama Formu

Sarılar Mahallesi Kùltür-Sanat Dergisi şu ana kadar kaç sayı olarak çıkarıldı?

Yayın kurulu üyeleri kimlerdir?

Derginin çıkarılmasındaki amaç nedir? Bu amaca ulaşıldı mı?

Dergi, resmi kurumlarca tanınıyor mu?

Yazı toplama işlemleri ve finansal işlemler nasıl yürütüldü?

Derginin hazırlanmasında yurt dışındaki fertler de düşünöldü mü?

Derginin basımında ve dağıtımında yurt dışındaki aileler de düşünöldü mü?

Derginin yerelde ve yurt dışında yansımaları nasıl oldu?

Sarılar Mahallesi Kùltür-Sanat dergisi, Altınözü'ndeki diğér mahallelere de gönderildi mi?

Dergi, Sarılar Mahallesi'ni anlatan bir kaynak olarak kullanılabilir mi?

Yeni sayılar için çeşitli hazırlıklar var mı?

Ek-5 Sarılar Mahallesi Ortodoks Kilisesi Girişı

Ek-6 Sarılar Mahallesi İsa Mesih Kilisesi Girişı

Ek-9 Tarbuş (Başlık) Örnekleri

Ek-10 Sarılar Mahallesi'nde Paskalya Bayramı'nın Simgesi Tahta Salıncak

Ek-11 Sarılar Mahallesi'nde Paskalya Temalı Duvar Boyaması

Ek-12 Sarılar Mahallesi Yaz Festivali Alanı Girişi

Ek-13 Sarılar Mahallesi'nden Bir Görüntü

Ek-14 Sarılar Mahallesi Evlerinden Bir Görünüm-1

Ek-15 Sarılar Mahallesi Evlerinden Bir Görünüm-2

Ek-16 Sarılar Mahallesi Evlerinden Bir Görünüm-3

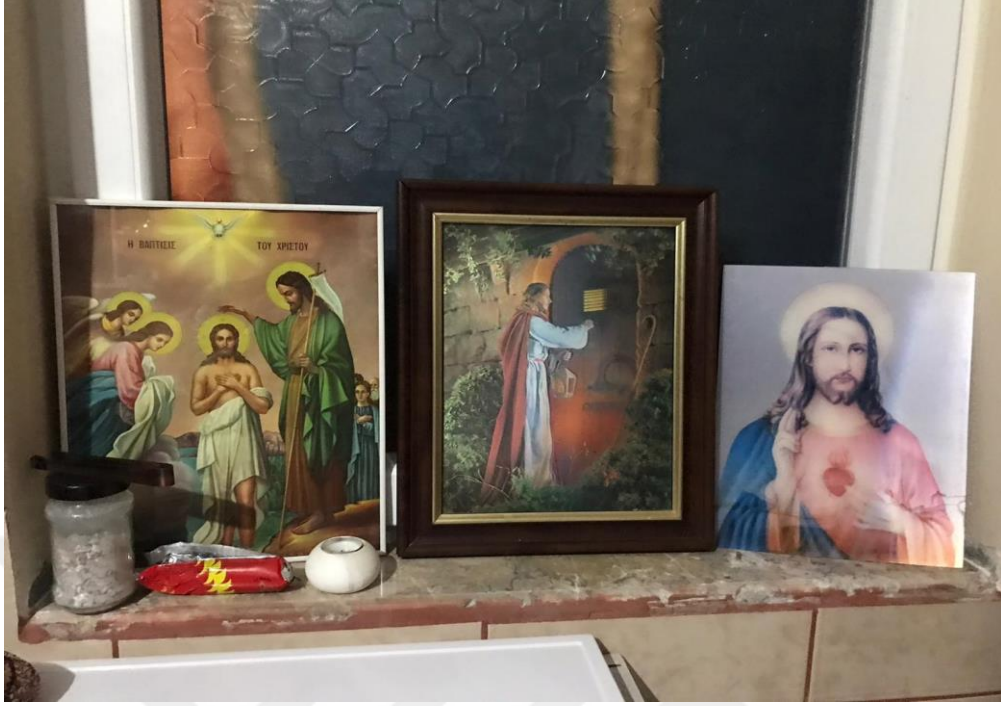
Ek-17 Sarılar Mahallesi'nde Bir Evin Girişindeki Figür

Ek-18 Sarılar Mahallesi Evlerinde Bulunan Biblölardan Bir Görünüm

Ek-19 Sarılar Mahallesi Evlerinde Bulunan İkonalardan Bir Görünüm

Ek-20 Saha Çalışmasında İkrâm Edilen İkramlıklar-1

Ek-21 Saha Çalışmasında İkram Edilen İkramlıklar-2

Ek-22 Yerel Esnafın İş Yerlerinde Bulunan Nesneler

Ek-23 Etik Kurul Onay Formu

Üzerinde doküman numarası bulunmayan dokümanlar kontrolsüz dokümandır.

**HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARARLARI**

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	SAYFA NO
26.10.2023	09	05	1/2

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 26.10.2023 tarihinde Başkan Prof. Dr. Seval YAVUZ başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

KARAR-5: Doç. Dr. Alim Koray CENGİZ koordinatörlüğünde Anıl BADI tarafından gerçekleştirilecek “Sarılar Mahallesi Hristiyanlarının Yurt Dışına Göçü ve Yerele Etkileri” başlıklı tez için hazırlanan materyaller Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında değerlendirilmiş olup uygulanmasının uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

İMZA Prof. Dr. Seval YAVUZ Başkan		
İMZA Prof. Dr. Celal Teyyar UĞURLU Bşk.Yrd.	İMZA Prof. Dr. Melis MİNİSKER ÜYE	İMZA Prof. Dr. Bilginer ONAN ÜYE
İMZA Prof. Dr. Cengiz AYTUN ÜYE	İMZA Prof. Dr. Ömer ALANKA ÜYE	İMZA Prof. Dr. Mehmet TEMİZKAN ÜYE

Doküman No:902-01-FR 006

İlk Yayın: 11.12.2015

Rev. Tarihi:

Rev. No: 00

Sayfa 1 / 1

